НАОЧНИЙ ДОВІДНИК

О. В. ГІСЕМ, О. О. МАРТИНЮК

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

10–11

Київ — Харків
VESTA

Р е ц е н з е н т:
В. В. Нартов, учитель-методист, учитель вищої категорії
СНВК «Слобожанська гуманітарна школа»

Пропоноване видання розпочинає серію наочних посібників зі шкільних дисциплін, які допоможуть учням систематизувати, конкретизувати і поглибити набуті знання і вміння, а також прилучитися до активної самостійної роботи.

Структура і зміст посібника повною мірою відповідають вимогам чинної навчальної програми зі шкільного курсу всесвітньої історії. Навчальний матеріал згруповано за програмними темами і подано у наочній формі, тобто у вигляді таблиць, схем, діаграм тощо.

Автори свідомо уникли методичних порад щодо практичного використання посібника. Структурно-змістовна простота і повнота зумовлюють необмеженість можливостей як самостійного опрацьовування учнями наведеного матеріалу, так і роботи під керівництвом учителя. Такий підхід, на думку авторів-практиків, сприятиме ефективній реалізації навчально-виховних завдань.

Висловлюємо надію, що пропонований наочний довідник буде надійним помічником і порадником в опануванні шкільного курсу всесвітньої історії.

Гісем О. В.

Г51 Всесвітня історія. 10—11 класи: Наочний довідник / О. В. Гісем, О. О. Мартинюк.— К.;

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ (1914—1939 рр.)

10 КЛАС

Тенденції світового розвитку в 1914—1939 рр.

Головні риси розвитку

Розвиток	Характеристика
Економічний	У першій половині XX ст. найбільші зрушення відбувалися на Заході (Західна Європа і США). Тут завершилось формування індустріального суспільства (машинне виробництво, масове виробництво, урбанізація, остаточне утвердження ринкових механізмів регулювання тощо). На початку століття вагоме місце в промисловості провідних країн починають набувати новітні галузі виробництва: хімічна, електротехнічна, автомобільна, авіаційна, нафтопереробна та ін. Проте виплавка чавуну і сталі, виробництво машин і обладнання, добування основних сировинних ресурсів продовжують виступати головними показниками розвитку країн. Світова економіка продовжує розвиватися екстенсивним шляхом. Небачене до того зростання продуктивних сил і виробництва штовхало провідні країни світу до пошуку нових ринків збуту і, відповідно, призводило до гострої конкуренції. Переділивши між собою світ, західні країни у своїх колоніальних володіннях нещадно знищують традиційні системи господарювання, насильно втягують народи Азії, Африки, Латинської Америки у світове господарство. Така економічна експансія Заходу зумовила взаємозв'язок економік країн світу. Свідченням цього стала «велика депресія» 1930-х рр., яка, розпочавшись у США, охопила майже всі країни світу. У першій половині XX ст. відбувається зміна лідерів. Якщо в XIX ст. провідною державою світу була Англія, яку на початку XX ст. потіснила Німеччина, то в 1920-ті рр. остаточно утверджується економічне лідерство США. Перша світова війна, й особливо економічна криза 1929—1933 рр., сприяли становленню систем державного регулювання економікою. У СРСР, Італії, Німеччині та Японії установився жорсткий державний контроль, проте в США, країнах Скандинавії було знайдено більш дієвий, опосередкований вплив держави на економіку, який не призводив до деформації її структури
Фактори економічного зростання	
Екстенсивні	• Зростання кількості працюючих. • Подовження робочого дня (тижня). • Збільшення розмірів капіталовкладень. • Збільшення кількості обладнання, нових підприємств, поголів'я худоби, розорювання нових земель. • Зростання об'ємів використання сировини.
Інтенсивні	• Науково-технічний прогрес. • Раціональне використання наявних засобів виробництва. • Підвищення кваліфікації робітників. • Удосконалення організації праці та виробництва. • Режим економії. • Підвищення якості продукції. • Підвищення врожайності сільгосппродукції і продуктивності тваринництва

Продовження таблиці

Розвиток	Характеристика
Соціальний	**На початок XX ст. соціальна структура зазнала докорінних змін. Еліту суспільства склали великі промисловці та фінансисти (фінансова олігархія) й представники колишніх могутніх аристократичних родів.** **Новим явищем стало формування середнього класу, що був зацікавлений в проведенні такої внутрішньої політики, яка унеможливила б соціальні потрясіння. Найчисленнішою соціальною групою у цей період були наймані робітники, які, незважаючи на реформи кінця XIX — початку XX ст., лишалися найбезправнішими і соціально незахищеними.** **У першій половині XX ст. серед робітників виділилася досить численна група робітничої аристократії (робітники з високими професіональними навичками і значними доходами). Відбулося розшарування серед робітників старих і нових галузей виробництва. У цей час загально покращується життєвий рівень робітників. Робочий тиждень із 60—70 годин скоротився до 40. З'явилось робітниче законодавство, система охорони праці, відпустки, що оплачувались, тощо. Ці зміни в основному торкалися країн Західної Європи і США.** **Принципово нова соціальна система сформувалась у СРСР. Тут зник прошарок власників. Привілейоване становище посіла партійно-бюрократична еліта. Рівень життя населення залишався низьким. Була декларована пріоритетність прав робітників.** **Важливим явищем у соціальному розвитку стала урбанізація. На кінець 1930-х рр. у більшості країн Європи міське населення перевищувало сільське. Найбільш радикальних соціальних змін зазнало селянство в СРСР. Відбулась насильницька ломка селянського укладу. Найзаможніша частина селянства була фізично знищена, а решта, утративши права власності на землю, перетворилася на дешеву робочу силу в штучно створених колективних господарствах.** **У першій половині XX ст. розгорнувся процес емансипації жінок. По війні майже в усіх країнах Європи вони отримали виборчі права. Проте продовжувала зберігатися дискримінація жінок: вони отримували меншу заробітну плату, ніж чоловіки за аналогічну роботу, першими звільнялися з роботи в разі економічних негараздів, не була розроблена система соціального захисту жінок тощо**
Політичний	**Перша світова війна загострила всі соціальні проблеми. В одних країнах вони вибухнули революціями, в інших — правлячі еліти віддали перевагу проведенню досить глибоких політичних і соціальних реформ.** **Основною рушійною силою революцій стали масові робітничі партії. Соціальні революції охопили території Російської і Австро-Угорської імперій, Німеччини. Значні соціальні виступи відбулись у Болгарії та Італії. Спочатку в ході революцій формувалося прагнення створити демократичні республіки з більш справедливим соціальним устроєм. У той же час зневіра в існуючі органи влади і відсутність політичного досвіду породили прагнення створити систему прямого народовладдя у формі рад. Але ці спроби обернулись для радянських республік обмеженнями, а згодом і ліквідацією демократичних інститутів влади, встановленням жорстких диктатур (диктатура пролетаріату в радянській Росії). Спроби побудувати соціально справедливе (соціалістичне, комуністичне) суспільство обернулися встановленням тоталітарної системи радянського зразка.** **Разом із поглибленням революційних процесів наростала і хвиля контрреволюції, яка в більшості випадків призводила до втрати демократичних завоювань перших днів революцій: встановлення авторитарних режимів (Угорщина та ін.) або до домінування консервативних сил у подальші роки (Німеччина, Фінляндія та ін.).** **У країнах, де вдалось уникнути революцій (Англія, Франція, Скандинавські країни та ін.), були проведені реформи в напрямі подальшого розвитку ліберальної демократії: розширення виборчих прав, розвиток інститутів громадянського суспільства, розширення системи соціального захисту тощо.** **Повоєнне загострення соціальної і політичної боротьби, криза існуючих інститутів влади викликали і нове політичне явище — фашизм. Прибічники цих політичних ідей теж запропонували свої рецепти подальшого розвитку суспільства, але з повним запереченням демократії і насадженням тоталітарної системи фашистського типу**

Закінчення таблиці

Розвиток	Характеристика
Політичний	**Таким чином, після Першої світової війни людству відкрилися три основні перспективи подальшого розвитку: розвиток ліберальної демократії, будівництво соціалізму (комунізму), фашистська модернізація. Зміст розвитку світу в 1920—1930-ті рр. полягав у боротьбі цих напрямів. Зрештою два останніх виявилися тупиковими гілками розвитку людства і довели, що розвиток демократії і ринкової економіки не має альтернативи.** **На стан політичного життя у міжвоєнний період значно впливали національно-визвольні рухи. Методи, якими людство намагалося вирішити національні проблеми в 1920—1930-ті рр. (від масового знищення народів до спроб знайти порозуміння) засвідчили, що єдиний шлях вирішення національних проблем — або надання права на самовизначення, або врахування інтересів національних меншин і створення такої системи міжнаціональних відносин, яка забезпечувала б вільний розвиток усіх народів без втрати їхньої національної ідентичності**

■ Періодизація світового розвитку першої половини XX ст.

Період	Назва
1914—1918 рр.	**Перша світова війна**
1918—1923 рр.	**Післявоєнна нестабільність**
1923—1929 рр.	**Стабілізація, процвітання**
1929—1933 рр.	**Світова економічна криза, «Велика депресія»**
1933—1939 рр.	**Назрівання Другої світової війни**

Тема 1. Перша світова війна (1914—1918 рр.)

■ Причини Першої світової війни

	Характеристика
Причини війни	• **Загострення економічних протиріч між провідними країнами світу.** • **Боротьба за ринки збуту та світове панування.** • **Протистояння між двома воєнно-політичними блоками європейських держав (Антанта — Троїстий союз)**
Загарбницькі цілі великих держав	
Німеччина	• **Прагнення до переділу колоніальних володінь Англії, Франції, Бельгії на свою користь.** • **Установлення панування в Європі та світі.** • **Загарбання великих територій в Європі, особливо за рахунок Франції і володінь Російської імперії (Польща, Україна, Прибалтика та ін.).** • **Зміцнення позицій на Близькому Сході й поширення впливу в Індії.** • **Ослаблення Франції та Росії.**
Австро-Угорщина	• **Установлення повного панування на Балканах.** • **Придушення національно-визвольних рухів слов'янських народів.** • **Загарбання Сербії, Волині, Поділля.** • **Встановлення контролю над нафтовими родовищами Румунії**

Закінчення таблиці

Характеристика	
Англія	• **Ослаблення Німеччини.** • **Захоплення частини німецьких колоніальних володінь.** • **Розподіл володінь Османської імперії.** • **Збереження свого панування на морі.**
Франція	• **Ослаблення і розчленування Німеччини на декілька незалежних держав.** • **Повернення Ельзасу і Лотарингії.** • **Захоплення частини німецьких колоніальних володінь.** • **Розподіл володінь Османської імперії.**
Росія	• **Ослаблення Німеччини.** • **Установлення панування на Балканах і протоках Босфор і Дарданелли.** • **Приєднання Галичини, Східної Пруссії.**
Італія	• **Установлення контролю над східним узбережжям Адріатичного моря (Далмація, Албанія тощо).** • **Приєднання Тіролю.** • **Повернення Савої та Ніцци, що належали Франції.** • **Загарбання Тунісу та Східної Африки (Сомалі, Ефіопія, Кенія)**
Ворогуючі сторони	• **Троїстий союз (Німеччина, Австро-Угорщина) (з 1915 р. — Четверний союз).** • **Антанта (Англія, Франція, Росія)**
Привід до війни	**Австро-сербський конфлікт (убивство 28 червня 1914 р. у Сараєві наступника австрійського та угорського престолів ерцгерцога Франца-Фердинанда)**

Основні особливості Першої світової війни

Особливості війни
• **Війна була світовою.** • **Носила переважно загарбницький характер (крім Бельгії та Сербії, що стали жертвами агресії).** • **Масове використання новітніх видів зброї (потужні гармати, кулемети, літаки, танки, підводні човни тощо).** • **Існування безперервних ліній фронту.** • **Мобілізація до армії значних людських ресурсів (73,4 млн осіб).** • **Величезні масштаби руйнувань (особливо у Франції, Бельгії, західних регіонах колишньої Російської імперії, східних регіонах колишньої Австро-Угорщини).** • **Значні людські втрати: близько 10 млн осіб (із них 10 % — мирне населення). Так, у Франції загинув кожен 28-й громадянин, Англії — 57-й, Росії — 107-й.** • **Економічний потенціал і технологічний рівень виробництва стали одними з вирішальних факторів перемоги у війні.** • **Війна потребувала відповідних структурних змін у системі державного управління, висвітлила всі негаразди в структурі державної влади.** • **Важливим фактором війни стали ідеологія, пропаганда, здатність мобілізувати й об'єднати населення навколо певної ідеї.** • **Внесла докорінні зміни в стратегію і тактику війни**
Висновок. Війна створила цілий ряд прецедентів, які згодом стали звичайним явищем в історії XX ст.: створення структури державного регулювання економікою; масові трудові мобілізації; насильницьке залучення іноземних робітників до роботи на підприємствах; тотальна війна (до повного вичерпання матеріальних і людських ресурсів); масові пропагандистські кампанії, створення систем залякування й обдурювання громадян; знецінення людського життя; акти геноциду (знищення вірмен у Туреччині в 1915 р.); використання зброї масового знищення (хімічної) тощо

Події початку Першої світової війни

Дати	Події
28 липня 1914 р.	Австро-Угорщина оголосила війну Сербії
29 липня 1914 р.	Росія розпочала часткову мобілізацію з метою здійснити тиск на Австро-Угорщину
1 серпня 1914 р.	Німеччина оголосила війну Росії
3 серпня 1914 р.	Німеччина оголосила війну Франції і через нейтральну Бельгію вторглася до Франції (початок реалізації «Плану Шліффена»)
4 серпня 1914 р.	Англія оголосила війну Німеччині, використавши як привід порушення нейтралітету Бельгії. На боці Англії виступили і її домініони (Канада, Австралія, Нова Зеландія, Південно-Африканський союз) та Індія
6 серпня 1914 р.	Австро-Угорщина оголосила війну Росії, у відповідь на це Англія та Франція оголосили війну Австро-Угорщині
15 серпня 1914 р.	Японія зажадала від Німеччини передачі їй своїх територій у Китаї і Тихому океані. Отримавши відмову Німеччини, Японія оголосила їй війну
29 жовтня 1914 р.	Османська імперія вступила у війну на боці Німеччини та Австро-Угорщини

Втягування основних держав у Першу світову війну

Рік	Антанта та її союзники	Німеччина та її союзники
1914	Сербія, Росія, Франція, Бельгія, Чорногорія, Англія, Японія, Єгипет	Австро-Угорщина, Німеччина, Туреччина
1915	Італія	Болгарія
1916	Португалія, Румунія	
1917	США, Куба, Греція, Сіам, Ліберія, Китай, Бразилія	
1918	Гватемала, Нікарагуа, Коста-Рика, Гаїті, Гондурас	

Театри бойових дій у Першій світовій війні

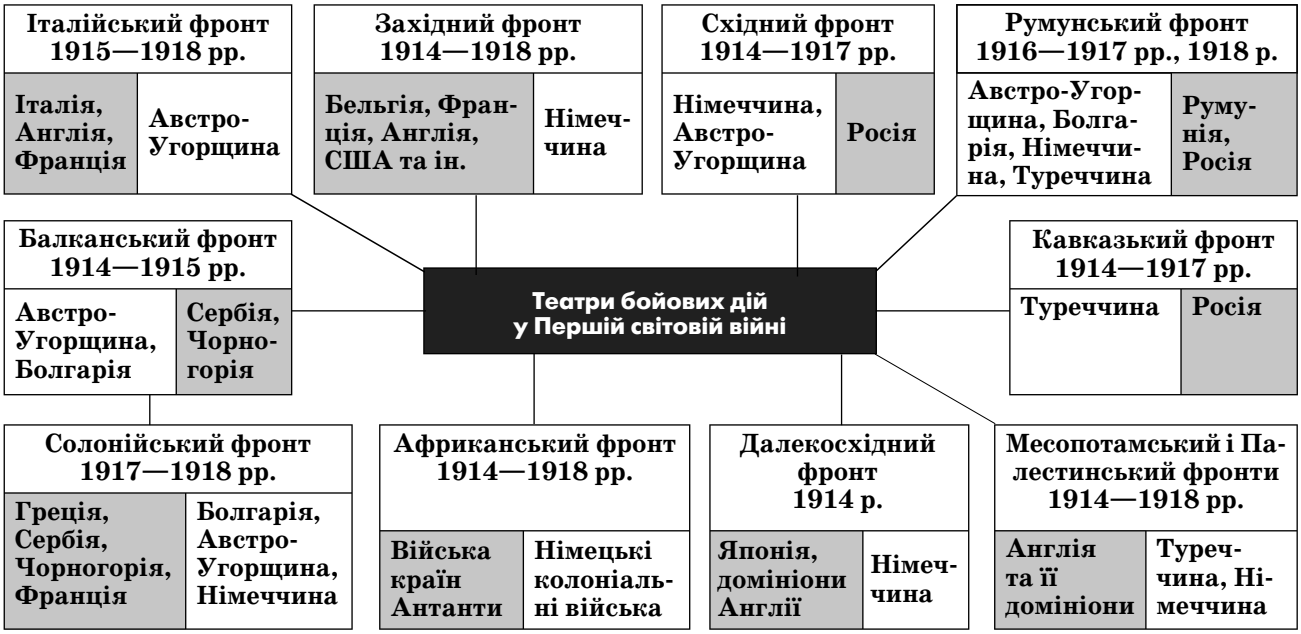

Сепаратні мирні угоди з країнами Четверного союзу в роки Першої світової війни

Назва угоди	Країна, яка укладала угоду	Умови угоди
Берестейська угода (27 січня 1918 р.)	Україна (УНР)	• УНР визнавалась як суверенна держава. • Німеччина та Австро-Угорщина погоджувалися на передачу УНР території Холмщини і Підляшшя. Сторони відмовлялися від взаємних претензій на відшкодування збитків, викликаних війною, обмінювалися військовополоненими і зобов'язувалися відновити взаємні економічні відносини. • УНР зобов'язувалася поставити до Німеччини та Австро-Угорщини 60 млн пудів хліба, 2750 тис. тонн м'яса (живою вагою), іншу сільгосппродукцію та сировину
Брестський (Брест-Литовський) мир (3 березня 1918 р.)	Радянська Росія	• Від Росії відійшли території Польщі, Литви, частина Білорусії та Латвії; Карс, Ардаган і Батум передавалися Османській імперії. Загалом територіальні втрати складали 1 млн км^2. • Радянські війська виводилися з України, Фінляндії, Естонії. Росія зобов'язувалася визнати законність уряду УНР на території України та укладений ним договір з Четверним союзом. • Росія мала негайно припинити будь-яку агітацію і пропаганду проти уряду і громадських установ УНР, укласти з нею мирний договір. • Росія зобов'язувалася визнати незалежність Фінляндії. • 13 листопада 1918 р. радянською Росією договір було анульовано
Бухарестський мир (7 травня 1918 р.)	Румунія	• Румунія виходила з війни, її територія була окупована австро-німецькими військами. Румунія повертала Болгарії Південну Добруджу. • Румунія зобов'язувалася постачати країнам Четверного союзу продовольство, нафту та іншу сировину

Комп'єнське перемир'я

Характеристика	
Учасники	• Німеччина і країни Антанти
Дата	• 11 листопада 1918 р.
Умови	• Німеччина зобов'язувалася: — вивести протягом 15 днів війська з території Бельгії, Франції, Люксембургу; — покинути Ельзас і Лотарингію, Румунію, Австро-Угорщину та Туреччину; — відмовитися від Брестського та Бухарестського мирних договорів; — капітулювати з території Східної Африки; — звільнити лівий берег р. Рейн; — територію колишньої Російської імперії німецькі війська мали покинути тільки тоді, «коли союзники визнають, що для цього настав момент, беручи до уваги внутрішнє становище цих територій»; — передати союзникам 5 тис. локомотивів, 150 тис. вагонів, 5 тис. вантажних автомобілів, 5 тис. гармат, 1700 літаків, 30 тис. кулеметів (згодом зменшено до 25 тис. одиниць), видати 6 дредноутів, 8 важких крейсерів, 10 крейсерів, 300 підводних човнів (хоча реально існувало близько 100) тощо. • Залишалась блокада Німеччини. • Установлювався термін перемир'я — 36 днів

Наслідки Першої світової війни

Політичні, економічні й територіальні наслідки
• Змінився склад головних дійових осіб у світовій політиці: — революція в Росії виключила країну з числа впливових країн світу; — країни Четверного блоку (Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія, Туреччина) зазнали поразки і випали з числа країн, які визначали світову політику; — позиції Англії та Франції послабилися внаслідок зростання впливу США та Японії; — перестали існувати імперії: Німецька, Російська (хоча згодом Російська імперія відродилась у формі СРСР), Австро-Угорська, Османська; — на території Європи утворилися нові держави: Польська Республіка, Чехо-Словацька Республіка, Королівство сербів, хорватів і словенців (з 1929 р. — Югославія), Австрія, Угорщина, Фінляндія, Литва, Латвія, Естонія. Це докорінно змінило розстановку сил у Східній Європі. Порушення етнічного принципу під час встановлення кордонів нових держав та амбіції їхніх лідерів перетворили цей регіон на постійне вогнище напруженості. • Значно змінилися кордони європейських держав: кордони сучасної Європи на 70 % склалися внаслідок Першої світової війни. • Бойові дії минулої війни призвели до розорення економіки багатьох країн, зокрема промисловості, транспорту, сільського господарства. Так, Росія втратила 60 % національного багатства перед початком війни; Австро-Угорщина — 41 %, Німеччина — 33 %, Франція — 31 %; Англія — 15 %. • Японія та США примножили свої багатства, оскільки не брали активної участі у війні, а їхні території не були ареною бойових дій. • Війна прискорила технічний прогрес, сприяла завершенню індустріалізації та заклала принципово нові форми організації та управління виробництвом. Значно посилилось втручання держави у виробництво і його регулювання. • Великими були людські втрати: 10 млн загиблих, 20 млн поранених і калік, із них 90 % становили військові, а 10 % — мирні жителі. Не менше 6 млн осіб, ослаблених тягарем війни, померло в результаті епідемії грипу «іспанка» 1918—1919 рр. • Мирне населення, що потерпало від неймовірних труднощів, з якими воно мирилось у перші роки війни, із затягуванням бойових дій почало боротьбу не тільки за свої права, а й проти тих сил, які цю війну розв'язали. Як наслідок у ряді європейських країн спалахнули революції (Росія, Німеччина, Угорщина, Австрія, Фінляндія, Словаччина). В інших були проведені реформи (Англія, Франція, США). В Італії встановилась фашистська диктатура. • Війна і революції привели до краху монархій: із 41 правлячої династії в Європі після завершення війни залишилося тільки 17. • Посилились міграційні процеси. Гостро постала проблема біженців. Тільки за 1918—1920 рр. з Росії емігрувало 2 млн осіб. • Перша світова війна активізувала національно-визвольний рух у країнах Азії та Африки: — у Туреччині відбулась національна революція: було скинуто султанат і проголошено республіку на чолі з Ататюрком, який здійснив низку реформ, спрямованих на модернізацію країни; — в Ірані до влади прийшли націоналісти, які теж здійснили реформи на зразок турецьких; — народ Афганістану захистив свою національну незалежність; — у середині 1920-х рр. Китай було об'єднано під владою Чан Кайші, лідера партії Гоміндану. Проте виник конфлікт між націоналістами і комуністами; — в Індії англійські колонізатори змушені були піти на розширення представництва індійців в органах влади; — розпочався новий етап національно-визвольної боротьби народів, що знаходились у колоніальній залежності. Посилився процес політизації цієї боротьби. • Перша світова війна вплинула на воєнне мистецтво та методи ведення війни. Уперше з'явилися безперервні фронти, стала масово використовуватися бойова техніка (танки, літаки, машини тощо). Не зайвими виявилися варварські методи ведення війни: використання зброї масового знищення. Уперше війна зачепила всіх громадян воюючих держав. Вагомим чинником війни стала економіка, могутність якої визначала могутність армії
Висновок. Отже, Перша світова війна стала важливим рубежем у розвитку людства. Вона довела єдність і взаємозалежність світу і започаткувала докорінні зміни в економіці, внутрішньополітичному житті, міжнародних відносинах, культурі, а головне — у свідомості й поведінці людей

■ Витрати основних учасників Першої світової війн

Воєнні витрати основних учасників Першої світової війн

млн дол.

Країни Антанти			
Англія	США	Франція	Росія
24,143	17,337	11,208	7,658

Країни Четверного союзу	
Німеччина	Австро-Угорщина
19,894	5,438

Людські втрати основних учасників Першої світової війни

млн осіб

Країни Антанти			
Франція	Англія	Росія	США
1,4	0,743	Близько 2	0,2
Італія	Сербія	Румунія	Японія
0,7	0,4	0,8	0,07

Країни Четверного союзу			
Німеччина	Австро-Угорщина	Османська імперія	Болгарія
2	1,8	0,5	0,155

Тема 2. **Облаштування повоєнного світу**

Створення Версальсько-Вашингтонської системи

■ «14 пунктів» президента США В. Вільсона (8 січня 1918 р.)

Основні положення
1. Відкриті мирні договори. 2. Свобода судноплавства. 3. Усунення економічних бар'єрів у торгівлі. 4. Встановлення гарантій, що могли б забезпечити скорочення озброєнь. 5. Справедливе врегулювання колоніальних питань. 6. Визволення від німецької окупації російських територій, а також надання Росії безперешкодної можливості визначати її політичний розвиток і національну політику, вступ до «співтовариства вільних націй». 7. Визволення і відновлення Бельгії. 8. Повернення Франції Ельзасу та Лотарингії, відновлення окупованих районів Франції. 9. Уточнення кордонів Італії згідно з національними ознаками. 10. Надання автономії народам Австро-Угорщини. 11. Визволення від німецької окупації території Румунії, Сербії та Чорногорії, надання Сербії виходу до моря. 12. Самостійне існування турецьких та автономія інонаціональних частин Османської імперії. 13. Створення польської держави. 14. Утворення Ліги Націй

Позиції головних учасників напередодні Паризької мирної конференції (18 січня 1919 р. — 21 січня 1920 р.)

Країна / Питання	Франція	Велика Британія	США
Політика щодо переможених країн	• Максимальне ослаблення. • Отримання максимальних репарацій (500 млрд марок золотом). • Позбавлення колоніальних володінь	• Позбавлення колоніальних володінь. Ліквідація їх воєнно-морської могутності. • Збереження воєнно-економічної могутності Німеччини, як противаги Франції на континенті	• Укладення мирних договорів, які усунули б прояви агресивності переможених
Територіальні зміни	• Повернення Ельзасу та Лотарингії. Проведення кордонів з метою максимального послаблення Німеччини. • Створення могутніх держав на сході Європи, які замінили б Росію як противагу Німеччині	• Проведення кордонів згідно з принципами: самовизначення націй та етнічних кордонів	• Проведення кордонів держави відповідно до етнічних меж
Система безпеки	• Створення союзу держав Східної Європи під зверхністю Франції. • Укладення воєнно-політичного союзу з Англією та США. • Розчленування Німеччини. • Утримання сильної армії, яка має стримувати будь-які спроби відродити воєнну могутність Німеччини	• Збереження воєнно-морської першості. • Відновлення системи противаг у Європі. • Загальне роззброєння	• Створення дієвого міжнародного органу (організації) для колективного стримування агресивних держав. • Перетворення США на світового лідера. • Загальне роззброєння. • Відмова від таємної дипломатії

Версальський мирний договір (28 червня 1919 р.)

	Характеристика
Рішення з територіальних питань	• Закріплення договором статусу Бельгії, як нейтральної держави, а також включення до її складу округів Ейпен, Мельмеді, Морене. • Визнання Німеччиною повної незалежності Люксембургу, який виходив з Німецького митного союзу. • Німеччина зобов'язувалася провести демілітаризацію Рейнської зони (ширина 50 км з кожного берега), лівий берег займали окупаційні війська Антанти. • Повернення областей Ельзасу та Лотарингії — під французький суверенітет. • Німеччина поступалася на користь Франції вугільними копальнями Саара, які на 15 років переходили під управління Ліги Націй. По закінченні цього терміну передбачалося проведення плебісциту, що мав визначити державну приналежність цієї території. • Німеччина зобов'язувалася поважати незалежність Австрії, визнавати незалежність Чехо-Словаччини і Польщі. • Німеччина поступалась на користь Польщі частиною Верхньої Сілезії, Померанії, Познані та частина Східної Пруссії. • Місто Данциг (Гданськ) переходило під управління Ліги Націй і входило в митні кордони Польщі. • Німеччина відмовлялася від усіх прав на Мемельську область, що переходила під управління Ліги Націй. • Німеччина зобов'язувалася скасувати Брестський мир і всі угоди з радянською Росією. • Німеччина позбавлялася всіх своїх колоній

Закінчення таблиці

Характеристика	
Воєнні обмеження	• **Скасування загальної військової повинності.** • **Обмеження чисельності армії (не більше 100 тис. осіб).** • **Заборона мати танки, бойову авіацію, важкі гармати, підводні човни і великі надводні кораблі.** • **Заборона виробляти вказані та новітні зразки зброї**
Інші умови	• **Визнання Німеччини винною у розв'язуванні війни.** • **Сплата репарацій: аванс — 20 млрд марок, загальна сума була визначена згодом.** • **Проголошення повітряного простору Німеччини відкритим.** • **Оголошення свободи судноплавства на чотирьох найбільших річках Німеччини.** • **У договорі містився статут Ліги Націй**

Умови мирних договорів Німеччини з країнами-союзниками

Назва договору, дата, країна	Територіальні питання	Воєнні обмеження	Інші умови
Сен-Жерменський договір, 10 вересня 1919 р., Австрія	• **Колишні австрійські володіння — провінції Богемія, Моравія та Сілезія увійшли до складу Чехо-Словаччини.** • **Італія отримала Південний Тіроль, Юлійську Крайну, майже всю Істрію, крім міста Фіуме (Рієка).** • **Королівство сербів, хорватів і словенців отримало Боснію і Герцеговину, Далмацію, Крайну, Словенію.** • **Румунія отримала Буковину, а Польща захопила Галичину.** • **Чехо-Словаччині було передано Закарпатську Україну**	• **Скасовувалася загальна військова повинність.** • **Кількість німецької армії обмежувалася (не більше 30 тис. осіб).** • **Заборонялося мати танки, бойову авіацію, важкі гармати тощо.** • **Заборонялось виробляти старі й нові зразки зброї**	• **Австрія повинна була сплачувати репарації, хоча їх суму не було визначено. Їй заборонялося приєднуватися до Німеччини**
Нейський договір, 27 листопада 1919 р., Болгарія	• **Греції передавалася: південна частина Кюстенджийського району, Західна Фракія та частина Адріанопольського округу. Як наслідок Болгарія позбавлялася виходу до Егейського моря.** • **Південна Добруджа залишилась у складі Румунії.** • **Королівству сербів, хорватів і словенців передавалися території: Тімок, Царіброд, Босілеград, Струміца**	• **Скасовувалася загальна військова повинність.** • **Болгарії заборонялося тримати в армії більше як 20 тис. солдатів. Заборонялося мати танки, бойову авіацію, важкі гармати тощо**	• **Суму репарацій було визначено у 2,25 млрд золотих франків, які належало сплачувати протягом 37 років**
Тріанонський договір, 4 червня 1920 р., Угорщина	• **Територія Угорщини скорочувалася на 77 %, а кількість населення— на 59 %.** • **Румунія отримала Трансільванію та Східний Банат, Королівство сербів, хорватів і словенців — Західний Банат, Воєводину і Хорватію.** • **Угорщина втрачала вихід до Адріатичного моря.** • **Словаччина і Закарпатська Україна увійшли до складу Чехо-Словаччини**	• **Скасовувалася загальна військова повинність, армія обмежувалася до 35 тис. солдатів.** • **Заборонялося мати танки, бойову авіацію, важкі гармати тощо**	• **Угорщина повинна була сплачувати репарації**

Вашингтонська конференція (1921—1922 рр.)

Характеристика	
Дата	• **12 листопада 1921 р. — 6 лютого 1922 р.**
Мета	• **Обмеження воєнно-морських озброєнь та врегулювання відносин в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні**
Учасники	• **США, Велика Британія (домініони та Індія), Японія, Франція, Італія, Бельгія, Голландія, Португалія, Китай**
Угоди, укладені на конференції	
«Договір чотирьох» (США, Велика Британія, Франція, Японія)	• **Гарантував учасникам договору збереження володінь у басейні Тихого океану.** • **Гарантував взаємну недоторканність колоніальних володінь учасників договору строком на 10 років.** • **Скасовувався англо-японський союзний договір 1902 р.**
«Договір п'яти» (США, Велика Британія, Японія, Франція, Італія)	• **Заборонялось створювати нові воєнно-морські бази (крім Англії та США) у басейні Тихого океану.** • **Встановлювалась пропорція у співвідношенні воєнно-морських флотів країн, що підписали договір (5 : 5 : 3 : 1,75 : 1,75).** • **Учасники договору зобов'язувалися не будувати лінкори і крейсери більше визначених тоннажів.**
«Договір дев'яти» (всі учасники конференції)	• **Визнання суверенітету і територіальної цілісності Китаю.** • **Японія повертала Китаю колишні німецькі володіння.** • **Великі держави брали на себе зобов'язання не прагнути до розподілу Китаю на сфери впливу і дотримуватися принципів «відкритих дверей» і «рівних можливостей»**

Значення Версальсько-Вашингтонської системи

Характеристика	
Позитивне значення	• **Створення Версальсько-Вашингтонської системи забезпечило вихід з війни, надало можливість розрядити післявоєнну напруженість і заклало підвалини для відносної стабільності в міжнародних відносинах у 1920-ті рр.** • **Рішення містили положення, які засвідчували розуміння державами необхідності змін у системі міжнародних відносин, а саме: визнання права на самовизначення народів, відмову від війни як засобу вирішення конфліктів та ін.** • **Створення Ліги Націй.** • **Визнання незалежності ряду європейських держав**
Недоліки	• **Установлені репарації аж ніяк не відповідали реальним можливостям переможених країн. Через ці обставини хвиля шовінізму і націоналізму, піднята Першою світовою війною, не вщухла, тепер її підтримувало почуття національного приниження.** • **Не сприяло послабленню націоналізму і рішення стосовно кордонів. Проголосивши принцип самовизначення народів як основу для національно-державного розмежування, переможці неодноразово порушували його самі та заплющували очі, коли його порушували інші. За такого переділу кордонів у багатьох країнах виникли райони з компактним проживанням національних меншин, які потрапили туди в більшості випадків не з власної волі: німці — у Чехо-Словаччині, Франції, Бельгії та Польщі, угорці — у Чехо-Словаччині, Югославії та Румунії, українці — у Польщі, Румунії, Чехо-Словаччині тощо. Навряд чи Версальсько-Вашингтонська система могла розраховувати на підтримку цих народів**

Закінчення таблиці

Характеристика	
Недоліки	• **Поза Версальсько-Вашингтонською системою залишилася Росія, що стало значним дестабілізуючим чинником. Для держав Антанти Росія була насамперед зрадницею, яка уклала сепаратний мир із ворогом (Брестський мир від 3 березня 1918 р.). До того ж, більшовизм викликав у країн Антанти ворожість, що привело до інтервенції в Росію (1918—1922 рр.), а після її провалу — до ізоляції Росії на міжнародній арені.** • **Ще одним серйозним недоліком Версальсько-Вашингтонської системи були її гарантії збереження. Нові політичні лідери, що прийшли до влади в США, Англії, а згодом і Франції, прагнули відмежуватися від закладеної їхніми попередниками несправедливості. Першим сигналом, що система є вразливою, стало рішення конгресу США не ратифікувати Версальський договір (у 1921 р. США уклали окремий договір із Німеччиною, який включав усі положення Версальського договору). Одночасно Конгрес США анулював франко-американський договір про взаємодопомогу. Англія, за прикладом США, теж анулювала англо-французький договір. У таких умовах Франція, щоб зберегти своє домінування над Німеччиною, пішла на створення союзу східноєвропейських держав, які були зацікавлені у збереженні Версальської системи. До того ж ці держави мали стати і «санітарним кордоном» проти СРСР. Так, у 1921 р. Франція уклала політичний пакт і воєнну конвенцію з Польщею. У 1920—1921 рр. за підтримки Франції Чехо-Словаччина, Румунія, Югославія утворили Малу Антанту. Таким чином Франція, Польща і Мала Антанта утворили союз, який на деякий час став гарантом збереження Версальської системи**

Міжнародні відносини 1920-х рр.

■ Основні питання міжнародних відносин 1920-х рр.

Питання	Шляхи вирішення	Результати
Роззброєння	• **Підготовка Лігою Націй всесвітньої конференції із роззброєння.** • **Підписання пакту Бріана—Келлога про врегулювання конфліктів мирним шляхом**	• **Питання про повне і загальне роззброєння залишилося не вирішеним**
Територіальні проблеми	• **Підписання Рейнського гарантійного пакту про збереження існуючих кордонів.** • **Визнання СРСР країнами Заходу. Укладення договорів про кордони між СРСР і країнами Східної Європи і Прибалтики**	• **Питання вирішувалось, але відкритим залишилось питання східних кордонів Німеччини**
Питання репарацій і боргів	• **Спроба вирішити проблему царських боргів і боргів Тимчасового уряду Росії на конференції в Генуї.** • **Скорочення виплат репарацій Німеччиною («план Дауеса»). Скорочення загальної суми репарацій («план Юнга»). Скасування репараційних платежів**	• **Питання боргів Росії не було вирішено.** • **Питання репараційних платежів Німеччини остаточно не були розв'язані**

Вирішення питання репарацій щодо Німеччини

Паризька мирна конференція 1919 р.	
Рішення	• Створення репараційної комісії. • Визначення загальних принципів репараційних виплат. • Визначення авансового платежу репарацій у 20 млрд золотих марок до 1 травня 1921 р. • Визначено загальний термін виплати репарацій — 30 років. • Загальна сума репарацій не була визначена

⇓

Конференція у Спа 1919 р.							
Рішення	Визначення долі участі країн-переможниць в отриманні репараційних виплат						
	Франція	Англія	Італія	Японія	Греція, Королівство сербів, хорватів, словенців, Румунія	Португалія	Бельгія
	52 %	22 %	10 %	0,75 %	6,5%	0,75 %	8 %

⇓

Паризька конференція 1921 р.	
Рішення	Визначення схеми виплат репарацій і загального терміну виплат протягом 42 років

Лондонська конференція 1921 р.	
Рішення	Визначення загальної суми репараційних платежів у 132 млрд золотих марок

⇓

Рурська криза 1923 р.
Окупація франко-бельгійськими військами Рура

⇓

Лондонська конференція 1924 р.	
Рішення	• Прийняття «плану Дауеса» — створення контрольного механізму для проведення стабілізаційних заходів у фінансовій системі Німеччини. • Надання Німеччині міжнародної позики (800 млн марок). Визначення джерел репараційних виплат. • Зміна порядку репараційних платежів (без зміни загальної суми)

⇓

Гаагська конференція 1929 р.	
Рішення	• Прийняття «плану Юнга» — скорочення загальної суми репараційних виплат до 113,9 млрд марок. • Зниження суми щорічних виплат. • Ліквідація механізмів міжнародного контролю над фінансовою системою Німеччини. • Визначення терміну виплат протягом 55 років

⇓

Мораторій Гувера (президент США) 1931 р.	
Рішення	Тимчасове припинення репараційних виплат

Лозаннська конференція 1932 р.	
Рішення	Припинення стягнення репараційних платежів (за весь період сплати репарацій Німеччина виплатила суму в 21 млрд 807 млн марок золотом, натомість отримала 39 млрд марок кредитів)

Генуезька конференція

Характеристика	
Дата	• **10 квітня — 19 травня 1922 р.**
Учасники	• **29 держав (разом з англійськими домініонами — 34) представлені повноважними представниками чи головами урядів**
Голова	• **Прем'єр-міністр Італії Факта**
Особливості	• **Перша міжнародна конференція в Європі після Першої світової війни, у якій за стіл переговорів сіли представники країн Антанти, колишнього Четверного союзу і радянської Росії. США відмовилися взяти участь у конференції (був присутній спостерігач)**
Мета	• **Відновлення міжнародної торгівлі; налагодження економічного співробітництва між країнами Європи з метою її економічної відбудови після Першої світової війни; вироблення умов для нормалізації відносин з Росією та країнами колишнього Четверного союзу**
Позиції основних учасників	
Спільна позиція країн Заходу	• **Позиція країн Заходу вироблена на конференціях в Каннах (січень 1922 р.) і Лондоні (лютий 1922 р.)** • **Визнання усіма учасниками конференції недоторканності іноземного капіталу і майна іноземців, їхніх прав і доходів.** • **Визнання всіх державних боргів і зобов'язань попередніх урядів.** • **Утримуватися від ворожих дій стосовно сусідів тощо.** • **Щодо Росії висувалися вимоги:** **а) сплатити довоєнні та воєнні борги всіх російських урядів (у тому числі борги О. Колчака, А. Денікіна тощо) на суму близько 18 млрд крб золотом;** **б) повернути націоналізовану власність іноземців;** **в) відшкодувати збитки іноземців після Жовтневої революції, для контролю створити комісію російського боргу;** **г) поновити екстериторіальний статус іноземців у Росії;** **д) скасувати монополію зовнішньої торгівлі;** **е) заборонити комуністичну пропаганду за кордоном.**
Єдиний фронт радянських республік	• **Створення дипломатичного союзу дев'яти радянських республік (Росія, Україна, Білорусія, Азербайджан, Вірменія, Грузія, Хорезмська, Бухарестська, Далекосхідна республіки). Урядові Росії було доручено відстоювати спільні інтереси республік.** • **Установлення розмірів збитків, заподіяних країнами Заходу в ході інтервенції та громадянської війни (39 млрд крб золотом).** • **Укладення Ризької угоди між Росією, Польщею, Латвією, Естонією про економічне співробітництво та взаємну безпеку.** • **Проведення переговорів з Німеччиною про можливість укладення сепаратного миру (Німеччина відмовилася)**
Результати	• **Сторони не змогли знайти спільної мови, проте відбулось зближення між Німеччиною і радянською Росією, які 16 квітня 1922 р. в містечку Рапалло (поблизу Генуї) уклали договір**
Рапалльський договір	
Основні положення	• **Відновлення дипломатичних та консульських відносин між двома країнами.** • **Взаємна відмова від відшкодування воєнних витрат і претензій у зв'язку з націоналізацією німецької власності в Росії.** • **Розвиток взаємовигідної торгівлі на основі принципів найбільшого сприяння.**
Наслідки	• **Прорив у дипломатичній ізоляції радянської Росії (СРСР). З 1924 р. прокотилася хвиля дипломатичного визнання СРСР**

Закінчення таблиці

	Характеристика
Наслідки	• Налагодження плідного економічного співробітництва між Німеччиною (отримувала значний ринок збуту для промислової продукції і джерело сировини та продовольства) і СРСР (отримував передові західні технології). • Налагодження плідного воєнного співробітництва, яке давало можливість Німеччині обійти умови Версальського договору, а СРСР — вдосконалити системи озброєння, підприємства воєнної промисловості, покращити підготовку командних кадрів

Гаазька конференція

	Характеристика
Дата	• 15 червня — 20 липня 1922 р. (Гаазька конференція стала продовженням Генуезької)
Учасники	• 26 держав (без Німеччини), які були представлені промисловцями і банкірами. Представник США був спостерігачем
Мета	• Виробити механізм повернення націоналізованої приватної власності іноземців у Росії; повернення боргів
Позиції сторін	
Країни Заходу	• Повернення Росією боргів. • Надання Росії кредитів за умови повернення всіх боргів. • Скасування радянською Росією монополії на зовнішню торгівлю.
Радянська Росія	• Юридичне визнання радянської Росії. • Радянський уряд погоджувався здати в оренду або концесію частину підприємств їх колишнім власникам. • Надання радянській Росії кредиту на три роки на суму 3224 млн крб золотом. • Домогтися скасування воєнних боргів Росії ціною відмови від відшкодування втрат часів воєнної інтервенції. • Виплата деякої компенсації колишнім власникам
Результати	• Завершилася безрезультативно. Під тиском США (загроза позбавити країни Заходу американської допомоги, якщо ті підуть на компроміс із радянською Росією) країни Заходу не дійшли згоди з радянською делегацією
Наслідки	• Участь радянської Росії у переговорах означала її фактичне визнання. • Конференція засвідчила можливість мирного співіснування держав. • Були зірвані плани створення єдиного антирадянського фронту великих держав. • Проблема російських боргів не була вирішена

Лозаннська конференція

	Характеристика
Дата	• Листопад 1922 р. — липень 1923 р.
Учасники	• Англія, Франція, Італія, Греція, Японія, Румунія, Королівство сербів, хорватів, словенців, Туреччина, Болгарія (брала участь у роботі лише однієї комісії); радянська Росія (РФСРР), радянська Україна (УСРР), Грузія (брали участь лише в обговоренні питання про режим чорноморських проток). США виступали в ролі спостерігача
Мета	• Укладення мирного договору з Туреччиною після втрати Севрським договором фактичної сили; установлення режиму чорноморських проток

Закінчення таблиці

Характеристика	
Лозаннський договір з Туреччиною (24 липня 1923 р.)	
Основні положення	• **Ліквідація Османської імперії, визнання незалежності Туреччини.** • **Встановлення нових кордонів: за Туреччиною закріплювалася територія Малої Азії, в Європі за нею залишалася Східна Фракія (23 тис. км^2).** • **На розгляд Ліги Націй виносилося питання про приналежність Мосула, на який претендував Ірак.** • **Прийняття конвенції про режим чорноморських проток, які підлягали демілітаризації, право вільного проходу отримували не більше ніж три кораблі будь-якої держави (кожний до 10 тис. тонн) як у мирний, так і у воєнний час.** • **Скасування режиму капітуляції (юридичні й торговельні привілеї для країн Заходу).** • **Туреччина і Греція мали здійснити обмін населенням.** • **Скасування міжнародного контролю за турецькими фінансами.** • **Визнання Туреччиною державного боргу Османської імперії у частині, що відповідала турецькій території.** • **Скасування обмежень для турецьких збройних сил.**
Наслідки	• **Лозаннський договір включав у себе 17 окремих документів: Заключний акт, Лозаннський мирний договір, Конвенцію про режим чорноморських проток, Конвенцію про обмін грецьким і турецьким населенням та ін.** • **Договір підписали учасники конференції, а також Бельгія і Португалія. Не ратифікувало договір Королівство сербів, хорватів, словенців**

■ Локарнська конференція

Характеристика	
Дата	• **5—16 жовтня 1925 р.**
Учасники	• **Міжнародна конференція міністрів закордонних справ Бельгії, Великої Британії, Італії, Німеччини, Франції; наприкінці роботи конференції до них приєдналися представники Чехо-Словаччини і Польщі**
Мета	• **Обговорення і схвалення договорів і угод, які гарантували б західні кордони Німеччини і встановлювали систему арбітражів**
Особливості	• **Було вироблено комплекс із восьми угод і договорів, які були остаточно підписані в Лондоні 1 грудня 1925 р. Ключовим документом конференції був Рейнський гарантійний пакт (Франція, Бельгія, Німеччина, Англія, Італія). Гарантами пакту виступали Велика Британія та Італія. Договір набував чинності після того, як Німеччина ставала членом Ліги Націй. Дев'ятим документом стало колективне звернення до Ліги Націй про прийняття до її складу Німеччини (8 вересня 1926 р. Німеччину було прийнято до Ліги Націй).** • **Складовими Локарнського договору стали Рейнський гарантійний пакт та франко-польський і франко-чехословацький гарантійні договори. Також були підписані чотири двосторонні конвенції про арбітраж між Німеччиною і кожною державою окремо: Францією, Бельгією, Польщею і Чехо-Словаччиною на випадок виникнення прикордонних суперечок**
Наслідки	• **Локарнський договір послабив позиції Франції, яка змушена була відмовитися від системи союзів на сході Європи, що були утворені на початку 1920-х рр. (Мала Антанта тощо).** • **Німеччина була визнана рівноправним партнером і стала членом Ліги Націй.** • **Східні кордони Німеччини не були визнані сталими, що давало можливість територіальних претензій**

Закінчення таблиці

Характеристика	
Рейнський гарантійний пакт	
Основні положення	• **Гарантував недоторканність франко-німецького і бельгійсько-німецького кордонів, встановлених Версальським мирним договором.** • **Підтверджувався статус Рейнської демілітаризованої зони.** • **Учасники пакту зобов'язувалися вирішувати всі суперечки мирним урегулюванням — арбітражем або судовим рішенням, не розпочинати один проти одного бойових дій. У разі «неспровокованого акту агресії» жертва отримувала негайну воєнну та іншу допомогу.** • **Договір набував чинності після того, як Німеччина ставала членом Ліги Націй.** • **У разі «неспровокованого акту агресії» жертва отримувала негайну воєнну та іншу допомогу. Порушення положення про Рейнську зону розглядалося як акт агресії**
Франко-польський і франко-чехословацький гарантійні договори	
Основні положення	• **Франція зобов'язувалася надати Польщі та Чехо-Словаччині допомогу, у разі нападу на них Німеччини, якщо Ліга Націй не визнає за необхідне прийняти які-небудь колективні заходи**

■ Пакт Бріана—Келлога

Характеристика	
Дата	• **27 серпня 1928 р.**
Учасники	• **З ініціативи міністра закордонних справ Франції А. Бріана і державного секретаря США Ф. Келлога в Парижі 15 держав підписали пакт Бріана—Келлога. (Згодом до цього пакту приєдналися майже всі європейські держави, у тому числі й СРСР.)**
Основні положення	• **Високі договірні сторони від імені своїх народів урочисто заявляють, що вони засуджують використання війни з метою вирішення міжнародних спорів і відмовляються від неї як від інструменту державної політики в їхніх взаєминах.** • **Високі договірні сторони визнають, що для врегулювання всіх суперечок або конфліктів, які можуть виникнути між ними, незалежно від їхнього характеру чи причин, вони прагнутимуть удаватися тільки до мирних засобів**

■ Основні конфлікти 1920-х рр. в Європі

Назва	Основні учасники	Зміст
Суперечка навколо Тешина (1919 р.)	**Польща і Чехо-Словаччина**	**Тешинська область на кордоні між Польщею та Чехословаччиною стала місцем збройного протистояння між двома державами, які претендували на багаті вугільні копальні цього регіону. До 1918 р. місто входило до складу Австро-Угорщини і було одним з центрів польського національно-визвольного руху. Рада послів Ліги Націй, розглянувши польсько-чехословацькі претензії, прийняла рішення про поділ території між двома державами. Місто відійшло до Чехо-Словаччини. (За Мюнхенською угодою 1938 р. м. Тешин (і область) відійшло до Польщі.)**
Конфлікт навколо Фіуме (1918—1924 рр.)	**Югославія, Італія**	**Під час Паризької мирної конференції Італія висловила претензії щодо порту Фіуме, проти цього заперечили, у першу чергу, США. 12 вересня 1919 р. італійський поет Г. Д'Аннунціо на чолі загону добровольців захопив місто і проголосив незалежність, маючи на меті довести його італійське походження і підготувати до включення до складу Італії**

Продовження таблиці

Назва	Основні учасники	Зміст
Конфлікт навколо Фіуме (1918—1924 рр.)	**Югославія, Італія**	**Після тривалих суперечок на Паризькій мирній конференції було прийнято рішення полишити розв'язання проблеми Італії та Королівству сербів, хорватів, словенців. 12 листопада 1920 р. обидві держави визнали незалежність Фіуме, а також чітко розмежували кордон між двома державами (Рапалльський договір). Проти угоди виступив Г. Д'Аннунціо, який оголосив війну Італії. Італійські війська швидко примусили його здати місто. У 1922 р. ситуація у місті загострилася у зв'язку з приходом до влади в Італії фашистів. У 1924 р. Королівство сербів, хорватів, словенців визнало приналежність Фіуме Італії**
Радянсько-польська війна (1920—1921 рр.)	**Радянська Росія, Польща, УНР**	**Розпад Російської імперії і громадянська війна на її теренах створили умови для територіальних претензій відновленої Польської держави. Договір між С. Петлюрою (УНР) і Ю. Пілсудським 21 квітня 1920 р. став початком україно-польсько-радянської війни. Наступ польських військ в Україні тривав до травня 1920 р. Контрнаступ Червоної Армії переріс у «похід на Варшаву» (спроба на багнетах принести соціалістичну (світову) революцію в Європу) під командуванням М. Тухачевського. «Чудо на Віслі» врятувало Польщу та Європу від більшовицької агресії. Зрештою Польща, з одного боку, і РФСРР, УСРР, БСРР — з іншого, уклали Ризький мир (18 березня 1921 р.), за яким Польща закріплювала за собою західноукраїнські та західнобілоруські землі (Східні Креси)**
Загарбання Польщею Віленського краю (1920 р.)	**Польща, Литва**	**Отримавши незалежність, Литва намагалась розмістити свою столицю у давньому центрі Литовської держави Вільнюсі. Проте на той час литовське населення міста складало лише близько 10 % від загальної кількості жителів. Поляки також вважали його своїм національним і культурним центром. Вагомим чинником претензій Польщі щодо Вільнюса (Вільно) було те, що у Віленському краї знаходився родинний маєток Ю. Пілсудського. Не бажаючи йти на відкритий конфлікт із країнами Антанти, Ю. Пілсудський вдався до хитрощів. Ключовим у встановленні контролю над Віленським краєм мав стати «заколот» генерала Л. Желіговського. «Повсталі» війська (більшість бійців були вихідцями з Вільно) під командуванням Л. Желіговського «самочинно» вирішили визволити свою батьківщину від влади Литви. 8 жовтня 1920 р. війська Л. Желіговського рушили на Вільнюс і до вечора захопили місто. Литовці не змогли відстояти, а згодом і відбити місто. 20 січня 1922 р. віленський Сейм прийняв рішення про включення Віленського краю до складу Польщі. Литва так ніколи і не визнала анексії краю. Ліга Націй не змогла вплинути на Польщу**
Греко-турецька війна (1920—1922 рр.)	**Греція, Туреччина, країни Антанти**	**Підписання султаном Мехмедом VI Севрського договору викликало обурення в Туреччині. У центральних районах країни ширився національний рух під проводом Мустафи Кемаля (з червня 1919 р.). Щоб примусити Туреччину виконати умови договору і розгромити центр національного руху, грецькі війська, підтримані країнами Антанти, рушили вглиб країни. Турецька армія чинила опір. 7 січня 1921 р. вона завдала першого суттєвого удару грекам, а через декілька місяців перейшла в рішучий наступ, який завершився розгромом грецьких військ (вересень 1922 р.). Також М. Кемаль досяг значних успіхів на дипломатичному фронті; угода з радянською Росією, яка надала воєнну допомогу Туреччині, а також віддала йому вірменські округи Карс і Ардаган після агресії проти Вірменії; Італія вивела війська з Анталії, Франція з Кілікії. Уряд М. Кемаля був визнаний країнами Антанти. Поразка у війні з Туреччиною призвела до падіння республіки, відновлення монархії в Греції (лютий 1921 р.). Перемога Туреччини у війні примусила країни Антанти укласти з нею Лозаннський договір (1923 р.)**

Продовження таблиці

Назва	Основні учасники	Зміст
Конфлікт у Верхній Сілезії (1921 р.)	**Польща, Німеччина**	**За Версальським договором приналежність Верхньої Сілезії мала бути вирішена шляхом плебісциту, за результатами якого за приналежність до Німеччини висловилось 700 тис. осіб, за приналежність до Польщі — 500 тис. Польське населення, не погодившись з такими результатами, черговий раз піднялося на збройну боротьбу (протягом 1919—1921 рр. відбулись три повстання). Зрештою Ліга Націй поділила Верхню Сілезію між двома державами**
Конфлікт навколо Аландських островів (1921 р.)	**Швеція, Фінляндія**	**Після здобуття незалежності Фінляндія прагнула встановити свій суверенітет над Аландськими островами, що колись належали Російській імперії, але більшість населення островів складали шведи. Зрештою конфлікт було улагоджено — острови відійшли до Фінляндії, але їх було демілітаризовано**
Суперечки навколо Мемельського краю (1923 р.)	**Литва, Ліга Націй**	**Незважаючи на те що більшість населення Мемельського краю (м. Клайпеда (Мемель)) становили литовці, за Версальським договором ця територія колишньої Німецької імперії була оголошена підмандатною територією Ліги Націй. Губернатором краю був призначений французький генерал. У 1923 р. литовські війська увійшли на територію краю і встановили тут свій контроль. Після тривалих переговорів керівництво Ліги Націй погодилося на передачу цієї території Литві**
Англо-радянський конфлікт (1923 р.)	**Англія, СРСР**	**«Ультиматум Керзона» від 8 травня 1923 р., у якому СРСР звинувачувався у проведенні «антибританської пропаганди в Індії, Афганістані та Ірані». За умовами ультиматуму передбачалося відкликання радянських дипломатичних місій з Ірану та Афганістану, висловлювався протест проти переслідувань і репресій щодо колишніх учасників білого руху та інших антирадянських рухів, вимагалася компенсація за осуджених англійських шпіонів. Строк виконання ультиматуму — 10 днів. У Біле море вводився англійський флот. Англія загрожувала повним розривом торговельних відносин (договір 1921 р.). СРСР відхилив ультиматум, оголосивши політичний та економічний бойкот Швейцарії, де 10 травня у Лозанні було вбито радянського дипломата В. Воровського. «Ультиматум Керзона» не знайшов підтримки серед країн Заходу, які були зайняті рурською кризою, а в країнах Європи розгорнувся рух солідарності з СРСР. Уряд Англії змушений був відступити. У 1924 р. між двома країнами були встановлені дипломатичні відносини. Із 1924 р. почалась хвиля дипломатичного визнання СРСР**
Рурська криза (1923 р.)	**Франція, Бельгія, Німеччина**	**Прагнучи примусити Німеччину виконувати свої репараційні зобов'язання, Франція і Бельгія ввели на територію Рура (промислове серце Німеччини) свої війська. Цю акцію засудили Велика Британія, США та інші держави. У відповідь Німеччина взагалі припинила сплачувати репарації. По всій країні розпочалися страйки протесту, масові мітинги, виступи тощо. Виникла міжнародна криза, для розв'язання якої був розроблений «план Дауеса». Через два роки французи і бельгійці вивели свої війська з території Рура**
Інцидент навколо острова Корфу (1923 р.)	**Італія, Греція**	**27 серпня 1923 р. на греко-албанському кордоні під час його демаркації було вбито італійського генерала Телліні та чотирьох членів штабу. У відповідь на це Б. Муссоліні зажадав від греків матеріальних відшкодувань (50 млн лір). Коли греки відмовилися, італійський флот обстріляв і висадив десант на острів Корфу. Втручання Ліги Націй змусило греків погодитися виконати претензії італійців, а італійці, у свою чергу, вивели свої війська з Корфу**

Закінчення таблиці

Назва	Основні учасники	Зміст
Греко-болгарський інцидент (1925 р.)	Болгарія, Греція	Після Першої світової у Греції залишалися складні відносини з усіма своїми сусідами. Часто виникали перестрілки і збройні сутички. 22 жовтня 1925 р. під час перестрілки на кордоні з Болгарією було вбито грецького прикордонника. У відповідь на це греки вторглися на територію Болгарії і націлили свій удар на місто Петрич. У конфлікт оперативно втрутилася Ліга Націй, яка надіслала туди своїх спостерігачів. Грецька сторона визнавалася винною у цьому інциденті й зобов'язувалася сплатити відшкодування у розмірі 45 тис. фунтів стерлінгів. Це був майже єдиний успіх Ліги Націй у врегулюванні конфліктів за період її існування
Англо-радянський конфлікт (1927 р.)	Англія, СРСР	Приводом до конфлікту став сфабрикований «лист Комінтерну», який закликав до здійснення соціалістичної революції в Англії. 23 лютого 1927 р. англійський уряд направив до Москви ноту протесту щодо «антибританської пропаганди» за кордоном і монополії на зовнішню торгівлю. Також за потураннями англійської поліції сталися напади на радянські постпредство в Пекіні, консульства в Шанхаї та Тяньцзині, торговельне представництво і Англо-радянське акціонерне товариство (АРКОС) в Лондоні. На протест радянської сторони Англія анулювала торговельний договір і розірвала з СРСР дипломатичні відносини. У червні 1927 р. міністр закордонних справ Н. Чемберлен закликав країни Заходу до «хрестового походу» проти СРСР. Напередодні у Варшаві колишніми білими офіцерами було вбито радянського повноважного представника в Польщі П. Войкова. Проте цей заклик не був підтриманий союзниками Англії

Тема 3. **Західні демократії**

Сполучені Штати Америки

■ Періодизація розвитку США в 1920—1930-ті рр.

Повоєнна криза (1918—1922 рр.)	⇒	«Процвітання» (1922—1929 рр.)	⇒	«Велика депресія» (1929—1933 рр.)	⇒	«Новий курс» Ф. Рузвельта (1933—1939 рр.)

■ Президенти США в міжвоєнний період

Ім'я	Роки перебування при владі	Партійна приналежність
Вудро Вільсон	1913—1921	Демократична партія
Уоррен Гардінг	1921—1923	Республіканська партія
Келвін Кулідж	1923—1929	Республіканська партія
Герберт Гувер	1929—1933	Республіканська партія
Франклін Рузвельт	1933—1945	Демократична партія

«Процвітання» у США

Особливості «процвітання»
• Швидкі темпи економічного розвитку. За період 1922—1929 рр. економіка США зросла на 70 %. • Усунення держави від регулювання економічними процесами. Нестримний розвиток приватного бізнесу. • Переважаючий розвиток новітніх галузей промисловості (автомобільна, авіаційна, хімічна та ін.). • Кризовий стан сільського господарства і застій традиційних галузей. • Масове оновлення виробництва. Широке запровадження технологій масового виробництва. • Посилення концентрації виробництва, формування могутніх монополістичних об'єднань. (Найбільшими фірмами стали «Форд», «Крайслер», «Дженерал електрік», «Дженерал моторс» та ін.). • Масове використання кредитів і реклами. • Бум на фондовому ринку. Спекулятивний бум цінних паперів. (Ціна на акції зросла в 4 рази.). • Згортання соціальних програм. Відсутність системи соціального захисту. • Вузькість внутрішнього ринку. Відсутність масового споживання. • Значна нерівномірність розподілу національних багатств. Скасування податків на надприбутки. • Широка експансія на зовнішньому ринку. • Домінування консервативних тенденцій у суспільстві. • Процвітання організованої злочинності

Загальна характеристика «Великої депресії» (1929—1933 рр.)

	Характеристика
Причини	• Невідповідність між попитом і пропозицією (значне перевищення пропозиції над попитом). • Структурна криза економіки. Поява технологій масового виробництва не була підкріплена масовим споживанням. • Найнижча точка синусоїди коливань економічної активності (за Леонтьєвим)
Прояви	• Масове розорення підприємств і підприємців. Падіння виробництва. • Політична криза. • Фінансова криза. • Падіння заробітної плати і доходів значної частини громадян. • Масове безробіття. • Загострення соціальних проблем. Розгортання масових соціальних виступів. • Загострення міжнародних відносин
Особливості	• Світовий характер (охопив усі країни світу, крім СРСР). • Тривалість (1929—1933 рр.). У деяких регіонах світу криза тривала й протягом 1934—1935 рр. • Глибина падіння виробництва сягала в середньому до 50 %, а іноді й більше. • Криза охопила всі сфери економічного, політичного і суспільного життя

Безробіття у період депресії (у % від працездатного населення)

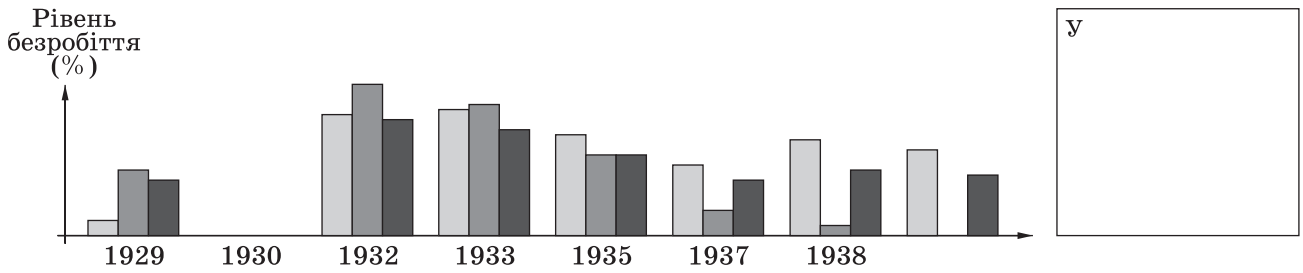

Основні шляхи виходу з кризи

«Новий курс» президента Ф. Рузвельта (1933—1939 рр.)

Сфера	Основні заходи	Підсумки і результати
Промисловість	• Запровадження «Кодексу чесної конкуренції» (Закон про відродження промисловості (NIRA)), який обмежував можливості підприємця зменшувати об'єм випуску продукції, завищувати ціни, знижувати розмір заробітної плати, збільшувати тривалість робочого дня. • Створення державної адміністрації відродження (діяла в 1933—1935 рр.) • Отримання профспілками права укладати трудові договори і представляти інтереси робітників перед роботодавцями	• Призупинення спаду виробництва і падіння доходів робітників
Сільське господарство	• Запровадження закону про регулювання сільським господарством (ААА). Створена Адміністрація регулювання сільським господарством (1933 р.). Вона скуповувала у фермерів сільгосппродукцію за фіксованими цінами, сплачувала компенсації за скорочення виробництва. • Створення у 1935 р. служби збереження родючості ґрунтів (діяла в 1935—1936 рр.). • Уведення у 1936 р. закону про допомогу фермерам, згідно з яким уряд виплачував дотації фермерам за згортання посівів тих культур, що виснажували ґрунти	• Усунення загрози масового розорення фермерів, стабілізація цін на сільгосппродукцію, зниження валового збору продукції. • Збереження ґрунтів. • Створення в країні стабільного продовольчого резерву
Банківська система	• Запровадження екстреної системи порятунку банків. • Створення Федеральної корпорації депозитів, страхування банківських внесків. • Уведення заборони на переведення капіталу за кордон і випуску незабезпечених акцій	• Відновлення довіри вкладників до банків. • Припинення відтоку капіталу за кордон
Соціальні відносини	• Створення федеральної системи соціального захисту. • Організація трудових таборів для молоді та громадських робіт. • Розширення прав профспілок. • Уведення мінімального розміру заробітної плати і максимальної тривалості робочого тижня	• Усунення загрози соціального вибуху, припинення зростання безробіття й падіння життєвого рівня населення

Теорія «ефективного попиту» Д. Кейнса

Основні положення:

1. Збільшення або зменшення державних витрат залежно від рівня виробництва.

2. Гнучка податкова політика.

3. Зміна обрахункової ставки і банківського відсотка залежно від рівня попиту.

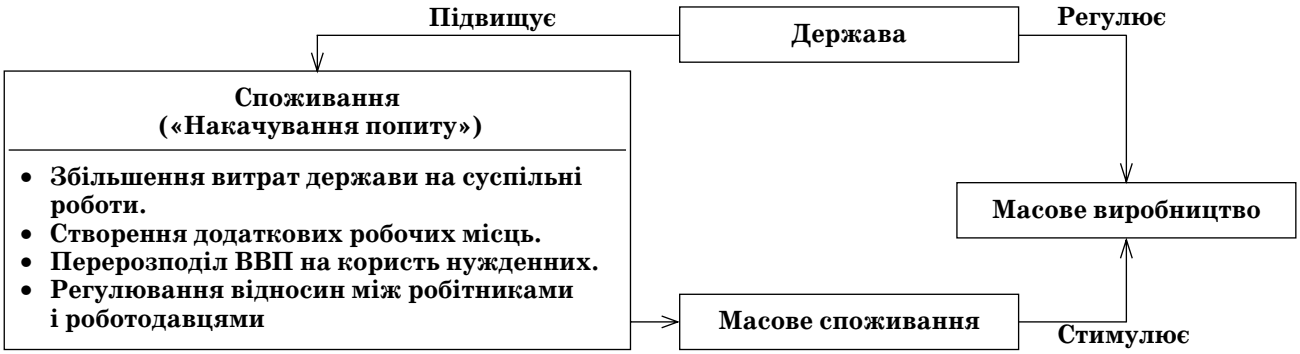

Велика Британія

Наслідки Першої світової війни

Показники	Характеристика
Людські втрати	• Становили 743 тис. загиблих, 1,7 млн поранених
Матеріальні збитки	• Складали 15 % національного багатства. • Із кредитора країна перетворилася на боржника (борг сягнув 8 млн фунтів стерлінгів)
Територіальні зміни	• Надання Ірландії статусу домініону, а згодом визнання її незалежності. • Досягнення Британською колоніальною імперією максимального розширення своїх володінь (за рахунок німецьких колоніальних володінь і володінь Османської імперії)
Економічні зміни	• Скорочення на 20 % промислового виробництва. • Спад виробництва у традиційних галузях (вуглевидобувна, металургійна, суднобудівна та ін.). • Зростання ролі хімічної, автомобільної, авіаційної, машинобудівної галузей економіки. • Втрата деяких традиційних ринків збуту. • Зміцнення економіки в країнах-домініонах
Соціальні зміни	• Зниження життєвого рівня населення. • Зростання у 6 разів податків. • Проведення виборчої реформи (1918 р.): скасування майнового цензу; надання виборчих прав жінкам
Політичні зміни	• Проведення урядом у 1918—1920 рр. широких реформ. • Зростання впливу Лейбористської партії, занепад Ліберальної партії

Уряди Великої Британії в 1920—1930-ті рр.

Прем'єр-міністр	Період існування	Партійна приналежність
Ллойд Джордж	1918—1922 рр.	Ліберальна партія
Бонар Лоу	1922—1923 рр.	Консервативна партія
Стенлі Болдуїн	1923—1924 рр.	Консервативна партія
Рамсей Макдональд	1924 р.	Лейбористська партія
Стенлі Болдуїн	1924—1929 рр.	Консервативна партія

Закінчення таблиці

Прем'єр-міністр	Період існування	Партійна приналежність
Рамсей Макдональд	1929 р.	Лейбористська партія
Рамсей Макдональд	1929—1935 рр.	Коаліційний уряд: лейбористська, консервативна, ліберальна партії
Стенлі Болдуїн	1935—1937 рр.	Консервативна партія
Невілл Чемберлен	1937—1940 рр.	Консервативна партія

Реформи уряду Ллойд Джорджа

Зміст реформи
• Ліквідація надзвичайних законів періоду війни. Згортання системи державного регулювання і контролю. • Демобілізація армії (4 млн вояків). Скорочення воєнних витрат. • Підвищення заробітної плати і скорочення робочого тижня до 40 годин. • Реформа виборчого права: ліквідація майнового цензу, отримання жінками, яким виповнилося 30 років, права голосу. • Прийняття програми допомоги безробітним та будівництво дешевого житла для малозабезпечених. • Реформування системи освіти: запровадження у 1918 р. восьмирічної освіти, а у 1921 р.— обов'язкової дев'ятирічної безкоштовної освіти. • Надання Ірландії статусу домініону (1921 р.), крім шести графств на півночі (Ольстер)

Ірландське питання

На шляху розв'язання ірландської проблеми існувало дві перепони: перша — Ллойд Джордж, який виступав проти повної незалежності Ірландії; друга — шість графств на півночі Ірландії (Ольстер), заселені переважно англійцями-протестантами, які не бажали мати нічого спільного з ірландцями-католиками.

Дата	Перебіг подій
24 квітня 1916 р.	Ірландські націоналісти, недочекавшись від уряду Англії надання Ірландії статусу домініону, вирішили шляхом збройного повстання проголосити Ірландську республіку. Озброєні загони ірландських націоналістів на чолі з Д. Коннолі, Г. Пірсом та іншими лідерами Ірландської Республіканської Армії (ІРА) захопили Центральний поштамт у Дубліні, де й зачитали декларацію про незалежність Ірландської республіки. Хоча повстання було придушене, воно сприяло зростанню популярності націоналістичної партії Шин фейн. Серед повсталих був майбутній президент Ірландії Імон де Валера
Грудень 1918 р.	На виборах партія Шин фейн здобула повну перемогу. Обрані до англійського парламенту депутати від Ірландії зібралися в Дубліні й проголосили утворення ірландського парламенту. На першому засіданні було проголошено утворення Ірландської республіки. Цей акт призвів до громадянської війни в Ірландії (1919 р.). Загони ІРА, озброєне крило Шин фейн, атакували ірландську королівську поліцію і частини англійських добровольчих частин. ІРА намагалася силою примусити англійців визнати незалежність Ірландії

Закінчення таблиці

Дата	Перебіг подій
Червень 1921 р.	Король звернувся до ворогуючих сторін із закликом сісти за стіл переговорів, під час яких було прийнято рішення про надання Ірландії статусу домініону (Ірландська вільна держава), а шість графств Ольстера отримали право самостійно визначитися, чи залишатися їм у складі Ірландії
1937 р.	Остаточне визнання незалежності Ірландії

Перший лейбористський уряд (23 січня — 9 жовтня 1924 р.)

Передвиборча програма лейбористів (1923 р.)	Результати діяльності уряду
• Встановлення «справедливої» заробітної плати. • Уведення податку на капітал. • Націоналізація шахт, капіталу, залізниць. • Ліквідація безробіття. • Розв'язання житлової проблеми. • Повернення Англії «економічного благополуччя». • Встановлення дипломатичних відносин з Радянським Союзом	• Удосконалення системи страхування та соціального забезпечення. • Збільшення розмірів допомоги у зв'язку з безробіттям, пенсій по старості. • Скорочення непрямих податків. • Збільшення державних субсидій на житлове будівництво. • Зменшення мита на деякі продовольчі товари

Загальний страйк 1926 р.

	Характеристика
Причини і передумови	• Зниження конкурентоспроможності англійських товарів на світовому ринку внаслідок фінансової реформи та відновлення золотого стандарту фунта стерлінга в 1925 р. • Бажання промисловців і підприємців зменшити собівартість продукції, накладні витрати за рахунок робітників (зниження заробітної плати, подовження робочого дня)
Перебіг подій	• Улітку 1925 р. власники шахт поставили ультимативні вимоги гірникам: погодитися на зниження зарплати і збільшення робочого дня, погрожуючи в разі відмови закриттям підприємств і звільненням усіх працюючих (локаутом). Федерація гірників відповіла відмовою. Її підтримали профспілки залізничників, транспортників і машинобудівників. Перед об'єднаним фронтом робітників вуглепромисловцям довелося відступити. Уряд зобов'язався протягом дев'яти місяців виплачувати власникам шахт субсидію для забезпечення попереднього рівня заробітної плати гірників. День, коли робітники зірвали локаут, дістав назву «червона п'ятниця»
Основні події страйку	• Після закінчення дев'ятимісячного строку власники шахт оголосили локаут, оскільки гірники знову відхилили їхні вимоги. Уряд увів у країні надзвичайний стан. Рішучість робітників вести боротьбу змусила Генеральну раду (керівний орган профспілки) оголосити загальний страйк, який відбувся 4—12 травня 1926 р. Кількість учасників (разом з родинами) становила близько 18 млн, тобто понад 40 % усього населення країни. Робітники виявили високий ентузіазм, стійкість і самовідданість. Повсюди створювалися страйкові комітети і ради з координації дій
Наслідки і результати	• Розмах страйку налякав лідерів профспілок, і вони відмовилися підтримувати страйкуючих. Гірники продовжили страйкувати наодинці й зазнали поразки (грудень 1926 р.). • Скорочення заробітної плати гірників. Подовження робочого дня. • Прийняття закону про трудові конфлікти (1927 р.), який забороняв загальні страйки й обмежував права профспілок під час страйків

Світова економічна криза 1929—1933 рр. у Великій Британії

Характеристика	
Симптоми	• Зростання безробіття з 10 до 25 %. • Скорочення виробництва на 16—23 %
Хронологічні межі	• 1930—1935 рр.
Політичний розвиток	• Створення уряду «Національної єдності» (коаліційного уряду консервативної, лейбористської і ліберальної партій). • Прийняття закону проти екстремізму
Економічна політика	• Відмова від золотого стандарту фунта стерлінга, скорочення зовнішніх фінансових зобов'язань. • Запровадження високих митних тарифів, режиму економії бюджетних коштів та контролю над 2/3 аграрної продукції

Династична криза (1936—1937 рр.)

Смерть короля Георга V (1936 р.) ⟹ **Суть династичної кризи**: **Наступником престолу став Едуард VIII, який піддав монархію серйозним випробуванням, бажаючи взяти шлюб із розлученою американкою Уолліс Сімпсон. У відповідь на бажання короля церква, уряд і королівська родина рішуче заявили: «Або трон, або Сімпсон». Едуард відмовився від престолу** ⟹ **Престол зайняв Георг VI**

Англійська колоніальна імперія

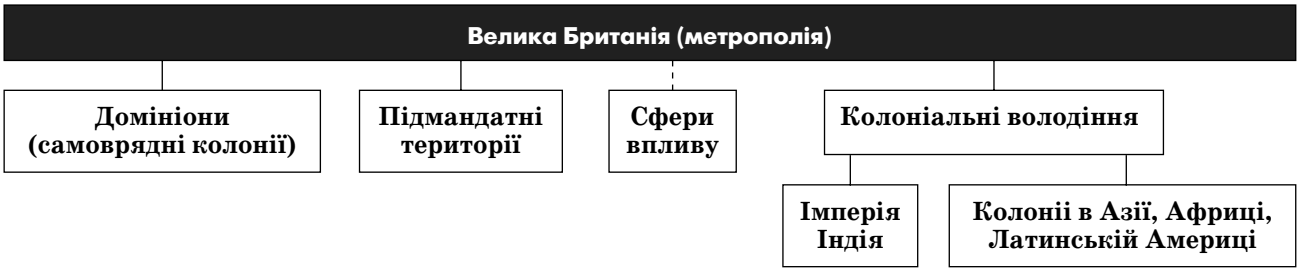

Особливості політичного та економічного розвитку Великої Британії у 1920—1930-ті рр.

Політичний розвиток	Економічний розвиток
• Домінування консервативних тенденцій. • Утрата ліберальною партією свого місця у двопартійній системі в результаті поступового витіснення її лейбористською партією. • Подальша демократизація політичного життя, розширення виборчих прав (ліквідація майнового цензу, надання права голосу жінкам). • Зміцнення парламентської монархії після подолання династичної кризи 1936—1937 рр. • Єдиним значним потрясінням був політичний страйк 1926 р.	• Остаточна втрата світової першості за всіма показниками економічного розвитку. • Повільний економічний розвиток, структурна перебудова економіки. • Відносно незначний, порівняно з іншими країнами, вплив економічної кризи 1930-х рр. • Орієнтація економіки на ринки колоніальної імперії. • Розвиток новітніх галузей економіки (автомобільної, авіаційної, електротехнічної, хімічної тощо), занепад традиційних галузей (вуглевидобувної, суднобудівної, металургійної)

Наслідки Першої світової війни

Показники	Характеристика
Людські трати	• Становили 1,4 млн загиблими; 2,8 млн пораненими; 600 тис. стали каліками. Декілька мільйонів осіб у 1918—1919 рр. стали жертвами грипу «іспанка». Навіть після приєднання Ельзасу і Лотарингії кількість населення Франції була меншою, ніж до війни
Матеріальні збитки	• Складали чверть національного багатства країни (200 млрд франків). • Було зруйновано близько 10 тис. підприємств, 900 тис. житлових будинків, 200 шахт. • Розорення сільського господарства північно-східних районів країни (2 млн га землі стали непридатними для сільськогосподарського використання). • Борг країни сягнув 238,5 млн франків
Територіальні зміни	• Приєднання областей Ельзас і Лотарингія. • Зростання колоніальних володінь: підмандатні території Ліван, Сирія, Камерун, Того
Економічні зміни	• Зростання питомої ваги воєнної економіки. Посилення державного втручання в економіку. • Зростання за рахунок приєднання Ельзасу запасів вугілля на 40 %, залізної руди — удвічі, потужність металургійної промисловості — на 75 %. • Зростання концентрації виробництва. • Швидке зростання новітніх галузей виробництва: авіаційної, автомобільної, хімічної та електротехнічної
Соціальні зміни	• Погіршення матеріального становища населення. • Збільшення прошарків суспільства, що потребують соціального захисту (інваліди, біженці, безробітні, демобілізовані з армії тощо). • Зростання робітників найманої праці. • Скорочення кількості сільського населення. • Нестача робочої сили, особливо кваліфікованої

Політичний розвиток Франції у 1920-ті — на початку 1930-х рр.

Події, що мали визначальний вплив на перебіг виборів	Партії, які здобули перемогу на виборах і утворили правлячу коаліцію	Політичний блок, що знаходився при владі. Роки перебування при владі	Політична програма, яку намагалися реалізувати політичні блоки, що перемогли на виборах
Перемога у Першій світовій війні	Праві партії	«Національний блок», 1919—1923	• Зменшення втручання держави в економічне життя. • Уникання соціальних реформ. • Придушення страйкової і революційної боротьби. • Закріплення за Францією домінуючого становища в Європі. • Вирішення внутрішніх проблем за рахунок Німеччини: «Боші за все заплатять!»
Провал рурської авантюри	Ліві та центристські партії	«Картель лівих», 1924—1925	• Запровадження прогресивного прибуткового податку. • Контроль держави над провідними галузями економіки

Закінчення таблиці

Події, що мали визначальний вплив на перебіг виборів	Партії, які здобули перемогу на виборах і утворили правлячу коаліцію	Політичний блок, що знаходився при владі. Роки перебування при владі	Політична програма, яку намагалися реалізувати політичні блоки, що перемогли на виборах
Провал рурської авантюри	Ліві та центристські партії	«Картель лівих», 1924—1925	• Відмова від жорсткого ставлення до Німеччини, примирення з Німеччиною. • Встановлення дипломатичних відносин із СРСР
Фінансова криза і відплив капіталу. Колоніальні війни (Марокко, Сирія)	Праві та центристські партії	Партія «Національної єдності», 1926—1928	• Боротьба з інфляцією. • Скорочення державних витрат за рахунок зменшення бюрократичного апарату. • Збільшення податків для дрібних власників. • Надання пільг великим підприємцям. • Надання допомоги у зв'язку з безробіттям. • Упровадження пенсій по старості, допомоги в разі інвалідності, хвороби, вагітності. • Прийняття пакту Бріана—Келлога. • Створення єдиної Європи
Зміна виборчого закону. Запровадження мажоритарної системи	Праві партії	1928—1932	

Прояви світової економічної кризи 1929—1933 рр. у Франції

Характеристика	
Симптоми	• Зростання безробіття (до 10 % працездатного населення). • Масове розорення дрібних власників. • Скорочення виробництва на 25 %
Хронологічні межі	• 1930—1940 рр.
Особливості	• Економічна криза переросла в політичну, яка в свою чергу призвела до національної катастрофи. • Носила перманентний характер, перемежовувалася з нетривалими періодами незначного зростання виробництва. • Почалася пізніше, ніж в інших європейських країнах
Економічна політика	• Державна підтримка банків, промисловості. • Зростання воєнних замовлень, будівництво «лінії Мажино». • Уведення обмежень на ввезення сільгосппродукції та встановлення мінімальних цін на зерно
Політичний розвиток	• Влада в коаліції правих партій, сильна ліва опозиція, зростання фашистського руху. • Політичні вбивства. • Корупція державного апарату. • Спроба фашистського заколоту

Народний фронт у Франції

Характеристика	
Причини утворення	• Недопущення приходу до влади профашистських сил. • Вихід з економічної кризи та депресії. • Забезпечення подальшого соціально-економічного розвитку

Закінчення таблиці

Характеристика	
Етапи становлення	
12 лютого 1934 р.	• **Спільна участь соціалістів і комуністів у антифашистському політичному страйку.**
27 червня 1934 р.	• **Укладення пакту про єдність дій між соціалістами і комуністами з метою захисту демократичних свобод і заборони фашистських організацій.**
Жовтень 1934 р.	• **Заклик М. Тореза до лідерів комуністів об'єднатися всім прихильникам свободи і демократії у «Народний фронт боротьби за хліб, свободу і мир».**
Липень 1935 р.	• **Утворення Народного фронту.**
14 липня 1935 р.	• **Спільна антифашистська демонстрація на чолі з Л. Блюмом (соціаліст), М. Торезом (комуніст), Е. Деладьє (радикал)**
Учасники	• **Соціалістична партія.** • **Комуністична партія.** • **Радикальна партія.** • **Профспілки.** • **Антифашистські організації французької інтелігенції**
Вибори 1936 р.	• **Народний фронт набрав 57 % голосів виборців і, відповідно, 330 із 612 місць у палаті депутатів парламенту та отримав право сформувати уряд, який очолив Л. Блюм**
Заходи уряду	• **Прийняття 133 законів, які в основному реалізували програму Народного фронту.** • **Заборона воєнізованих організацій — фашистських ліг.** • **Фашистські (ультраправі) партії та організації мали діяти в межах, дозволених конституцією.** • **Урегулювання трудових конфліктів між профспілками і роботодавцями.** • **Запровадження 40-годинного робочого тижня, двотижневої оплачуваної відпустки.** • **Підвищення пенсій.** • **Збільшення допомоги у зв'язку з безробіттям.** • **Створення системи державної закупівлі сільгосппродукції за стабільними цінами.** • **Установлення державного контролю над Французьким банком і залізницями**

Тема 4. **Тоталітарні та диктаторські режими**

Тоталітаризм

Тоталітаризм (від латин. totalis — весь, цілий, повний) — одна з форм політичного режиму, що характеризується повним (тотальним) контролем держави над усіма сферами життя суспільства та окремої людини: політичного, економічного, соціального і навіть особистого. Сутність тоталітарної держави сформулював Б. Муссоліні: «Усе для держави, нічого проти держави, нічого поза державою».

Політичні структури, які прагнули взяти владу в країні

Заходи Тимчасового уряду

Сфери запровадження	Характеристика
Демократизація суспільства	• Проголошення демократичних прав і свобод. • Скасування смертної кари. • Амністії політичним в'язням. • Надання політичних прав жінкам. • Демократизація армії
Зміни системи державного управління та судочинства	• Скасування монархії, проголошення республіки (1 вересня 1917 р.). • Реформування системи органів влади, запровадження системи комісарів Тимчасового уряду. • Підготовка до виборів в Установчі збори на основі загального виборчого права та пропорційного представництва. • Прийняття закону про місцеве управління. • Надання автономії Фінляндії. • Установлення незалежності судів та суддів, ліквідація «спеціальних судів»
Трудові відносини, соціальне законодавство	• Запровадження явочним порядком 8-годинного робочого дня. • Підвищення заробітної плати на 20—25 %. • Створення «примирювальних камер» — арбітражних судів для вирішення трудових конфліктів. • Прийняття законів про профспілки та кооперативи
Аграрні відносини	• Декларування проведення аграрної реформи на основі принципу передання землі тим, хто її обробляє
Зовнішня політика	• Війна до переможного кінця. • Дотримання усіх договорів, підписаних царським урядом. • Збільшення зовнішніх запозичень (Тимчасовий уряд узяв позичку у розмірі 8 млрд золотих рублів)

Кризи Тимчасового уряду (1917 р.)

Місяць	Причини, привід	Спосіб подолання кризи
Квітень	• Заява П. Мілюкова — міністра закордонних справ Тимчасового уряду про участь Росії у Першій світовій війні до переможного кінця	• Усунення з уряду П. Мілюкова і О. Гучкова. • Входження до складу Тимчасового уряду представників соціалістичних партій
Червень	• Масові виступи населення з вимогою реформ і припинення війни	• Організація червневого наступу на фронті

* Даючи згоду на формування Тимчасового уряду та передаючи йому повноту влади, Петроградська рада залишила за собою право підтримувати політику уряду тією мірою, якою вона сприятиме революції.

Закінчення таблиці

Місяць	Причини, привід	Спосіб подолання кризи
Липень	• Угода між Тимчасовим урядом і Урядом Центральної Ради (II Універсал). • Спроба більшовиків мирними засобами прийти до влади (під гаслом «Уся влада Радам!»). • Провал літнього наступу російської армії на фронті, остаточна втрата Східної Галичини	• Ліквідація двовладдя. Створення уряду «Порятунку революції» на чолі з О. Керенським
Серпень	• Заколот генерала П. Корнілова	• Придушення заколоту, розгром правих сил. • Проголошення Росії республікою (1 вересня 1917 р.). • Створення Директорії і Передпарламенту
Жовтень	• Погіршення економічного становища. • Втрата популярності Тимчасового уряду, який був неспроможний здійснити за час свого правління реальні реформи	• Повалення Тимчасового уряду в результаті більшовицького перевороту (25 жовтня (7 листопада))

Перші декрети більшовиків

Назва	Основні положення
Декрет про мир	• Засудження війни. • Вихід Росії з війни. • Негайно розпочати мирні переговори. • Заклик до всіх учасників війни укласти мир без анексій і контрибуцій. • Скасування таємної дипломатії. • Анулювання всіх імперіалістичних договорів царського і Тимчасового урядів
Декрет про владу	• Перехід усієї влади до рад робітничих, солдатських і селянських депутатів. • Повна ліквідація старого державного апарату. • Встановлення диктатури пролетаріату
Декрет про землю	• Скасування приватної власності на землю. • Передача землі селянам без викупу. • Урівнювальний розподіл землі. • Періодичний переділ землі. • Заборона оренди і найманої праці

Радянські органи влади

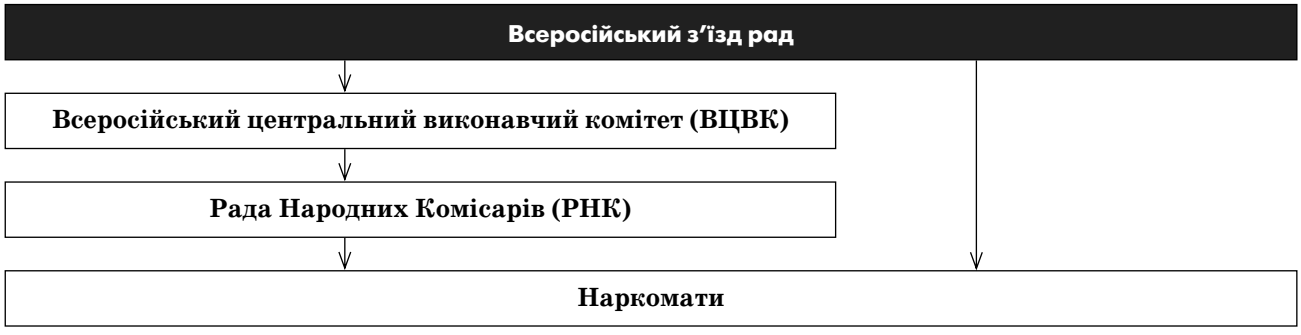

Основні етапи громадянської війни

Етапи	Характеристика
I етап. Жовтень 1917 р.— травень 1918 р.	• Боротьба проти національно-визвольних рухів та окремих груп антибільшовицьких сил (виступ П. Краснова під Петроградом, А. Каледіна на Дону, А. Дутова на Уралі)
II етап. Травень — листопад 1918 р.	• Боротьба за владу між соціалістичними партіями. • Остаточне встановлення однопартійної системи та більшовицької диктатури. • Повстання Чехословацького корпусу (травень 1918 р.). • Початок інтервенції країн Антанти (висадка десанту в Мурманську, Архангельську, Владивостоці, на півдні України, Закавказзі, Середній Азії та інших містах). • Консолідація антибільшовицьких сил
III етап. Листопад 1918 р. — весна 1919р.	• Посилення воєнного протистояння червоних і білих. • Наступ білих армій О. Колчака (з листопада 1918 р.), А. Денікіна (із серпня 1918 р.), П. Краснова (із липня 1918 р.), Є. Міллера (із серпня 1918 р.) та інших. • Розгортання інтервенції країн Антанти і США
IV етап. 1919 р. — весна 1920 р.	• Наступ головних сил білого руху та їх розгром: О. Колчак (березень 1919 р. — січень 1920 р.), А. Денікін (травень 1919 р.— березень 1920 р.), М. Юденич (травень—жовтень 1919 р.). • Евакуація основних сил іноземних військ
V етап. 1920 р.	• Війна з Польщею. Розгром військ П. Врангеля
VI етап. 1920—1922 рр.	• Інтервенція у Середню Азію, Закавказзя. • Перемога на Далекому Сході. • Остаточна перемога більшовиків

Перемога більшовиків у громадянській війні

Причини перемоги
• Політичні прорахунки противників быльшовиків щодо селянства, розкол сил опозиції, терор проти населення. • Прорахунки опозиції в національному питанні, відмова підтримати національні рухи. • Неузгодженість дій сил опозиції, амбіційність їхніх лідерів, спроба спиратися на сили інтервентів, вузькість соціальної бази опозиції. • Інтервенція 14 держав дала змогу більшовикам використати патріотичне піднесення населення. • Стратегічно вигідне розміщення частин Червоної Армії в центрі Росії, що давало можливість використовувати всі економічні та стратегічні переваги для організації воєнних дій. • Залучення до служби в Червоній Армії офіцерів царської армії з бойовим досвідом (часто під загрозою знищення їхніх сімей, що ставали заручниками). • Використання більшовиками надзвичайних заходів (політика «воєнного комунізму»), які дали змогу мобілізувати всі ресурси країни. • Інтенсивна більшовицька пропаганда серед населення радикальної програми перетворень у суспільстві (побудова комунізму). • Утома населення від безвладдя, байдужість до подій у країні, прагнення спокою та порядку

Громадянська війна

Основні підсумки
• Громадянська війна закінчилася перемогою більшовиків. • Здобути та втримати політичну владу в Росії могли лише сили, які були здатні забезпечити собі підтримку основної маси селянства

Основні підсумки
• **Росія стала на шлях значних і тривалих соціальних експериментів з побудови нового суспільства.** • **Повне розорення країни; падіння виробництва в усіх галузях господарства (у промисловості в десятки разів, у сільському господарстві на 40 %), країна була відкинута у своєму розвитку майже на півстоліття.** • **Значні людські та матеріальні втрати.** • **Міжнародна ізоляція.** • **Докорінна зміна соціальної структури суспільства, знищення прошарку власників тощо. Зростання бюрократичного апарату (у 1917 р. — 1 млн осіб, а у 1921 р. — 2,5 млн).** • **Скорочення кількості й кваліфікації робітників, особливо в провідних галузях (до 14—16 % від довоєнного рівня)**

Рівень виробництва в радянських республіках на 1921 р. (порівняно з 1913 р.)

Назва галузі	Показники
Промислове виробництво	Скорочення у 7 разів
Добування вугілля	Скорочення у 3 рази (з 29,1 млн т до 8,6 млн т)
Видобуток нафти	Скорочення у 2,5 разу (з 10,2 млн т до 3,8 млн т)
Виплавка чавуну	Скорочення у 22 рази
Виробництво тканин	Скорочення у 18 разів
Сільськогосподарське виробництво	Скорочення на 40 % (45 %, 33 %)
Посівні площі	Скорочення на 15 млн га

Політика «воєнного комунізму» і неп

Питання для порівняння	«Воєнний комунізм» (1918—1921 рр.)	Неп (1921—1928 рр.)
Мета	• Побудова комунізму насильницькими методами, шляхом «кавалерійської атаки на капіталізм»	• Ліквідація загрози нової громадянської війни. • Рятування більшовицького режиму. • Покращення економічного становища в країні, що знаходилася у міжнародній ізоляції
Основні заходи		
Промисловість	• Націоналізація промисловості. • Мілітаризація.	• Часткова денаціоналізація (оренда та передача у приватну власність дрібних та середніх підприємств); концесії.
Сільське господарство	• Продовольча розкладка. • Заборона оренди, найманої праці. • Спроба запровадження колективних господарств (комуни, колгоспи).	• Продовольчий податок; оренда, наймана праця. • Ліквідація безкоштовних послуг. • Розвиток кооперації.
Торгівля і обмін	• Заборона торгівлі; прямий продуктообмін, карткова система. • Скасування оплати за паливо, житло, транспорт тощо.	• Відновлення торгівлі (державна, кооперативна, приватна). • Відновлення платних послуг.
Фінанси	• Скасування грошей	• Відновлення грошово-фінансової системи (запровадження твердої валюти — червонців)

Закінчення таблиці

Питання для порівняння	«Воєнний комунізм» (1918—1921 рр.)	Неп (1921—1928 рр.)
Система управління	• Формування жорсткої вертикальної системи управління (система главків).	• Децентралізація: запровадження горизонтальної системи управління (система трестів).
Трудові відносини	• Трудова повинність, мілітаризація праці, примусова праця «буржуазних елементів», створення трудових армій	• Система вільного найму робочої сили. • Матеріальне стимулювання праці. • Підприємництво
Наслідки	• Посилення господарської розрухи. • Мобілізація ресурсів для боротьби з антибільшовицькими силами. • Масове невдоволення населення. • Селянські виступи і повстання	• Відновлення промисловості та сільського господарства, зруйнованих у роки Першої світової і громадянської воєн. • Ліквідація політичної кризи. • Стабілізація радянського режиму. • Закріплення більшовиків при владі

Боротьба за владу в керівництві більшовицької партії

Рік	Лідери угруповань (партійних фракцій), що вели між собою боротьбу		Політичні питання, які маскували боротьбу за владу
1923—1924	Й. Сталін, Г. Зінов'єв, Л. Каменєв	Л. Троцький («Ліва опозиція»)	• «Платформа» Л. Троцького: — дрібнобуржуазне селянство потрібно «утримувати пролетарською диктатурою»; — для успіху соціалістичного будівництва у відсталій селянській країні необхідна підтримка з боку світового пролетаріату і світової революції; — потрібно розвивати важку промисловість, установити її «диктатуру» в економіці; — відбувається бюрократизація партії, не можна допускати підміни диктатури пролетаріату диктатурою партії, потрібно перетряхнути апарат, омолодити кадри, допустити свободу фракцій
1925	Й. Сталін, М. Бухарін, О. Риков	Г. Зінов'єв, Л. Каменєв («Нова опозиція»)	• «Наш генеральний секретар не є тією фігурою, яка може об'єднати навколо себе старий більшовицький штаб» (Л. Каменєв)
1927	Й. Сталін, М. Бухарін, О. Риков	Г. Зінов'єв, Л. Каменєв, Л. Троцький («Об'єднана опозиція»)	• Платформа «блоку»: — потрібні високі темпи індустріалізації — «наддіндустріалізація», значне підвищення податків на селян; — триває бюрократизація партії і переродження держави, таким чином треба відновити внутрішньопартійну демократію. • Початок створення підпільної партії
1928—1929	Й. Сталін	М. Бухарін, О. Риков, М. Томський («Правий ухил»)	• Опозиція виступає проти згортання непу і застосування надзвичайних методів в економіці, проти теорії «загострення класової боротьби по мірі просування до соціалізму»
Висновок. 1929 р. став роком остаточної перемоги Й. Сталіна в боротьбі проти ленінських соратників за владу, роком початку утвердження в СРСР сталінського тоталітарного режиму. Основним методом встановлення й підтримки існування режиму особистої влади був тотальний контроль над суспільством і постійний терор проти всіх його верств. Таким чином, у СРСР, як і в ряді європейських держав, складався тоталітарний режим. Керівною та спрямовуючою силою радянської тоталітарної системи була більшовицька партія, основу якої складала ідеологія марксизму-ленінізму			

Етапи створення СРСР

Встановлення радянської влади в національних окраїнах колишньої Російської імперії. Створення радянських національних республік	⟹ Створення воєнно-політичного союзу радянських республік Росії, України, Білорусії, Латвії і Литви (1 червня 1919 р.)	⟹ Створення СРСР (22 грудня 1922 р.). Прийняття Конституції СРСР (1924 р.)

Зростання кількості союзних республік у складі СРСР

Дата	Республіки
1922 р.	Російська РФСР, Українська СРР, Білоруська СРР, Закавказька РФСР (Вірменська РСР, Азербайджанська РСР, Грузинська РСР)
1924 р.	Туркменська РСР, Узбецька РСР
1929 р.	Таджицька РСР
1936 р.	Казахська РСР, Киргизька РСР
1940 р.	Латвійська РСР, Естонська РСР, Литовська РСР, Молдавська РСР, Карело-Фінська РСР

Створення СРСР

Характеристика	
Причини	• Єдиний господарчий комплекс, успадкований від Російської імперії. Тісні економічні зв'язки. • Перебування при владі в усіх республіках партії більшовиків. • Однакова політична система. Радянська влада. • Існування воєнно-політичного союзу радянських республік, утвореного в 1919 р. • Міжнародна ізоляція, невизнання провідними країнами світу
Проекти програм	
План «автономізації» Й. Сталіна	• Передбачав входження національних республік до складу Російської Федерації (РРФСР) на правах автономії.
Проект В. Леніна про утворення СРСР	• Передбачав створення союзної держави шляхом укладення союзного договору між рівноправними радянськими республіками. • Кожна республіка також мала отримати право вільного виходу із Союзу
Основні події	
1922 р.	• Протягом року відбулися з'їзди рад України, Білорусії, Закавказзя, Російської Федерації, які підтвердили необхідність утворення федеративного рівноправного союзу націй.
Грудень 1922 р.	• Конференція представників національних республік в Москві, яка затвердила проекти декларацій про утворення Союзу Радянських Соціалістичних Республік та проект союзного договору.
30 грудня 1922 р.	• І з'їзд Рад СРСР. На з'їзді було проголошено СРСР, обрано Центральний виконавчий комітет і Президію Союзу РСР, а також чотирьох голів Президії ЦВК СРСР, які мали по черзі головувати на засіданнях: від РРФСР — М. Калінін, від УРСР — Г. Петровський, від БРСР — А. Черв'яков, від ЗРФСР — Н. Наріманов. Але союзний договір не було підписано

Закінчення таблиці

	Характеристика
Січень 1923 р.	• **ЦВК СРСР утворив Конституційну комісію, яка підготувала проект конституції СРСР.**
Січень 1924 р.	• **II з'їзд Рад затвердив проект конституції СРСР. Конституція містила Декларацію та Договір про утворення СРСР. З'їзд рекомендував союзним республікам ратифікувати текст конституції. Відбулося конституційне оформлення СРСР, про створення якого було оголошено ЦВК СРСР у липні 1923 р. у «Зверненні до народів та урядів світу»**

Зміни в партії більшовиків у 1920-ті рр.

Резолюція X з'їзду РКП(б) «Про єдність партії», 1921 р.

Запровадження посади генерального секретаря РКП(б), 1922 р.

Підвищення ролі партійного апарату. Посилення централізації

↓ ↓ ↓

Обмеження і згортання внутрішньопартійної демократії. Боротьба за владу. Перемога Й. Сталіна

Індустріалізація

Індустріалізація — процес створення великого чи просто машинного виробництва в усіх галузях народного господарства, насамперед у промисловості.

Імпортозамінна індустріалізація — формування промислової бази, яка створила умови для заміни імпортної промислової продукції власною.

Політика індустріалізації — заходи уряду, спрямовані на створення важкої промисловості.

Джерела індустріалізації в СРСР

Основні джерела
• **Прибутки державних підприємств. «Ножиці цін».**
• **Трудовий ентузіазм. Рух передовиків.**
• **«П'яні гроші». Збільшення випуску спиртних напоїв.**
• **Скасування конвертації червонців. Прихована інфляція.**
• **Колективізація. «Розкуркулення».**
• **Примушення населення до заощаджень і їх вилучення (облігації, лотереї).**
• **Продаж за кордон національних культурних цінностей.**
• **Антирелігійна компанія. Пограбування церков.**
• **Подовження робочого дня. Збільшення норм виробітку.**
• **Експорт сировини і сільгосппродукції за кордон.**
• **Використання праці в'язнів.**
• **Збільшення прямих і непрямих податків.**
• **Націоналізація промисловості.**
• **Запровадження карткової системи розподілу продуктів і предметів першої необхідності.**
• **Зниження життєвого рівня населення**

Темпи приросту промислової продукції в роки першої п’ятирічки (у %)

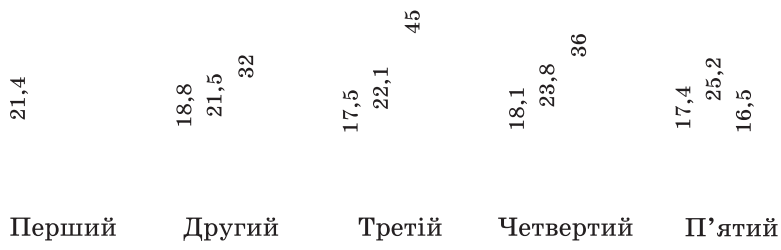

Закінчення таблиці

Дата	Характеристика
7 листопада 1929 р.	27 грудня 1929 р. на конференції аграрників-марксистів Й. Сталін оголосив: «Ми перейшли останнім часом від політики обмеження експлуататорських тенденцій куркульства до політики ліквідації куркульства як класу»
5 січня 1930 р.	Прийняття постанови «Про темпи колективізації і заходи допомоги держави колгоспному будівництву, яка визначала строки проведення в країні суцільної колективізації. Північний Кавказ, Нижня і Середня Волга повинні були завершити колективізацію восени 1930 — навесні 1931 р., решта зернових районів — восени 1931 — навесні 1932 р. На місцях державні директиви активно виконувалися, що викликало швидке зростання кількості колгоспів і не менш стрімке зростання невдоволення селян. Протести селян нерідко виливалися у відкриті протести: загалом було зареєстровано близько 2 тис. збройних виступів
2 березня 1930 р.	Опублікування статті Й. Сталіна «Запаморочення від успіху», у якій він засудив «перегиби» в колгоспному будівництві та усю вину за них поклав на місцеве керівництво. Політика стосовно селян по суті залишилась попередньою. Було проведено масову кампанію з розкуркулення. Загалом нараховувалося 3,9 % куркульських господарств (Й. Сталін стверджував, що в країні 5 % куркулів), було розкуркулено 11—12 % господарств. У північні райони СРСР було вислано 9 млн куркулів та членів їх сімей

«Сталінська» конституція 1936 р.

Конституція СРСР

«Конституція соціалізму, що переміг» (прийнята 5 грудня 1936 р.)

Проголошувала	Гарантувала	Проголошувала
Існування в СРСР двох дружніх класів — робітників і колгоспного селянства, і прошарку — соціалістичної інтелігенції	Недоторканність особи (ст. 127); свободу слова, друку, зборів, мітингів, вуличних рухів і демонстрацій (ст. 125); право об'єднання у громадські організації (ст. 126), які могли виставляти на виборах кандидатів у депутати до Рад усіх рівнів (ст. 141)	Загальне рівне пряме виборче право при таємному голосуванні (ст. 134)

Юридичне оформлення сталінського репресивного механізму

Дата	Документ
1929 р.	Постанова ЦК: директор підприємства як одноосібний начальник отримував право звільнення робітників без повідомлення про це профспілок. Робітники втрачали соціальні права обстоювати свої права на виробництві
1932 р.	Закон «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів і кооперативів і зміцнення громадської (соціалістичної) власності» вказував: до ворогів народу, які зазіхають на соціалістичну власність, застосовувати «як заходи судових репресій» розстріл з конфіскацією майна або позбавлення волі строком на 10 років. Незабаром закон було поширено на «широке коло злочинів», у тому числі на спекуляцію і саботаж сільгоспробіт
1932 р.	Постанова ЦВК і РНК «Про встановлення єдиної паспортної системи у СРСР і обов'язкову прописку паспортів» застосовувалася для обліку населення міст, робітничих поселень і новобудов, «розгрузки» їх від осіб, не пов'язаних із суспільно корисною працею і «очищення» їх від «куркулів», карних злочинців та інших антигромадських елементів, що ховаються»

Закінчення таблиці

Дата	Документ
1932 р.	Паспорт обмежував свободу пересування, забезпечуючи контроль за громадянами з боку держави. Колгоспники, які були позбавлені права на отримання паспорта, відповідно, були позбавлені права виїздити із села
8 червня 1934 р.	Запровадження «вищої міри соціального захисту» за зраду Батьківщині, відповідальність усіх дорослих членів сім'ї за злочин одного з них. (Покарання для тих, хто знав про наміри родича — 2—5 років таборів, якщо не знав, — 5 років заслання)
Листопад 1934 р.	Створення Особливих нарад для спрощення судочинства при покаранні «ворогів народу» та членів їх сімей
1 грудня 1934 р.	Постанова ЦВК про розгляд справ про терористичні організації і терористичні акти проти радянської влади: слідство обмежувалося строком у 10 днів, слухання справи проходило без участі прокурора й адвокатів, прохання про помилування не допускалося, вирок про вищу міру покарання здійснювався негайно
1935 р.	Установлення кримінальної відповідальності (у тому числі розстрілу), починаючи з 12-річного віку
1937 р.	Постанова від 1 грудня 1934 р. поширювалася на справи про шкідників і диверсантів
1937 р.	Дозвіл ЦК ВКП(б) на застосування у практиці НКВС методів фізичного впливу на «ворогів народу»

Мета політичних репресій в СРСР

Мета репресій
• Знищення будь-якої, навіть потенційної опозиції. • Знищення старої «партійної гвардії», усіх, хто міг пролити світло на минуле Й. Сталіна. • Переслідування і знищення заможних верств населення. • Зняття соціальної напруги в суспільстві; знищення «стрілочників» — представників партійно-бюрократичного апарату, на яких перекладали відповідальність за прорахунки Й. Сталіна

Засуджені по справах ВНК—ОДПУ—НКВС (1921—1940 рр.) (офіційні дані)

Показник, тис. осіб	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940
Кількість засуджених	35,8	6,0	4,7	12,4	15,9	17,8	26,0	33,7	56,2	207,0	180,6	141,9	239,6	78,9	267,0	274,6	790,6	554,2	63,8	71,8
З них до смертної кари	9,7	1,9	4,1	2,5	2,4	0,9	2,3	0,8	2,1	20,2	10,6	2,7	2,1	2,0	1,2	1,1	353,0	328,6	2,5	1,6

Кількість ув'язнених у виправно-трудових таборах і колоніях у СРСР станом на 1 січня кожного року (офіційні дані)

Кількість ув'язнених	1934	1935	1936	1937	1938	1939
У таборах і колоніях, млн осіб	0,5	0,9	1,2	1,1	1,8	1,6
Засуджені за політичними мотивами, %	26,5	16,3	12,6	12,8	18,6	34,5

Наслідки Першої світової війни

Показники	Характеристика
Людські втрати	• Становили 700 тис. загиблих, 450 тис. інвалідів, 1 млн поранених
Матеріальні збитки	• Складали третину національного багатства. • Національний борг збільшився у 4,5 разу
Територіальні зміни	• Приєднано Південний Тіроль, Трієст
Зміни в економіці	• Зростання воєнного виробництва. Розвиток важкої промисловості. • Посилення нерівномірності розвитку між Північним і Південним регіонами країни
Соціальні зміни	• Зростання кількості робітничого класу. • Зростання безробіття (2 млн осіб)
Політичні зміни	• Політична криза, втрата традиційною елітою впливу на політичні процеси. • Зневіра населення до демократичних інститутів влади. • Розгортання масового робітничого руху. • Зростання популярності радикальних партій. • Зародження фашистського руху

Становлення тоталітарного режиму

Сфера	Основний зміст
Політика	• Розпуск і заборона опозиційних партій. • Скасування виборів. Перетворення парламенту на дорадчий орган. • Зрощування партійного і державного апаратів. • Диктатура Б. Муссоліні, формування культу особи
Економіка	• Контроль над економікою через систему корпорацій. Мілітаризація економіки. • Створення Інституту промислової реконструкції (ІРІ). • Монополізація банківської системи, державний контроль над нею. • Автаркія
Ідеологія	• Великодержавність. Відродження Римської імперії. • Реваншизм. «Пролетарська нація» (Італія) повинна боротися за своє існування під сонцем із «багатими та егоїстичними» (Англія, Франція). • Конкордат з католицькою церквою

Структура влади за часів фашистського режиму

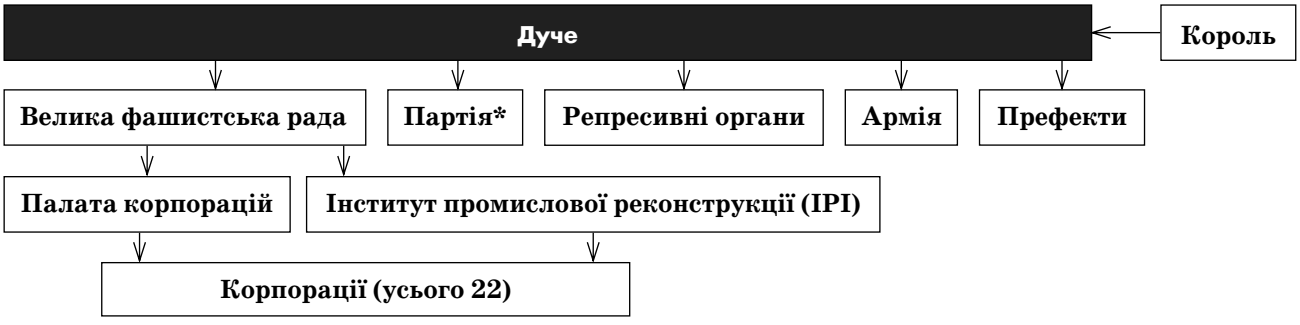

*Фашистська партія пронизувала всі інститути влади і безпосередньо підпорядковувалася дуче.

Акти агресії Італії в 1920—1930-ті рр.

Дата	Основні події
1923 р.	Інцидент навколо о. Корфу. Під час демаркації італо-грецького кордону було вбито італійського генерала Телліні й чотирьох членів штабу. У відповідь Італія забажала відшкодувань (50 млн лір). Греки відмовилися. Тоді італійський флот обстріляв о. Корфу і висадив на нього десант. У конфлікт втрутилась Ліга Націй. Зрештою Греція виконала вимоги Б. Муссоліні, Італія вивела війська
1935—1936 рр.	Загарбання Ефіопії
1936—1939 рр.	Участь італійського експедиційного корпусу в громадянській війні в Іспанії на боці франкістів
1937 р.	Приєднання Італії до Антикомінтернівського пакту
1939 р.	Загарбання Албанії
1939 р.	Укладення «Сталевого пакту» з Німеччиною
1940 р.	Вступ Італії у Другу світову війну на боці Німеччини

Німеччина

Революція в Німеччині

Характеристика	
Причини	• Виснаження Німеччини довготривалою війною. Поразка німецької армії на фронтах. • Відсутність реальних демократичних прав і свобод. • Дискредитація влади імператора. • Революційні події в Росії. • Загострення соціальних проблем. Масове невдоволення населення. • Антивоєнні виступи
Привід	• Спроба німецького командування кинути свій флот в останній бій, аби домогтися вигідних умов перемир'я
Початок революції	• 3 листопада 1918 р. — Повстання моряків у Кілі. • 9 листопада 1918 р. — Зречення престолу і втеча до Голландії Вільгельма II. • Проголошення Німеччини республікою
Двовладдя	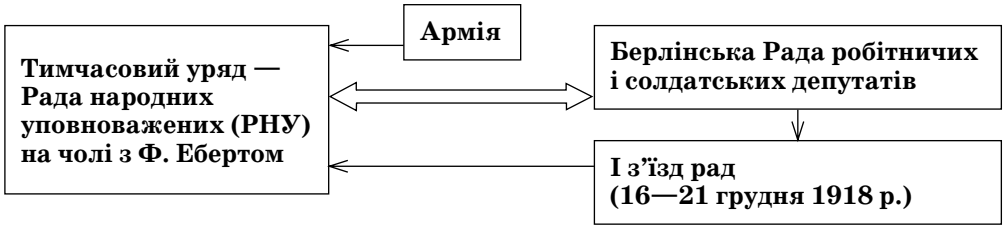

Становлення тоталітарного режиму

Сфера впливу	Особливості режиму
Ідеологія	• Єдина нацистська ідеологія заснована на расизмі, шовінізмі, реваншизмі, антисемітизмі. Теорія «життєвого простору»
Політика	• Заборона опозиційних політичних партій. • Установлення однопартійної системи. • Зрощування партійного і державного апаратів. • Жорстка концентрація влади. • Принцип «фюрерства». • Посилення репресивного апарату. • Тотальний контроль над усіма державними структурами. • Контроль за пресою
Економіка	• Обмеження економічної свободи і зовнішньої торгівлі. • Обмеження свободи приватної власності. • «Арієзація» економіки — експропріація власності, що належить не арійцям. • Контроль над економікою. • Створення державного концерну «Герман Герінг Рейхсверке». • Мілітаризація промисловості, «Чотирирічний план». • Регламентація сільського господарства. • Державне регулювання доходів, цін, рівня заробітної плати

Основні етапи антисемітської політики

Дата	Зміст
1 квітня 1933 р.	Гітлер оголошує одноденний бойкот єврейському бізнесу (магазинам, підприємствам тощо). Бойкот не мав широкої підтримки і фактично провалився
7 квітня 1933 р.	Примусове звільнення всіх неарійських держслужбовців (за виключенням військових)
11 квітня 1933 р.	Прийняття «арійського параграфа» — інструкція до закону від 7 квітня. Інструкція визначала, кого нацисти вважали євреями
22 квітня 1933 р.	Звільнення з роботи лікарів-євреїв
25 квітня 1933 р.	Запровадження процентних норм для євреїв у школах та університетах
10 травня 1933 р.	Публічне спалення книг, що належали «неарійським» авторам. У вогнищах горіли кращі твори світової класичної літератури
29 серпня 1933 р.	Офіційне твердження, що євреїв за різними звинуваченнями слід відправляти до концтаборів
22 вересня 1933 р.	Створення Державного відділу культури, куди доступ був відкритий лише для арійців
4 листопада 1933 р.	Заборона євреям і особам, що знаходяться у шлюбі з ними, редагувати німецькі газети
15 вересня 1935 р.	Прийняття на VII з'їзді НСДАП свастики на прапорі рейху як національного символу. У цей же день учасники з'їзду приймають Нюрнберзькі закони. У розділі «Громадянство, Кров і Честь» цих законів встановлювалося, що євреї позбавляються громадянських прав: брати участь у будь-яких громадсько-політичних заходах, брати шлюб з повноправними громадянами рейху, вивішувати поряд зі своїми будинками німецький прапор тощо

Закінчення таблиці

Дата	Зміст
21 вересня 1935 р.	Лікарям-євреям заборонялося мати приватні клініки
16 листопада 1937 р.	Заборона видавати євреям закордонні паспорти
15 грудня 1937 р.	Розпорядження, яке запроваджувало обмеження на видачу валюти і сировини для єврейських підприємств
1938 р.	Скасування всіх податкових пільг для єврейських підприємств
Квітень 1938 р.	Початок прискореної аріїзації «єврейського бізнесу»
22 липня 1938 р.	Євреїв зобов'язують носити спеціальні посвідчення
Липень 1938 р.	Лікарі-євреї позбавлялися права на лікарську практику
Вересень 1938 р.	Позбавлення юристів-євреїв права на юридичну практику
5 жовтня 1938 р.	Паспорти євреїв маркуються літерою «J»
28 жовтня 1938 р.	Вислання з Німеччини 17 тис. польських євреїв
Листопад 1938 р.	Реєстрація єврейської власності з метою її подальшої аріїзації. Потрібно було зареєструвати власність ціною більше 5 тис. марок, здати все срібло і золото
9—10 листопада 1938 р.	«Кришталева ніч» — єврейський погром по всій Німеччині. 30 тис. осіб було ув'язнено у концтаборах, 91 — убито. Зруйновано 191 синагогу, розграбовано 7500 магазинів
12 листопада 1938 р.	На євреїв було покладено відповідальність за матеріальні збитки під час «кришталевої ночі» й зобов'язано їх сплатити репарацію у розмірі 1 млрд марок
15 листопада 1938 р.	Припинено навчання єврейських дітей у загальноосвітніх школах. Євреям також забороняється відвідувати місця для відпочинку та розваг
28 листопада 1938 р.	Запровадження комендантської години для євреїв
8 грудня 1938 р.	Євреям заборонено навчатися в німецьких університетах

Вирішення «єврейського питання» III рейхом

Основні підходи	Характеристика
Популістський	Заходи, які передбачали приниження євреїв, психологічний вплив на німецьке суспільство з метою формування «образу ворога»
Законодавчий	Ізоляція євреїв законодавчим шляхом. Запровадження дискримінаційних законів
Економічний	Витіснення з економічної сфери. Пограбування, доведення євреїв до жебрацтва
Поліцейський	Вигнання з Німеччини
Висновок. Період 1933—1938 рр. характеризується переплетінням названих підходів, невизначеністю, піднесеннями і спадами антиєврейської політики	

Вплив і наслідки Першої світової війни

Галузь	Характер змін
Економіка	• Зростання виробництва сільгосппродукції. • Розвиток промисловості, особливо добувної. • Різке скорочення виробництва після завершення війни
Соціальна сфера	• Зростання чисельності робітничого класу. • Маргіналізація значної частини населення
Політика	• Зростання популярності лівих сил. • Падіння авторитету традиційної політичної еліти. • Політична криза 1921 р., встановлення диктатури Прімо де Рівера

Диктатура Прімо де Рівера (1923—1930 рр.)

Основні заходи	Результати
• Утворення військової диктатури (хунти), яка замінила уряд, розпуск кортесів (парламенту), уведення надзвичайного стану, призупинення дії конституції. Владу на місцях було передано військовим губернаторам. • Диктатура оголосила своєю метою «оновлення» Іспанії, яке вилилось у фашизацію суспільства за зразком Італії. • Проводилася насильна іспанізація каталонців і басків. У зовнішній політиці було взято курс на відновлення «Великої Іспанії». • Співробітництво з профспілками, запровадження соціального законодавства	• Зміцнення на певний час монархії. • Стабілізація соціальних відносин. • Зміцнення профспілкового руху, зростання популярності лівих сил. • Більшість проблем, особливо національні, репресивними заходами були загнані вглиб. • За допомогою Франції було відновлено владу в Марокко (розгромлено Республіку Ріф)

Революція 1931 р. в Іспанії

Характеристика	
Причини	• Остаточна дискредитація монархії. Неспроможність традиційної еліти запропонувати прийнятний шлях розвитку країни. • Економічна криза 1930-х рр. • Невирішеність аграрного питання. • Боротьба басків, каталонців, галісійців за право на самовизначення. • Невирішеність соціальних проблем
Привід	• Перемога на муніципальних виборах прихильників республіки
Основні події	
12 квітня 1931 р.	• Муніципальні вибори.
14 квітня 1931 р.	• Втеча короля Альфонса XIII. Проголошення республіки. Створення тимчасового уряду на чолі з А. Саморо (згодом став першим президентом)
Наслідки	• Повалення монархії. • Загострення політичної боротьби, радикалізація політичних сил. • Вибір демократичного шляху розвитку, непослідовність реформ. Заколот. • Громадянська війна

Народний фронт в Іспанії

Продовження демократичних перетворень, започаткованих революцією 1931 р. → **1935 р. — Утворення Народного фронту (соціалістична, комуністична, республіканська та інші партії)** ← **Прагнення недопустити приходу до влади профашистських сил**

↓

Лютий 1936 р. — Перемога на виборах у парламент (кортеси). Створення уряду Народного фронту на чолі з М. Асанья

↓

Програма уряду Народного фронту

- Амністія політв'язнів.
- Відновлення політичних прав і свобод.
- Надання автономії Каталонії.
- Підвищення заробітної плати.
- Зменшення податків.
- Проведення аграрної реформи

Заходи, реально здійснені урядом Народного фронту

- Ліквідація великого землеволодіння.
- Установлення робітничого контролю на підприємствах і транспорті.
- Націоналізація великих підприємств.
- Надання каталонцям і баскам автономії.
- Організація збройних сил.
- Налагодження воєнного виробництва.
- Утвердження всесилля каральних органів (чистка армії та державного апарату від троцкістів і анархістів)

Основні події громадянської війни в Іспанії 1936—1939 рр.

Дата	Подія
18 липня 1936 р.	Заколот націоналістів (франкістів)
28 липня 1936 р.	Надання Італією та Німеччиною допомоги франкістам
Липень—серпень 1936 р.	Наступ франкістів на Мадрид
4 вересня 1936 р.	Формування уряду Народного фронту на чолі з Ф. Ларго Кабальєро
9—17 вересня 1936 р.	Лондонська конференція. Підписання 27 країнами угоди про невтручання у громадянську війну в Іспанії (створення Комітету по невтручанню)
Жовтень 1936 р.	Ф. Франко стає на чолі заколотників. Початок радянської допомоги республіканцям
18 листопада 1936 р.	Визнання уряду Франко Німеччиною та Італією
Грудень 1936 р.	Початок формування регулярної республіканської армії
Березень 1937 р.	Розгром італійського корпусу під Гвадалахарою
25 квітня 1937 р.	Трагедія Герніки
17 травня 1937 р.	Уряд Народного фронту очолив Хуан Негрін
Червень 1937 р.	Установлення контролю франкістами на півночі Іспанії. Початок відкритого втручання Італії та Німеччини у війну на боці франкістів
Грудень 1937 р. — лютий 1938 р.	Битва при Теруеллі. Перемога і поразка республіканців
Лютий—червень 1938 р.	Наступ франкістів на сході країни. Розкол території, контрольованої республіканцями, на дві частини
Липень—листопад 1938 р.	Битва на р. Ебро. Спроба республіканців відновити єдність контрольованої території

Закінчення таблиці

Дата	Подія
Вересень—листопад 1938 р.	Часткове виведення італійських військ, що воювали на боці франкістів. Виведення інтернаціональних бригад, що воювали на боці республіканців
Грудень 1938 р. — січень 1939 р.	Захоплення франкістами Каталонії
27 лютого 1939 р.	Визнання Францією і Англією уряду Франко
5—13 березня 1939 р.	Переворот генерала С. Касадо. Придушення виступу комуністів
28 березня 1939 р.	Вступ франкістів до Мадрида
26 березня — 1 квітня 1939 р.	Капітуляція республіканських військ. Завершення війни

Інтербригади

Інтербригади — добровольчі збройні формування в складі республіканської армії. До інтербригад вступали добровольці — люди різних національностей, професій, віросповідань і партійної приналежності, але їх об'єднувало прагнення боротися з фашизмом. Кількість вояків за різними оцінками складала від 35 до 42 тис. осіб (за даними Ліги Націй 32 тис. осіб із 54 країн світу).

Перемога франкістів у громадянській війні

Причини перемоги
• Підтримка франкістів Німеччиною, Італією, Португалією. Надання воєнної та економічної допомоги. • Нейтралітет провідних країн світу (США, Англія, Франція). • Підтримка франкістів Католицькою церквою, військовою елітою та аристократією. • Розкол у республіканському таборі. • Спроба СРСР поширити на Іспанію свою модель розвитку

Тема 5. Країни Центральної та Східної Європи

Загальна характеристика країн Центральної та Східної Європи

Характеристика революційного руху 1918—1923 рр. в країнах Центральної та Східної Європи

Характеристика	
Причини	• Утома народів Європи від безглуздої війни, що несла лише втрати, страждання і падіння життєвого рівня. • Загострення усіх соціальних проблем, масові невдоволення. • Розчарування в існуючих структурах влади, що не змогли усунути загрозу війни і забезпечити справедливий демократичний устрій. • Ослаблення і, зрештою, розвал Російської, Австро-Угорської, Османської, Німецької імперій.

Закінчення таблиці

	Характеристика
Причини	• **Могутній національно-визвольний рух пригноблених народів.** • **Післявоєнний спад виробництва і структурна перебудова економіки.** • **Несправедливість Версальсько-Вашингтонської системи договорів.** • **Вплив революційних подій в Росії.** • **Спроба більшовиків розпалити полум'я світової революції**
Мета	• **Прагнення створити демократичні республіки зі справедливим соціальним устроєм. (Разом із тим, в усіх країнах, крім Австрії, були сильними тенденції на користь кардинального зламу не тільки існуючого ладу, а й самого суспільства. Під сильним впливом жовтневих подій у Росії стали висуватися вимоги здійснення соціалістичної революції, встановлення диктатури пролетаріату у формі влади рад. Але ця тенденція не стала домінуючою.)** • **Прагнення домогтися національного визволення і створити власну державу**
Характер	• **Революції 1917—1919 рр. в Європі можна охарактеризувати як національні (для Фінляндії, країн Прибалтики, Польщі, Чехо-Словаччини, Угорщини, південнослов'янських народів, України), соціальні та демократичні (крім указаних держав, ще для Австрії, Німеччини, Болгарії).** • **Особливістю революцій стало їх поєднання із міждержавними конфліктами (польсько-українська, радянсько-польська, угорсько-румунсько-чеська війни та ін.) та громадянськими війнами (у Росії та Угорщині)**
Етапи	
Перший (1918—1920 рр.)	• **Був викликаний впливом Першої світової війни та боротьбою поневолених народів за національне визволення.**
Другий (1921—1923 рр.)	• **Революційні рухи в основному були інспіровані Комінтерном, який прагнув розпалити світову революцію**
Результати	• **Виникли і відстояли свою незалежність такі нові і відновлені держави: Фінляндія, Естонія, Латвія, Литва, Польща, Австрія, Чехо-Словаччина, Угорщина, Королівство сербів, хорватів і словенців.** • **Зазнали територіальних змін Румунія та Болгарія.** • **Не змогли відстояти свою незалежність і увійшли до складу СРСР як радянські республіки Україна та Білорусія**

■ Етапи розвитку країн Центральної та Східної Європи в міжвоєнний період

Етапи	Характеристика
I етап. 1923 р. — кінець 1920-х рр.	• **Відносна стабільність.** • **Пошук шляхів розвитку.** • **Орієнтація на країни Антанти.** • **Наростання соціальних, економічних, національних проблем**
II етап. Кінець 1920-х — 1933—1934 рр.	• **Економічна криза, спричинена світовою економічною кризою.** • **Загальний спад виробництва. Жорстока криза аграрного сектору.** • **Загострення національних проблем.** • **Установлення і зміцнення авторитарних режимів**
III етап. 1933—1939 рр.	• **Зміна пріоритетів розвитку.** • **Зміцнення авторитарних режимів.** • **Започаткування нового національно-територіального устрою Центральної та Східної Європи.** • **Зміна напрямків зовнішньої політики Німеччини (крім Польщі)**

Розвиток країн Центральної та Східної Європи в 1923—1939 рр.

Розвиток	Основні риси
Економічний	• Загальна економічна відсталість порівняно з провідними державами світу (за виключенням Чехословаччини та Австрії). • Переважно аграрний характер виробництва; монокультурність. • Залежність від зовнішніх ринків. • Залежність від іноземного капіталу, контроль іноземного капіталу над провідними галузями економіки
Політичний	• Слабкість демократичних інститутів влади. • Існування ідеології аграризму. • Значний вплив військових. • Домінування авторитарних тенденцій. • Схильність до встановлення диктатур. • Низька політична культура. • Стійкий антикомунізм, шовінізм правлячих еліт
Соціальний	• Значний розрив у доходах між бідними і багатими. • Слабка структурованість суспільства. • Основну масу населення складають селяни. • Незначний відсоток населення складають наймані робітники. • Незначний прошарок інтелігенції. • Взаємозалежність між національним походженням і місцем у соціальній структурі суспільства

Польща

Формування кордонів Другої Речі Посполитої (1918—1939 рр.)

Дата	Подія
25 червня 1919 р.	Антанта дозволила польському війську вести операції до р. Збруч, застерігши, що справа державної приналежності Східної Галичини має ще вирішуватися
20 листопада 1919 р.	Верховна Рада Антанти надала Польщі мандат на Східну Галичину строком на 25 років, після чого долю мав вирішувати всенародний плебісцит
8 грудня 1919 р.	Верховна Рада Антанти опублікувала Декларацію про розмежування Польської республіки і радянської Росії по лінії, яка згодом отримала назву «лінія Керзона»
22 грудня 1919 р.	Верховна Рада Антанти відхилила польські твердження, що Східна Галичина є невід'ємною частиною Польщі, підтвердивши своє попереднє рішення
18 липня 1920 р.	Плебісцит у Мазурах (південна частина Східної Пруссії). Більшість населення висловилося за те, щоб залишитися у складі Німеччини
28 липня 1920 р.	Рішення послів країн Антанти про поділ Цешинського (Тешинського) князівства між Польщею та Чехословаччиною
7 жовтня 1920 р.	Установлення демаркаційної лінії між Польщею та Литвою
9 жовтня 1920 р.	«Заколот» генерала Желіговського, захоплення польськими військами Віленського краю (Вільнюс)
18 березня 1921 р.	Ризький мирний договір. Установлював східний кордон Польщі з УСРР і БСРР. До Польщі відходили західноукраїнські й західнобілоруські землі

Закінчення таблиці

Дата	Подія
20 березня 1921 р.	Плебісцит у Верхній Сілезії. Населення на схід від Одера більшістю голосів висловилося за приєднання до Польщі, але країни Антанти погоджувалися передати Польщі лише половину цієї території. У відповідь на це в травні 1921 р. поляки підняли третє повстання (перше — 1919 р., друге — серпень 1920 р.)
20 жовтня 1921 р.	Рішення Ради послів країн Антанти про передачу 1/3 частини Верхньої Сілезії Польщі. Підприємства залишалися за колишніми власниками (переважно німцями). Встановлення п'ятирічного терміну безмитного вивозу промислової продукції із Сілезії до Німеччини
20 січня 1922 р.	Віленський сейм постановив включити Вільно (Вільнюс) до складу Польщі. 24 березня польський Сейм визнав це рішення. Литва виступила категорично проти і не визнавала цього акту
14 березня 1923 р.	Верховна Рада Антанти передала Східну Галичину в управління Польщі

Державний переворот Ю. Пілсудського (1926 р.)

Причини перевороту
• Політична нестабільність у країні, часта зміна урядів. • Розчарування населення в парламентській республіці. • Поширення ідеї встановлення влади «сильної руки». • Загострення соціально-економічних проблем, падіння життєвого рівня населення. • Стрімке зростання авторитету Ю. Пілсудського, на якого покладалися надії на покращення становища в країні. • Активна діяльність прихильників Ю. Пілсудського, їх підтримка лівими силами

Режим «санації»

Основні риси
• Домінуючий вплив Ю. Пілсудського в політичному житті, хоча він формально був лише воєнним міністром. Формування його «культу особи». • Значний вплив військових, особливо однополчан Ю. Пілсудського на політичне життя суспільства. • Існування парламентської опозиції. • Складна виборча система. • Обмеженість свободи слова і друку. • Відносно незначні масштаби політичних репресій. • Спроби знайти порозуміння з національними меншинами

Чехо-Словаччина

Землі, що увійшли до складу Чехо-Словаччини

- Чехія (Богемія)
- Моравія
- Словаччина
- Судетська область
- Закарпаття
- Тешинська область

Економічний розвиток Чехо-Словаччини

Чинники, що сприяли економічному розвитку	Чинники, що гальмували економічний розвиток
• Успадкування 4/5 промислового потенціалу Австро-Угорської імперії. • Кваліфікована робоча сила. • Конкурентоспроможна продукція. • Збереження більшості традиційних ринків збуту	• Вузькість внутрішнього ринку. • Недогруженість промислових підприємств. • Нестача природних ресурсів. • Залежність від зовнішніх ринків. • Нерівномірність розвитку регіонів країни

Чехо-Словаччина в 1920—1930-ті рр.

1918—1938 рр.		1938—1939 рр.
Чехо-Словаччина (ЧСР)	⇒ 1938 р. Мюнхенська угода ⇒	Чехословаччина (ЧСФР)
Перша республіка		Друга республіка

Угорщина

Наслідки Першої світової війни і революції

Показники	Характеристика
Людські втрати	• Загинуло понад 1,5 млн, було поранено понад 1 млн осіб
Матеріальні збитки	• Становили половину національного багатства
Територіальні зміни	• Втрачено 2/3 території. До Чехо-Словаччини відійшли — Словаччина і Закарпатська Україна, до Румунії — Трансільванія і Східний Банат, до Югославії — Воєводина, Хорватія, Західний Банат, до Австрії — Бургенланд
Економічні зміни	• Падіння виробництва. • Розорення сільського господарства. • Розрив традиційних економічних зв'язків
Соціальні зміни	• Падіння життєвого рівня. • Поява значної частини біженців
Політичні зміни	• Політична криза. • Спроба встановлення радянської влади. • Установлення режиму М. Хорті

Угорська революція

	Характеристика
Причини	• Поразка Австро-Угорщини у Першій світовій війні. • Національно-визвольні рухи народів імперії. Розпад Автро-Угорщини. • Важке соціально-економічне становище країни. • Прагнення до відновлення національної угорської держави в межах «історичної Угорщини»
Мета	• Вихід країн з Першої світової війни. • Відновлення незалежної угорської держави в межах «історичної Угорщини». • Розв'язання соціально-економічних проблем

Закінчення таблиці

Характеристика	
Події	
25 жовтня 1918 р.	• **Демонстрації та мітинги у Будапешті, на яких населення вимагало негайно укласти мир, відділитися від Австрії та проголосити Угорську республіку.**
30—31 жовтня 1918 р.	• **Революції у Будапешті та Відні, унаслідок яких в Австро-Угорщині було повалено монархію Габсбургів.**
12 листопада 1918 р.	• **Проголошення утворення Австрійської республіки.**
16 листопада 1918 р.	• **Проголошення утворення Угорської республіки. Створення уряду на чолі з графом Карої**
Реформи уряду Карої	• **Уведення загального виборчого права.** • **Прийняття закону про свободу союзів і зборів, створення політичних організацій.** • **Запровадження 8-годинного робочого дня.** • **Заява про надання автономії національним меншинам, але на ділі це не реалізовувалося.** • **Розроблення проекту закону про земельну реформу, на підставі якого держава могла експропріювати поміщицькі маєтки розміром від 200 до 500 хольдів (хольд — 0,57 га). Передбачалося розділити ці землі між селянами на ділянки по 5—20 хольдів, що передавалися на умовах вічної оренди або викупу протягом 50 років. Закон не було прийнято**
Причини встановлення радянської влади	• **Ультиматум країн Антанти про створення в східній частині країни «нейтральної зони» з Румунією.** • **Розпад «історичної Угорщини».** • **Територіальні претензії з боку сусідніх держав.** • **Національно-визвольний рух неугорського населення.** • **Загострення соціально-економічного становища.** • **Зростання впливу лівих сил, особливо комуністів.** • **Вплив революційних подій радянської Росії**
Результати	• **Передача урядом Карої влади комуністам і соціалістам, які 21 березня 1919 р. об'єдналися в партію — Соціалістичну партію Угорщини.** • **Створення Революційної урядової ради, яка взяла на себе всю повноту влади в країні.** • **Проголошення Угорської Радянської Республіки**

Поразка Угорської революції

Причини поразки
• **Агресія країн Антанти, які побоювалися поширення «комуністичної зарази» в Європі.** • **Прорахунки в соціально-економічній політиці зокрема, у вирішенні аграрного питання.** • **Національно-визвольна боротьба національних меншин у межах «історичної Угорщини» (серби, хорвати, словаки, українці (русини), румуни).** • **Територіальні претензії сусідніх держав.** • **Зрив планів збройної допомоги радянською Росією.** • **Штучність союзу між комуністами і соціал-демократами, розбіжності в основних питаннях державного будівництва.** • **Червоний терор і незначна соціальна база радянського режиму**

Установлення режиму М. Хорті

Риси режиму
• Необмежена влада М. Хорті. • Консерватизм. Обмеження демократичних прав і свобод. • Збереження представницьких, демократичних інститутів влади. • Легальне існування опозиції. Обмеження діяльності лівих сил. • Панування традиційної еліти (земельної аристократії). • Відсутність масової партії — опори правлячого режиму. • Монархічна, націоналістична демагогія

Румунія

Розвиток Румунії після Першої світової війни

Фактори впливу на розвиток Румунії	
позитивні	негативні
• Територія і населення країни збільшилися майже вдвічі. • Історичні суперники: Угорщина та Росія були знесилені й зазнали територіальних втрат на користь Румунії. Румунія отримала повний контроль над гирлом Дунаю. • Уникла революційної зміни влади; збереглася наступність влади, що забезпечувало внутрішню стабільність. • Стала одним із ключових союзників Антанти у Східній Європі	• Новоприєднані території суттєво відрізнялися від старого королівства (Регату) — економічно, етнічно тощо. Ці території потрібно було інтегрувати, придушивши сепаратистські та національні рухи (30 % нової Румунії складали національні меншини). • Економічна відсталість. • Засилля старої традиційної еліти. • Територіальні придбання за рахунок сусідів породжували в останніх реваншистські настрої. • Перетворення Румунії на ланку «санітарного кордону» навколо СРСР мало значний відбиток на внутрішньополітичному житті (гоніння на ліві сили, обмеження демократичних свобод тощо)

Політичний розвиток Румунії

Етапи	Характеристика
I етап. 1918—1928 рр.	Домінування ліберальної партії в політичному житті. Прем'єрство братів Братіану (1922—1928 рр.)
II етап. 1928—1930 рр.	Перебування при владі націонал-селянської (царанистської) партії
III етап. 1930—1940 рр.	Правління короля Кароля II. Королівська диктатура (1938—1940 рр.)
IV етап. 1940—1944 рр.	Диктатура Й. Антонеску

Територіальні втрати Румунії у 1940 р.

Дата	Подія	Територія
Червень 1940 р.	Агресія СРСР	Бессарабія і Північна Буковина увійшли до складу СРСР
30 серпня 1940 р.	II Віденський арбітраж	Передача Північної частини Трансільванії Угорщині
7 вересня 1940 р.	Болгаро-румунський договір	Повернення Болгарії Південної Добруджі

Режим Й. Антонеску

Характеристика	
Причини встановлення режиму	• **Криза монархічної диктатури Кароля II.** • **Переорієнтація зовнішньополітичного курсу країни на Німеччину.** • **Зростання авторитарних тенденцій.** • **Протистояння між армією та «залізною гвардією»**
Привід	• **Територіальні поступки Румунії СРСР, а згодом Угорщині та Болгарії**
Риси диктатури Й. Антонеску (1940—1944 рр.)	• **Установлення поліцейського режиму. Державу було проголошено легіонерською, а Й. Антонеску став «кондуктором» — вождем держави. Було скасовано конституцію 1938 р., розпущено парламент, скасовано всі громадянські права і свободи.** • **Мілітаризація економіки.** • **Запровадження військового трибуналу. Масові репресії проти противників режиму. Створення концтаборів (на 1940 р. діяло 35 концтаборів).** • **Початок антисемітської кампанії**
Результати	• **Введення німецьких військ, які розмістилися в районах нафтових промислів.** • **Укладення нерівноправного торгового договору.** • **Установлення Німеччиною контролю над румунською промисловістю.** • **Перетворення Румунії на одного з основних постачальників продуктів харчування, сировини й особливо нафти до Німеччини.** • **Приєднання Румунії до Антикомінтернівського пакту.** • **Вступ у Другу світову війну на боці Німеччини**

Болгарія

Наслідки Першої світової війни

Показники	Характеристика
Людські втрати	• **Загинула п'ята частина чоловічого населення віком від 20 до 50 років. Загальні втрати складали: 155 тис. загиблих, 400 тис. поранених на фронтах і 150 тис. цивільного населення, що померли від тифу, холери, грипу**
Матеріальні збитки	• **Становили третину національного багатства.** • **Репарації складали 2,25 млрд франків**
Територіальні зміни	• **Втрата 1/10 території. Греції передавалися: південна частина Кюстенджийського району, Західна Фракія та частина Адріанопольського округу. Унаслідок цих заходів Болгарія позбавлялася виходу до Егейського моря. Південна Добруджа залишилася у складі Румунії. Території Тімок, Царіброд, Босілеград, Струміца передавалися Королівству сербів, хорватів і словенців**
Зміни в економіці	• **Падіння виробництва.** • **Розорення сільського господарства.** • **Розрив традиційних економічних зв'язків**
Соціальні зміни	• **Зниження життєвого рівня населення**
Політичні зміни	• **Розгортання антивоєнних та соціальних виступів населення.** • **Політична криза. Владайське повстання (Радомирський бунт).** • **Проголошення республіки.** • **Зречення царя Фердинанда на користь Бориса III.** • **Прихід до влади лівих сил на чолі з А. Стамболійським; реформи уряду**

Політичний розвиток Болгарії в 1920—1930-ті рр.

Уряди, роки	Внутрішня політика	Зовнішня політика
А. Стамболійський (1919—1923 рр.)	• Запровадження загальної трудової повинності. • Прийняття у 1921 р. закону про максимум землеволодіння. • Сприяння розвитку кооперативного руху. • Спроба запровадити диктатуру села й селянства. Внутрішня політика підпорядковувалася цій ідеї	• Підписання Нейського мирного договору, намагання пом'якшити його умови. • Спроби порозумітися з Королівством сербів, хорватів, словенців
А. Цанков (1923—1926 рр.) Прийшов до влади в результаті перевороту	• Переслідування лівих сил. • Розгром комуністичної партії	• Намагання пом'якшити умови Нейського мирного договору. • Напружені відносини з сусідніми державами.
А. Цанков (1923—1926 рр.)	• Підвищення заробітної плати військовим і державним службовцям, надання податкових пільг ремісникам, уведення соціального страхування робітників тощо	• Антирадянська політика
А. Ляпчєв (1926—1931 рр.)	• Пом'якшення репресії, оголошення амністії. • Дозвіл на діяльність політичних партій і організацій	• Намагання пом'якшити умови Нейського мирного договору. • Антирадянська політика
А. Малінов та Н. Мушанов (1931—1934 рр.)	• Намагання подолати наслідки економічної кризи 1930-х рр.	• Намагання пом'якшити умови Нейського мирного договору
К. Георгієв (1934—1935 рр.) Прийшов до влади в результаті перевороту	• Скасування діючої конституції, розпуск Народних зборів, заборона партій (особливо Внутрішня македонська революційна організація (ВМРО)) та профспілок. • Установлення державного контролю над банками, що його здійснював банк «Болгарський кредит» за участю держави. • Уведення державної монополії на спирт, сіль, тютюн, нафтопродукти	• Зближення з Англією та Францією, нормалізація стосунків з Югославією і встановлення дипломатичних відносин із СРСР (1934 р.)
Борис III (1935—1943 рр.) Кьосеіванов (1935—1940 рр.) Б. Філов (1940—1943 рр.)	• Встановлення королівської диктатури. • Придушення опозиції, збереження її видимості. • Стимулювання переходу на вирощування технічних культур (волокнистих, олійних, садових). • Розвиток легкої промисловості	• Зближення з Німеччиною. За її підтримки Болгарія домоглася скасування статей Нейського договору (Солонінська угода 1938 р.). • Повернення у 1940 р. Румунією Південної Добруджі (основна житниця країни, де вирощувалося 20 % сільгосппродукції). За це Болгарія вступила на боці Німеччини у Другу світову війну, категорично відмовившись взяти участь у війні проти СРСР, обмежившись окупацією Македонії та Фракії

Югославія

Утворення Королівства сербів, хорватів і словенців (Югославії)

Характеристика	
Причини	• **Розпад Австро-Угорщини.** • **Національно-визвольна боротьба південнослов'янських народів.** • **Загарбницькі плани Італії щодо Адріатичного узбережжя.** • **Гегемоністські плани сербської еліти.** • **Прихильне ставлення Антанти до Сербії**
Утворення Югославії	**Держава словенців, хорватів і сербів (6 жовтня 1918 р.)** **Сербія** **Чорногорія** ⇒ **Королівство словенців, хорватів і сербів (1 грудня 1918 р.)** ⇒ **Відовданська конституція (28 червня 1921 р.) — конституційне оформлення Королівства сербів, хорватів і словенців (конституційна монархія)** ⇒ **Державний переворот (6 січня 1929 р.). Встановлення королівської диктатури. Перейменування Королівства словенців, хорватів і сербів**

Диктатура короля Александра (1929—1931 рр.)

Основні заходи
• **Скасування Відовданської конституції.** • **Розпуск парламенту.** • **Створення королівського уряду на чолі з П. Жавковичем.** • **Заборона діяльності політичних партій.** • **Створення державного суду в політичних справах.** • **Заміна органів місцевого самоврядування інститутом державних комісарів.** • **Перейменування Королівства сербів, хорватів і словенців на Югославію (листопад 1929 р.).** • **Адміністративна реформа (поділ території країни на 9 банів, які не враховували історичних та етнічних меж).** • **«Сербізація» державного апарату.** • **Поширення ідеологічної концепції існування в Югославії «триіменного народу» (серби, хорвати, словенці)**

Тема 6. **Країни Азії, Африки та Латинської Америки**

Японія

Розвиток Японії в 1920-ті рр.

Прояви демократичного розвитку	Прояви експансіоністської політики
• **Запровадження загального виборчого права для чоловіків.** • **Становлення багатопартійності.** • **Розгортання масового робітничого та демократичного рухів**	• **Розробка планів широкомасштабної експансії у Тихоокеанському регіоні (меморандум Танака).** • **Зміцнення і переозброєння флоту, армії. Збільшення військових витрат.** • **Зміцнення зв'язків між правлячою елітою та найбільшими концернами**

Закінчення таблиці

Прояви демократичного розвитку	Прояви експансіоністської політики
• Започаткування створення системи соціального забезпечення	• Здійснення обмежених військових акцій у Китаї. • Придушення антияпонського повстання у Кореї. • Прийняття закону про охорону громадського порядку, який посилив поліцейські переслідування

Етапи зовнішньої агресії Японії

I етап		II етап		III етап		IV етап
Завоювання Манчжурії і Монголії. Створення бази для подальшої агресії	⇒	Завоювання Китаю	⇒	Завоювання колоніальних володінь європейських держав і США у Південно-Східній Азії та басейні Тихого океану. Створення «Великої східно-азійської сфери спільного процвітання»	⇒	Світове панування. Створення «Великої Японії»

Становлення тоталітарного режиму в Японії

	Характеристика
Політика	• Поступове усунення і заборона політичних партій, профспілок із політичного життя. (Замість розпущених політичних партій створювалася Асоціація допомоги трону, а замість профспілок — Патріотична промислова асоціація Великої Японії. • Репресії проти представників демократичних сил.) • Заколоти «молодих офіцерів». • Проголошення курсу «на мобілізацію національного духу»
Економіка	• Мілітаризація економіки. • Установлення воєнно-державного контролю над економікою через систему асоціацій, на чолі яких ставали представники найбільших корпорацій (створення «нової економічної структури»). • Демпінг у зовнішній торгівлі. • Мобілізація усіх ресурсів на підготовку до війни
Ідеологія	• Мілітаризм і експансіонізм. • Курс на створення «Великої східно-азійської сфери спільного процвітання»

Китай

«Рух 4 травня» (1919 р.)

	Характеристика
Причини	• Невиправдання сподівань населення на покращення становища країни після Першої світової війни, скасування контрибуції, накладеної європейськими державами після придушення «боксерського повстання». • Передача Японії за версальським договором німецьких концесій у Шандуні. • Проямпонська політика правлячої верхівки
Привід	• Розгін демонстрації пекінських студентів із вимогами до уряду повернути півострів Шандунь, звільнити проямпонськи налаштованих чиновників та оголосити бойкот японським товарам
Учасники	• Студенти, робітники, підприємці та промисловці
Результати	• Усунення з посад проямпонськи налаштованих чиновників, звільнення заарештованих студентів; китайська делегація не підписала Версальського миру

Закінчення таблиці

	Характеристика
Наслідки	• **Зростання національної самосвідомості.** • **Утворення політичних партій та організацій лівого напряму, що виступали за об'єднання країни, звільнення від іноземного засилля і проведення соціальних реформ** • **Створення у 1921 р. Комуністичної партії Китаю (КПК), яка швидко стала впливовою політичною силою в країні. Комуністи вбачали в революції єдиний засіб відродження країни.** • **Розгортання руху за «нову культуру», зокрема, уведення в літературу мови, близької до побутової. Це дало змогу отримати освіту багатьом мільйонам китайців.** • **Радикалізація національно-визвольного руху**

■ Національна революція в Китаї у 1925—1927 рр.

	Характеристика
Причини	• **Напівколоніальна залежність Китаю.** • **Роздробленість країни.** • **Невирішеність аграрного питання.** • **Прагнення радянського керівництва і Комінтерну до розпалу світової революції**
Завдання	• **Об'єднання Китаю.** • **Здійснення модернізації країни.** • **Звільнення від колоніального поневолення.** • **Вирішення аграрного питання**
Привід	• **Розстріл у Шанхаї англійською поліцією мирної демонстрації китайських студентів**
Основні події	• **Оголошення уряду в Гуанчжоу національним.** • **«Північний похід» армії Гоміндану під керівництвом Чан Кайші (липень 1926 — початок 1927 р.).** • **Розрив між партією Гоміндан і КПК.** • **Переворот і розправа над комуністами (квітень 1927 р.). Встановлення особистої влади Чан Кайші.** • **Розгром мілітаристських угруповань. Об'єднання країни**
Результати і наслідки	• **Об'єднання Китаю під владою Гоміндану (Чан Кайші).** • **Започаткування соціально-економічних перетворень з метою модернізації країни.** • **Набуття Китаєм реального суверенітету.** • **Розгортання громадянської війни між партією Гоміндан і КПК**

■ Політика Гоміндану

Внутрішня	Зовнішня
• **Зміцнення державного сектору економіки.** • **Запровадження системи державного планування економікою.** • **Створення системи державного контролю над фінансами: банками, страховими компаніями, податками і митом.** • **Сприяння приватним інвестиціям.** • **Обмеження привілеїв іноземного капіталу, сприяння розвитку місцевого капіталу.** • **Прийняття закону про працю, створення системи офіційних державних профспілок, установлення мінімального рівня заробітної плати**	• **Відновлення митної автономної і водночас ліквідація внутрішніх митних перепон.** • **Передача Китаю 20 із 33 концесій.** • **Спроби отримати закордонні позики для реконструкції країни закінчилися крахом. Почався навіть відплив іноземного капіталу з країни.** • **Погіршення зовнішньо політичного становища Китаю після японської агресії у Маньчжурію (1931—1932 рр.). Усі зусилля китайського керівництва отримати допомогу держав Заходу в боротьбі проти Японії не мали успіху**

Закінчення таблиці

Внутрішня	Зовнішня
• Прийняття закону про право власності, що сприяло розвитку приватного підприємництва, а також законів, що гарантували права громадян. • Прийняття у 1930 р. аграрного закону, що обмежував розміри орендної плати, встановлював межі земельних володінь, захищав права орендарів	• У 1935—1936 рр. Чан Кайші знову звернувся по допомогу до СРСР, із яким ще в 1927 р. розірвав відносини. • Спроби домогтися економічної незалежності від Заходу, налагодити з ним рівноправні відносини не мали успіху. Чан Кайші продовжив політику лавіювання між Заходом і СРСР
Висновок. Значного ефекту реформи не мали, хоч і забезпечили відносну стабільність. У роки гоміданівського правління в Китаї домінувала традиційна китайська система управління господарством, згідно з якою держава виступала верховним власником і вищим суб'єктом влади	

■ Громадянська війна в Китаї (1927 — початок 1950-х рр.)

Гоміндан ⟹ **Ворогуючі сторони** ⟸ **Комуністична партія Китаю (КПК)**

⇓

Етапи	Характеристика
I етап. 1927—1934 рр.	**Розрив відносин між Гоміданом і КПК. Перехід комуністів до збройної боротьби, створення радянських районів. У 1930—1934 рр. армія Чан Кайші здійснила п'ять походів проти радянських районів, унаслідок яких армія Гоміндану розгромила основні сили Червоної Армії та ліквідувала радянські райони. Рух за встановлення радянської влади в Китаї зазнав поразки, але не був знищений**
II етап. 1934— 1937 рр.	**У 1934—1935 рр. під керівництвом Мао Цзедуна, що в 1931 р. став лідером КПК, стотисячна партизанська армія, здійснивши «Великий похід» (пройшла з боями 12 тис. км), перебазувалася до Північного Китаю — ближче до СРСР і фронту, який утворився після окупації Японією Маньчжурії. Тут на стику трьох провінцій, Шеньсі, Ганьсу і Нінся, було утворено Особливий прикордонний район, який став базою для подальшого відновлення і розгортання комуністичного руху**
III етап. 1937— 1945 рр.	**Об'єднання зусиль Гоміндану і КПК у боротьбі з японською агресією. Періодичні сутички між військами Гоміндану й КПК. Вироблення та відпрацювання основних положень ідеологічних основ китайського комуністичного руху, проведення аграрних реформ у районах, контрольованих комуністами. Наприкінці Другої світової війни КПК стала масовою селянською партією, яка мала значні військові сили (8 армія НРА і 4 нова армія НРА)**
IV етап. 1946 — початок 1950-х рр.	**Спроба Гоміндану розгромити КПК і поразка Гоміндану. Втеча провідників партії і залишків армії Гоміндану на о. Тайвань. Проголошення комуністами Китайської Народної Республіки. Встановлення контролю КПК над континентальною частиною Китаю**

Індія

■ Основні положення гандизму

Сарвадайя (програма діяльності)	Сатьяграха (шляхи досягнення)
• Повернення до джерел та «золотого віку», коли індійці жили в гармонії з природою, коли панувала селянська община, взаємодопомога	• Відданість релігійним, філософським і культурним національним традиціям. • Протест проти колоніального статусу в поєднанні з терпінням і терпимістю (толерантністю)

Сарвадайя (програма діяльності)	Сатьяграха (шляхи досягнення)
• Захист людини від руйнівного впливу індустріальної цивілізації. • Національне й духовне визволення від колоніалізму. • Соціальна рівність і соціальна справедливість	• Ненасильницькі методи боротьби (ахімса) за незалежність: мітинги, демонстрації, відмова від участі в роботі колоніальної адміністрації, бойкот англійських товарів, демонстративне порушення законів колонізаторів тощо

Кампанії громадянської непокори в Індії у 1920—1930-ті рр.

Період / Питання	1919—1922 рр.	1930—1931 рр.	1932—1933 рр.
Привід до проведення кампанії	Реформи управління Індією Монтегю і закон Роулетта. Амрітсарська бійня (13 квітня 1919 р.)	Загострення соціального становища населення в результаті економічної кризи 1930-х рр. Приїзд до Індії комісії Саймона, що мала виробити конституцію для Індії, але до роботи цієї комісії не запросили діячів індійського національно-визвольного руху	Провал II Конференції круглого столу в Лондоні та переговорів М. Ганді з віце-королем Індії про припинення репресій
Суть кампанії. Масштаби, методи боротьби	Кампанія бойкоту колоніальних установ і товарів. Ухиляння від сплати податків колонізаторам. Мітинги, демонстрації, страйки, бойкоти, збройні повстання (переважно в районах проживання мусульман). Акція була припинена після кривавих подій у Чаурі-Чаура, де селяни живцем спалили декілька поліцейських	26 січня 1930 р. було проголошено Днем незалежності Індії. «Соляний похід» (похід до моря, демонстративне порушення соляної монополії шляхом масового випарювання солі з морської води). Мітинги, демонстрації, страйки, бойкоти, збройні повстання (переважно в районах проживання мусульман)	Кампанія бойкоту колоніальних установ. Індивідуальна сатьяграха. Боротьба з дискримінацією «недоторканних». Повстання у князівствах
Основні вимоги	Протест проти обмежених реформ Монтегю, за скасування «закону Роулетта». Сварадж (самоуправління Індії)	Надання незалежності Індії. Виконання «11 пунктів» М. Ганді: про зміну економічної політики на користь індійських підприємців, звільнення політичних в'язнів, що не були звинувачені в насильницьких діях, тощо. Скасування колоніальної монополії на сіль	Припинення репресій, протест проти розпалювання національних і кастових протиріч в Індії, участь Індійського національного конгресу (ІНК) у розробці конституційних основ устрою Індії
Реакція колоніальної адміністрації	Репресії проти учасників акції, застосування збройних сил для придушення виступів. Арешт і ув'язнення М. Ганді (1922—1924 рр.)	Оголошення ІНК поза законом. Репресії проти учасників акції (заарештовано 60 тис. осіб, у тому числі й М. Ганді), пошук шляхів порозуміння з лідерами ІНК	Арешт і ув'язнення М. Ганді та інших лідерів ІНК. Розпалювання національних протиріч. Розробка нових законів про управління Індією. III Конференція круглого столу в Лондоні

Закінчення таблиці

Період / Питання	1919—1922 рр.	1930—1931 рр.	1932—1933 рр.
Результати, наслідки	**Розрив між ІНК і Мусульманською лігою. Скорочення кількості членів ІНК з 10 млн до 200 тис. осіб. Зміни в керівництві ІНК. Заклик М. Ганді до «конструктивності»: поширення ручного прядіння й ткацтва, боротьба з алкоголізмом, опіумопалінням, ліквідація кастової системи. Вступ у дію реформ Монтегю**	**Переговори з М. Ганді, укладення Делійського пакту (звільнення заарештованих, що не звинувачені у насильницьких діях, припинення кампанії громадської непокори). Участь М. Ганді в II Конференції круглого столу в Лондоні. Скасування соляної монополії. Деякі поступки індійським підприємцям, зміни в системі оренди землі селянами**	**Прийняття Акту про управління Індією, за яким країна перетворювалася на федеральний домініон під зверхністю віце-короля. Виборче право отримали 12 % населення, розширювалися права місцевих законодавчих органів. Перемога ІНК на виборах 1937 р., формування місцевих «конгресистських урядів»**

Країни Близького та Середнього Сходу

■ Національні революції у Туреччині та Ірані

Країни / Питання	Туреччина	Іран (Персія)
Дата	• **1920—1923 рр.**	• **1919—1922 рр.**
Мета	• **Створення національної Турецької держави.** • **Ліквідація умов Севрського договору.** • **Здійснення модернізації країни**	• **Відновлення державного суверенітету.** • **Ліквідація напівколоніальної залежності від Англії.** • **Здійснення модернізації країни**
Характер	• **Національно-визвольний**	• **Національно-визвольний, антиколоніальний**
Лідери	• **Мустафа Кемаль (Ататюрк)**	• **Реза-хан**
Зовнішня підтримка	• **Радянська Росія**	• **Радянська Росія**
Результати, наслідки	• **Створення національної Турецької держави.** • **Укладення Лозаннського договору.** • **Початок модернізації країни на європейський зразок (реформи Ататюрка)**	• **Відновлення суверенітету.** • **Установлення нової династії Пехлевідів (1925 р.).** • **Початок модернізації країни**

■ Реформи Ататюрка в Туреччині

Галузь	Основні заходи
Економіка	• **Етатизація (одержавлення) економіки, втручання держави в економічне життя, створення державного сектору економіки, імпортозамінна індустріалізація.** • **Ліквідація іноземних концесій шляхом націоналізації або викупу.** • **Уведення протекціоністських митних тарифів.** • **Запровадження податкових пільг для виробників сільгоспродукції.** • **Створення Національного банку.** • **Запровадження у 1930-х рр. елементів планової економіки**

Закінчення таблиці

Галузь	Основні заходи
Соціальна сфера, релігія, культура	• **Відділення церкви від держави, держави від церкви. Ліквідація халіфату.** • **Запровадження світської освіти.** • **Запровадження громадянського шлюбу, ліквідація багатожонства.** • **Зрівняння у правах жінок і чоловіків.** • **Запровадження європейської форми одягу. Дозвіл жінкам ходити без чадри.** • **Уведення Григоріанського календаря та європейського літочислення.** • **Заміна арабської системи письма на латинський алфавіт. Початок процесу ліквідації неписьменності.** • **Скасування шаріатського суду. Запровадження світського судочинства. Уведення нового цивільного і кримінального кодексів**
Висновок. У результаті реформ Туреччина стала найбільш економічно розвиненою державою регіону, ступила на європейський шлях розвитку	

■ Реформи Реза-хана в Ірані

Галузь	Основні заходи
Економіка	• **Створення державного сектору економіки, будівництво великих підприємств, шляхів сполучення за рахунок держави.** • **Обмеження іноземних концесій.** • **Уведення протекціоністських митних тарифів.** • **Установлення контролю над іноземними нафтовими компаніями.** • **Створення Національного банку.** • **Запровадження монополії на зовнішню торгівлю.** • **Упорядкування земельних відносин. Продаж державних земель**
Соціальна сфера, релігія, культура	• **Запровадження світської освіти, обов'язкової початкової освіти. Започаткування процесу ліквідації неписьменності.** • **Створення Тегеранського університету (1934 р.) та сільськогосподарського інституту в Кереджі.** • **Дозвіл жінкам ходити без чадри.** • **Запровадження європейської форми одягу.** • **Заміна титулів на призвіща.** • **Уведення Григоріанського календаря і європейського літочислення.** • **Запровадження цивільного та кримінального кодексів**
Висновок. У результаті реформ Іран зміцнив економічну самостійність і суверенітет країни. Були закладені основи формування світської держави. Зміцнення при владі нової династії	

Країни Африки

■ Французькі колоніальні володіння в Африці у 1920—1930-ті рр.

Назва	Територія	Особливості колоніальної політики
«Заморський департамент», тобто частина Франції	**Алжир**	**Більшу частину територій генерал-губернаторств складали «анексовані країни і протекторати». Тут діяла «система індіженату» — система надзвичайних декретів про реквізиції, трудові повинності та інші обов'язки**
Протекторати, де зберігалися традиційні органи влади (султанати) під контролем французьких резидентів та радників	**Туніс і Марокко**	

Закінчення таблиці

Назва	Територія	Особливості колоніальної політики
Два генерал-губернаторства		**Мешканці чотирьох сенегальських міст — «повноправні комуни» Дакар, Сен-Луї, Рюфіска, Горе — уважалися французькими громадянами і мали своє представництво в Національних зборах Франції. Однією з особливостей французької колоніальної політики в Африці був курс на асиміляцію її населення: перетворення африканців на «чорних французів» — повсюдно насаджувалася французька мова, система освіти повністю відбивала французьку. Місцева еліта мала можливість навчатися у Франції. У складі французької армії служило 134 тис. африканців («сенегальські стрілки»). Таким чином, місцева африканська еліта повністю формувалась у французькому середовищі. Це зумовило те, що й до сьогодні колишні французькі колонії мають тісні зв'язки зі своєю колишньою метрополією**
Французька Західна Африка (ФЗА)	**Включала 8 колоній: Мавританія, Сенегал, Французька Гвінея, Берег Слонової Кістки, Дагомея, Французький Судан, Нігер, Верхня Вольта і одну підмандатну територію Східне Того.**	
Французька Екваторіальна Африка (ФЕА)	**Включала 4 колонії: Габон, Середнє Конго, Убангі-Шарі, Чад і одну підмандатну територію Східний Камерун**	
Окрема адміністративна одиниця	**Мадагаскар**	

Англійські колоніальні володіння в Африці в 1920—1930-ті рр.

Назва	Територія	Особливості колоніальної політики
Британська Західна Африка	**Сучасні Гана, Нігерія, Сьєрра-Леоне, Гамбія**	**У переважній частині своїх володінь англійці використовували принцип «опосередкованого управління», суть якого полягала у формуванні органів влади з туземного населення під контролем англійців. «Туземна» адміністрація виконувала такі функції: збирання податків, організація суспільних робіт, підтримка законності й порядку. Головним елементом «туземної» адміністрації був вождь, який виконував функції традиційної влади та колоніальної адміністрації. Вождь формував усю вертикаль управління переважно зі своїх родичів, одноплемінників (трайбалізм). Нижні ланки колоніальної адміністрації не оплачувалися. Така система призводила до появи в багатоетнічних колоніях правлячого режиму, який користувався привілеями. Після здобуття незалежності система управління, заснована на принципах вождизму і трайбалізму, викликала криваві етнічні конфлікти**
Британська Східна Африка	**Сучасні Кенія, Уганда, Танзанія**	
Британська Південна Африка	**ПАС (сучасні ПАР), Ботсвана, Замбія, Зімбабве, Малаві, Лесото, Свазіленд**	
Під англійським контролем також були Єгипет (з 1922 р. незалежний, але зберігалась англійська військова присутність) і Судан (перебував під спільним англо-єгипетським управлінням)		

Колоніальні володіння європейських держав на африканському континенті після Першої світової війни

Умовні п

Закінчення таблиці

Країна	Особливості розвитку
Мексика	**Найбільш ґрунтовні перетворення здійснив у Мексиці президент Ласаро Карденас (1934—1940 рр.). За його правління було покінчено з пануванням латифундій, селяни отримали в 2,5 разу землі більше, ніж за попередні 20 років, було націоналізовано залізниці та нафтову промисловість, утвердився демократичний устрій. Уряд проводив політику імпортозамінної індустріалізації та запроваджував протекціоністські закони для захисту власної промисловості.** **Зовнішня політика Мексики базувалася на принципах невтручання у внутрішні справи інших держав, на повазі суверенітету та рівноправ'я у міжнародних відносинах. Мексика була першою серед країн Латинської Америки, яка визнала СРСР і встановила з ним дипломатичні відносини (1924 р.). Країна прийняла тисячі політичних емігрантів з Іспанії після встановлення там режиму Ф. Франко; засудила акти агресії Німеччини та Японії. Особливі відносини склалися у Мексики зі США**
Бразилія	**Зустріла XX ст. відсталою аграрною країною, яка ще не подолала пережитки періоду існування рабства (було скасовано в 1888 р.). Повалення монархії і встановлення республіки (1889 р.) не змінили політичного життя в країні. Період з 1889 по 1930 р. увійшов в історію країни під назвою «стара республіка». Домінуюче становище в країні посідала земельна аристократія — латифундисти (виробники кави й цукрової тростини). Правлячу еліту формували аристократи штатів Сан-Паулу і Мінас-Жерайс. На початок 1920-х рр. існуючий в країні режим викликав відкрите невдоволення. Ініціативу виступу проти влади кавових магнатів узяли на себе молоді офіцери. Їх рух отримав назву «тенентиський» (від португ. tenente — лейтенант). У 1922 р. у ряді гарнізонів спалахнули заколоти, після придушення яких нерозгромлені загони тенентистів утворили єдину колону та пройшли з боями з півдня на північ країни (1924—1927 рр.). Провідну роль у цьому русі відігравав начальник штабу колони капітан Л. Престес. Заколотників підтримали представники регіональних еліт, яким був заборонений доступ до вищої влади, а також підприємці й промисловці. Криза «старої республіки» стала очевидною. Економічна криза 1929—1933 рр. підірвала могутність старої еліти, до того ж вона не мала ніяких рецептів для виведення країни з кризи. У таких умовах у 1930 р. в країні відбулися президентські вибори. Правляча «Консервативна концентрація» перемогла своїми традиційними методами підкупів, залякувань, фальсифікацією виборів тощо. Але опозиція, об'єднана в «Ліберальний альянс» на чолі з Ж. Варгасом, не визнала поразки й захопила владу силою. Наступний період в історії країни отримав назву «Ера Варгаса» (1930—1964 рр.).** **У період свого президентства Ж. Варгас став ініціатором проведення широких реформ. Він установив режим особистої влади (1934 р.) і в перші роки свого правління симпатизував ідеям фашизму, намагаючись в усьому бути схожим на Муссоліні (як зовні, так і в політичній діяльності), але під час Другої світової війни кардинально змінив погляди: у 1942 р. оголосив війну Німеччині й навіть відправив воювати на боці антигітлерівської коаліції 30-тисячний корпус, який брав участь у бойових діях в Італії.** **За роки правління Ж. Варгаса в Бразилії було здійснено імпортозамінну індустріалізацію, створено державний сектор економіки (металургія, електроенергетика, транспорт), введено протекціоністські митні податки, розвідано й розпочато експлуатацію природних родовищ (боксити, залізна руда, нікель, золото). Освоювалися нові землі. Завдяки вмілій дипломатичній політиці домігся вигідних для країни зовнішніх інвестицій. У соціальній сфері було запроваджено страхування й трудове законодавство, уведено 8-годинний робочий день, визначено розмір мінімальної заробітної плати, пенсій, відпусток тощо. Значні кошти спрямовувалися урядом на розвиток освіти і культури. У той же час були розпущені всі політичні партії, запроваджена цензура, переслідувалась опозиція**

Тема 7. **Розвиток культури**

Освіта. Наука. Техніка

■ Найважливіші науково-технічні досягнення у міжвоєнний період

Дата	Наукове досягнення
1919 р.	Експериментальне підтвердження теорії відносності А. Ейнштейна
1922 р.	Винайдення Ф. Бентінгом і Дж. Чедвігом інсуліну. Хворим на цукровий діабет починають робити ін'єкції
1924 р.	Вдалий експеримент із розщеплення атома
1926 р.	Установлено телефонний зв'язок між Лондоном і Нью-Йорком на основі розвитку радіотехніки
1926 р.	Перший переліт через Північний полюс на дирижаблі «Норвегія» під керівництвом Р. Амундсена
20—21 травня 1927 р.	Перший безпосадочний переліт через Атлантичний океан американського льотчика Ч. Ліндберга
1928 р.	Винайдення А. Флемінгом пеніциліну
1929 р.	Навколосвітня подорож дирижабля «Граф Цеппелін»
1930 р.	Відкриття планети Плутон та сукупності Галактик
1931 р.	Досягнення стратосфери на повітряній кулі
1932 р.	У СРСР вперше у світі розпочато промислове виробництво синтетичного каучуку
1932 р.	Перша передача зображення, що рухається
1933 р.	Е. Руска. Створення першого електронного мікроскопа
1934 р.	Відкриття подружжям Кюрі штучної радіоактивності
1936 р.	Пуск першого в Європі циклотрона в Ленінградському радієвому інституті за участю І. Курчатова
18—20 червня 1937 р.	Переліт на літаку через Північний полюс із СРСР до США (льотчики В. Чкалов, Г. Байдуков, О. Беляков)
21 травня 1937 р. — 21 лютого 1938 р.	Робота у Північному Льодовитому океані радянської дрейфуючої станції під керівництвом І. Папаніна
1938 р.	Відкриття П. Капіцею надтекучості рідкого гелію
1938 р.	Винайдення Ч. Карлсоном «сухого методу отримання зображення» (грец. — ксерокс). У 1946 р. було створено перший комерційний варіант копіювальної машини
14 вересня 1939 р.	Політ першого вертольота, спроектованого І. Сікорським
1939 р.	Запуск першого реактивного літака, який досяг швидкості 774 км/год

Умови розвитку культури в демократичних і тоталітарних державах

Тоталітарні держави	Демократичні держави
• Державний контроль над засобами масової інформації і творчістю митців. • Жорстка цензура. • Панування єдиної ідеології, на яку повинна працювати вся культурна сфера. • Офіційне встановлення домінуючих стилів, жанрів. • Ідеологізація науки. • Заборона певних творів, стилів, жанрів. • Репресії проти незгодних з існуючим режимом	• Свобода творчості. • Різноманітність жанрів, стилів, напрямів. • Відсутність офіційної цензури. • Відсутність спільної ідеології. • Фінансова залежність митців. Комерціалізація культури. • Розподіл культури на «елітарну» та «масову». • Засилля «масової культури»

Література. Мистецтво

Основні течії та напрями літератури 1920—1930-х рр.

Критичний реалізм		Модернізм	Авангардизм
Об'єднання письменників і діячів культури «Кларте»	**Література втраченого покоління**		
«Революція в умах», боротьба за визволення людства від забобонів буржуазного суспільства після Першої світової війни	Розчарування у сучасній цивілізації, втрата ідеалів та релігії	Прагнення до зміни не тільки змісту, а й форми літературних творів	Сюрреалізм, футуризм, дадаїзм та ін.
А. Барбюс, Вайян-Кутюр'є, Стенлейн, Т. Гарді, Б. Рассел, А. Франц, Р. Лефевр, Г. Уеллс, Е. Б. Шоу, Сінклер	Е. Хемінгуей, Д. Дос Пассос, В. Фолкнер, Р. Олдінгтон, Е. М. Ремарк	Д. Джойс, Ф. Кафка, М. Пруст, Т. Еліот, Х. Вульф	Т. Тцара, Гюльзенбек, Янко, Ж. Грос, Д. Хартфілд

Олімпійські ігри в міжвоєнний період

Дата	Назва
1920 р.	VII Літні Олімпійські ігри, Атверпен (Бельгія)
1924 р.	VIII Літні Олімпійські ігри, Париж (Франція)
	I Зимові Олімпійські ігри, Шамон (Франція)
1928 р.	IX Літні Олімпійські ігри, Амстердам (Голландія)
	II Зимові Олімпійські ігри, Сент-Моріц (Голландія)
1932 р.	X Літні Олімпійські ігри, Лос-Анджелес (США)
	III Зимові Олімпійські ігри, Лейк-Плесид (США)
1936 р.	XI Літні Олімпійські ігри, Берлін (Німеччина)
	IV Зимові Олімпійські ігри, Гарміш-Паркенкірхен (Німеччина)

Тема 8. **Міжнародні відносини**

Наростання загрози війни

■ Шлях Гітлера до світового панування

Перший етап	⟹	Другий етап	⟹	Третій етап	⟹	Кінцева мета
Перегляд і ліквідація Версальської системи		Об'єднання всіх німців в одну державу		Завоювання «життєвого простору» на Сході		Світове панування

■ Основні підходи до формування системи європейської безпеки

Політика колективної безпеки	Політика умиротворення агресора
• Збереження незмінності існуючих кордонів. • Укладення угод про взаємну допомогу проти агресорів. • Співробітництво з СРСР у створенні системи колективної безпеки	• Існуючі кордони в Європі не є справедливими і остаточними. • Вирішення міжнародних проблем шляхом взаємних поступок. • Співробітництво з Німеччиною

■ Загострення міжнародної ситуації в 1930-ті рр. Назрівання Другої світової війни

Рік	Основні події	Результат	Наслідки	
			для країн Заходу	для фашистського блоку
1931	Агресія Японії проти Китаю	Окупація Маньчжурії, створення маріонеткової держави Маньчжоу-Го	Безпорадність Ліги Націй у розв'язанні даної проблеми	Зародження вогнища Другої світової війни на Далекому Сході. Створення прецеденту безкарності агресії
1934	Прийняття Німеччиною «Чотирирічного плану». Створення Німеччиною військово-повітряних сил («Люфтваффе»)	Початок відновлення німецької армії і воєнної промисловості. Відновлення воєнної авіації Німеччини	Порушення Версальського договору	Зародження вогнища Другої світової війни в Європі. Зміцнення збройних сил Німеччини
1935	Запровадження в Німеччині загальної військової повинності. Англо-німецька воєнно-морська угода	Початок створення «вермахту». Дозвіл Німеччині на створення воєнно-морського флоту більшого, ніж французький	Порушення Версальського договору і Вашингтонських домовленостей	Зміцнення збройних сил Німеччини. Формування 36 дивізій. Створення ВМС Німеччини
1935—1936	Агресія Італії проти Ефіопії	Загарбання Італією Ефіопії	Перетворення Ліги Націй на формальну організацію, яка не має механізмів впливу на агресора	Розширення колоніальних володінь Італії у Східній Африці. Зміцнення агресивних держав, переконаних у безкарності

Продовження таблиці

Рік	Основні події	Результат	Наслідки	
			для країн Заходу	для фашистського блоку
1936	Уведення німецьких військ у Рейнську демілітаризовану зону	Мілітаризація Рейнської зони	Порушення Версальського договору. Погіршення воєнно-стратегічного становища Франції	Будівництво оборонних споруд на кордоні з Францією. Зміцнення переконаності в безкарності агресії
1936—1939	Громадянська війна в Іспанії	Поразка республіканців, встановлення диктатури Ф. Франко	Погіршення воєнно-стратегічного становища Франції. Ускладнення відносин з Радянським Союзом	Випробування нових зразків зброї. Набуття бойового досвіду. Утворення та зміцнення блоку агресивних держав. Поява потенційного союзника — Іспанії
1937—1939	Агресія Японії проти Китаю	Захоплення Північного та Центрального Китаю	Загроза англійським і американським інтересам на Далекому Сході та в басейні Тихого океану. Порушення Вашингтонських домовленостей	Посилення позицій на Сході. Зміцнення блоку агресивних держав
1938	«Аншлюс» Австрії	Перетворення Австрії у провінцію III Рейху	Версальський договір утратив силу. Ліквідація Версальської системи	Використання Німеччиною промислової та сировинної бази Австрії. Формування 35 нових дивізій. Поява спільного кордону Німеччини з Італією та Угорщиною
1938	Мюнхенська угода	Відторгнення від Чехословаччини Судетської області на користь Німеччини, задоволення територіальних зазіхань Польщі	Утрата країнами Заходу основного союзника на сході Європи. Порушення співвідношення сил у Східній Європі. Міжнародна ізоляція СРСР, зрив планів створення дієвої системи колективної безпеки	Зміна співвідношення сил на світовій арені на користь фашистського блоку. Встановлення контролю над Східною Європою. Зростання воєнно-промислового потенціалу Німеччини, зміцнення боєздатності армії
1939	Ліквідація Чехо-Словаччини, загарбання Мемеля Німеччиною та Албанії Італією	Створення протекторату Чехія і Моравія. Проголошення незалежності Словаччини. Задоволення територіальних зазіхань Угорщини за рахунок частини Словаччини й Карпатської України	«Прозріння» лідерів країн Заходу, спроба відновлення балансу сил у Європі. Пошук шляхів зближення з СРСР	Розширення кордонів III Рейху. Зростання воєнно-промислового потенціалу Німеччини. Створення сприятливих умов для подальшої агресії

Закінчення таблиці

Рік	Основні події	Результат	Наслідки	
			для країн Заходу	для фашистського блоку
1939	Радянсько-німецький пакт про ненапад і таємний протокол до нього	Розподіл сфер впливу між Німеччиною та СРСР у Східній Європі	Провал спроб створення системи колективної безпеки на основі воєнно-політичного союзу Англії, Франції, СРСР. Погіршення воєнно-стратегічного становища Франції та Англії	Забезпечення «свободи рук» для агресії проти Польщі. Нейтралітет СРСР у майбутньому конфлікті. Уникнення війни на два фронти

Згуртування сил агресії

Формування блоку агресивних держав

Дата	Подія
Жовтень 1936 р.	Італо-німецький протокол про співробітництво («вісь Берлін—Токіо»)
25 листопада 1936 р.	Угода між Німеччиною та Японією про боротьбу проти Комуністичного Інтернаціоналу («антикомінтернівський пакт»)
6 листопада 1937 р.	Приєднання Італії до Антикомінтернівського пакту. Утворення «вісі Берлін—Рим—Токіо»
24 лютого 1939 р.	Приєднання Угорщини та Маньчжоу-Го до Антикомінтернівського пакту
27 березня 1939 р.	Приєднання Іспанії до Антикомінтернівського пакту
22 травня 1939 р.	Договір між Німеччиною та Італією про воєнне й політичне співробітництво строком на 10 років («Сталевий пакт»)
Серпень 1939 р.	Словацько-німецький воєнний договір
Вересень—листопад 1940 р.	Переговори між Німеччиною та СРСР про приєднання останнього до Троїстого пакту. СРСР погодився, але Німеччина так і не дала відповіді
27 вересня 1940 р.	Троїстий пакт між Німеччиною, Італією та Японією
20—24 листопада 1940 р.	Приєднання Угорщини, Румунії та Словаччини до Троїстого пакту
1 березня 1941 р.	Приєднання Болгарії до Троїстого пакту
Травень 1941 р.	Розробка плану спільних дій Німеччини та Фінляндії проти СРСР (план «Голубий песець»). Приєднання Фінляндії до Троїстого пакту
Червень 1941 р.	Приєднання Іспанії до Троїстого пакту
25 березня 1941 р.	Приєднання Югославії до Троїстого пакту (угода не набрала чинності)
15 червня 1941 р.	Приєднання Незалежної держави Хорватія (НДХ) до Троїстого пакту
25 листопада 1941 р.	Подовження терміну дії Антикомінтернівського пакту на 5 років. Приєднання до нього Фінляндії, Хорватії, Данії, Румунії, Словаччини, Болгарії, китайського уряду Ван Цзинвею
1942 р.	Приєднання Сіаму (Таїланду), Манчьжоу-Го та китайського уряду Ван Цзинвею до Троїстого пакту

!

Тема 1. Друга світова війна (1939—1945 рр.)

Початок Другої світової війни

■ " #$# # %& &' ( )* + + , #

Характеристика	
" #$# #	• - & ./# 0 &/0 0' + # 1# - & #/& 2&*& & .) - # #3/# & #4 5 - # /& - #% .) . /&.# #/5 ' - &*)/# & 6)5 * - . /)) 7 /06 8 1 8 9 - #/ 0) - / #9 1 $$# #5 &/ +5 - + # &/# 9 & &1# , # • ' 1 $ & ' #3& :% 3&* #/&)- $ 1 ; ' &+ &1#)5 4 - 32& #/ +% 1 ;/# 2<=. & # 3) #//) 2 02 3& 32 ; 1#) # 1) 2 3- '#5) : 5 2)/ 3), & • " / #'&) . */ + & > & 9 +5 - 1 & & & ?)1# @ &* &5 & &' ; ? 3 / 9 @ A 5 ' 5 - #, 6# 3&' - , &/ 5 B&' #$ &1)))/# . -/#) & 3 # ' - . ,) • ! !5 - .-# & 6# 3 1 $$# 8 -&' - &-&. &=1 #, - ' / . 0 * 5 .' # 1 $$# 6/ % ./ &-&.) & " /04)
C& &'	• * # &/&6 & . ;& # 1 $$# &5 &/ 5 - & +% 83 #'# - &*)/# . 36# /& #% # ,5 3& 8 & # ' 32)) & .; / # # # D +% 0 * 2 ') , & 2)/& 3&*& 2 #90' 8 • (/ ' &+ 5 ' 3&3 &/# &* + 2)/# ')- & 5 , & 2)/& - & ./# 8 • ! ! E - . . F - $!&. 0'#, 83 &1 #)-&) / &* &5 - #=. & 6# . 2 3 &$ # +5 ' & , $& &/ ;&/# " /04 5 !)1) +5 > / . +5 & &' ; " #2&/ #') 5 & 5 # & / - / &-&.) 1 $$# # ! ! # & 2 #, *& 2 02# 3 B&6# 0' 8 1 $$# 85 ./ 0 * , & 1&/& - & ./# #, %& &' G+ - - &) &3 &/# /#' 8 $#3 8 , 8

■ " .#3&9 + ( )* + + , #

Етапи	Події
& &	
&- /# -&.&	& * $ & 9 & # & &/ ;# 0 . ;& &1:&* &1 1 $$# &5 &/ 5 - & +% 83 #'# 3)1 /# / . # 3 &$ #1# # 1# H - 5 B #9 5 3 +5 ' & +
&- /# -&.& & I	& * $ & 9 & # & - 8 - % .# 0 . ' &+ & #* / 0' + ' &/ 9 +5 2<=. & #/# ' + 3* 1#/# , 0'& 1 $$# # & ++ 83 #') H - , 31) #/# +% '&-)/8 & #
&- & I I	D& 6 , # & #% 1) ' & & 3* 1 1 / & # 0' + - + 90 ( )* + + , #

Етапи	Події
& &	
&- $	&-&. 1 $$# #5 & 3* . 1 ! !5 & " /04))-) ,) */ + & > & 9 + D&*& 2& * / 0' 8 1 $$# 8 ' # &/0 + $& # # H -# " & , & &. */ =8 7 02& 3& /& #') " #=. & . ! ! D&% . + E' &+ # & D&% . + 7 /) +5 $& # # > / . +5 7 & &2 +5 " $ + 7)' # # & " #2&/ #'#
&- $ /# -&.&	&-&. 1 $$# # & ++ 83 #' & ! ! D # -/& 2/# '& #$ + , # > 1) & & #* / 0' + ' &/ 9 +
&- /# -&.&	#, - / 1) % . , # &/ * &. 0'&5) 0'& 2# #5 2# & - . /0: /&1 , 1 3* 1 1 90' : &/ , 0'#% , 0') " $, B #9 J - &3'& - 0' * B/) 2# &% 2 / & /& K .) ,) &/ 1) 1 5 - 1 *& & */ :&1 #'& 0'#% , 0') 2# 3& L)&.&/'& &/ " % . & * $ + 9 & # # & 2 ' ' &+ & #* / 0' + ' &/ 9 +
M &- 90 & I	&)- ' &+ & #* / 0' + ' &/ 9 + - % B &% ! 3-&. 2/ ') B&6# 0'#% . ;& D /0 & . H -# . * / 0' * - / ! 3* 1 '&-)/ 9 * / 0' + 1 $$# #
M &- & I	D& 6 2 , #% . , &3 & 0' : #% ' & 0' 1) * ! 3* 1 '&-)/ 9 - +
& &	
&- &	1 90'& &* H - E & / 1 90' * ' /8 &. ' # &/0 8 $& # 8 H -# ' 1 ! !
&- 0	&2) * %& &') , # ! 3* & 2 , #% . , H - 5 3 +5 B #9 & - &% * ' &) & #* / 0' + ' &/ 9 +
&- 90	#, - / 1) % . , # " % . & * $ + 9 & # # & 2 ' ' &+ & #* / 0' + ' &/ 9 +
M &- I ! 3* 1 ' &+ B&6# 0' * 2/ ')	

■ ( )*& & , & 9#B &%

&/& .

" &. N ' &+ :)$& #90

/0' 0 & / ' &+ :)$& #90 , # F 1/ 2 O & / -/& #

Друга світова війна

7 , . + # &/# & # + ' &+

/0' 0 1 2 / 3 &: #% 1/ 2

A 0 ' &+ * / #: /# - , &/

D&*#)/ - &. N 1/ 2

Основні події першого періоду Другої світової війни (1939—1941 рр.)

■ " $& ' ( )* + + , #

Дата	Події
&-&.	1 $$# # & " /04) " $& ' 3. , - &9 + ? &, @
* / 6	*/ =8 & > & 9 =8 , # 1 $$#
I D& &	A - , &/
N " .-# &	&. 0' : - 0' +)* .# - - #-# * 8 &, C&/% :L / K * /
F	&-&. ! ! & " /04) " $& ' ? #3 /0 * - % .)@ P + 1 +
" .-# &	1 $$# 8 ! ! (*) - .);2) ' . #
/# -&.& 2 3	* ! ! - # > / . + !&. 0' :B 0'& , &
F *). #'/8$	! ! 3 *# &9 , ' &* &
'	&-&. 1 $$# # & (& 8 & * 8 - &9 ? 3 0' & $& @
& " $& '	1 90' * &)-) - # 7 /0* +5 L //& . +5 8' 12) *) & > & 9 + " $& ' &/ 3&9 + -/&) ?L 8 @
& &-)/ 9	L //& . +
F & &-)/ 9	7 /0* + " $& ' &')&9 + & */ , 0'#% , 0' 3 (8 ' '& - &9 ?(# &1 @ . $
$)- &/ +) ( )*)) ,) * / 6	, # > & 9 +
I $)-) . 8 -	1# < 1 ; 1 $$# 8 & > & 9 =8
N $ E/0 #1&)1 !)1)	+ 3 2 ') ! !
$)- &.	0'#% , 0') 7 & &2 8 & " $) 7)' #)
/#- &-&. &	*/ , 0' * B/) & B & 9)30'#, & & 6#% - &% 3 1 8 . -) # # , * 3&% -/ 1 $$# 8 - &9 ? & &-)/0 &@
F - &-&.	&/ , 0'#% , 0' & 7 # & 0' 1&/
- " $& '	?7# # 3& */ 8@
- ( )*#, .	0'#, & 2 &;5 - .&$& !)1) =8 E* 4# - $ + $& # # & /0 & +
0 " $& '	&/ , 0' * &)-) H*#-
N E &	/ .#' &) # Q ') !)1) +
F " .-# &	+ +)* .# -&') 1 ; 1 $$# 85 &/ =8 & - : =8 " . / B -/#) 1 ; ' &+ &1#:&* &1#
F ; E .	1 90'#% , 0' . !)1) +
; &-&.	&/ + & L 9 8
I /# -&.& 2 &	) = > !)3 /0 & - 3#. 1 A
/# -&.&	" * # K / &) 7 / 3 L / 1 Q ! 22 - 1 -)1 # - #=. & ! ! . + +)* .# -&')

Дата	Події
/# -&.&	" #=. & E* 4# #5 !)1) +5 / &$$# # . + +)* .# -&')
F *). " $&	' & */ , 0' * &)-) - # &/ ,9) H*#-
*). " .-# &	L / 1 .# ' # # R -/& ?7& 2& &@ - - .* ') &-&.) & ! !
90 $ " $&	' & */ , 0' * &)-) % . , B #9
8 #, " #2)	1 90'#% , 0' . " $ + B #'# - . ' 1& .) & 1 * &/& ! 11 /
2 3 " #=. &	7 /*& + . + +)* .# -&')
2 3 " #,	' * 1 A 3&') - / .:/ 3
I 2 3 " #=. &	S* /& + . + +)* .# -&')
F 2 3 (;&	#, -) S* /& +
I ' " .-# &	-&') - &-&. 1 ; S* /& =8 ! !
N ' &-&.	1 $$# # & ++ 83 #' & S* /& 8 L 9 8 - &9 ?K& &@
' " * / 6	3&/ ; C & +
' " .-# &	) K ' &. 0' : - 0' * -&') - , &/
' E'/&. -	1# < 1 ; 1 $$# 8 3 S* /& =8 & L 9 =8
N & " #3	&$ Q &/ & L / 8 !&. & ' 1)
& " / !	L & . */ +
& &-)/ 9	&/ , 0'#% , 0') % . , B #9 &/ , 0' , 0'& & $ - #-# #/# - F /# -&.&
& # &.'&	1 90'#% , 0' & #
& 0 " /8 &	& */ , 0' * B/) /& #9 & 1 90'#, / ' ?7 1& '@5 , * - -/
$ D& &	! - 2 3- . & 0 $) ' - - .* ') 1 $$# # . ,: # 3 ! !
$ &-&.	1 $$# # & ! !

E - %# 1 $$#

Причини успіхів
• D&) & 1 $$# 8 & * + ?2/ 9' #*)@ 2/# '& #$ + , # 5 4 &.& &/& +, - &*)) = , #/ • P '& 3&=1 . . , 0' 1 90' + & 1 +5 2/# & ' & &9 + • - . &8$# 0 . * # 1# #% . 1 / , & ..&8$# - &*) 2 #1 . 15 */ > & 9 ..&/# & * $) 9 & #) 1 $$# • 1 $$# .&/) #') # , # & . & B # • K 2 / 3&9) %) 1 $$# # & ,) • " &$& ! ! 1 $$# & * $ + # # #

&/ 0 = #% '&1-& , 1 $$# # - # ' &+ H -#

Країна	Дата	Кількість днів
" /04&	I ;	I
(&	'	
* '	/#-	N
8' 12) * &		
. /& .#	& I	

Країна	Дата	Кількість днів
7 /0*	&	
> & 9	& $	
S* /& N	'	
L 9 N	' $	I

"/& ?7& 2& &@

Військові сили Німеччини разом із союзниками (Фінляндія, Словаччина, Угорщина, Румунія, Італія, Хорватія), червень 1941 р.

& &%) &/# .# 3 ,5 ITI 1/ /.& U U BU9 U 5 FT # *& 1& 5 5 # & ' 5
2/#30' I # / &' 3& 6#1# .; /&1#V NN .# 3 , 2 /06 1/ /.& B 9 5 5N
*& 1& 1 1 5 5 # & ' 6) 1 #% *& 1& 5 5 # / &'

L)-& & 1U, ?"U U$@ ' 1& .)8$#, B /0.1& 6&/ =2	L)-& & 1U, ?W @ ' 1& .)8$#, B /0.1& 6&/ > 7 '	L)-& & 1U, ?"U . 0@ ' 1& .)8$#, B /0.1& 6&/ L !) .6 .	1 ? * @	:*& B 0'& & 1
U * &.	KU 0'5 K ' &	& - 1 # . U , #+ U .&/U & -U . 0 - (U-)	K) 1& 0'5 " / #,	& / 5 * &.

&/0 - #.2& ! !)

Дата	Подія	Територія
0 ? #3 /0 #, - % .@ P + 1 + &* - # " /04		D&% .)' &+ 0' & 3&% . 2 /) 0' 3 1/
/# -&.&	!&. 0' :B 0'& , & ?D#1 & , &@	&+ # " #2&/ #'# # &5 & 5
*	- # !)1) + 7 & &2 5	" $ & 7)' # &

(# &1 '& 3 & 32 , #% #/ ! !

Жива сила, тис. осіб

Танки, тис. од

Воєнні дії в середині 1941—1942 р.

■ 2# # & &. 0' : 1 90' 1) B

Битва	Дата	Значення
& ' & 2# & &, ! ()2)90' 7 .#	$	D& #1'& & #;. 0 -) & *& W 2)/ . *) . * 8 9 8V 3 5 # & ' " . :D&% . * B) 3&/#6#/ /#6 F F *) & # /#6 . ' /0'& 0 & ' E.& 1 %& 3 & #% ' -) 3 & - 2) *& 3 % .) / . # #= 1 .& 1 ;/# 0 - .*) & # 2)2 ; & - .)-&% . 1 & " #1) # *& - .$& #) 2 , 3 #
#+ 0'& 2 & - &9	F /#- N	" . + #+ 0' + 2 + - &9 + 3 &/# -/& # 1 90' * ' 1& .) & 6 #.' / . # 1 15 - #1) #/# 31 # # &- 1 * / *).&)5 4 3 6 8 - #3 / . - &/) -/&) ?7& 2& &@
1 / 0'& 2# &	/#-	D&- '/& 2 & &. 0'#% , 0' & 1 ' 0' 1) &- 1 & E' &+ - #1) #/& *& 31 # # & * 8 * / * &)-) L / #,).& - 2) - 1 & #, & E' &+) W 3 6 8 - #3 / . - &/) -/&) ?7& 2& &@
2 & . #	I - N ;	!&. 0' , 0'&5 4 - * 1 F . 3. , 8 &/# 2) 1 &5 - #') &/# . 2 3 &$ #/# *&5 3& .& 6# +1 /#'#% & - &. # 2 2 & 1 & .& &/& 1 ;/# 0 P 1 0' 1) B/) - . ; .)* + - / # # ' : /8 & # 8 &' & 8 P * 1 5 3&* ;)8$#)32 ;;8 !)1) + & &B #1 . #4&1
7# & 3& * &.	/#- F $	L)-& & 1 + ?" $@ #' &/& = & * $ 3& .& 3&% -# # 1 2 & 1 & - 2) &/& 3 &$ #% #/ 1 90'#% , 0' 7&/ , 0'#, B/ ! ! .&/) & # . & $ * 3 #4
2 & & - /	; /#-	& # &/#, $& 2 & & - / - #') &/& 3 &$ #/# 1 90'#% , 0'5 3& .& 6# +1) = #% & 7)/ 3 & -/& # - 3 #4 8 P 1 0' * B/) ! !
7# & 3& K ')	F $	1 90' , 0'& 2)/ .'#) . K ' #5 +% & # '/&.&/# I # 2 5 # & ' & * ?2/ 9' #*)@ 3&3 &/& - : + - &3'# " 1 *& - . K ' 8 31 9 #/& & #* / 0') ' &/ 9 8 &) & / ! !) 1&,2) 8 - 1 *)

■ " #$# # - &3'# P + 1 +)/ ') #

Зовнішні	Внутрішні
• D& % - / #$ #% , 0' #% 2 & # &-&. B&6# 0' + 1 $$# # & ! ! # &- #, %& &' • D &$ #, , 0' #, - 9 &/ * / 0' + 1 $$# # & ++ 83 #' J /0'# H - &9# &1# 2)/ 3&% -/ & &/5 '#1 1 ; & 2)/ 32 + # .# 3 ,	• 7)/ . -)4 *)2 - &%) '#) #3 &$.& # - $& ') , #5 - & # , - 2). , 3 &6) & , 0') # 6 / #5 4 .&/ 1 ;/# 0 1&%) 3& .& #).&) ' 1 - ' ; 1))*)- & 8 • " 1#/' 8 # #/& 0 , 0' & . ' # & - ? ,) 1&/ 8 ' <8 & # + *&@ • 7 02& 1 ; 3 #1#)*)- & 1# P , 1 + 3&*&/01) &/& - 32 = , 0' 8 % ' 8 • &- . . , # Q &/ .1 # - # # , 0'& 3&% . #% ')*) 2 ,) * 05 % $& 1& $. 1 4 . - $& ') , #

Зовнішні	Внутрішні
• 1&% 1& . $ #, . . . , # H - & - &;& &. 0' , 0'& - B , , - .* 9	• ! - + F 3 #4#/# ' &4 B 9 0' & ' 1& . '&. # P + 1 + 3&*&/ 1 2)/ - & # 2 ' 1& . * '/&.)
# ' E .- .&/0 0 3& , 0' - &3'# / ;# 0 & ' #9 -& +5 & 1 +5 . ;& # 2# & Q &/	

■ - . 6 #/) 2# 3& K ')

Жива сила, ти

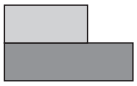

■

&')&9 /#'#% - 1# / #% - .- #=1 & % . ! !)

Район, з якого було евакуйовано	Кількість підприємств
E' &+ &	II
7 /) 0	
	N
K ' & K ' 0'& 2/	
* &.	
6 &, #	

Район евакуації	Кількість підприємств
" /; N	
E &/	NNF
D&% . #, #2	
% . #, #2 F	
&3&% & & . 3	

> 1) & & #* / 0' + ' &/ 9 +

Дата	Основні події
7 3 0	" #, & 1 A 3&') - / .:/ 3
$	&-&. 1 $$# # & ! ! D& & - 1<= :1 & P $ // - 5 4 /#'& 7 # & &.& 0 ?! + , 0' 1) & .) 8 . - 1 *)5 ') /0'# 31 ; @
/#-	*/ : &. 0'& . '/& &9 - 3&=1 . - 1 *) 2 02 3 &9# 0' 8 1 $$# 8 & ++ 83 #'&1#
- 0	- /0 & - &9 ! ! /#' + 7 # & + - . 8 , 0' . &)5 &2#) 1 ;/#: # # , *)-) ,) & 2 9 1 $$# # - #-# # # . /0 0 1 90' + &*) #
-	" .-# & A /#' 8 7 # & =8 /& #$ + C& +5) ' , 2)/ #'/&. 9 /)$& . % ' &+) , & - # 9#-# - = *) 8)
;	E* .& 1 ; ! !5 A & /#' 8 7 # & =8 - . - 1 *) !&. 0' 1) 83) 32 =8 - . /0 1
L). 0	)- A) ,) - / &-&.) - + & = :1 0') 2&3) A " /:C& 2 " #=. & ! ! . /& #$ + %& + " 6# & ! ! 3&') - / .:/ 3XX
$	N . ;& - .-# &/# ('/& &9 8 2<=. & #% &9 ,5 '& 2&3) &/& & - # 9#-&% /& #$ + %& + &+ #5 4 - .-# &/# ('/& &9 85 3 2 < 3&/# #' #) & # +) # ./ 2 02# - # &* U 5 -U 2U #$& #) U, U &)'/&.& # -& & * 1#)
N &	(* U 1U; ! ! U /#' 8 7 # & U=8 - 83) U, U - # *U / U 0' + U1 $$# # & ++ & /U U) H -U (* U - .2&$& -U 2U #9 U &.& 3&=1 + . - 1 *# -U / U, #
$	(* 1 ; A ! ! - 3&=1 . - 1 *)) . U, # - # &* 2#. U # 3 2 < 3&/# - &$& # . & . U, 2 U 1& U&/#5 U B 1&9U85 3 # & # *U /8 & 3. , 8 & # ' 1U$ -U 2U #9
F	! ! #3 & / . &)%) ? /0 & > & 9 @ * &/& A . L // ' #' 1) % /0 #% B & 9)3

X(# . /&.) 2)/ . &'), & #% - .- #=1 5 & &' ; I #%

XX D&*&/ 1 ! ! #1& O 32 + & 2/&. & . 2 *) /& * # 2 #9 & I O . " D& 6#1# .; /&1# F O

7# & 3& /& #')

Дата	Події, характеристика
0 ' 0	! 3 3 . + ' &2/ 1 90' * B/) 3& - . #1'# - . . #% $) " $, /& #9) . #1& *)8$#1# &1# 1 - #3 * - & & 3 #4 = #%). 2 3 - - .; 5 & * /0 #% - / */ .) H.# & 3 &$ & - 1 *& 1 90' * B/) - # - . . * $ & . & */ , 0' + 2&3# '&-&:>/) - -/ / ' & ?! / '@ ;
0 $ 0	" 6#, & , 3& '# , # . . 1& & * #' # & &. . * B/) 1 $$# # . & , - &9 +) * + & # & */ , 0' * & 1 90' * B/ 2)/# - #2/#3 . &' 5 &/ 1 90'#, B/) & # 3.& 0 3. , 8 & # 6# ' 1& 6 &2 . + - #).& #% #/ B/) - : # #'&
P 0 - 0	" .* '& 1 90' * B/) . . & + - &9 + ?K 0'#, / @ ! 36# 2&3 &, . + 1 90' * B/) - / ')-&9 + > & 9 +
- 0 2 3 0	" $& ' ? &/0 + 1 0' + , #@ /#') 7 # & 8 2)/ * / 6 2/ ; 8 B 9 85 & 1 0' - # & ' / 7 # & 0'#% 3 8 2 , #% . ,J .1 & . . #1& 1 1 ; & . * 1 0' * - & & E - 6 . + 1 90'#% - . . #% $ / *'#% #/ B/) - # & */ , 0'#% * /0 #%).
0 $ 0	" % . . " $ + /& #'# 1 90' * &;' * ' , & ?7 1& '@ , * - -/ #/&1# & */ , 0'#%).& #% 1 0'#% #/ " = &9 1 90'#% - . . #% $ & . + ' #9 & & . & ') . 1 $$# # & * $ + # # #
#- 0 *). 0	' # 3&9 . , 1 90'#% - . . #% $ 5 & ' 2)/ - '/&. 3& .& 3 #) - &$& 32 + & * $ #% 1& &/ 3 A . /#' + 7 # & + & 3 & 2 , #% . , & - . #, % . . L /& .) . + & */ ,9 - # - . . #% $ 2)/#) '/&.
$ 0 *). 0	" $& ' 21 ; + - . . + , # /& #9 - /)-)) ,) A > 1) & /& #9 /#'#% 3<=. & 0 1 90'#% - . . #% $? $#% 3* &,@ 5 4 3*)/# . + 2 /)32 ;; A
$ 0 ' 0	" & '& - . 1 90'#1 - . . #1 B/ 1 $ 0 & * $ + 1 # & # B/) - # #'& 1&8 0 - #4) & # 1 ;/# +%). 2). + - 1# / K& #' # & ? $#% 3* &,@ ./ - #) % # ' 8 A #.' 3 & & - . . #% $ #3 & - &/) & * + &/0 + 1 0' + , # ' 0
P 0 - $& ' I	" #/ 3&%#) & */ :&1 #'& 0' * ' 8 " % . 1 90'#% - . . #% $. - .# '#% ,. A# ' #' # & - . . #% $ ./ . & '# & * $ + # # # . 1 $$# #

- . 6 #/ & - $& ' , # #% 1) ' &

Види збройних сил і класи кораблів	Японські сили, одиниць	Англо-американо-голландські сили, одиниць	Співвідно-шення сил
&3 1 , 0'& # 2		V	
" / &'#		V 5	
&'# & & & 9 %	II	V	
, ' &2/ / ' #		V 5	

Види збройних сил і класи кораблів	Японські сили, одиниць	Англо-американо-голландські сили, одиниць	Співвідношення сил
& 9			5I V
, #	N	I	V
1 9			5 V
" . . $ #	N	N	V 5

7 , . + ' &+ & #* / 0' + ' &/ 9 + 3 + #% 1) ' &

Дата	Бойові дії	Результати
L). 0 & 0	&-&. - 0' + & &9 + & = : 1 0') 2&3) A " /:C& 2 5 - &3'& &1 #'& 0' * B/) " &3'# & */ :* //& . 0' : &1 #'& 0'#% , 0' & > / -- &%5 K&/&,3 +5 . 3 +5 7 1 4	E & & 83 #'&1# 3 &$ + # +5) * / #% = : 1 0'#% 2&35 , 0'5 & &9 +5 B/) #% . - 0'#% , 0' . ' . . +5 &/ +
& 0 $ 0	K 0'& 2# & &// 1) 1 K 0'& 2# & 2 / & /) K .) ,	" 6 - 1 *# 83 #' #% 1) ' &
- 0 /# -&.	&)-&/0 - &9 + & */ : &1 #'& 0'#% , 0') - . : % . , $& # & L 5 & / 1 #%5 /) 0'#% &% 7# & 3& L)&.&/'& &/	& $ #, - / 1 & * $ + 9 & # # & ' # 0 & #* / 0' + ' &/ 9 +) , #% 1) ' &
L). 0 /8 #,	&)-&/0 - &9 +) 7 1 '# &, 0'#% , 0' 3 - $ 5 & */ , 0'#% 3 - .	7 + # &/# . - $& ') I D& 6#/# 3 /0 1 7 1#
8 #, $ 0	&)- , 0' 83 #') 9 &/0 , - . :3&% . , $& # &% #% * ' &)	D /0 K& 6&// #% K& & 0'#% " $& ' *)/ #% &/0 &1 #'& 0' + & &9 + & ' & - 0' #
Y 0 *). 0	" $& ' &)-) &) ?/ 8@ - 0' + 2 # . 3 > / -- #) #/0 0' #	(# I , 0'& 83 #' 3 /0 #/# > / -- #5 3* 1#/# - 0'#, B/ 5 . 3&/# - &$& . - + & * $ #%) #,6/# & - .)-# . - +
0 I # &.'& &1 #'& 0'#% , 0' & ' & &		" / ' # & #% 2 + 5 4 # &/# # 1 9 5 &1 #'& 0' , 0'& / . /# 15 # 6# & 0 1) 2&3) ./ 2 3- . 0 * * . - +
N5 - I	1 2 12& .) & C #1& &*& &'	I - - 3& #/& - - #-# 2 , #% . ,
- 0 I &)-	&. 0'#% , 0') K& 0$;) +5 3* 1 &) 0' + & 1 +	D /0 K& 0$;) +5 " $ * # &8 & " $ + + # &.'& &. 0'#% , 0' & " . 1) &%&/ &) #/0 0'#% &% - I - - .-# &/& ' - 2 33& ;) '&-)/ 9 8

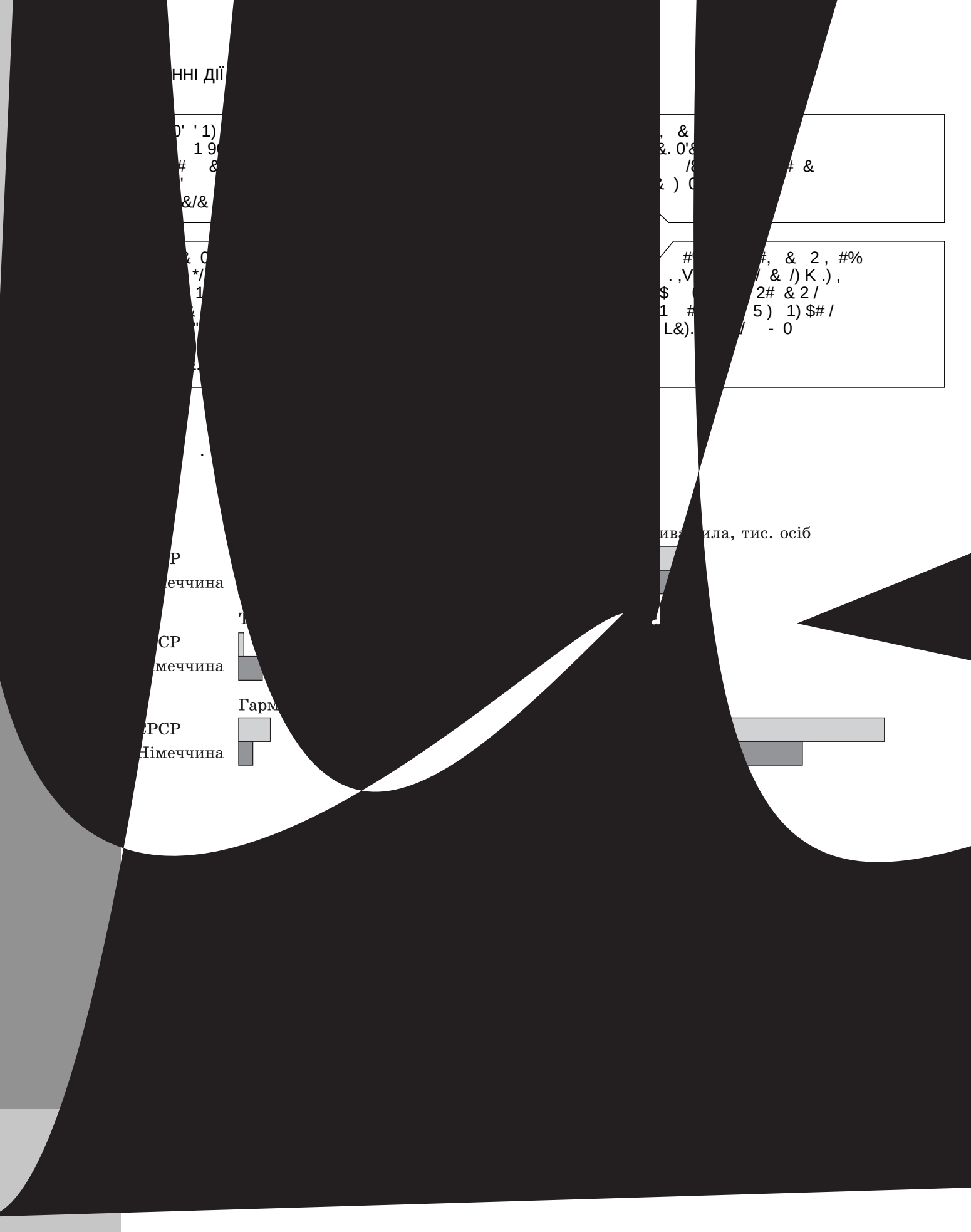

6&/0 2# # & &. 0' : 1 90' 1) B

Назва	Дата	Значення
&/ : * &.: 0'& 2# &	F /#- /8 *	• " '/&/& - $& ' ' * - / 1) % . /#' + $#3 + & ( )* + + = • ! 3* 1 *& 3& .&).&) , 0' , 1&6# ZZZ ! ,%)5 - #;) 1 90' + & 1 +5 1 &/0 1) .)%) 1&%) • " $& 3&*&/0 #, &)- &. 0'#% , 0' . * &.& . & '&3) • 7)/ 3& .&).&) B&6# 0' 1) 2/ ') 3&*&/ 1 -): $$# & .1 #/#)-# #) ,) - # ! ! #9 !)1) + & &/ + +% , 0' B 1) & 3 &% .#/# 0 . #% & 1 ,5 4 2)/# 3* 1/ - . &/ * &. 1 5 & &' ; E* 4# # & > / . + - $&/# 6)'& # 6/ %# #% .) 3 , # • " &3'& B&6# & +% 83 #' &/& 1 *) 1 1-)/0 1 ./ & # &9# 0' * & &9 &/0 : #3 /0 *)% 5 - # /& ' / .&9 + #/ & #* / 0' + ' &/ 9 +
) : 0'& 2# &	I /#- -	• ! 3* 1/ ' &4 .# 3 + * / 9 • & * $ & 9 & # & & $ - ,6/& . &. 0' + & 1 +5 - $& 3&*&/0 #, &)- &. 0'#% , 0')3. ;) 0 * B) • D& 6# ' #, - / 1) % . ( )* + + , # • 7)/ 3&'/&. - .)1 # 4 . # &.'# & */ :&1 #'& 0'#% , 0' 3-&.) 1 90' * 2/ ')
7# & 3& (-	Z &- - 0 0 ZZ &- Y 0 *). 0	• D # -/& 1 90' * ' 1& .) & - , # . #1$& + & * $ + 2 # • ! 3* 1 3 &$ #% #/ 1 90' + & 1 + • #% . &. 0' + & 1 + & " & 2 ;; 5 3 /0 - 1# / #% 9 " #. - <

* & 0'& ' B 9

Характеристика	
(& &	• /# -&.& *).
. # . ;& :)$& #90	• P $ //0 */ 5 Q &/ ! ! 5 > !)3 /0 A
-# &	
" 2/ 1& ( )* * B)	• P $ //0 > !)3 /0 .&/# 2 9 ') 3. , # # * $ 3 &:K& 6 2 .' # # ( )*#, B) &
" /0 0'	• !&. 0'#, 83 &- / *& & 36# # + " /04 3& &%) ' 3&% . #% 1 90'#% 3 1 /05 & & / 3&% . * ' .) ' &+ # 3. ; $ ' . , 5 % . * ' .) - ?/ + 3 &@
1 90'	• , 3 32 ; V > !)3 /0 #)-& 3& 3$/) & 1 $$# #J P $ //0 3& () &, 0' + B . &9 +5 . ' + 1&/#) , # $& # # 1 90'#% 3 1 /0J Q &/ 3& 32 ; =. 1 $$# #
& 0'	• " #, 6 - &.& . - 1 *# &) & # . , 0' 83 #' 3 , * # + - 3& 6 , #
- 0'	• " .2&$&/ 0 - 32& # # - 8 ++ ' / &/0 #% / . 05 - : .& # # &8 K& 0$;) 8 &, & 05 &.& # 3&/ ; 0 +

Окупаційний режим у поневолених країнах. Рух Опору

/&2 &9 31 #4 5 , # Y &1# L / ') &/#
- # &1& - .) ( )* + + N 1/ = + E' &+ 5 1/
, # - 2 #9) . & !)% -) &9 &/0 :
' 1#% 2 3 ')-& &1# #3 /0 #,5 & #B&6# 0'#,)%
L / ' 3 .& 0 * 9 - # * 1& 0'#%5 &/ , 0'#%5
? -&/ @ -/& 1 , - 0'#% ')-& 5 +% 83 #'
*& 3 & 3 #4 = , 0' * ' /&2 &9 &/
& / '# ( )* + +

■ !)% -) H - '# ( )* + + , #

Країна	Організації, збройні формування руху Опору	Основні події визвольної боротьби
> & 9 D	6 ,)% -)V ? /0 & > & 9 @5 ?> & 9 5 4 2 0 @5 +% &)- #' > & 9)30'#, ' 1 &9 &/0 * #3 / >) 6 ,)% -)V ? &=1 & & 1 @ 5 &9 &/0 & &.& -) ! 5 > & 9)30') 6 32 , #/# >> E)$& #'#)%) -) #3 & &/# 3&*&/0 ' #9 > & $ / 3 A . L // 1	D2 , - . 3. /# 3 6 % #/ -) 2 &/#)$& 0) 2 , #% . % - # 1 90'#% & &/ , 0'#% , 0') " $, B #9 & D&% . , H - '/&. , 0' 83 #') 6 #/# -) #' #) &/# 1 .# 2 02# 3 ')-& &1# . - .- /0 + 2 02# . -& #3& 0'#% . , 1&' I 2 3 ! - #, /& - * &1))%)V 32 , - &/ ')-&9 , * ;#1) #1$& *) .) " / # &.'# , 0' 83 #') 1& . + 1&' &' # 3) &/# . + & , # + > & 9 + &,2 /06 - & -&/&%)/ &, L 2/ - . 0 > & 9 + -) "& #; -&/&%)/ & #B&6# 0' - & P 3 . 1 2)/ - 8)'&% - & 9
7 /0* >	3&/ ;) # -& #$) 1 / : 9 8 1 * & 0' 1)) .) - .- : .') &/& 0 ? &=1 & & 1 @	= B 1) &)%) -) #' #) &/# ' -& # 5 &' &' # 1 .# 2 02# 3 ')-& &1# &2 &;5 .# +5 . + -& #3& 0'#% 3&* 4
L //& . !&.& -) 5 ?7 , .);# #@5 ? /);2& - .')@ H.# * ' * 9) -)) &/	&3 & *& 3&9 + #' #) &/# 1 .# 2 02# D 1 * & 0'#,) . &1&*& & # # ' /0 &. *& 3&9 1#)%) -)
(& !&.& 2 .# K&/& =) ' 1 8 & & 1 8 ' /0' 8 I # 2	" . # ' 1)%) -) ' /&2 &9 0'#,) . .1 # . - .&/06 * - 2 #9 & 3 ')-& &1# D ' 2 , . +)%) -) 2)/# - .- .' & 6 &2) , 0' 83 #'
* P&	# # 30' + & 1 +5 ' '/&/# 32 85 -& #3& 0' 3&* #5 - .- /0 *)-# H.# * 9))%) -)) &/	E /& &' # & 32 , & 2 02& - # ')-& E - *&= 0 -&. . /0)%) -) D)% -) &' # 3)= 0 &,*)$ 6& &'9 V 3 #4 3& .) 3 # 2 #9 & &;' + .# ./ 1 90' + & 1 + 2 12#J 3 # 1 2 / 3&9 + 30' + 1 / . . 1 90' + & 1 +
&/	1 &9 &/0 * #3 / "& #3& 0' 3&* # *& 2&/0. ,9) #/# / , 9 # 0' -& + E ' /0 1& 6&/ 7 .&/0 31 4)8 0 3 - &.# 7 K) /	D 3* & 1& * -& #: 3& 0' *)%) & " $ &/ + - # 1 90' + ')-&9 + . ;& # &/ & $ / 3 K) / ?-& #3& 0'#% -)2/ '@ D&% -/ & & -& #3& &1# 7 K) / ' I

Країна	Організації, збройні формування руху Опору	Основні події визвольної боротьби
" /04& #/# 3 6 0 * -)V 32 , B : 1) & & # + ! !5 1 . &) 3 ! ! 2)/& - : '#) & . " $ + B #'# 5 , 0' - /0 0' / 2 02) &3 1 3 &. : 0' 8 & 1 =8 #/#) 6 0 * -)V 1 &: , &) & - . & #'&1# - & #% &9 &/ #$ #% #/5 - .- .') &/& 0 1 * & 0' 1)) .) 1 8. & L & .) & ' 1) &1# 7& &/0, # %/ - 0' " /0 0'#, ' 1 &9 &/0 * #3 / 3&,1& - &. 0' - 3#9 +	E$& 0) 2 , #% . % &3 1 3 83 #'&1#) " $, B #9 5 D&% . 1) % . 1) B &% ( )* + + , # E$& 0) 6) 1 7 / & , 0' - /0 0' #/#) 6 0 * -) 3&) &/# 1 .# 2 02# E - & #B&6# 0' - &) & 6& 5 *& 3 & 1 =8 &, 8 ' 1& .)8$#, * &/ 7) : 1& 0'#, 5 2)/ - #.)6 - / 1 $ #% 2 + E) & 6& 0' 1) * .2)/ 0 & #B&6# 0' - & = + 5 ' 2)/ ; ' - #.)6
P % / &$: $# &	#/# 3 6 0 * -)V P 0'& 2 #*&.& - . ' 1& .) & 1 2 .#5 4 8 &/&) '/&. !&. 0' + & 1 + 1 : * & 0'#,) .) . #/#) 6 0 * -)V &, /&26#, H - P % (/# ' 1 - .- /0 *)-# 32 , 3&* # "& #3& 0'& & 1 / &$$# # NI # 2	& # + P % +)% -) 21 ;) & 1) &' &1# &2 &;) #B&6# 0' - &) " &3 & 0 I / &90' &9 &/0 - & 0 " #.)6 1 90'#1# , 0'&1#
	P '# ? / 0'& & 1 S* /& + & 2& 0' 4# @ - . ' 1& .) & 1 (&* /82&:(&;& K#%&,/ #$&5) & / ') 5 - &; 2 0'& & . : #3 /0 & & 1 S* /& + S 5 - . ' #9 1 ' 1) & $ / 3 Q 7 3 5 #3 & & 83 #'&1#	E/ ')) 2 + & P * + .2)/ & #B&6# 0' 32 , - & " #.)6 -& #3& 0'#% & 1 ,5 3* & 1& + 2 02# (- $& ') S 3 /0 #/& [I # + ' &+ # # 6&/0 & 2# & . /# & 1 90' , 0'& 31 */# 3* 1# # S E 2)/) . + S* /& + &9 &/0 #, ' 1 #3 / S* /& + & $ / 3 Q 7 3 \U & 3& .& #B&6# 0' * $ & . * #3 / S* /& +5 ' 2)/ #3 & ' &+ &1# 83 #'&1# & #* / 0' + ' &/ 9 +
/2&	&9 &/0 : #3 /0 #, B > & , * &9 &/0 : #3 /0 & & 1 5 $ /8 & & ' 1) &1# C .; 7& &/0, ? L &16#@ 3 &/ , 0'#% /.& 5 ' - ,6/# & 2 ' -& #3&	!)% -)) - 6) 2 02) - # &/ , 0'#%5 & 3 - # 1 90'#% ')-& &1 , 3 /0 #/& ' &+) . ')-&9 +
L 9 E	1) #$ & -& L 9 + & $ / 3 (& 0 1 #/& &9 &/0 : #3 /0 #, B L 9 + K 3 =8 - .- /0 8 -& #3& 0' 8 & 1 =8 5 ' 1& .)8$#, * &/ & &B &,$# / 6& 2 =3.& & # 2	(- #% .) & */ , 0'#% , 0' $ 0 3 /0 #/& # 8 L 9 + . &9# 0'#% , 0' - 2) &/& &: # # 8 /&.) E 3*)/# 2 + 1 ; & */ , 0'#1# , 0'&1#) . 3&)* . 8 1 ; P $ // 1 Q &/ #1 5 ' 3& .&/# +, - &3'#

■ - . 6 #/ & &. 0' : 1 90' 1) B & /

■

■

■

■ #3 /0 & 1 !&. 0' + 1 + H -

Країна	Дата проведення операцій	Назва операції
!)1) F 2 3 I ;	0' : #6# 0'&	
7 /*&	0' : #6# 0'&	
S* /&	I *). 7=/* &. 0'&	
" /04& F /#- & I		0 0' : & . 1# 0'&5 & 6& 0'&5 / 30'&5 / : . 0'&5 % . :") 0'&
P % / &$$# &	- & I	% . '& -& 0'&5 " &30'&
E* 4# &	' I	7).&- 6 0'&
" $ & $& # & * +	F ; K) 1& 0'&	
% . & $& # & + 2 3 I ' I . 0'&		
% . & $& # & 1 $$# #	$ & I % . -) 0'&5 7 / 0'&	

Завершення та підсумки війни

■ #1 0'& / # 0'& ' B 9

	Характеристика
(& &	• /8 * I
. # ' &+ :)$& #90	• P $ //0 */ 5 Q &/ ! ! 5 > !)3 /0 A
-# &	
1 90'	• #3 &$ 3 # 1&,2) 0 + ')-&9 + 1 $$# # , 0'&1# ! !5 /#' + 7 # & +5 A > & 9 + 7 / #. / 2/# #, &, 5 '#, ; ')-) & , 0'&1# $ # 0 % . ;& • E- & / 1 $$# 8 1&/& 3. , 8 & # /0 & !&.& 83 #: ' 5 '& '/8$&/& * / ' 1& .)8$#% ')-&9 , #1# , 0'&1# • 1 $$# & 1&/& -/& # # -& &9 +))1 1/ . . /& • (*) & . 1 / 0 - 332 = 3-) ' 32 , #% #/ 1 $$# #5) & / ' /8 &. = 8 - 1# / 85 3&2) &9# 0' + -& +5 - '& & = #% 3/ $# 9
" /0 0'	• D&% . #, ' . " /04 #3 &$&)3. ; $ ' . , • D&% . & E' &+ & D&% . & 7 /) 3&/#6&/#) '/&. ! ! • !&. 0'#, 83 - * .;) & #3 & # - /0 0'#, #1$& #,) . &9 &/0 + =. 5 '#, 1& - # ' &+ /0 #2 #
- 0'	• ! ! 3 2 < 3) &)-# #) ,) 3 - =8 - 3 6 ; $ 3 # 1 9 - / 3* 1) 1 $$# # &)1 &% - #=. & " . * &%&/)5) #/0 0'#% 5 - & & .) " :) & - /0) ' -/)& &9 8 &3 1 3 # &=1 3&/ 3 #90) K& 0$;) +

Характеристика	
6	• " #, 6 - '/#'&) & $ + ' B 9 + ./ # 2/ &)) 1 ; & . + *& 3&9 + ./ - . #1'# 1#) & 2 3- '# #3 &$ - # 9#-# . /0 *& 3&9 +5 ++)')) • " #, ?('/& &9 + - #3 / H -#@5) ' , * #/ 5 4 83 . ;& # 2).) 0)3* .;) & # + . + - . $& # 6 - / #$ #%5 ' 1 $ #% - 2/ 1 - / = + H -#

■ " .&1 0'& 7 / 0'& ' B 9

Характеристика	
(& &	• F /#- - I
. # ' &+ :)$& #90	• Q &/ ! ! 5 L)1 & - 3#. 1 A - / 1 > !)3 /0 & 5 P $ //0 3 /#- #, - 1<= :1 /
-# &	
1 90'	• E3* .; & % &/ 3&*&/0 - # 9#-# ')-&9 , + - / #'#V . &9#B '&9 5 . 1 / & #3&9 5 . 1 ' & #3&9 . '& / 3&9 • 1 ; & . * #2) &/) ./ - '& & = #% 3/ $# 9 • !&. 0' 1) 83) - .& &/# # + ' /#6 0 + % . + ") + 3 1 1 * 2 * 1 &/ * &.
" /0 0'	• . # " /04 & /8 &/# 3* . 3 . 1 / 1# & #1 0' , / # 0' , ' B 9 +
- 0'	• " . .;) &/#)1 #)-) ! !) ,) 3 - =8
"# & 1# #% . * 3 83 #'&1# 1 $$# #	• - , * *&) !&.# 1 3&' . #% - & A 5 ! !5 /#' + 7 # & +5 > & 9 +5 # &8 ./)3* .; -# & 05 ' 1&8 0 - /0 #, 5) - 6) $ *)5 - ' 1# #% . * 3 &: / =85 7 /*& =85 !)1) =85 E* 4# 8 & > / . =8
- # 9#-# 1# #% . *	• (1 ' & #3&9 • (&9#B '&9 • (1 / & #3&9 • ('& / 3&9

■ - . 6 #/ ! ! - + & (&/ ' 1) % . &- . . &. 0' * &)-) - 0 I

N

8. 0' & # #%)$& #' ( )* + + ,

Країна	Втрати*
! ! F 1/ 2	S* /&
A F # 2	
*/ I # 2 &/] ^ # 25 & &.& F] ^ # 25 .] ^ # 25 & D /& .] ^ # 25 " N] ^ # 2	
> & 9 F] ^ # 2	&/
7 /0* # 2	-
. /& .# IN # 2	E* 4# &
* # 2	!)1)
" /04& D& 3 #1# .; /&1# . 5I . N5N 1/ 2	

Країна	Втрати*
5F 1/ 2	[; # $ #% 3& # 5 * 1&. 0' + , #
P % / &$$# & F # 2	
L 9 F] ^ # 2	
# &, 7/#30' 1/ 2	
1 $$# & 1/ 2	
F]IIN^ # 2	
5] 5II ^ 1/ 2	
F # 2	
II # 2	
7 /*& " &. # 2	
> / . # 2	

D &$ ( )* + + ,

Для країн антигітлерівської коаліції (США, Англія, Франція, СРСР)	Для країн фашистського блоку (Німеччина, Італія, Японія)
• " 1 *& &. B&6#31 1 / ' .&9 3&* 3# & / ? * * - .')@ • > 1) & # 1# 1 ; & . #% . # 5 3& & #% & - # 9#-&% 1# * -) & • & / . - /8 *)5 - $& ' ?% / . + , #@ • " $& ' 3-&.) ' / &/0 + # 1#	• .1 & . - &* & # # -&) & • (' &) 6 0 - / #$ & - 2). & & - # 9#- . 1 ' & + • ? ' 1 $.# @ • ")- . / 1 ; & . #% - 3#9 ,

"& #30'& 1# & ' B 9 N

Характеристика	
(& &	• /#- I ; N
K &	• & $ # 2/ &)3* .; ' 1# #% . *
(& &	• /8 * F
! 6	• " .-# & 1# #% . * 3 &/ =85 > / . =85 7 /*& =85 E* 4# 85 !)1) =8
- # 9#-# 1# #% . *	
(1 ' & #3&9	• D&2 3- $ +1 * 1&. &1 #% . 1 ' & #$ #% 2 .
(&9#B '&9	• . -)4 . .; B&6# 0'#% -& , & *& 3&9 ,
(1 / & #3&9	• '&) & 3&' = * $&) 21 ; 32 , #% #/ & - & 1& # . ' 3 &3'# 32 =
('& / 3&9	• ' .&9 # 1# . ;& * ' /8 &. - 1# / 85 4) &/& '# , #

XE .);'&% - .& 9#B # 3& 6#1# .; /&1#

" .)1'# ( )* + + ,

Країна	Територіальні зміни	Воєнно-політичні рішення
1 $$# &	• " 32& / /&) % # &/0 #% &.2& 0 :% • E &$&/& % .) ") 8 3 1/ & % . . .)	• " . / & ')-&9 , 3 # • " . . &9#B '&9 +5 . 1 / & #3&: 9 +5 . 1 ' & #3&9 + . '& / 3&9 + • " '& & = #% 3/ $# 9 • E &%) ' -& &9 , # 3#/) & ') & 5 # # &5 ' &2/ 4
&/	• " 32& / /& ' / ,5 3. , 8 &/& # &/0 -)-'# & ' # 0 S* /& +5 L 9 +	• 21 ;) &/# $# /0 05 #.# #-# 32 , #% #/5 3&2 / 1& # . ' 3 &3'# 32 = • #-/&$) &/& -& &9 +
!)1)	• " . & (2).;& 3&/#6&/& 0) '/&. 7 /*& + " $ & 7)' # &5 7 & &2 5 D1 + #, 3&/#6&/# '/&. ! !	• & # + ' &+ # 3&/#6&/# &. : 0' , 0'& ./ - . #1& ' 1) : '&9 , 3 =85 . 3 &6) &/# &. 0' ')-&9 , , 0'&
E* 4# &	• 7)/& - 32& / & % # &/0 #% - #.2& 0 ' 9 :% - $& ') :% CC . # ' &+ # ' * & & ' # 0 P % / &$$# #	• & # + ' &+ # 3&/#6&/# &. 0' , 0'& ./ - . #1& ' 1) '&9 , 3 =85 . 3 &6) &/# &. 0' ')-&9 , , 0'&
> / .	• " . .; - ! ! " &1 " $ *#	• " '&/&:E.. & I ' & & &. 0' 8 = :1 0' 8 2&3 8
	• D&2 2<=. & 3 1 $$# 8	• ')- & & , 0'&1# 83 #' . II
-	• # ' &+ # 21 ;) &/& $ # 1& #1# &1# • " 32& / /& ' / , 3&/ ; #% # , • .1 / /& . " . * &%&/)) #/0 0'#%	• " ./ *&/& ')-&9 + , 0'&1# A • 1 #'& 0'& ')-&9 , & &.1 &9 - .#/& - / #') . 1 ' & #3&9 +5 . '& / 3&9 +5 . 1 / & #3&9 +5 &* &) B 1) • " '& & = #% 3/ $# 9

*& 3&9 2<=. & #% &9 ,

Основні структури ООН	
L &/0 & &12/	• % . 0) $/ # • " &98= , • ! 3*/ .&= -# &) 1 ;&% &))
!&.& 7 3- '#	• '/&.&= 0 3 I - , #% N 3* . 1 3 - , #% $/ • E -# & - #,1&8 0 - , #1# $/ &1# . * / • K &V - . #1'& 1#) 2 3- '# • D&)= & '9 +5) 1) $# / , =
' 1 $ & 9 &/0 & &.&	• # $ 1 ; & . #% - 2/ 1 • '/&.&= ' 1 .&9 + ./ L &/0 + &12/ + • ++ '/&. . 8 0 - 9 &/0 B) '9 &/0 ' 1 #) 1) $# / 3 - & /8.# #5 & # #'# 4
K ; & . #,).	• ! 3*/ .&=)- $'# 1 ; . ;& &1#5 ' #3 &/# 8 # .#'9 8).)
' & &	• $ /8= L &/0 #, ' & • #')= &.1 & # B) '9 +

■)') & B) '9 + !&.# 7 3- '#

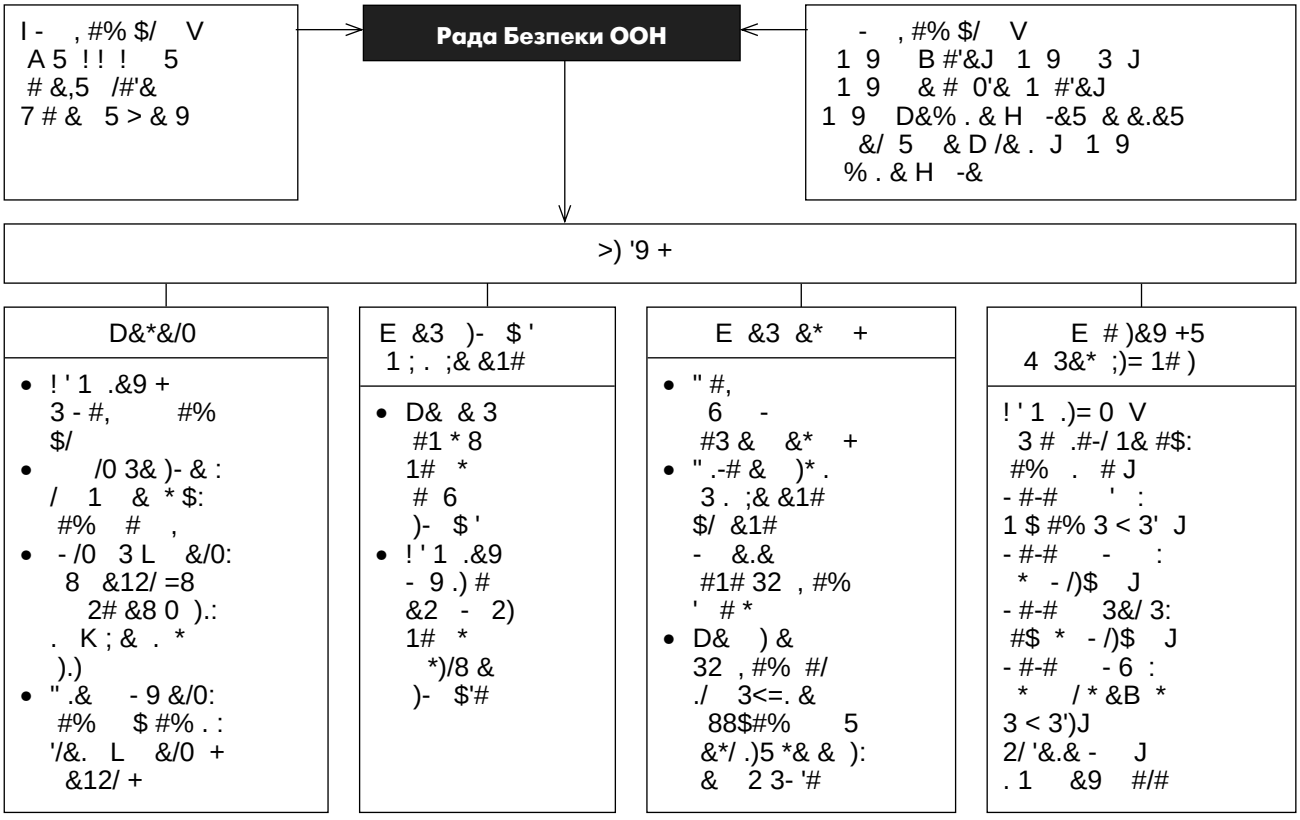

■ L &/0 ' &

Ім'я	Роки	Ім'я	Роки
C * I	I C " .) /0	")	
(C&1& 6 /0. A 9 I	N 7 7) L&/	H*#- N	
E & 7 1&	N F &	& L& & N .	0 * .
&/0.%&,1 F			

Тема 2. **Країни Північної Америки**

США

■ >&' # -/#) & . /0 0 &.1 &9 + - 3#. & L)1 &

Негативні	Позитивні
• -&. - = * # 2 #9 & • " $& ' ?% / . + , #@5 . ' + #1&*&/ 3 &$ #% B & #% 1& &/0 #%) • , & + I I • D); 3 6 0 * # ')	• &2) A &)) &.. ;& # • D &$ B & & 1& &/0) #5 &* 1&.; '# , # • " 3# # & / .'# ? * '))@ > !)3 /0 & • " $& ' !

K&''& #31 #4):
6 0 - / #$ 1) ;# A
- 6& - / # & I :% 5 '
%& &' #3)= 0 6# '#1# - :
&1# & #' 1) 31) . / * +5
* 1# & / #/#5 /8. , - :
* # #% - */ . 5 6- 1& =8
& ?- /8 & 1 & .0 1@ 7)/

#'/#'& - $& ' 1 ?% / . + ,:
#@5 1) ! ! & 1 +
2 12#5 #' # 1) A &. 0' +
6-#*) 0' + 1 ; J - 1 * 8
' 1)) * 1&. 0' , ,
&+5 - $& ' 1 , # +5
& & 1 & # &. 0'#%
& + A

■ " 3#. # A .)* + - / # # CC - $& ') CC

Президент, роки перебування при владі	Партійна приналежність	Внутрішньополітична доктрина	Зовнішньополітична доктрина
L)1 I I	(1 ' & ? - & ./# #, ') @ ? #1) &		' 1) 31)@
(,3 %&) I N	! -)2/ '& 90 ?D*	.&@ ') 5 ? 1&/0 0@	? .'#.& ' 1) 31)@ ? #: 3 / @ 5 ?1& & & .-/& &@ ?3&- 8 & &'))1)@
(. N N	(1 ' & ?	)2 ; @ ?L)$'	&*) & @5 ? 83 3& &.# - *)@5 -)) 1#)
(; N N	(1 ' & ? /#'	) - /0 @ ?L)$' &*)	& @
! ' N F	! -)2/ '& 90 ? &	' 1 $ & - / #'&@	?L)&1 0'& . ' # &@ ' &+ &5 4 3&3 &/& ' 1) #$ + &* +5 #1)= &1 #'& 0') . - 1 *)5 &/ &.&= ;#) #/) 5 3 .'& ? &/ #$ #1) & @ 5 ? /& #$ & =. 0@
(; > . F FN	! -)2/ '& 90 ? '	1 '& 2 3 ' &@	! 3 .'& ? &/ #$ #1) & : @ 5 ? /& #$ & =. 0@
(; & FF	(1 ' & ?	*& ' 1 @5 . * ?- + 3&, @5 ?$ 5 .' # - & / @	(' # & - #) ?1 &/0 #% 9 ,@5 ?6 #.' &*) & @
! ! ,*&	! -)2/ '& 90 ?! ,*&	1 '&@ ?D&/ ') &	@5 ?- 1 - #2 : @5 ?3 , #@
(; 7)6	! -)2/ '& 90 ?! ,*&	1 '& 2 3 ! ,*& &@	? #1) & 3&/ ') & @
7 /	(1 ' & ? .	.; 1 #'#@	? / . @ ? /#'& & * @
(; 7)6: 1 / .6#, . 0 * .	! -)2/ '& 90 ? - -	;# &8$#, ' & #31@	(' # & ?- # + &1 2 #@

■ #3& F :%) A

Особливості кризи
• -&. # 2 #9 &)- .;) & 3 & 1 9 ' /0 & 8 B/ 9 =8 . B/ 9 • 1' 3 & 2 3 2 • "&. ;# = * & / • #3& - # 2 #9 & - -/ /& 3)') 85 # # 8 &/8 :B & 8 • ' 1 $ & ' #3& 32 */& 3 - / #$ 8 ' #3 8

■ ?! ,*& 1 '&@

Основні заходи	Результати	
	позитивні	негативні
• " . #1'& - # & + 9 & # # • .1 & . ; ' + */&1 &9 + 2 3) • ' $ # &) % . ;& #% . 1 3& #'/8$ 1 " &*) = * • D1 6 B . &/0 #% # & • D1 6 - .& ' • = &9 9 &/0 + - / #'# & . , '/&	• " . /& ' #3 #% #45 - ' &4 ' 1 $ + ' <8 ') # • D & . / &)' =1: '#% *&/)3 , ' 1 '# • " #-/# 3 1 #% #9 , • ! 36# B # - /)* • " 32 = &1 #'& 0' + & 1 +	• D&' . '&- &/ '/&. - #4#/# &1 #'& 0' 3&' . &' # # • " #/ ' ') 9 + 3 & # 2 #'&1# 3 H -# & - + • D & = #% # & • D & . ;& + 3&2 * & • " #/ 9 &/0 * 36&) &

Канада

■ " 1<= :1 # & &.# - = #, - .

Прем'єр-міністр	Роки перебування при владі	Партійна приналежність
K *	I 2 &/	
: &	IF 2 &/	
((#B 2 ,'	IF N " * # #, ' &	
"	N N 2 &/	
" 8.	N F 2 &/	
(/& '	F " * # #, ' &	
" 8.	2 &/	
7 K&/)	" * # #, ' &	
Y 0=	2 &/	

■ -& & # 0'#,)%) - 9 + 2 '

Причини руху
• . & &9 &/0 & . . 0 & / - 9 + - &. O B & ' :'& &.9 • (1) & & */ :'& &.9 ' 1 $ 1) ;# - 9 + • D& #// & */ , 0' + 1 #) % B &% ;# 5 ')/0) 5 • 9 &/0 & 0 1 ; & */ :'& &.9 1# B & ' :'& &.9 1# • -& & # 0' - &* B & ' :'& &. 0' + / #

Тема 3. **Країни Західної Європи**

Особливості суспільно-політичного та економічного розвитку країн Західної Європи у другій половині XX — на початку XXI ст.

■ . 0 $ 1-# 3 & &/ * &9 &/0 * - .)') O

Умовні позначення

— 1

■

■

■

Назва	Характеристика
H - ,: 0'& ' 1	#' & $#, *& H #)= 0 - & 1 3&' .& $ + 9 & # #5 2 3 2/ = 3&' .& $ &' # - .&= +% & 3*/ . !&.#5 ' /8= 3&' .& $#, - 9 J / .')= 3& 3&) & 1 - #, #% 3&' .& $#% &' J) #-&.') -)6 - / ; 0 3&' .& $#% &' 3&)= & '9 +5 &- & / 8$# - &) .).) 1 * 5 1 1&= - &; - #,1& # 6) &'#% B &%5 ' /0 0' * - .& 5 * / 5 & - 5 B) '9) & =.# * # ')5 3&%# & ' /#6 0 * . #4&J ')= 28.; 1 B .&1# H 5 .- .&/0 0 3& 28.; # & # 1 '/&.&= 0 3 - . & #' . ;& H 1&' #1&/0 & ' /0' 0 F 5 ' - #3 &$&8 0 &9 &/0 #1#) .&1# ' 1 & I ' 5 &/ - 8 3&/ ;) #' & +% 2 < 3' & .#.&) # 3& .;)= H -& /&1 H - , 0'& ' 1 '/&.&= 0 3 * &/0 * ' & 2 /06 * &/0 #% .# ' 5 ' .- .&8 0 3& ' 1 &- 1# . /0 H D&*&/0 #, 6 & /);2 9 - &. I # 2
H - ,: 0'#, -& /&1	(& 8 &;&= 0 F " / #$ #, *& 5 - '/#'& #, #') & # . &.$ B) '9 + - # # 2/ 3&*&/0 #% - # 9#- 9 &/0 + - / #'# * / : - & & /8.# # & - $& ') 2 # &9 &/0 -& /&1 # . / *) &/# . H -& /&1) +% - . & #' 5) - .&/06 1) &/# - .# # 0 3&*&/0 - 1 #2 # & -& , , " / - .-# & K&& % 0'#% . 1 / , H -& /&1 & &;/# #1 #) 1 H H -& /&1 - .# 0 ')/0 &9 + & # 0 ' 1 .&9 + 3 3&*&/0 - / #$ #% -# & 05 3*/ .&= $ #, 3 1 + H - , 0'#% - /0 1&= - & & 3&' .& $ + 9 & # #5 - #3 &$&= ' /8= #4 *& # H - , 0'#% - /0 D& .;)= &2 .%#/ = &/ 31 8= 28.; H D&*&/0 & ' /0' 0 -& /&1) - # & - #4) & # F 2# P# / . -) & 3&/ ;# 0 . ' /0' & / ' &+ # 1 - &; 0 . -) & -< 0 ' (-) & # 3- . / & ' 1 ,5 ' .&8 0 &;/# #1# &- 1&1# . /0 H
). = : - , 0'#% - /0	). 3&2 3- $)= =.# 3&- &.; /)1&$ - & H & , # + . + 8: 3)). 3*/ .&= -# & 5 ' # #'&8 0 - . $& #' & - & #% 1 83) ! 6).) '& ;)8 0 1- 9 +).) - 6# 88 0 & 3&*&/0) 3 6 8 - / #') ' &+ H 5 - / #') 2 3- '# - 2 #9 . ;& :$/) *&/)3 - &)..) 6 % - &). '/&.&= 0 3 I).. 8 #.#$ #% &. #' 5 ' - #3 &$&8 0) .&1# ' &+ 1 1 & 6 0 ' 5 3&/ ;) #' & +% 2 < 3' E & . - 1 *)).)). - 6 + & 9 +5 '#, 3*/ .&= - 3 # ' 1#% 2 & *& # H
1 3&3 &$ #%)') B) '9)8 0 ' 1 $ #, 9 &/0 #, ' 1 #5 1 * 5 "&/& & &).# !&%) ' & -&/& & 0 * . & - .') . 1) + 0 -# & - 2 & " 3#. & H 5 3& .; #)9 + H	

■ &+ # $/ # H - , 0' * 83)

Рік вступу до ЄС	Країна
IF >	& 9 5 >! 5 &/ 5 7 /0* 5 L //& . 5 8' 12) *
F	/#'& 7 # & 5 (& 5 /& .
L	9
N	-& 5 ")*&/
"	/ 2<=. & 1 $$# # % . 1 90' 3 1/ ' /#6 (!

Рік вступу до ЄС	Країна
I A	9 5 > / . 5
	5 & 5 # &5 " /04&5 P % 5 E* 4# &5 / &$$# &5 / 5 K&/0 &5 -
F	" . #V !)1) 5 7 /*& 5) $$# &5 C & 5 K&' . &
I	&+ # 7&/'& 0' * -: &

■ H - , 0' * &/0 *& 3&9 +

Назва	Рік створення	Напрям діяльності	Країни — члени організації
" $ & /& : #$ #, 83		E3* .; = : - / #$ + . /0 & 3&%# ' &+ :)$& #905) 1) $# / 3 3&) & 1 32 , #% #/	A 5 /#'& 7 # & 5 > & 9 5 1 $$# &5 & &.&5 &/ 5 7 /0* 5 . /& .#5 ")*&/ 5 -& 5 L 9 5) $$# &5 * 5 (& 5 8' 12) *5 /& . 5 P % 5 " /04&5 E* 4# &5 / 5 / &$$# &5 & 5 # &5 5 7 /*& 5 !)1) E$& #'# - * &1# ?"& 3& &.# 1#)@V ' &+ # % . + H -#5 (2/# -& V E' &+ &
" $: & /& #$ & & &12/ "	II	E3* .; . /0 ' &+ & 1 ;-& : /&1 0' 1)	&+ #
!&.& - $: & /& #$ * - 2 #9 & !"	-	2 #9 3 ' &+ &1# W &/0 + % . + H -#5 ' &+ &1# " #2&/ #'# & (	&+ # 5 (5 " #2&/ #'#5 / &$$# &5 !)1) 5 7 /*& 5 /2&
H - , 0'#, 83 H		A# '& * &9 = - , 0'#% ' &+	> & 9 5 >! 5 &/ 5 7 /0* 5 L //& . 5 8' 12) *5 /#'& 7 # & 5 (& 5 /& . 5 L 9 5 -& 5 ")*&/ 5 A 9 5 > / . 5 5 5 & 5 # &5 " /04&5 P % 5 E* 4# &5 / &$$# &5 / 5 K&/0 &5 - 9 , & $/ #V 7 /*& 5 !)1) 5) $$# &
D&% . : = - , 0'#, 83 DH	II	E3* .; = : - / #$ + . /0 ' &+ D&% . + H -#	/#'& 7 # & 5 > & 9 5 1 $$# &5 &/ 5 7 /0* 5 . /& .#5 ")*&/ 5 -& 5 L 9 5 8' 12) * 9 , & $/ #V) $$# &5 * 5 /& . - *&$ V (& 5 /& . 9 , & -& #V E* 4# &5 " /04&5 P % 5 / &$$# &5 !)1) 5 7 /*& 5 # &5 & 5
!&.& H -# !H		D&%# - & /8.# #5 # 6 *)1& & #% - 2/ 1 - 2/ 1 = - , 0' + 2 3- '#	&+ # H -#5 ' 1 . #5 & #'&)5 K &'

Назва	Рік створення	Напрям діяльності	Країни — члени організації
" $ & &.& "!	I	.# &9 - / #$ + & ' 1 $ + . /0 '&+ " $ + H -#	* 5 A 9 5 (& 5 > / . 5 /& .
W &/0 = : - , 0'& 9 &: # & WH		.# &9 - / #$ + & ' 1 $ + . /0 '&+ W &/0 + H -#	&/ 5 5 /2& 5 7 /) 05 7 /*& 5 E* 4# &5 " /04&5 P % 5 / &$$# &5 / 5 C & 5 7 L 9 * # &5 K&' . 5 K /. &5 !)1) 5 E' &+ &
W &/0 = : - , 0'&)* .& - /0) : * /8 WHE 5 & */ _`a\b	7&*& =	- 2 #9 3 1 8 / 2 &/ 3&9 + * / ! 3 # ' /0 + * / 1 ; ' &+ &1#:)$& #'&1#	E* 4# &5 " /04&5 / &$$# &5 P % 5 / 5 !)1) 5 7 /*&
? #6 * &. 0'& *)-&@		.# &9 - / #$ + & ' 1 $ + . /0 '&+ % . + H -#	E* 4# &5 " /04&5 P % 5 / &$$# &
*& 3&9 P 1 0' * ' 1 $ * - 2 #9 & P 5 & */ cde`_	" .	#1'& ' 1 $ * 3 # ')5 . * &2 /0 , 1#)) P 1 0' 1) 2& , & # / 1 1 3&*&/0 = - , 0' * - 2 #9 &	/2& 5 1 5 3 2&,.;& 5 7 /*& 5 L 9 5 L)3 5 K /. &5 ! 5 !)1) 5) $$# &5 E' &+ & - *&$ V 2 5 P * 5 1 $$# &5 5 H*#- 2&;&= & # - - & #1 $/ 1 5 3 &+/05 &/ 5 " /04&5 / &$$# &5) 5 > & 9
*& 3&9 3 2 3- '# - 2 #9 & H - 7 H	FI	# 2/)1 3&% . - 31 9 8 . # 2 3- '# H -	A 5 & &.&5 ' &+ # H -# ' 1 . # & (
"&' &2 /0 ./ " . : % . + H -#	-	# & / 8 1#) 31 9 . 1 ' & #$ #% - / #$ #% # 1) ' &+ &% *)5 . / ' 1 '# - . #1'& # ')5 - &- 1) 32/#; 8 & . 7&/'& 0' * - & 3 6 8 H - 8	7/#30' = - , 0'#% . ;& 5 1 ; & . #% *& 3&9 ,5 B & #%) & * &/0 #% *& 3&9 ,

■ &-# 3 # ') ' &+ D&% .)) .)* , - / # CC & - $& ') CC

Етапи	Зміст
&- : " =	& .2). & ' &+ H -#
&- I N : & / ,	3' 1 . / ?. ;& # - 9 & @ ? ' 1 $.# &@
&- F : ' 1 $	' #3#5 ' #3& 1 . / ?. ;& # - 9 & @
M &- : - $& ' :%	? & # & /89 @
M &- 90 CC - $& ' CC	" =. & / 2 &/0 + ' & # + 1 . / 3 # ') . ;& #

■ K&)%# ' &+ &% D&% .)

Назва	Період найактивнішої діяльності	Характеристика
!)% - # & + .# : ' #1 &9 +	I N : 5 - &; A	!)% 3& & / * 1&. 0'#% - & 3&/ ; . &9 &/0 , & + - # &/ ;
"&9#B : 0'#,)%	N F : !)% 3& - #-# 2).0: '#% ,	
!)% ? #% / #%@	N F : !)% 3& /89 ,) 31))8$ * '&- &/ #$ *): - /0 & 8 /89 , 8 #/ 85 9 &/0 8 - 8 ' + = 1 / .05). # 1& * &/0 - 6& '#) - /0 & !)% 3& &2 /8) 2 .)	
7 #'#5)% % --	I F : !)%5 '#, .'#.&)8$ 1# - . '# 1 &/ 5) .;) & ' ')/0))5 3&'/#'& & / .;) & # ;# 1 E$& #'#)%) - * / 6) &/# . 2 /0) 2 . 05 &8$# & 9 1#5 #$) 2 .)5 - *) & 9 &/0 #% - 2/ 15 & & % 315 3&% -/ .3 :2)..#31 1	
! ':)%	N :	B 1) & */ + A 5 & 3* . 1 % -#) 0 #,6 : 6# 3 &. 1& + ')/0) #5 9) " / 5 *)-# ?7 /3@5 ?! / *) 3@ & 6 #' & 9 - #-# ##/# 3 < 3'# 3 85 # / # 6# #% , #, - 1 / . - # 9 &/0 + /&6 & 5 , 5 1 / & #31)5 & + .# ' #1 &9 + ! ':)% 2) - =. & #, 3 6#1# 1& #1# 1 / . ; #1#)%&1# 3 F :% ' - &-#) - / 3) 6):2 3)5 -)- - # 6# 0 & &- 1 1)3#'#5 #. #4 6)5 & # 6# , 9 &/0 #, 31 E 9 , ; $& # #'&8 0 &9 &/0 ':6' /#5 ' - & 2) # /#6 & */ 1 #1
!)% ?3 / #%@	F : !)% & 3&%# $)8$ * - # . * . #4&5 3&) & - # .# . *& # * -/#) /8. 0' + . /0 & ' 90 :% &$&= 8 *) & ' 1 315 - 88$# 0 & 4 .# - / #$ #, &- 1	
!)% & #: */ 2&/	: - $& ' CC	!)% 2) - 1 & #, - # 3& #// & &9 &/0 #% ' - &9 ,5 . 1) & D&% .)5 3& . - 1 *) ' &+ &1 ? 0 *)@)- .;)= 0 ' 1 0'#1#5 &.#'&/0 #1# . 1# , *)$& #'

Велика Британія

■ & / .'# ( )* + + ,

Показники	Характеристика
8. 0' & #	• D&*#)/ NI # , 0' #% 2 3) &%) & & # 2 ' &+ - .); & 1- + & F # 2 1# * & /
K& &/0 & #	• & #/# $ 0 &9 &/0 * 2&*& & 1/ . . / J) 6 , 2 * 32 /06#) &3#5 3 6 , & 1/ . B) / *
# &/0 31 #	• " $& ' #1& 3&/ ; 7 # & 0'#1# ' / 1#
9 &/0 : ' 1 $ & / .'#	• "&. " . N F > & & -&/# & ' #3# • 7 3 2 *&/ 1/ 2
" / #$ 31 #	• " &3'& ' & & - 6#% - = #% #2 &%5 - #% . . /&.# / ,2 #

" 1<= :1 # /#' + 7 # & +) - = #, - .

Ім'я	Роки перебування при владі	Партійна приналежність
/	I I ,2 #	C
P $ //0	I II &	L /0
.	II IF &	(; &//&*
L K&'1 //&	IF N &	K $
(C081	N N &	(; K ,.;
L /0	N F ,2 #	7/

Ім'я	Роки перебування при владі	Партійна приналежність
F F	&	
F FN ,2 #		
FN F ,2 #		
F	&	
F &		
F .	0 * .	,2 #

" 2/ 1& /0)

Характеристика	
" #$# # # #' ' #3#	• B/ ' 1 ; /& .9 1#:'& /#'&1# & */ ,9 1#:- & &1# • # #$ & . /0 0 /& . 0' + -)2/ '& 0' + & 1 + !
- . +	
N	• " $& ' 32 , * - # /0 • E'/&.)* .# - 1# *)/8 & &.& /0) & 1 #% - & 3 36# #1 &1 .) & 1

? $ #31@

Характеристика	
3&% .#	• " . #1'& - # & * - .- #=1 #9 & ' # ' 1 '# • .1 & . ; ' + */&1 &9 + 2 3) • (&9 &/ 3&9 - # & #3&9 &B + - 1# / 5 & &- 1# / & & &; * & -)5 $& # # ' 1) &/0 + /& • 21 ; - & & &,'#5 3); B # . /0 - B - / ' • D1 6 - .& ' #% & '5 32 /06 - .' & #% - .& ' • " */ . 9 &/0 #% - * &1 • " . #1'& - # & + # & % # 3. <
" 3# # 3)/0 & #	• " . /& ' #3 #% #45 - ' &4 ' 1 $ + ' <8 ') # • # ' 1-# ' 1 $ * 3 & • " # ' 3&' . #% #9 , •)') 31 # ' 1 9 & &)' =1'#% % / * , K . 3&9 &.#9 , #% *&/)3 , - 1# / V). 2). +5 1 &/) * , +5)*/ . 2) + • ' $. ;& * ')5 - . #4 , * &2 /0 • #30' 1-# B/ 9 + 7 3. B 9# #, 28.; • 7 /06 0 & */ ,9 &/# /& #'&1#)% 1 • " ; & #/& 0 ' 1 $ & &' # 0 & / D1 6#/ 0 2 3 2
*& # & / .'#	• D2 /06 -/& # 3& ' 1) &/0 - /)*# & & - • A# '#, &,' #,)% • D & = #% # & • 7 3 2 5 3)1 /)') #1# 31 &1# ' 1 9

ФРАНЦІЯ

& / .'# ( )* + + ,

Показники	Характеристика
8. 0' & #	• D&*#)/ # , 0' #% F # 2 1# * & /
K& &/0 32# '#	• L 6 & .# #9 B & ') & #/& [=+ & 5 & I O ' #/# '&- &/ '/&. 3& ' . 1 > & 9 3) &/& ' &+ 8: 2 ; #' 1 • !),) & 32# '# 2)/# . 3 &$ #1#
# &/0 31 #	• . / . = #% ' . • " $& ' 3-&.) B & 9)30' + ' / &/0 + 1- +
9 &/0 : ' 1 $ & / .'#	• "&. " . ' $ #$ - 1# / * # 2 #9 &5 /0 0' * - .& 0' * 2 /06 ;). $ • 7 3 2 & #/ 2/#30' N # 2 " 2) & ' &+ 1/ -& & • D &) N &3 9 - 3 . = #1 $& 1) & '& ' + # 1# • " #-# 3 6 0 + * /
" / #$ 31 #	• " #-#) & 0 + -)2/ '# • E & / #1$& * ;#1) (= - / #$ -& + 3 ,6/# 3 - / #$ + & # " .) /0 . * & &/# > & 9)30'& ' 1) #$ & > " > & 9)30'& 9 &/ #$ & > -& +5 & . : -)2/ '& 0'#,)% K!"
K ; & . & #4	• E$& 0 A& / . L // &)%) ? /0 + > & 9 +@) 2 02 - # B&6#31)5 & &' ; /05 ') 9 , 2 02 . * &)% -)5 .&/# 31 *) > & 9 +5 3 &;&8$# & &;') - &3') 5 3& 6# # ,) & - 1 ;9 > & 9 32 */& &) /#' + . ;& #5 #1&/& 1 9 !&. 7 3- '# 5 ' 1 ')-&9 , 3 # 1 $$# & +5 & 3 6#1# . ;& &1# - .-# &/& . * # 3 83 #'&1# 1 $$# # 2 &/&)$& 0) 2 K ; & . * = * #2) &/)

! 3 # ' > & 9 +) - = #, - .

#1$& #, ;#1	⇒	P & -)2/ '&	⇒	"< & -)2/ '&
N		N I		I . 0 * .

L // 31

Ознаки Голлізму
• " / #$ & B / B 5 - =. & B & 9)30'#% &.#9 , 3 &/ 1# N :% • (;& :- & & . ' # &5) / & #)9 + I • " / #$ & - * &1& A (L // • " / #$ & $ 5 4 /89) &/& . 2# + -& + . L // .)$& * B & 9)30' * & & & ' & #31) • > & 9)30'& 1 . /0 ?. ;& # - 9 & @ • $ #, .2# ')$& * B & 9)30' *) - /0 & ?"& #30' 1 * .# 5 2 $ #, .2# ' B & 9)30' *) - /0 &@ K&/0

Основні положення

Державно-правова доктрина

- B 1/ - 3#. 0' + -)2/ '#V
  - #/ #' & $ + /&.# 3&)1 # 3 &$ + - &*# - 3#. 0' +5 4 =
    # &3 #' 1 3&*&/0 &9 &/0 #% J
  - B '&9 - / #$ + /&.#J
    # 1& - . , + .- .&/0) .) - . - 3#. 1 -& /&1 1J
  - 1 3&*&/0 - 3#. 0' #2 #J
    36# 2 3- . 0 + . 1 ' & + - . B .)1# J
    21 ; 2&*& -& , + # 1# 3&- &.; & 1&; # & & #2 $& # 1& J
    21 ; - &; 0 -& /&1)

Економічна доктрина

- " 6)' - #1&/0 + ' 1 $ + 1 . / 5 4 &%)= &9 &/0) - 9#B ') 3 # ')V
  ; ' & * $ -/&) & J
  ; '& - .& ' & - / #'&J
  36# . ;& * ') 2&3 #% - - ' # #% *&/)3 %J
  32 /06 . / . ;& * ') ' 1 9 J
  &' # 3&9 28.; + #9 , + - / #'#J
  '/8$ ' 1 $ - 9 # % - 6& ' & / J
  1 & & - / #'&

Соціальна доктрина

- . ?& 9 &9 + - &9 5 '&- &/) '&. @ ' & ? 0 * 6/ %)@ 3 # ')5
  = & * & 9 &/0 -&

Зовнішньополітична доктрина

- & B 1&9 2 - / + 1 . / * - .')5 ? 0 * - /8 &@
  -/#) # 1 1 ; & . #% . #
- &9 &/0 & = & . ' # & ? 2 # - % &3#1) &%@
- > 1) & "& #; 7
- 9 -9 3&% . = - , 0' + * &9 + ?H -& $#3 @
- ?(' # & - 2 #9 &@ 3 ' /#6 1# ' / 1#
- K# -) & . &/ * 3 &.. ;& &1#

" = #, 3 # ' > & 9 +

Характеристика	Четверта республіка	П'ята республіка
2/# ' 1 $ * 3 # ')	• A #.'#, ' 1 $ #, 3 # ' • ! 3 # ' % *&/)3 , # 2 #9 & K . 3&9 /0 0' * * - .& & • > 1) & . ;& * ') ' 1 '#	• E- /0 ' 1 $ * 3 # ') • & / B & 9)30' + 1 . / ' 1 $ * 3 # ') • " # & #3&9 . ;& * ')
2/# - / #$ * 3 # ')	• "& /&1 0'& -)2/ '& • " / #$ & &2 /0 0 • P& & 31 &) . • &1&*&)) ' 1) 3 - / #$ * ;# • D&* 3# . ;& * -)5) & / & # & * ;#1)	• " 3#. 0'& -)2/ '& • " / #$ & &2 /0 0 • (1) &) - / #$ 1) ;# * // • " #2 '&)/0 & - #%#/0 #' 32 ; ' / &/0 + 1- +

Характеристика	Четверта республіка	П'ята республіка
D 6 0 - / : #$ #, ')	•)- . " .- .' & 0 A # &/ ' / &/0 , # • #$ - #1# 3 1 $$# 8	• &2) &)) . + . ;& # • " .' / &1 , & 3 6 - / #'& • . 8 & B & 9)30'#% &9 &/0 #% • E & / . # 3 ! ! • ! 3 # ' = - , 0' + * &9 +

" 3#. # "< + -)2/ '#

Ім'я	Роки президентства
A& /0 . L //0	I N > &)& K
Y ; " 1- .)	N F Y&' A# &'
&/ Y# '& .< F	

Ім'я	Роки президентства
& I	
I . 0 * .	

Німеччина

& / .'# ( )* + + ,

Показники	Характеристика
8. 0' & #	• D&*#)/ F5 N 1/ 2 3& 6#1# .& #1# 1/ 5 1/ 3 &% .#/# 0) - / 5 1/ &/# 2 ; 9 1#
K& &/0 32# '#	• K&,; -),) & 1 & B &)') # ' &+ #5 2/# % . #% &, -/& & -& &9 + - 1 ;9 1) #*/ . ' B '&9 +) & ') & 5 2/&. & 5 9 #% $,5 & #% - & ' #' # & - &9 19 E & & / 30' * - 1# / * &,) • E & # - . $& 2 , #% . ,V D&% . & 3 & O5 % . & 3 & I O • E & # 3)/0 & -& &9 ,V D&% . & 3 & O5 % . & 3 & I O
# &/0 31 #	• " .&$& O # + & ' # 0 " /04 & ! ! • ! 3' / 1 $$# # & >! (! • E D&% . * 7 / &
' 1 $ 31 #	• "),) & - 1# / * /0 0' * - .& 0' * # 2 #9 &
9 &/0 31 #	• " #) 0) ' &+ 1/ 19 2 ; 9 3 P % / &$$# #5 " /04 & 6#% ' &+ % . + H -#
" / #$ 31 #	• E & / ')-&9 , * ;#1) I I • ! 3' / 1 $$# # & . . ;& # >! . 1 ' & #$ #,) , (! &/ & #, ;#1

D&% .# !&. 0' + , 0' + &.1 &9 +) - . I) % . #%
3 1/ % 1 $$# #

Характеристика	
- # 9#-#	• (1 / & #3&9 5 . &9#B '&9 5 . '& / 3&9

Характеристика	
D&% .#	• ' .&9 B&6# 0' * . ;& * &-& &)5 -& , *& 3&9 , • " '& & , 0' #% 3/ $# 9 • * & & B 1& / ' .) &/ 0 - 1 4#90' 3 1/ / . 5 3 1/ - .& &/& 0 1&/ 3 1 /0 #1 / &15 /0 0' * - .& 0'#1 2 #'&1 - / 9 1 • ' .&9 1 - / #$ #% 2<=. & 0 • &9 &/ 3&9 /& B&6# , 0' #% 3/ $# 9 • " .&$& 1 9 + /&.#)') &15) #1 9 &/ #$ 8 =.# 8 -& =8 1 $$# # H" • " . B 1# #

■ ! 3' / 1 $$# # E >! (!

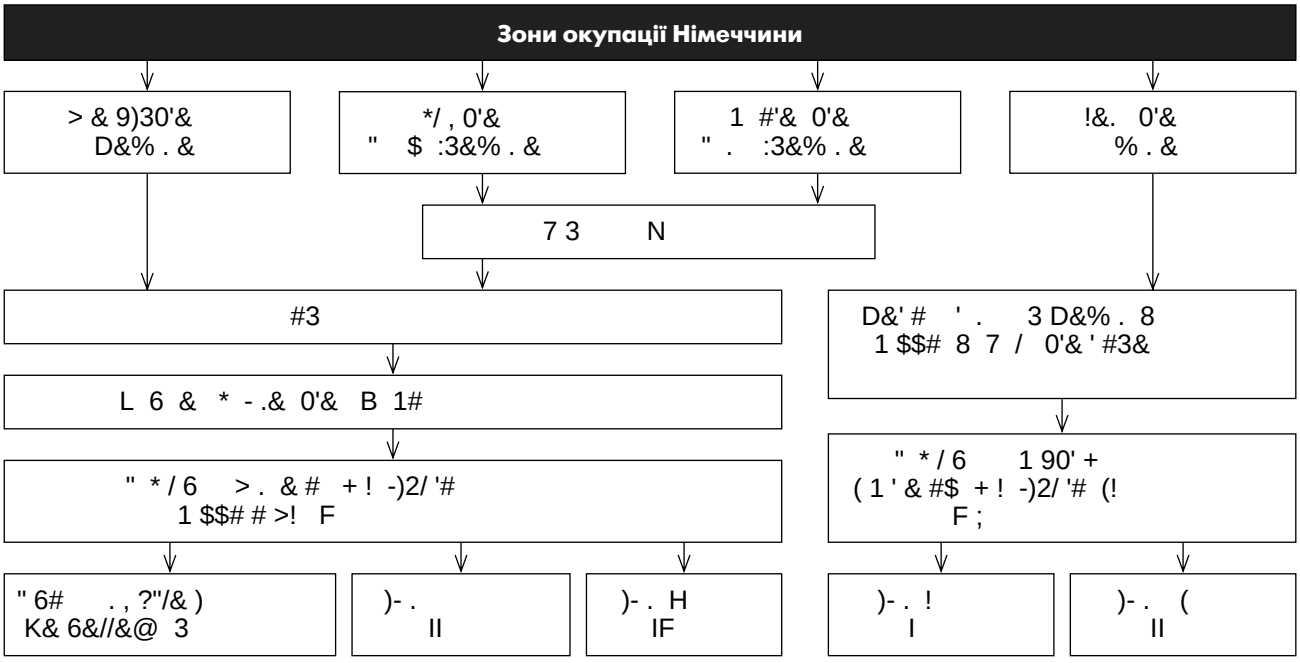

■ ' 1 $ #, 3 # ' >!) I N : ? ' 1 $.# @

Причини
• / . & 1 ;/# • / . & - 1# / & 2&3&5)$&) & ') & • 1- ' #9 B 1&1# • L)$'& - .& ' & ' .# & - / #'& • D &$ 3 1 #9 + 3& -/& 1 K& 6&//& >! #1&/& I 1/ . . ,$1& ' • *& 3 & 0 &9 + • Y '& ' -/)& &9 2 $ + #/# 2 $#, #;. 0 & # N * .# #5 3& 2 & -/& & '/&.&/& NI O . = + • " . #1'& ' 1 '# 3 2 ') . ;& # . * ' ' .# #5 O &'9 , - .- #=1 &/ ;&/ . ;& • .) 0 , 0' #% #.& ' . II 5 - #) 0 3 1 #% , 0'

■ 2<=. & 1 $$# #

Дата	Подія
- 0 " $& '	1& + $ * 1&. (! . >!
Y 0 .' #	' .) 1 ; >! (!
/# -&.& !),) &	7 / 0' * 1))
2 3 " 6 /0 #2 # (!	
/#-)-) .	8 E* .# - ' 1 $ #,5 * 6 #, 9 &/0 #, 83 1 ; (! >!
- ! 6 -& /&1) (! - 2<=. & ' &+ # 3 >!	
E* .& 1 ;	A 5 ! !5 > & 9 =8 & */ =8 - & $ *)/8 & . # 3 1 $$# 8
; 2<=. &	>! (! & & #)9 + >!

■ & 9/ # >! 2<=. & + 1 $$# #

Ім'я	Роки перебування при владі	Партійна коаліція
>!		
. &)	N C([C ("	
%& .	N NN C([C ("	
3 *	NN N C([C ("	
7 & .	N F (" ("	
L A1 .	F (" ("	
L /0	C([C ("	
2<=. & & 1 $$# &		
L /0	C([C ("	
L A .	. 0 * . (" ?D / @	

Італія

■ & / .'# ( )* + + , #

Показники	Характеристика
8. 0' & #	• & #/# 2/#30' I #)2# #1# &'#1#5 4 3 #'/# 2 3 #
K& &/0 32# '#	• & I 2<=1 - 1# / * # 2 #9 & '/&.& O . = * 5 " 2) &
9 &/0 & / .'#	• 7 3 2 5 - 2/ 1# &/ .
# &/0 31 #	• E & & % ' / , 5 1&/ " . / # + =) 3 S* /& =8 " .&$& & (. '& L 9 +
" / #$ 31 #	• " &/ 1 & % +5 - * / 6 -)2/ '# (1) &) - / #$ 1) ;# C("5 " 5 "

■

■ &/ , 0' ? ' 1 $.# @

Причини, передумови
• * & & B 1&5 '& . 4 3 /& *) 9 &/0 + &-)*# & / & 3 1 /0) - 2/ 1) / # #1&/# 3& #')- ' .# 5I 1/ *& 3 1/ ! B 1& - # /& 36# 8) : 6 0 * # ')5 1 . 3&9 + /0 0' * * - .& &
• (;& & - . #1'& /#'#% ' - &9 ,5 #1)/8 & 9 &/ 3&9 + '&- &/) ' 3)/0: & - & /#'#% - 1# / #% 1- ,V > 5 K '& 5 " // 5 . 5 / &
• /#'#% . ;& #% - .- #=1 3 &$ * 3& 2 *&1# . ;& * ') ' 1 '# . O - 1# /
• D &$ '&- &/ '/&.) 3 # ' . &/ * " . ' &+ #
• (6 & 2 $& #/&
• D&/)$ 3 1 * '&- &/)
• E$& 0) = - , 0'#% * &9 , #% - 9 &% &+ & 3& #9 H
• 6# ' + # 1# 9 &/0 * 3&2 3- $ 5 '& - # /& B 1) & 8) 6 0 * # ')
•)') & - 2). & ' 1 '#5 = &9 & ' - / % / * $ + 2&3#5 3&- &.; . * 0 !
• &.& - /0* 1&/ 1) & . 0 1) 2 3) A# '#, #-) ' . *#% ' #% & - '. * ;# ')5 - 2) + % '#5 . *)5 3) 4
• ! 3 # ' # 1# ') 5) #31)5 .- $# ') 3 &*

Тема 4. **Радянський Союз і пострадянські країни**

СРСР у 1945—1964 рр.

■ & / .'# ( )* + + , #

Показники	Характеристика
8. 0' & #	• D&*#)/ F 1/ 2 D& 6#1# .; /&1# - &. 1/ 2
K& &/0 32# '#	• & #/# #) &9 &/0 * 2&*& & ' &+ # 7)/ 3), & F 1 5 F # /5 # - 1# / #% # /0 0' * - .& 0'#% - .- #=1 5 I 6&% 5 NI # '1 3&/ 3 #905 N # -& 3 5 # 3&/ 3 #$ #% &* 4
# &/0 31 #	• D&' -/ - #=. & D&% . + E' &+ # & D&% . + 7 /) +5 7 & &2 +5 " $ + 7)' # #5 " #2&/ #'#5 $& # # > / . +5 3. ,) • " #=. &) . ! !) 0' + & . + ! -)2/ '# • D& . * 1 I 3 P % / &$$# 8 . ! ! 2)/ - #=. & D&'& -& 0') E' &+) • D& 6 1 " .&1 0' + ' B 9 + . ! ! . ,6/# $& # & ") + 1 * 2 * 3 N &/ * &. 3 - #/ */ 8 # =8 • D& 1# #1 . * 1 3 > / . =8 #3 & &/# 0 ' . # 5 & &' ; . ! ! . ,6/& 2/& 0 " &1 " $ *& & . ' 6 - #' . # + • " / 3* 1) - + . ! ! . ,6/# " . #, &%&/) #/0 0' #5 " :) • E I 2) & $)3* .; #, ' . 3 " /04 8
9 &/0 : ' 1 $ & / .'#	• D &$ 3 #; &' # ' * ;# = * & / D& 2 & -/& & 3&/#6#/& & 5 9 # 3 /# &3# (F 32 *&/& '& ' & # 1& • I 1/ 2 3&/#6#/# 2 3 .&%) &. * / 8 D #$&, #1 #4 1 2)/& .#: $& 2 3- #)/0 0 L 8 2)/& - 2/ 1& /&6) & . 1 2 / 3 & #% 3 & 1 + 5I 1/ 25 & &' ; #%5 % -) 3 - /) 3 - #1) #% 2 - &. I 1/ 2 & % #/ . - &9 , 3 3&% . #% * ! !

Показники	Характеристика
9 &/0 : ' 1 $ & / .'#	• D &$ & # - &9 3.& * & / &$& 2 $ + #/# • " 1# / # 2 #9 * &%5 4 3&3 &/# ')-&9 +5 '/&.&/ 2/#30' O . = * E '# , # 2)/) - 1# /) 2&3) & % . ! ! • /0 0' * - .& 0' # 2 #9 '/&.&/ N O . = * & [' #/ # 2 #9 3 &
" / #$ 31 #	• "& #$ - . 5 - . & & / & 31 # - / #$, & ' 1 $, B • . / - #/ - ,5 . / * $ 3&2 3- $;#1) - =. & , 0' * &9 &/ 31)5 6 31) 3 & # 1 #31 1 1& ' #31 1:/ 31 1 • 7 02& 3 & # &. 0'#1 - & 0'#1)% 1) 3&% . #% &, &% ! ! E' &+ &5 7 /) 5 " #2&/ #'&

&-# 3 # ') ! !) - = '#

I I	I N	N I	I
.2). & ' &+ #J - #-#) & &/ 0' * ;#1)	C)4 0'& ? ./#*&@	?D& ,@	?" 2). &@ 3-&. ! !

" 1# / - .- #=1 & H -#5 4 2)/# . 1 & & # 3 . ! !)
&%) ' -& &9 , 2 3 0 I 2 3 0 N

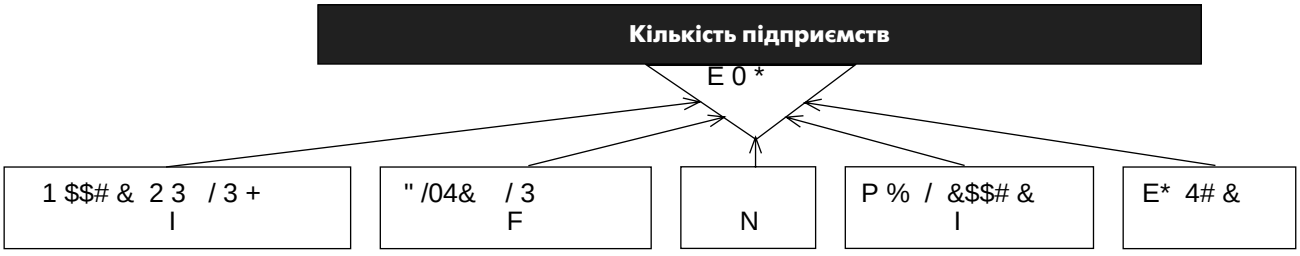

.2). & * - .& & I

Напрямки			
'&) & 21 ; 0 = * $&)	D&% .# 4 . - . #4 ;# = *	D&% .#) - 1# /	D&% .# /0 0' 1) * - .&
• . / :* .# * 2 $ * . .-) ' • '&) & 2 < 3' #% - 3&) $ #% 2 • '&) & 3&' 21 ; 0 = * $&)	• " &9 /&6) & . 1 2 / 3 & #% -& : , & #% • '&) & '& ' + # 1# F • D #; 9 & - . /0$ & - 1# / & # • ! 3* & ;# / * 2). #9 & • D2 /06 # 2 #9 & & & . * - ;# & • L 6 & B 1& F	• P& ' - . - .- #=1 & #-) ' 1# + - : .)'9 + • . / 3), & #% - 1# / #% 2<=' 5) - 6) $ *) &;' + - 1# / • ! 3 # ' * #'# • D&- &.; + % '# % / * , • 7). #9 #% - .- #=1	• . / K 5 - &$& /& /0* -1&6#: &1# • " . #4 1 %/ 2 3&* / 5 32 /06 - .& ' • " #1) - 3#'# • *& 3 & &2 # /0 0' + 1 / . & .2).) 1 - 1# /

Джерела відбудови

- " #2) '#)8$#% - .- #=1
-). #,)3 &31 !)% - . #'
- L 6 & B 1& F
- / ' # 3&9) 3&% . #% * &% ! !
- " #1)6 & / . 3& 4&.; 0 +% #/)$ 2/ *&9 +5 / +
- " .&; 3& ' . &9 &/0 #% ')/0) #% 9 ,
- # / * , & ' 1-&) 3&% . #% * &% ! ! " * &2) & 9 '
- D2 /06 1 # 2 ')
- D2 /06 ' -) # # # /0* -- .)'9 + 3& ' .
- #' # & - &9 < 3 (E L) & , 0' - / #% 19 5I 1/ 25 - 9 5I 1/ 2
- D2 /06 - 1#% - 1#% - .& ' 5 2/# & /
-) & '& ' + # 1# 3- . /) - .)' - .1 - 6 + 2% . . F D #; ;# = * & /
- ! -& &9 + 3 1 $$# #5 &/ +5 E* 4# #5 !)1) +5 > / . +

' ! 3)/0 & # .2). $ * - .) 2)/# . 3 &$ #1# D . * 2 ')5 2)/ 3&* = & # , #5 - * 1 N I .2). & - 1# / 05 2)/ & 0 32 /06 # 2: #9 D 6 * 3 #3# &/0 #, 0 ;# 5 &;' ;# / & - 2))1 # 2)/# %& &' #1 #4 1 '&) & '& ' + # 1# 3- . /) - .)' - . F * 6 + B 1# 4 2 /06 - #/#/ *& .2). # 6#1 *& # #1 & / .' 1 &/ & $ 3 /0 0' * * - .& & & / 5 4 #1) &/# 1 3 3& 2 '#5 - 6# 8 &/# 0 9 &/0 *& & +5 # 2)/# - 32& / - & & 1& # -& - #5 & .- . /0 -) & # ' &+ 8 &' ; +1 . .#/ -/&$) & # /#' - .& '#5 4 2)/# . & - # &.#2 * - .& (/ #B '&9 + - &9 ' /* - #' &/ 0' ' #9 - . ;) &/ #' #) & # - #1) & - # 1 .#

■ - '&3 #'# ' 1 $ * 3 # ') ! !) O . A

Показники / Рік	1950	1960	1970
&9 &/0 #, . % .	N	7 /06 NI	
" 1# / & - .)'9 K 6	N	FI	
/0 0' * - .& 0' # 2 #9 1&= . 1 ,	FI I X		
" .)' # 0 - &9 - 1# / 1&= . 1 ,	I I XX		
" .)' # 0 - &9) /0 0' 1) * - .& 1&= . 1 ,	I		

■ #. 2) & &B #5 # 2 #9 / ' * + &/ ! !) O . A

Показники / Рік	1945	1950	1960	1970	1980	1985
&B &					I	
/ ' * I				I	I	
&/0	N	F				

XE . 0 1) 3& - . NN F
XXE . 0 1) 3& - . I N

■ . 0 $ 1-# ' 1 $ * 3 & O

Показники	Шоста п’ятирічка (1956—1959)	Семирічка (1959—1965)
&9 &/0 #, . % .	5	F5I
" 1# / # 2 #9	5	
/0 0' * - .& 0' # 2 #9	N5	5
" .)' # 0 - &9) . 0 1) 1&=	. 1 ,	I5F

■ ! B 1# ! ! ' 90 I :% N :

Питання для порівняння	Реформи	
	М. Хрущова	О. Косигіна
" 1# : / 0	• E &. & * - • #1)/8 & - &.; #% 1 .)- & / • D1 & 1& # -/& - &9	• E. ' &/ # 1# -/&) & - . #4 &1 , - .- #=1 • " #/ ' 1 $ * #1)/8 & - . #4 1& &/0 + 3&9 '& /). #% ' / ' #
/0 0' * - : .&	• D1 6 -/& #% - '&3 #' • D&- &.; & &) & - &9 ' /* - #' • D&).; - &' #'#) & /&2'#% * - .& 3& &%) ' 1 9 #% • (- 1 *& 1 & /) • = 9 /# #% - / * #% 3 1 /0 • #1)/8 & 3 # ') & # #9 & .* . /0 #% ' 1-/ ' • K& 3&- &.; - ')')).3# • E')- ' /* - " ' /* - & &.* -# ' .&9 ? - - ' # #%@ / • "& - #3&9 /	• D1 6 -/& 2 < 3' #% - & ' 3 & • & / .#% -/& 3&')- / - .)'9 + & -< 0 ' • " . #4 3&')- /0 #% 9 • D&- &.; &.2& ' 3& &.-/&) - .)'9 8 • D&- &.; *& & & + -/& # - &9 ' /* - #' • '&) & 21 ; 0 4 . 2# #% - . 2 #% * - .& • D1 9 1& &/0 : % $ + 2&3# ' /* - &.* - • (&9 + '&- &/ '/&.) /0 0' * - .&
E- & : /	• / ' # - # 9#-# ' #9 & • (9 &/ 3&9)- & / ' 1 ' 8 ' .&9 *&/)3 * - # 9#-))- & / ' 1 ' 8 • P& ' ' $. ;& * -& , * &-& &) • D1 9 / -& + • &.& 2 /06#% - & 1 9 #1 *& &1 /&.# 83 #1 -)2/ '&1	• " % . . # &/0 * - # 9#-))- & / . *&/)3 * • . / # 1# 1

Роки «застою» 1964—1985 рр.

" ?3& ,@ .2# &= 3&*&/0 . 9 + 9 &/0 : ' 1 $ * - / #$ * 3 # ') &. 0' + # 1# ?D& ,@ - .2&$&= - #-# 3 # ') E 9 , $& 3. , 8 &/# B 1#

.)*& - / # & N :% 5 &/ 3) &/# -< # $ -/& #5 &' # / 2). #9 4 (/ 90 * - .) %& &' . * . + 9 &/0 + & 1& &/0 + &2 /0

&-# - .) ?3& 8@

Етапи	Характеристика
&- NI F	- 2& - . ' 1 $ #% B 15 ' 1&/# 2)- .') & # ' 1 ') ! ! - / ? B 1& 0' + *& $'#@ %)4 0' * - .) B 1# #* &
&- F	& & ' #3#5 ?' &9 @)8$ + ! ! # 1#
&- I	D1 # -& , 1) ' #9 E . 1/ ' #3 * &) &. 0' *) - /0 &

)') & ' #3& &. 0' + 1 . /) - /0 :- / #$ * 3 # ')

Криза	Характеристика
' : 1 $ &	• (B 9# & • .1 & &2 - /0 3&- &.; #% % / * , • # '& ' 0 2 /06 & • " . /0$& ' #3&5 */#2 '& ' #3& /0 0' * * - .& & • " #% & & B/ 9 3 & 9 - # 31 #% 31 &% 3& 2 + -/& # • " &; ' # #, 6/ % 3 # ') ' 1 '# • # '& 3& & 0 # 2 #9 &5 * =1 0 1& &/ 1 ' 0 - .)'9 + • " & 0 + ' 1 '# ?9 % #'#@
" / : #$ &	• = & & 8 # 3.& 0 #, # 3 #% B*& & 5 B - 5 * /& 4 • 3.& 0 #4 * ' #9 & &*) & # & . 9 + 3 # ')) • ? & @ ' #9 & • . =3.& 0 3&' .& $#% *& • E & & .# &1 $ 3 # ') &. 0' + 1 . / 5 .- . 5 ++ - # &2/# ./ 6#% ' &+ •)-9) #4#% 6 / &% /&.#V %&2& #9 5 ' #1 &/ 3&9 5 -) & - /);2 , . &2# 3& - # 9#- 1 3 &, 1 &5 .# #% 3 < 3' 5 2# + ..& • " #/ - , - # &' 1# / $#%
. / : * $ &	• ! 3$&) &) - & #/0 2 & * 6/ %) 3 # ') - 2). & ' 1) 31) • ! 3% .; 1 ; . / * $ #1# . *1&1# &/ 1# ;# • E . 1/ &/0 . * 1 # - 2). # ' 1) 31) • D & .# #. 0' *)%) & +)) - /0 • " #/ . / * $ * # ') &) - /0
' / : * $ &	• 7 3.)1 & ' -/)& &9 - # . #%) • .) 0 &)' : 2f) & * 31 4 # 2 #$#% -); , • !),) & - # . * . #4&5 - #.& * ./ ;# /8. , 3&2). . ,1#45 & 1 B # 4 • ")- & . * &.&9 &9 + * #$ 31 #5 3 & .# $#% 3&% 8 & 0 & .; 3. #% . ,5 ' $ & .;) & 5 3 & - '&3 #' % $ #% 3&% 8 & 0 4
K : &/0 &	• " & #4& - . , + 1 &/ 32 ; 1 ; . '/& & #1 #/ 1 - . '# &/0 #1#) 1/ 1# &) & '&1#J 2 3 .- .&/0 05 - &* - '/& # .- .&/0 0 & 6 * • D & - #; - B ,5 - &.5 ' .&8 0 31 *) #1) & #). . % .# • D & ' /0' - 2) #% 3/ $# • " &* . * # 1 # 3&' #1 6/ % 1 • D & $# /& ' 1 $ #% * - .& 0'#% 3/ $# • & & - ;# &90'#% & +

■ . 0 $ 1-# 3 & 3& -< # $'&1# O

Показники	П'ятирічки			
	VIII (1966—1970)	IX (1971—1975)	X (1976—1980)	XI (1981—1985)
&/ #,) - /0 #, - .)' N5F	I5N	5	5I	
&9 &/0 #, . % .	N5F	5N	5	5F
&- &/ '/&.	N5	N5	5	5
" .)' # 0 - &9	N5	5	5	5
" 1# / & - .)'9 5	F5	5	5I	
/0* -- .)'9	5	5	5N	5I

■ (# #. 0'#,)%) ! !

(# #. 3* . #)- ' &+ #5 - # B 9 , ,
- #)8$ * . ;& * /&.) . / * + - / #9 J .)- #9
$# 3&*&/0 - #, #% 1 - + .)$ -& + 9 ' #

■ " .#3&9 .# #. 0' *)%) ! !

Період	Характеристика
& / NI F	• (/0 0 # 0' * 5 S (& =/ 5 1&/0 '&5 P)' 0' +5 L 32) *&5 S L&/& 0' * 5 7 7)' 0' * 5 K& $ '&5 &/0 &5 7 * &35 " L #* '& & • " $& ' '&1-& + - # &%& & /; 9# &
#3& F F	• " 9 &. " ' 1 & #1
A# ' 1 ; & . #3 & F FI	• ! 36# * * &B + .# #. 0' *)%) • # /& /; 9# & 3 ' &+ # • E &. 0' * .. / K ; & . + &1 + • " #).; 2 / 0' + - 1 + &%&)
L /0 0'#, FN	• (/0 0 L /0 0' + *)-# • " 9 # &. S / #15 g& & 0'#15 L ') #15 K& $ ' 1 • D& /& &%& &

■ (# #. 0'#,)% .)* + - / # # N :% - 6 + - / # # :%

Характеристика
2/#
• &= 2 /06 1& #1 *& 3 & #1 • 7)/# .'#) /83 + 4 . . , 9 &/ 31) ' 1) 31)5)% - $& # # ' & # &; #, & # &/ & #, %& &' • E - */ .&% .# #. - / .') &/# 1&,; . / * $ &- 1# • D < 3 ' 3 * 1&. 0' 8 ' &+ D&% .) 1 ; & . #1# - & % #1# *& 3&9 1# • D&- $ & #/0 #90'#% 1 . 2 02# • " &* / *&/ 3) & # 8 . /0 0 • O .# #. & #/& / * 9

■

Характеристика	
$ + .# #. 0' *)%) N :	• D& 9 &/ 31 3 ?/8. 0'#1 2/#$$ 1@ • &9 &/0 : #3 /0 & $ • (1 ' & #$ & - & 3&%# & $ • ! / * , & $
K .# 2 02#	• K& 3&% .# • # #:- # . ' #% *& E! ! ! ! • " #5 .' # /# #5 3 & &.) 1 ; & . #% *& 3&9 ,5) . . 1 ' & #$ #% ' &+ • #.& 3- 8.; &1 #.&) • '9 + / .& 3 6#1# & .&1#5 4 3&3 &/#) # ' 3 2 ') &/ & + # 1#J - . #1'& ' #1 0'#% & &) +% - &* -) # & 2& 0' 4#)J . 8 & . + - & < & . • # 6 # 0 :; #% - &- • ! 3- 8.; /# ' • .# .)&/0 - # • - & 3&%# #% *& 3&9 ,

Перебудова та розпад СРСР (1985—1991 рр.)

■ - .# - 2). # & +% %& &' # #'&

Період, дата	Характеристика
- . 0 I $ 0 F . ' * I -/)1) W "! . $ * F -/)1) W "!	• - 2& &/ 3&9 + ' 9 -9 + - # ' 9 &/0 : ' 1 $ * 3 # ') ' &+ # • 7 02& 3 &/' * / 31 1 -# 9 1
- . $ 0 F / . $ * -/)1) W "! . C C ' B 9 + "!	• B 1/ ' 9 -9 + - 2). # • " $& ' ' 1 $ * B 1) & • " $& ' '&. #% 31) . • " 6# */&
- . & 0 . C C -& ' B 9 + . D<+3.) & . #% . -) & ! !	• " $& ' 3. , B 1 - / #$ + # 1# • > 1) & #% *& . ;& + /&.# 3<+3.) & . #% . -) & ! ! • " $& ' # #' - / #$ #% -& ,
ZM - . - 0 . 3<+3.) & . #% . -) & ! ! . - 2# . ;& * -) -	• (/0 0 3<+3.) !&. ! ! • & & ' 1 $ + ' #3# " 6 &,'# 6&% & • " $& ' B 1) & - / #$ + - 3#9 + • " $& ' / ' .&9 + 1 - / + "! & /&.) • " * / 6)) 83 #% -)2/ ' • " * &1& ?I . @ • " #/ - # 9) 83 #% -)2/ ' • ! 3' 3&* ' 1 $ * & #4& " &/ ' 1 $ #% B 1 • & & 9 &/0 + &-)*# • ! 3' /) "! • - 2# - #.)6 &9 &/0 : #3 /0 #%)% ! 3 2'& * 83 * . *) • L P" (90 - 2). #

&-# ' 1 $ #% B 1) - . - 2).

Етапи	Характеристика
&- 0 I	• " #, - * &1# - # ' 9 &/0 : ' 1 $ * 3 # ')5 '& - .2&$&/&V . # 2 #$ * - 9 &/)5 4 . 8 & 2# 1) 3& - - . F ' J # 6 &.#9 , #% 9 &/0 #% - 2/ 1V - . /0$ +5 ;# / +5 3&2 3- $ & / $&1# 6# ' * ;# ') • W - .2&$&/ 0 . * # 3& &%) ' % $ * - 32 = 1&6# 2).) & & & % . * 0 !5 &' # 3&9 + ?/8. 0' * B&')@ ! 3)/0 & " * &1& 2)/&) - $ 8 & .$#/& - 3)1 ' #9 1 */#2# # 9 &/0 : ' 1 $ + ' #3#5) ' , -# #/ &. 0') - /0
&- P 0 F	• &- &.; B 1# !#;' & 2&/' &) 0 B 1 # &; & 0 % ? @V &1 , 05 &1 ')- 05 &1 B &) & • 7)/# - #, 3&' #V ?" . ;& - .- #=1 @5 ?" ' - &9 8@5 ?" .# .)&/0)).) . /0 0@ 4 D&' # - .2&$&/#V - . - .- #=1 & * - 3 &%) 'J 3&/ ; 0 3& 2 + -/& # . 3)/0 & * - .& 0' + . /0 J - # 3&- &.; 8 . * 0 !J 3 # ' ' - & # + B 1# /& , .# .)&/0 +). + . /0 ! 3)/0 & - / . 05 - / # $& 0 B 1 - #3 /# . +% ' &%)
&- P 0	• " #, % 8 !&. 8 ! ! - * &1# - % .) . *)/0 & + # ' + ' 1 '#V 3&- &.; / 1 # ' #% 1 %& 31 J 32 ; 3 &$ * . ;& * ') ! 3)/0 &)1 &% - * 3 &/) * - .& 0' * 1 %& 31) &1 * ! ! - * &1& # #/& 0 ;# =3.& 8

D&% .#) .) ' 1 $, B

Дата	Зміст
0 I "/)1 W "! #)) & * $) 1) ') & - # ' 9 &/0 : ' 1 $ * 3 # ') ' &+ #	
& 0 I " &	& W "! - 3&% .# 4 . - . /& -# 9 & & &/' * / 31)
8 #, N CCM	3<+3. "! " . .# ') & - # ' & #/ 3& .& V 3& # -< # $'# # # # 2 #$#, - 9 &/5 4 . 8 & 2# ;)8: $ 1)J - . + # &9 &/0 #, . % . 3& &%) ' - . #4 - .)' # - &9 5 3&- &.; . * 0 !J # 6# # #3') 9 &/0 #% - 2/ 1V 3&2 3- $;# / 15 - . /0 1 $&1# 6# ' * ;# ') 4
8 #, N " &	& ?" - .&/06 . ' &/ ' 1 $ * 1 %& 31) * - .& 8 & &* - 1# / 1) ' 1-/ ' ' &+ #@ " .2&$&/& #'&/0 +)') # (;&* - 1) ! !5 '& 1&/& 2 ' /8 & # # 2 #9 5 - 2') 32 ; /0* -- .)'9 +
& 0 N " &	& W "! - - #/ 2 02# 3). #1# . % .&1#
# -&. N	" #, 3&') ?" .# .)&/0)).) . /0 0@
P 0 F	"/)1 W "! ?" . ') - 2).))- & / ' 1 ' 8@

Дата	Зміст
$ F	" #, 3&') ?" . ;& - .- #=1 @ &.& - .- #=1 &1 &1 , 5 &1)- & / 5 &1 ')- 5 &1 B &) & 3&2& 1 2)/# - #, 6 -& , :. ;& - & #V - - 2).) -/&) & 5 1& &/0 : % $ * - &$& 5 9) 4 (' - .- #=1 & #1&/# - & #% .) & 3 6 , # ' 7)/ -)6 . ;&) 1 - / 8 & 3 6 0 ' 1 $) . /0 0
7 3 0	" #, * - / ; - ' /* -#5 4 . -) '&/ 1 ;/# 0) & . #% . #
" $& ' - 6#	. #% ' - & # #% B 1 * - .& 8 & " $& ' & 9 &9 ,5 ' 9 5 1&/#% - .- #=1 5 - /0 #% - .- #=1 3 3 1 #1# B 1&1#
	- 9 &/0 + . ;& + ' 1 + 3 -# & 0 B 1 & $ / 3 2&/' #1) . + ' 1 + & $ / 3 &'&. 1 ' 1 A& &/ #1 " 6& ' 1 - -) &/& -)- #, - % . . # ' + ' 1 '# - . #/0 #1 . ;& #1 ' / 1 ( )*& 3&- -) &/& - * &1) ?I . @ - % . . # ' + ' 1 '# 6/ % 1 ?6 ' + &- +@ 2#. - * &1# 2)/# .'#) D 6 8 2)/ 3& .; &- 1# &2 / 3&9 + & . * * - .& & - % .) . *)/0 & + # ' + ' 1 '# $ 0 " #, #, . ')1 # # . =3.& #1 1& . 1 .# ' 1 '#5 '#1 &.& & - &*)5)1 &% 1' * - * 6 #)&9 + ; . /#
" $& ' 1' * - . #4 9 3& -/& O: - . #4 3& -/& - . & #'&1 -& , + . ;& + 1 '/&) #	
-	2# - #2 '& # B/ 9 8 & &; &; #, - -# "& / 0'& B & & B 1& 21 ')-8) I ' 2 " $& ' 3 2'#) . 1 K !#;' & * -< # $ * -/&)

■ &-# #3 & ' 1 $ + ' #3# ! ! :

Роки	Прояви кризи
I & 0 3& 6 * 2). #9 & 3 /& & 1/ .)2	
I N #&/' * /0 & '&1-& - #3 /& . & 28.;) 31 1/ .)2	
I F ' $	. % . . 3 6 0 + * / 3)/0 & -&. 9 # & &B) 31 1/ .)2
1-# - #) 3& 2 + -/& # 32 /06#/#) &3# - #4#/# 3 & &9 &/0 * . % .)	
" $& ' -&. 2 * # 2 #9 &	

■ & / .'# - .)1'# - 2). # ! !

Основні прояви
• ' .&9 &/ & * ;#1) ! !5 3 #4 * * 1 + "!) - / #$ 1) ;#
• ! 3-&. ! ! # #' & , * # + 3&/ ; #% . ;& 5 3 ' 1& E' &+ #
• ! 3 &/ -/& + ' 1 $ + # 1#5 &/0 #%)1 ./ B 1) & # ' #% . # ' 1 $ & ' #3&
• "/8 &/ 3&9 * 1&. 0' * - / #$ * ;# 5 2&*& -& , + # 1#
• " #-# ?% / . + , #@5 31 & - . 6 #/)
• ' .&9 ? + 9 &/ #$ + # 1#@

■ ! 3-&. ! !

Характеристика	
" #$# # - .)1 # 3-&.) ! !	• L/#2 '& ' 1 $ & ' #3&)') & ' #3& &. 0' + # 1# • D & &9 &/0 + &1 . 1 • (# ' .# &9 9 &/0 + /&.# "! • " #/ &12 9 , - / #$ #% / . 1 9 #% /
" # . . 3-&.) - 2&	- (3. , # # . ;& #, -

Відновленні та нові незалежні держави

■ !&.#'&/0 ' 1 $ B 1# ! +

Заходи	Наслідки реформ
• 2 &/ 3&9 9 5 .1 & . +% . ;& : * *)/8 & 5 / ' .&9 ? ' 1 '# . B 9#)@5 & #$ - #/& ' & &1# • > & & &2 / 3&9 5 - . /& B/ 9 + 6/ % 1 ' $. ;& #% # & • 2 &/ 3&9 3 6 0 + * / • #1)/8 &)') + - 2). # - 1# / 6/ % 1 #' # & # ' #% 1 %& 31 • ,' + &9 &/0 + &/8 #5 . * ++ ' & • " # & #3&9 - 1# / 5 3 1/ '/&) /& #' • * & & B 1& & / - # & * B 1 &J - ' /* - 5 &.: * -) * - .& &5 3.& &.&-) & # . # ' #%)1 J ' - & # 31 9 / 0'#% * - .&	• 2 &/ 3&9 9 • B/ 9 D & 9 & #$ 0 - #/& ' & &1# • D & ' -) 3& &%) ' # # # • D & 3 6 0 + 3&2 * & • -&. # 2 #9 & • D& #1'& 3 #-/& 8 3& 2 + -/& # • D & 2 3 2 • D & ' #1 &/0 + 3/ $# • "&. ;# = * 3 &$ + $& # # & / & 1' 32&*&$ /#' + 1 6 • 9 &/0 36&) & & / '/&) /& #' D&* 9 &/0 #% - # $ • " # & #3&9 3 &$ + ' /0' - .- #=1 • #3 #4& &)9 5 ')/0) 5

■ (/0 0 , 0'#%) .

Президент	Голова уряду, роки діяльності	Позитивні явища	Негативні явища
7 H/09# H	L&,.& $ 0 *). 0	D&% .# ?6 ' +@ &- +V 3&'/&.& : # ' + ' 1 '#5 &- : 1&*&3# & &1#J B 1): & '/&) - # & #% - .- #=19 J / *&/ 3&9 . /& &J 3&- &.; - # & + /& & ;# /	! 3' 3 & 9 J 3 9 '/&. J - & 2 3 2 J * 6 & B 1&J &)$ & - # & #3&9 J 3*)/ 3/ $#
	P : 1# . *). 0 2 3 0	& #, . & '5 3' ?$ #' * @ 2 3)5 &2 / 3&9 ')))2/ J % .; ! + . ? /#' + 1'#@J 3&/)$ 3 1 #% #9 ,	7 *# - 3& 2 , -/& & - %J 3' ' &% B & : #% - &1 .J .)- / *& : % . 28.; #% ' 6 J ?$ #, '@5 1' -&. ')))2/ J , &) P $ & - &3'& , ! +

Президент	Голова уряду, роки діяльності	Позитивні явища	Негативні явища
7 H/09#	= ' ' 0 - 0	" $& ' . /0 B & #% . ;& #% - &1 .J - 2& 32&/&) & 28.;)	&,'#5 ')- : .;) &/# ? ,' 8 , 8@ - ' #)%) & 3&/ 3 #9 % J 2 &/0 -&.)2/ F -
	H " #1&' 0 & 0	" / #$ & &2 / 3&9 J) #1& ')))2/ J - *&6 3&2 * & - 3& 2 #1 -/& &1 - 1J & #')-9 , ' #1 &/0 - & #	D & &-);) . # &% 3 ' &+ &1# D&% .)J .) 0 3&% .: #% ' .# J ' B/ ' 3 - 3#. 1 DK
	-&6# & 0 - 0	#1& ' .# 5 . / ' 1 $ * 3 & J)') #3&9 2 * ! !J - -/ . # 3 D&% . 1	7 3# & ' #3&J 3&* & #4& & " $ 1) & '&3 2 , . + (&* &
	") - 0 *). 0	&2 / 3&9 & #4& ' &+ 5 3* 1 3&* 2 , #') (&* &	" $& ' .)* + $ $ 0' + , #
") K	& 0 $ 0	7 02& 3 / *& %&1# & *& 3 : & 8 3/ $# 8J & / . ;& * ' /8 &. #: 1# B & #1# - '&1#J 3 : & # 2 #9 &J 3&%# . ;& : #% ! + ' 1 $ #% . # &% 3 6#1# . ;& &1#J - . - &*1& #$ + - / #'#J . & &2 / 3&9) P $	- 0 ' 1 $ * 3 & J -&. ' -)5 - &;& ' - # # #%) J *)/0 & 0 . # 3) . 1# . ;& &1#
	K H > &.' . 0 * .	" . ;# - / #') - - . #'&	

■ &,2 /06 1 ; &9 &/0 & 1 ;. ;& ' B/ ' # & - &. 0' 1)

-

Дата	Території	Суть конфлікту
32 , & 2 02&	&* #, & &2&%	" #$# 8 ' B/ ') 1 ; 1 =8 & 3 2&,.;& 1 &/& # &/0 &)- $'& & ' / - # &/ ; &* : & &2&% 0' + & 1 + 2/& 5 4 % .#/& . '/&.) 3 2&,.;&) B/ ')- .;) & * #1 $ #1 & / * , #1 - # 1 1 ; 1 &1# '/&.&/# O & / & &3 2&,.;& 9 1# " # #/#/) 8 ; '#% $ #% - * 1 J) -) - ' 2 ; 9 2/#30' 1/ J) - $& ' 2 , #% . , " / 3-&.) ! ! 2 , . + &2)/# 2/# + ; ' , 0' #,) - % 2) & 2 9 1 + D2 , 3&* # # #/# &3 2&,.;& 0' B 1) & 5 & ./ 3&2 3- $ 2 3- '# 2/& 3& / . /#) . 1# &, &1# 3 2&,.;&) O # + 3 2&,.;&) E - 2# 3 2&,.;&) #/ 8 . # #) &. 9#1# # 1# 1&/#) - %) 7 , . + 2)/# - #3)-#) & 5 &/ - / #$ * 3 < 3& ' B/ ') &' 2)/ 3 &,. " . #'&1# 1 ; - #2)8$#1# &1# #)-&8 0 ! 7 H

Дата	Території	Суть конфлікту
F	&.;#: '# &	' B/ ') / ;&/ 32 , - # /&1 0' + - 3#9 + B 9 , 1) ' #9) ' &+ #5 1 ;'/& - # " . " : $ ' &+ #5 -& & # 0' - &* ' 1#% &, & #4) '/&.: 8 &/)$& 1) ' B/ ' &B*& 0'#% 1 .;&% . & ! +5 , 0'& ' + 3 &% .#/# 0 & # + ' &+ # :6& 1 #3 & & .# 3 E 3- $& ?1 ; &.;#' 0'#, . &/ *@5 '#, 3& 6#)'/&. 1) F) K ')* . - - #-# * 8
32 , & 2 02&	" #. : <	" #$# 8 ' B/ ') &/ 3 & -& & # 0'#% & +) " #. <+) .- .0 & 3&) . '#% - / #$ #% / . K /. # - 1 ;/# - #=. & . !)1) + L) ' B/ ') . .&/ -# & - . /8 , 0' + :+ & 1 + " / .&/ + - 2# K /. # #/ 8 3 #4# # &1 - * / 6) 1 /. 0') " #. 0') ! -)2/ ') K"! 3 < 3& ' B/ ') 2)/ - . - / #$) -/ 4#) " & 0 * . # 6 - 2/ 1# 3 &,. " . #'&1# 3 < 3& " #. 0' + - 2/ 1# #)-&8 0 E' &+ &5 ! 5 7 H
" $& ' :% CC . 0 * .	2%&3	" #$# & ' B/ ') -# & - - / #$ #, &) -)2/ '# #9 -)2/ '# & $ / 3 3 2 8 3 / ') & 3&/ ; 0 #9 L)3 + # 6#/ 3 < 3& # - 2/ 1) #/ #1# 1 .&1# (2%&3 +) ,6/# *)3# 0' , 0'& 2%&30' 32 , 3&* # $# #/# - -# &8$# 0 & - #% &) - . #1') ! + . 2 /0$#% 3&* 3 - $ * & '&3) P $ & 5 # 3& .&/# - &3'# *)3# 0' , & 1 +5 '& 3&/#6#/& # 8 -)2/ '# B/ ' . 0 * . 3&/#6&= 0 3 < 3& #15 - .#$ 3&* 8= 0 1 - 2/ 1 3 2%&3 =85) L)3 + = - 2/ 1# 3 " . 8 =8 & .;& =8
. 0 * .	P $	" #$# 8 ' B/ ') &/ - * / 6 3&/ ; ! -)2/ '# $' + & $ / 3 * &/ 1 (().&= #1 " # 1 ; 9 &/0 8 /&. 8 ! + & -)2/ ' 8 #/#/ 0) - & ; 8 ,) E - 6 , , N ! 3&3 &/& - &3'#5 3 &;&8$# & 3 &$ 3) #// ( )*& , & -&/&%)/& " # . 1 . + &/ * $ $ 0'#% 3&* . (&* &) 3 1 8 . 1 * # 3&/ ; 9 =+ -)2/ '# ! &3 &/&) ,) ?& # # #$ 8 - &9 =8@ "& #3& 0' . + - # , 0'#% , 0' # #$ &' # -)2/ 9 - . ;)8 0 . 0 * .

Тема 5. **Країни Центральної та Східної Європи**

Встановлення радянського домінування у східноєвропейських країнах

■ ! 3 # ' ' &+ % . + H -# - / #'& ! !) :

Період	Політика СРСР	Форми протесту
I &: < 3) & &. 0' + 1 . / 3 # ')	F 1 B 128 !	#2 S* /& =8 /& * 6/ %) 3 # ')5 3 # 3 ! !
I N 3 $& &/ 31) - 2# / 9 &/ 31)	II (IN - #.)6 &. 0'#1# , 0'&1# - & E* 4#	I - & 7 / IN 1& &'9 + -)5 &,'# " /04 IN - & E* 4# N /2& 3 # &= . # # 3 ! !

Період	Політика СРСР	Форми протесту
NI F - 2# ! ! ?3&') & #@ #)&9 8) % . , H -	" #, . ' # # ? &/0 * 9 &/ 31)@ ' . ' &/ *) - /0: &5 ' - 2)= / ?(' # & 7 ; = &@ D&): & . ' # # 4 . P % / &$: $# # N 3&* 3& ++ 3&): & " /04	NF . 1 & # & - . #1'& !)1) =8 3 &+/8 N - 2& - % .) P % / &$$# . ? 9 &/ 31) 3 /8. 0'#1 2/#$$ 1@ 1& & #' 1) #$ #)-# " /04
- % . ! ! . - / #'# ? * - / #$ * 1# / @	.1 & .)$&) - & # % . + H -# ' &% 9 &/ 31)	(1 ' & #$? ' &1# @ /8: 9 + E* 4# 5 " /04 5 P % / : &$$# 5 & . - & : /89 !)1) + 5 2<=. & (! >! 5 3-&. S* /& +

■ &9 &/0 #% & . #% B) ' &+ &% % . + H -#

Країна	Дата, назва	Склад на момент створення
S* /&	& . : #3 /0 #, B	& . #,)% - . ' #9 1 ' 1-& + S* /& +
/2&	0 &9 &/0: : #3 /0 #,5 3 I (1 ' & #$ #, B	& . #,)%5 & 3 I 2/ ') - /0 : - / #$ #% *& 3&9 , - . ' #9 1 ' 1-& + /2& +
7 /*& - 0 $#3 #, B		7 /*& 0'& 2 #$& -& 5 7 /*& 0'& 2 #$& 9 &/:. 1 ' & #$ & -& 5 7 /*& 0'#, 3 1/ 2 0'#, & . #, 835 *)-& ?D @
" /04& $ 0 &9 &/0 #, B		" /0 0'& 2 #$& -& 5 " /0 0'& 9 &/ #$ & -& / #9 5 & . & (1 ' & #$ & -& +
!)1) 0 &9 &/0 : . 1 ' & #$ #, B		1) #$ & -& 5 9 &/:. 1 ' & #$ & -& 5 > 3 1/ 2 5 83 -& 5 - B - /'#
E* 4# & L). 0 &9 &/0 #, B 3&/ ;		1) #$ & -& 5 9 &/:. 1 ' & #$ & -& 5 "& . 2 #% /0 0'#% * - .& 5 &9 &/0 & / 0'& -& 5 7) ;)&3 :. 1 ' & #$ & -& 5 - B - /'#
P % / : &$$# &	& I &9 &/0 #, B	1) #$ & -& 5 9 &/:. 1 ' & #$ & -& 5 &9 &/0 : 9 &/ #$ & -& 5 & . & -& 5 / &90'& . 1 ' & #$ & -&
% . & : 1 $$# &	#- 0 I 2/ ' & #B&6# 0'#% . 1 ' & #$ #% -& ,	1) #$ & -& 5 9 &/:. 1 ' & #$ & -& 5 C # # 0' :. 1 ' & #$ #, 835 2 &/0 : . 1 ' & #$ #, 83

■ K %& 31 - #% .) . /&.# ' 1) #$ #% -& ,) ' &+ &% % . + H -#

' # &)$& 0) & . #% B &% & ' &/ 9 , #%) .&% 9 & # & 4 . - . 6# '#% 3&*&/0 . 1 ' & #$ #% 9 &/0 #% B 1	⇒	/0 &. #/ #1# 1 &1# 1 &) 6 % - & 5 2 # 4	⇒	/0 &. 1 : &1# ' 1 '# &) 6: % - &	⇒	D. : 2) 2 /0: 6) : .&%	⇒	" #.): 6 - / : #$ + - 3#: 9 +	⇒	& : / /&.# ' 1) : #$ #% -& ,

■ (1 ' & #$ /89 +) ' &+ &% W &/0 + % . + H -#

Форма	Країна
/89 , & E* 4# & 8 #, -/)1 E !" .1 & . ' + / -& +)) - /0 & - $& ' 2 # ?')*/ * /)@ #2 # . -& /&1) & 2&*& -& , ,	
	" /04& 8 #, - $& ' 3& .& 0 ?')*/ * /)@ E* .& - - # 9#-# -& /&1 0' + . 1 ' & +
! /89 , &	
? ' &1# @ /89 + . * /89 , + 1 # 2 3 ' - /# D&*&/0 #, 1 %& 31V 1& #)-# & / 5)) . /&.# ' 1) #$ * ' #9 &5 . 1 ' & #$ #2 #	(! 0 /# -&.
	7 /*& # -&.
	P % / &$$# & # -&. *). 0
) #$'# 3 *& &1# - - .')	/2& 31 & - / #$ * ')) 8 #,) #$'# 3 *& &1# - & - .') D&*#)/ 2# 7 3 0 2&*& -& , #2 #
& . - & !)1) L	). 0 3 / #)-) & / #1 6 & I *). - &) 7)%& D&*#)/ 2#
L 1&. 0'& ,: &5 $ - #: 5)$& 3 6 % #/	S* /& 3-&. >!S L 1&. 0'& , & & $ ' B/ ' # E #% 3&/ ; #% . ;& V / 5 C & 5 7 L 9 * # &5 K&' . 5 83 & -)2/ '& S* /&) - & & . ;&) 2 P *

Польща

■ & / ' 1) #$ * ;#1)

Фактори, які сприяли встановленню комуністичного режиму	Фактори, які стримували встановлення комуністичного режиму
• - /0 &)$& 0 &. 0'#% - /0 0'#% , 0') #3 / ' &+ # • " #) 0 &. 0'#% , 0' & # + ' &+ # # ' &. 0' * ' #9 & & - /0 0'#,) . • #3 & ' &+ &1# D&% .) 3&% . #% ' . " /04 • 9 &/0 & ' 1 $ B 1# 2)/# 9 , & ' 1) &1# • L 0 ' &+ D&% .) -)-# # +1 -/# 1) " /04 • $ 0 # + " /04 ' &+ &1# 3 - &. 0'#1#) .&1#5 - /0 #, ' . 3 ! !	• E$& 0 ! ! &3 1 3 1 $$# 8) - . / " /04 • ,' & # , 0' & & #' 1) #$ & +) ' &+ • " /0 0'& ' 1-& 2)/& 3-)4 & 5 & 3 &$ & ' /0' 0 - /0 0'#% ' 1) - & & •) & - /0 0' * 1 * & 0' *) .)5 . $ ' * 2)/# &/&6 & - # !&. 0' * 83) •) & & 1 + . &5 4 8 &/& & 2 9 3&% . #% 83 #' • D #) &$! !) 1)5 4 &.& . - 1 *# & 6& 0' 1) - & 8 • 7 /06 0 - / ' 2)/# #1# '& /#'&1#

#3# ' 1) #$ * ;#1)

Дата / Питання	1956 р.	1970 р.	1980—1981 рр.
" #$# # " *	6 & #4& & /) 3)/0 & - 2). # 9 &/ 31) 3& &. 0'#1 3 &3' 1 ! 3 $& ')/0) 2# Q &/ &	" &/ ' 1 $ + - / #'# N :% 7 02& 3& /&.) " !"	" * 6 ' : 1 $ * & #4& " , 3 #; ;# = * W / - 1 & & . /0 0 ' &+ D&% .) 3 1 8 - * 6 & #4& ' &+
" # . &,') " 3 & & , * - #.)6 2 3&*#)/ 5 ' /0'& 0 - & 5 3&& 6 &	*). F 6 - - . #4 9 & - . /0$ & #	&,' & B % 2&/ , 0' *)32 : ;; 3&/ ; + - B - /: '# ? / .& 0@
& / .'# 7	02& " !" 1 ; - #%#/0: #'&1# B 1 &/ &1# & - 1 *& - 6#% 2 & L 1)/'& - 6#1 : ' & 1 " !" #1 2)/& 3&- : - & & - * &1& ? &9 &/0 * ' 1) 31)@5 '& - .2&$&/& - /0 0'#, 6/ % . ' 1) 31)V - #-# ' / ' # 3&9 + 3-)4 & #/0 #% ' - & # J - . &1 + &2 / &9 + 3&' 3&).; #%J 3. , B 1# *&/)3 ')/0) #J - #, #% 3&' - ,15 * 1&. 0' *& 3&9 +5 & 1 8 4 " $ 3 - ' & # #% #/ . ' #% 9 &/0 : ' 1 $ #% B 1 2)/ - .	D1 & ' #9 & " 6#1 ' & 1 " !" 2)/ 2 & L '&5 - 1<= : 1 1 " 6 #$& '&) & 6 - - . 9 " #-# &,') (1&* * $ 3& # - - ' &4 & #4& ' &+ 2)/# 3. , " * 6 ' 1 $ * & #4& 3 .# # F :%	*&/ 3&9 - B - /'# ? / .& 0@ D&- &.; = * &) " #.)6 &,') " * 6 ' 1 $ * & #4& ! 3* & & #' 1) #$ *)%) "&. ' 1) #$ * ;#1)

' 1 $ B 1# " /04

Заходи «шокової терапії»	Фактори успіху (початок 1990-х рр.)
• . $& 3&- &.; /0 + * / & '&) & ' /8 &. 9 &1# • D & 9 5 3' 3 #; ;# = * 5 ' $ # 2 #9 &5 - #2 '& B/ 9 + • D&- &.; # ' #% 1 %& 31 ' 1 '# • " $& ' - # & #3&9 + . ;& * ')5 #1)/8 & 3 # ') - # & * - .- #=1 #9 &	• " /#' 1& 6 &2# ' 1 '# • # '#, - - . , 0 3 # ') # ' #% . # - # & + /& • .) 0 -) 3 2 ') & / - . 8 # ' #% B 1 • "&) &) - /0 - 3# # * & / . - # & + /& , 2 3) • D &$ & 3 6 . - 1 *&5 2/# - /0 0' + . & - # • D*) & 0) - /0 & • W / - 1 & & . /0 0) .) - . B 1 • D &$ 3 1 #9 +5 2/# 1 90' • & 0 3 &$ * # ') ./ 32)) - /0 0'#% & 5 4 .' # - / 3-&.) ! !
! 3)/0 & # D & # 2 #9 & " $& ' 3 & ;# = * E " /04& #,6/& 3 ' #3#	

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА

■ ?" * &1& . ,@ 1) #$ + -& + P % / &$$# # "P N

Основні положення
• ' .&9 1 - / + "P & /&.)5) .; &/0 + 2&*& -& , , . 1 ' & #$ #% 2 . . # # 1 ; 3 #1# -& 1# - # 2).) & # & - # 9#-&% & -& &
• ' $ - &9 #' &.1 & # * &-& &)
• D&- &.; B . & # *) 8 . ;& #5 3&2 3- $ &/0 * - & < $ % / &'
• D&- &.; # ' + ' 1 '#
• - 2 #9 3) 1& ' &+ &1#)

■ ? ' &1# & /89 @

Дата	Подія
F /# -&.& " #.)6). 0' + . 1 &9 + " &3	
/# -&.&	3& 9 & # 8 ?C& +:FF@ L 1&. 0' * B)1) -& #$ * . 1 ' & #$ * B)5 4 2<=. & - # #' ' 1) #$ * ;#1)
/# -&.& " .	) " &3 I : # $ + . 1 &9 + - . *& / 1 ? 90 - & / .: =+ -& +h@J 1& B &9 + .2)/#) 3 #% 1 &% P % + / &$$# #J) /#9 / &$$# # 7 & # /& # #')% ?L 1&. 0' 0 - # & #// @J 3- $&). 0'#, &,'
I /# -&.& " .	. 1 &9 + & 0' 1) - / FI # 2 L / & '& /#90' + 9 ' # P % / &$$# '& .# &/ > & 6 ' 1&6 ' 3& # 5 4 9 ' & & 2 9 & .)
N /# -&.& "	. '&. #% 31) ' #9 "P L &/0 #1 ' & 1 W "P & & / E 2& ' / 9 ; 1 */) & # /&.) "P
F /# -&.& D&*&/0 &9 &/0 #, . * .# #, &,'	
/# -&.& > .	&/0 32 # P ! #'/8$#/# 3 ' #)9 + & 8 - ') /0 "P 7)/ - #, 6 - $& # - * # - # . &. 0'#% , 0' # 2 3 P % / &$$# #
*).	' &/ 9 , *) .) & $ / 3 K& & 1 P&/B 8 . & '& L L) &'& 3 - &.# - 3#. &
*). > .	&/0 3 2 & -& /&1 2 &/ / . & - 3#9 + L& /& - 3#. 1 ' &+ # L / 8 -& /&1) 2) 2 & #, ()2$ '

У

■

■

■ ! B 1# &.& & N :

Характеристика		Наслідки
" / #$: & B &	• " #-# .1 & . - / #$ #% - , • D&- &.; &/0 & # #% #2 . (;& #% 32 & 1 9 #% *& /&.# • D&)1 # - #, 6 0 . #1) & - # 9#-))3* .; 3 #% - 6& ') - /0 & • -#1 0 . 0 * 5 4)- $# 0 - # 9#-&1 9 &/ 31) (#1& - # 9#-)V ?C - # & 5 , 3& & @ • - &* . - 3&*&/0 &9 &/0 + - . #1'# ;#1)5 & . - # -#1 . 0 * & # # • D&- &.; . /0 * #+3.) 3& ' . • E3* .; - / #$ * ')) 3 ! !5 &/ 2) # & ' ' - - .) 0 *	• 2 &/ 3&9 ;#1)5 .) 0 - / #$ #% - ,
" 1# : / 0 &)- & : /	• ' $ 9 &/0 #% *&)- & / • (9 &/ 3&9)- & / • .1 & . .# ' # * -/&) & • 21 ; -/#) -& , + 28 ' & + & ' 1 $ - 9 # • &.& - .- #=1 &1 * - .& $ + B & + &1 , • .1 & . - .&/06 + .) &/ 3&9 + • " . 2 /#'#% - .- #=1 & +% - #1&/0 + # 1# 1 6#% • D&- &.; ' 1 $ #% #1)/ - &9 • (#B 9 &9 -/& # - &9 • L 6 3&- 3#$ & D&% . & 1 . 3&9 8 - 1# / • #1)/8 & 3 # ' . 2 * - .- #=1 #9 &) B 2 /)*) &	• L& 1 3&9 3 # ') - : 1# / • " & 9 &/0 + .#B 9 &9 + - #% & * 2 3 2 • ! 3 # ' - #: & * - .: - #=1 #9 &
/0 0' * - .& :	• (#1& - # 9#-) . 2 /0 - # /0 0' * - .& 0'#% ' - & # +1 &/ ;&/ FI O 2 2/8 & #% 3 1 /0 • #2 0 ' #' ' - & # • '&) & .# ' # * -/&) & • D 21 ; 0 & 3&')- /8 ' - & # &1# 3& ' . 1 /0* - % '#5 . 2 # 5 # 1 3&%#) /# 4 • " .& ' - /0*# • 1 ; - # & #% - .- #=1 3 2 /)*) & % '#5 - 2'# /0* -- .)'9 + 4 • #1)/8 & ' -) /0* -- .)'9 +	• ! 3 # ' - 9 , • " E* 4# # & . * 3 : #% ' : - /0: * -- .)'9 + H -

Румунія

■ ! ;#1 P&)6 ')

Основні риси
• " '&3 - # 3 K ' 8 " . #1& . # 3 # &=15 /2& =85 3 &+/ 15 A D&).; . '#% 3 6 0 - / #$ #% ' ' ! ! • " . ; .) &/ 3&9 + ' &+ # ? # # #,@ .) &/ 31 - & & /&) #V &B)5 *&35)* // 5 1 .05 3&/ 3 5 # 905 9# '5 3 / & • D& #// - 9 /);2 ? ') & @ • 78 ' & #3&9 •)-9 5 3/ ;# & 5 2 33&' 5 32&*&$ - & / $ + / #5 2/# .# # P&)6 ') • " / #'&)1) 3&9 + &9 &/0 #% 1 6# " / .) & . $)* 0' * &9 &/0 : #3 /0 *)%)

Болгарія

■ ! ;#1 Y# ' &

Основні риси
• " & ..& 0 - .- .' & 0 +1 - ' # / 1 3 K ' #
• " . ; .) &/ 3&9 + ' &+ # #% *&/)3 , ' 1 '#V / ' % $ +5 % 1 $ +5 1&6# 2). +5 & 1 + * #'#
• "
• 78 ' & #3&9 & 2 - #-&.&/ $# #'
•)-9 5 3/ ;# & 5 2 33&' 5 32&*&$ - & / $ + / #
• " / #'& 2 /*& 3&9 + &9 &/0 #% 1 6#
• " / .) & /&1) 8 ' 1 * & /
• D&- &.; # 1# - # / + 5 ' &.& &/# 3& 9 &/0 #1#5 - B , #1# & = & % $ #1# 3 &'&1#

■ ! 3 # ' ' 1 '# 7 /*& +) F :

Галузь	Заходи уряду	Результати
/0 0' * - .&	• 2<=. & . ;& #% * - .& # 2 #$#% ' - & # &* - 1# / ' 1-/ ' # " 5 ' 3&,1&/# # 4) & 15 - 2' 8 32) 1 - .)'9 +	• ' .&9 ' - & # ' - & # + /& • "&. # 2 #9 & /0* -- .)'9 + • " . /0$& ' #3& • 1- /0* -- .)'9 + 3 I '& -/ 5 9#2)/ 4 • ! 3 # ' # 2 &5 # * &.& &5 $ #9 &5 1& / # #% ')/0)
" 1# / 0	• % *&/)3 , ' 1 '#V / ' % $ + & 1 + * #'# • " 1# / & - 9 &/ 3&9 1 : ;&% ! • ! 3 # ') #31) • L 6 3&- 3#$) ' &+ D&% .) & 1 . 3&9 8 - 1# / • 1 ; . 2 #% : . % - .- #=1 ./ 6 #.' : * &*) & & 31 # - -#)	• (# - - 9) 3 # ') *&/)3 , - 1# / • " # < 3& 0 . # ' ' &+ ! I O ' -) • D & 3 6 0 + 3&2 * & 1/ . . / • W - 6& ' &+ & . ' &+ 9 &/ 31)5 . 2)/ &/&* .; # 2 #9)$& #% - &/0 #% ' 1-<8 5 ' 1-&' :.# ' 4 " ' 0 - .)'9 + 3 &$ -)-&/& #1 3 &3'&1 2)/& ' ') - 1 ; 8

■ 7 /*& & 6/ %) . 1 ' & #$ * 3 # ')

Уряд, партійна приналежність	Період перебування при владі	Основні заходи внутрішньої і зовнішньої політики
)'& 7 "	8 #, /# -&.	" * &1& B 1) .) - .2&$&/& - . # ' #% B 1 . 1 ' & #$ #% - 0 / .1 & - 3#: 9 , #% #/ . - 2 #9 & 3) . 1 - #3 /& . 3 #) &/ 3&9 + . ,) .) E)'& 2) - # *) #, . 8 #.#$ + .- .&/0 5 &/ .).) - & & . ,6/& - 2& 3&).# #)'& & 2)/& .'#) & H - , 0'#1). 15 - # 7 /*& + 2)/ 3&- &.; & '9 + ;)'& 3&*#) .)' &,1& * 2# 9

Уряд, партійна приналежність	Період перебування при владі	Основні заходи внутрішньої і зовнішньої політики
(" - (5 7 "5 7D	L). 0 /# -&.	& .# &/0 & ' 1 $ & B 1& ?6 ' & &- @ E /8 1) 2)/ / 2 &/ 3 & 9 #5 '& &)2 #. + 4 W # . &3) 3 /# . ' /0'& &3 g 2 - 1< '6# # ?6 '@5 & / 8 2)/ #-/&$ ' 1- &9 8 - . #4 3& 2) -/&) E/ ') 3- $&/& 0 ?1&/& - # & #3&9 @ 7)/ - #, 3&' - - # & #3&9 8 3 1/ 5 '#, - .2&$& - ++ ' /#6 1 /& #'&1 /#- 2)/ 3& .; #)9 8 ! -)2/ '# 7 /*& 5 '& 3&' -/8 &/& . 1 ' & #$ #,) ,5 - # &) /& 0 L / 8 . ;& # - * / 6) & - 3#. " / 90 * 2)/# - . #2 # . -& /&1) - 3#. &
> (1 (	# -&. /# -&.	" * / # ') & &.#'&/0) ?31) # 1#@ & - #, 3 # 3 ' 1) #$ #1 1#)/#1 ! 3*) - 9 ?. ' 1) 3&9 +@V ' B '&9 3&' - # = + /& 5 $# '& . ;& * &-& &)5). #, - 9 &. Y# ' #1 & . '#1# -& , #1# / . &1#5 - #, 3&') - #)9 8 - ' /#6 1 /& #'&1 1&, &5 ' 2)/ &9 &/ 3 & ' 1) #$ #1 ;#1 1 - &; 3 1/ ' 1 $ B 1#)- .;) &/# 3 &$ #1 3 #; 1 ;# = * & / 5 9 &/0 #1 36&) & 15 - 8 2 3 2 5 ' . */ 3 &$ #% 31 I O - &9 3.& * & / " $&/ 0 1& 3&' # - .- #=1 5 B/ 9 . */& #9#B #% $# / P# / #1# 2)/# 3/ ;# & - . $& - # & #3&9 +
7 7 3-& , #,5 ' #) & - . #1' 8 7 "	L). 0 ; 0	.1 # . &.#'&/0 + ?. ' 1) 3&9 +@ " . ;# - 9 # #)9 + & - # & #3&9 +
! .; & 7 3-& , &5 2/#30'& . (	L). 0 $ 0 I	/);2 #,) . - #3 &$ #, - 3#. 1 Y Y / #15 '#, 1& 3&2 3- $# # ' #9 ' &+ 8 . - . . ' #% -& /&1 0'#% #2
Y . 7 "	$ 0 I *). 0 N	#' & 3 &$ #% - . #2 $#% 9 &/0 #% 2 9 ' - #3 / . B&' #$ * - #-# B 1 ! 2#/# 0 - 2# . # # &.1 & # :' 1& . 1 .#)- & / ' 1 ' 85 *&/01) &/& &* & & B 1& " 9 &/# ')-9 5 B & & - ')/ 9 5 2 3'& . /# B & - &1 .# &'& - / #'& - #3 /& . */#2 ' + ' 1 $ + ' #3# N "&. # 2 #9 &5 B/ 9 5 3)2 ; & / . */# ' # #$ + 1 ;
B 0: '#, (	8 #, & 0 F	/);2 #,) . 3. , 8 & /&. - &; & - . - .* '# #2 " .& 3& ') -)- 7 /*& + 5) *)/8 & . # # 3 K >
(F	" 6 $ * #1 3&% . 1 *) .) &/& B & & &2 / : 3&9 3 9 =8 1 8 2)/ 3& & &/8) !&.) 1 ; &: . #, *& B & * ' /85 '#, 3 & 2 B) '9 + 7 /*& 0' * &9 &/0 * 2& ') 1 & B &

Уряд, партійна приналежність	Період перебування при владі	Основні заходи внутрішньої і зовнішньої політики
(F	D& . '# . /0	&.# 2)/ 3)-# B/ 9 85 ' &+ &) #'/& 2& ') & 3 6 , 2 * '/&.& 1/ . . / &9 &/0 & &/8 & 3 /#- F 2)/& - # < 3& & . 1 90' + 1& '#5 & 3* . 1 . = &2 / 3&9 .&/& #, - 6 % B 1&15) ' &+ - $&/ ' 1 $ - . $ 3& 6# - % . #, - .) ' &+ V 2)/ - . - # & #3&9 8 &)')) - 2).) ' 1 '# E . & 3*) 2 02) 3 ')-9 =85 *& 3 & 8 3/ $# 8 & 2 3 2 1 O - &9 3.& * & /
#1 #')-: 9 , & -& 5 (" 7 "	7	02& 3 ')-9 =85 *& 3 & 8 3/ $# 8 & 2 3 2 1 ! &/ 3&9 3&% . 5 4 - # 8 0)-) 7 /*& + . H

Югославія

■ S* /& 0'& 1 . /0 9 &/ 31)

Основні риси
• . -& , & # 1& 2 /8 #, & # /&.& Q 7 3
• &1 .) &). #% ' / ' #
• ! 3- . / B) '9 , -& , * . ;& * &-& &
•) & . 2 + - # & + /&
• " # & & /& 0 & 3 1/8 (2 /0 0 - # - . ' - &9 +
• ! *)/0 & #, # '
• = &9 # 2 #9 & & ' -
• 2 &/0 #, - 9 <+3.) #+3.) 3 ' &+ #

■ #3& 8* /& 0' + B . &9 +

Причини кризи
• ' 1 $ & ' #3& & ' 90 I 2 3 2 '/&.&/ I O5 B/ 9 O) O 5 3 6 , 2 * '/&.& 1/ . . / 1/ . . / & , * 2 /)*) & # &$&/ 0 . O) % &/8 #% . % . . ;& # 1 * 5 2/#30' 1/ 2 - , #+3.#/# & 3& 2 '# . &/ +5 1 $$# #5 +
• 3.& 0 ' / ' # * ' #9 & ' &+ 8 # 2# # B ' #) 1 . /0)- & / D1 9 -)2/ '& 0'#% -& , 28 ' & #$ #% / 5 ' - &*)/# ' &,1 6 3&/ ;& # . W) #3& 83) ' 1) S* /& +
• (& &9 &/0 - # $$ 1 ; & .&1#5 4 & / /# S* /& 8 /#' 2 0'#, 6 31 #$ & -&1< 0 - 1& 2# & 2 % & 0'#1#) &6&1# '# ( )* + + , # 4 " 3 + &/2& 9 & # 8 5 '&) . '# 2)/& 9 1 2 0' + . ;& #
• 1 0 3 # ') 3 #% * . ;& # &, #4#, 0 ;# / +5 &, #;$#,) 7 + L 9 * # + K&' . + D &$ 9 &/0 36&) & & / D &$ #, - 6& ' 2 3 2 #% "&. ;# = * & / 3)/0 & ' #3# .)* + - / # # :%
•) & - # $ 1 ; / * , #1# ' B 1# / 9 5 % & #5)* 9 '& /#'#J 2#5 $ * 9 5 $& # & 1&' . 9 5 $& # & &/2& 9 - & /& J 2 ,9 5 $& # & &/2& 9 1))/01& #

D2 , ' B/ ' # & # + ' /#6 0 + S* /& +

Дата	Конфлікт
N $ /#-	, & 3& 3&/ ; 0 / + 7 , . + / + 1 ; , 0'&1# S* /& 0' + & . + & 1 + & / 0'#1# 32 , #1# B 1) & 1#
.# & / & - 0 I	, & 3& 3&/ ; 0 C & + 7 02& C & + 3& - * / 6) &, &% ' 1-&' * - ;# & 2 ! -)2/ '# 2 0'& &+ & *). - &9 % & 0' + & 1 + ?7) @ - 3 #4 8 ! -)2/ '# 2 0'& &+ & - 0 I
& *). I	L 1&. 0'& , &) 7 + L 9 * # (, 0'&)* .&
/2& :	2 0' - # 7 02& 2 0' + - / 9 + & & 1 + - # &/2& 0'#% 3&* #3 /0 + & 1 +
2 3 $	- &9 #/ - # 2 + ? 8353#/ 386 -2.9 012

■ K . 3&9 ' &+ ? 0 *)@

Шляхи модернізації	Країни	Характеристика
1- 3&1 & .) &/ 3&9	7 &3#/ 5 * # &5 H*#- 5 * 5 . &	• /& + - 1# / 5 '& # 2/ /& 2% . 1&6# #5 2/&. & & 6) - .)'9 8 3 1 8 - #-# ' -) 9 =+ - .)'9 + 3 - 1# / 3 # #% ' &+ • D2 ; % / * $ + 3&/ ; . ' &+ D&% .)5 3 &;&8$# & 3 &$ #, - # & 6/ %) 3 # ')
' -/)& &9 - # . #%)	&+ # "	• &9 &/ 3&9 &2 & / ' /8 &. #. 2) ' 1 - # . #%) • 2<=. & 2 /06 # 2 #' ./ ' .# &9 + +% . , & 1) # ') • D& #4 9 & # #) #1& &.- #2) ' • % / * $ & & ' - & 3&/ ; 0 . ' &+ D&% .)
' - = &: & & * 3: # ')	? 3 & 0' #* #@	• # 2 #9 & 3& &%) ' 3&/)$ 3 1 #% #9 , % / * , ./ # 2 #9 & ' ') - 1 ; + - .)'9 + ./ * # ')

Японія

■ 1 #'& 0'& ')-&9 , & - / #'& - +

Заходи	Основні результати
! 3-) ' .3&,2&9) &,2 /06#% - 1# / #% ' - &9 ,	• ' .&9 1 / & #3&9 + &.1 + ' 9 &9 + ' 1 '# • . / ') 9 +5 /0 * # ')
). &. = #1# 3/ $# 9 1#	• D&).; , & & # #%) *) & - + 3&*& 2: #90') ,)5 '& - #3 /& . &9 &/0 + '& & B# • D&).; - 0' + = 4# # , &* # + 3 6 0 + - / #'#
(1 ' & #3&9 - / #$ * ;#	• . / 2&*& -& , • " . /0 #% #2
" #, ' #)9 +	• D&'/&. . 1 ' & #$ *) - /0 * 3 # ') • D2 ; - 0'#% &9 &/0 #% &.#9 , #1 / #' 1 / & # 0' * .)%)
* & & B 1&	• ' .&9 /#'#% 3 1/ / . 0 > 1) & B 1 0' * * - .& & • " . /& - . /0$#%). 4 D&2 3- $ - 1# / . 6 8 2 $ 8 #/ 8 • > 1) & =1 *) 6 0 * # ')
B 1&	• . ' 1/ 6' /# . 9 ' #5 & 9 ' # . 6' /# • D&2 & - -&*& .# & #/0 & , , # • E . 3&*&/0 + 0' + # • D&- &.; 2 3' 6 + - $& ' + # • E & / . ' 9#% B 1 - 0') - /0 - $&/ &2) & # #)$& *
! B 1# (.;& - .& ' & B & & # 1#	• " 6 % . &' # 3&9 + ' 1 $ * ;# & - $& ' I :% - . */& . = * # 2 #9 &

■ & :> & 9# 0'#, 1# #, . * F I

Особливості положення
•

■

■

Період	Характеристика
- . & 0 N - 0 F	& - $& ') F :% ' #9 ! - $# &= - .# # 3&% .# 4 . 1&/ 3&9 + & #4& & F F - #-&.&= ' #3& ' #9 &5 - # . 1 . ' + &/ 6 K& - - */ . #)9 + / ' .&9 8 - &.# L / # & . #% 32 ! 0 7 5 P 0 7 .& #)-#/# - # 90 * 5 - &-# 6# 1#/ 0 . K& & ZZ -/)1 W " .2)/ 0 3 ' 1 ; - #%#/0 #'&1# K& 0 7 E F 0 7 5 P 0 7 .& &3 1 3 , 0' #% ' #' 3. , #/# .&/) - 2) . ;& * -) F / &' 3 31 #'&1# - &-# & &9 ,) '& & B) & # + K ! g 2 , &/ 3) & # -/# & 1 +5 K& - $# &= . /8 & # -& , , . ;& *& # " . 3 -)- #1 .% . 1 . - $& ' #% . , ?')/0) + /89 +@ &2 / &9 =8 . '#% . $ /&.& ' &+ -)- 3 .;)= 0))'&% ?*)-# $ # 0 %@ W3 W# 5 P;& P) 09 5 08& 05 & C) 0
- . 0 F ; 0 FN	W , &- - $& 3 + - / #' : . / * $ + '&1-& + ?' # #'# 0 7 B)9 @ E $ FI 2)/ - #,) #)9 8 ! & 3&' -: /8 &/& - & 1& # - # &.#2) . / ') $/ &1 ?' 1) @5 #3 & &/ 0) & & - .- #=1 &% # 2 #$#% 2 #*&.5 & ' 1) 5 3&' -/8 &/ 0 - / ; - -/&) - &9 E F FI / . # ?')/0) + /89 +@ 3 2#/# - 2) 3&' -# # + - 3#9 + 7)/& 3*) & '&1-& 3 # $ + .#' &) # - / & &)5 1 & ' + - / *&/& 2 02 3 - 1 ' & #1# / . &1# " P;) /&=15 P 0 S 15 (- 1 " $& &)- & 3& 8 & + ' #)9 +5 & 1&9 . , ?')/0) + /89 +@ E ' FN - . $& 9 1 +5 - # $ + -&1< P;) /& 5 & -/ 4 0& 01 0) " ' .2) 1& #, #)- & / W - . + #'/#'&/# 1& - + - # - 1 ' & #%5 4 2)/# 3 #) &$?- & 1))%#/ @5 '#, 2# - # = - 1 3 '&- &/ 31) # &+ FN - 1# &= K& W3 .) D 9 & # # 1& 6&/& H W3 0+ & ?*)-) $ # 0 %@ 2)/ 3&& 6 &
! 3)/0 & # Y &1# ?')/0) + /89 +@ &/# 1/ 2	

" / #'& B 1) # &+

	Характеристика
2/#	•) ?$ # 0 % 1 . 3&9 ,@V - 2).) , - . &) 2&3) - 1# / 5 /0 0' * * - .& &5 & 1 +5 &)'# % '# • . / * $ 8 8 B 1 &/# &' - # 9#-#V 9 &/ #$ #, 6/ % 3 # ')5 . 1 ' & #$ & .#' &) & & .)5 ' #9 ' 1-& +5 1& ' #31: / 31 & . + K& W3 .) &
! B 1#) - 1# / :	• E . & . ;- .- #=1 &% * - 3 &%) ') & ' 1 $ #% #1)/ - &9 • D& % $.# .)&/0 +). + . /0 • /#'#% - # & #% - .- #=1) * / 5 B 2 /)*) & & / *' , - 1# / • D&- &.; .# - 1# / • /0 #% ' 1 $ #% 3 3 1 8 3&/)$ 3 1 #% #9 , ./ 1 . 3&9 + '# &, 0' + - 1# / 5)- &.; #% % / * , - .* '# ' &/ B ' & #% '&.
! B 1#) /0 0' 1) * - .&	• D 1/8 ' 1) -) - . / 1 ; / 0'#1# 1< 1# - .& +1 .) • 1 , * - . .) • E . 3 . 3 /) / &1 - .& & # 3&/#6'# - .)'9 + & # ') - / #' & . ;& * 3&1 / • " . #4 . ;& #% 3&')- /0 #% 9 • 1 ; 1&/#% /0 0' * - .& 0'#% - .- #=1 3 - 2'# - .)'9 + - . 2 #% - 1# /

Характеристика	
& / .'#	• ' 1 $ B 1# .&/# 3 &$ #, - # # 2 #9 & 2/#30' O & ' # &, & . =8 3 &,2 /06#% ' &+ : ' - D& 2 * 1 &/ * &9 &/0 * - .)') # &, -)-& /#6 A 5 &/ 3& - '&3 #'&1# 3 &%) ') & .)6) & / 3 &% .# & & % 1 9 % • ! B 1# 3&$ -#/# - / #$) B) E # &+ - # /&. 3&/#6&= 0 ' 1) : #$ & -& - 2# . 1 ' & #$ #% #/ - & # # -# & - - / #$ B 1# 3& 6#/# 0) ' # & 8 &* . =8 & -/ 4 0& 01 0 • &;/# 8 - . =8) 3 # ') # &8 &/& - .&$& /&.# ' #'&1# & 6 * - ' / 1 / .6 1) - ' / 85 '& .2)/&) ' #9 # &8 $ /# C) (3 &

Індія

2/# 3 # ') . +

Галузь	Характеристика
" 1# / : 0	• > 1) & . ;& * ')V * #'&5 3&/ 3 #9 5 3 < 3 '5 = & - 1# / : 05 #*&9 , -).# O # 2 #9 & "/&) & ' 1 $ * 3 # ') • " . #1'& - # & * 2 3)V / *'& %& $ & - 1# / 0 • - /0 - .- #=1 &V)$& &)' =1 *&/)3
/0 0' * - .& :	• D2 ; &.#9 , *)'/&.) /0 0'#% * 1&. • ! 36# - & .& • '&) & - # / + /#'#% 3 1/ /& #' • ?D / & /89 @
9 &/0 & - / #'&	• ' .&9 '& *) 8 E) - & &%) 0 * & / • D2 ; /0 0'#% * 1&. • - 2& *)/8 & ' /0' & /
&9 &/0: & - / #: '&	• D. , &.1 & # * - . /) ' &+ # 3& &9 &/0 #1#5 1 #1#5 / * , #1# 3 &'&1# • D2 ; . , 0' + 1 # ' . ;& +

' 1 $ #, 3 # ' . +

Період	Стратегія модернізації
I :	• " % .) /& 0 . ;& # ' /#6 % ' / &/0 #% / . 0 • > 1) & . ;& * ') , * -/& #, 3 # ' • " 32& / - 1 4#' - & & 32# & # - .& '# 3 /0 0' + * 1&.# • &.& .& 1 - & & #')-) 3 1/
N F :	• &9 &/ 3&9 /#'#% 2& ' 5 # 1# *) + * / • 21 ; 31 3 1 /0 #% / . 0 • D1 9 . ;& * ') O - 1# / • " . ?3 / + /89 +@ - % . & &1 3&2 3- $ /0* -- .)'9 =8
:	• P& ' & / 2 &/ 3&9 3 6 0 + * / • D&/)$ 3 1 #% #9 ,) *&/)3 # 2 #9 & • " . #1'& - # & * - .- #=1 #9 &

■ . &)$& 1) &-

Проблеми сучасної Індії
• # 6 0 - 2/ 1# ' . 3 "&'# & 1 & # &=1 • . - # 3 "&'# & 1 • 1' 3 & ' /0' & / • "&) & -& & %&/0 #% . # & / • -& & # 0')%# (;&11& &61 5 D&% . & 7 *&/ 5 &1 / &.5 " .;&2 • D&2 3- $ &2 /0 ' 1 $ * 3 &

■ . :-&'# & 0' ,

Роки	Назва	Причини	Результат
F	" 6& &61 0'& , &	• 7 02& 3& & * $ &;/# ' 3 &61	• " .-# & $)* .# 1 ; . =8 "&'# & 1 - - #-# * 8 & / . 1& '&9 , + / +) (;&11 , &61
NI NN	( )*& &61 0'& , &	• .) 0 . 1& '&: 9 + ' .) -) /0 #% &, &% • . / 2 02# 3& &61	• . . , 0' & - - . - 3#9 + • " . . 1& '&9 + ' . ' 1 &61 & • " .-# & ('/& &9 + - 3&) & #/# . / - *
F 7	02& 3& 3&/ ; 0 % . * "&'# &)	• #3&) . # &% 1 ; % . #1 D&% . #1 "&'# & 1 • " . #1'& . =8 2 *&/09	• " * / 6 3&/ ; % . * "&'# &) & . + ! -)2/ '# 7& */&. 6
90 :%	D&* : - #: ' . * ' B/ ') &61	• ' # 3&9 1))/01& 0'#% -& & #) &61 •) #$'# & ' . &%	• D&* #)&9 + • . + 32 + " & ' B/ ') &' : . - #

Країни Близького і Середнього Сходу

■ &2 : 3 &+/0 0' ,

Дата	Назва	Учасники	Результати
	" 6& & &2 : 3 &+/0 0'& , & , & 3& 3&/ ; 0 3 &+/8	3 &+/05 H*#- 5 & , .& 5 # 5 &'5 -&/ # 9	• 3 &+/0 . 3&/ ; 0 • "&/ # 0') . ;&) 2)/ • # #' - 2/ 1# -&/ # 0'#% 2 ; 9 • ! 3- . / # + "&/ # # 1 ; 3 &+/ 1) . 1# & &2 0'#1# . ;& &1#
IN	*/ :B & ' : 3 &+/0 0'& &* - # H*#-)	3 &+/05 > & 9 5 */ 5 H*#- 5 #	• " &3'& H*#-) • " #-#). -/& &) 90'#1 '& &/ 1 • - 2 #9 1 ; ! ! & &2 0'#1# . ;& &1# • " &3'& & */ :B & 9)30' + ' / &/0 + & & 8 #

■

Дата	Назва	Учасники	Результати
NF A	#. & , &	3 &+/05 H*#- 5 Q .& 5 # 5 &'5 -&/ # 9	• ! 3* 1 3 &+/ 1 & 1 ,) . % & &2 0'#% . ;& • ')-&9 3 &+/ 1 D&% . * 2 *& $'# Q .& 5 ') L&3&5 # &, 0' * - &5 L /& 0'#% # • ! 3 # .#-/ 1& #$ #% . # ! ! & 6#% 9 &/ #$ #% . ;& 3 3 &+/ 1
NF N	, & & # &;	3 &+/05 H*#- 5 Q .& 5 # 5 &'5 -&/ # 9	• " &/ - 2 3 &+/8 # &;# # #/# & &2 0'#% . ;& #1 &1#1 3&2 3- $# # 2 2 3- ') • D1 9 2 3.& H*#-) , # +
F	1#. & , & , &). * .	3 &+/05 H*#- 5 # 5 &'5 -&/ # 9	• " '&3&/& - .&/06) 2 3- - ' # 0 = * - # 3 &+/8 3 & &2 0'#1# ' &+ &1# • ! 3 1 B) - - 1 ; 0 & 1 + 3 &+/8 • (&/& - 6 % . 1# * - 9)5 '#, 3& 6#)'/&. 1 1-:(. 0' +)* .# 1 ; 3 &+/ 1 & H*#- 1
F *	- # &) - &9 ? & @	3 &+/05 & 5 *& 3&9 #3 / "&/ # #5 #	• 3 &+/ 1 ?3 # 2 3- '#@ & - . &) • 3 &+/0)) & . & $ + - &3'# % # #) * 1&. 0' , , • E . & # 8 &) # , 0'#% , 0'5 ' B&' #$ & #/# ' /0 &. ' &+ 8
	* 3 &+/8 - # &) - &9 ?K# L&/ / +@	3 &+/05 A 5 > & 9 +5 */ 5 &/ & 5 # 5 "5 ' 1 0' /&1 0')*)- : &	• 7)/# 3* 1/ 2&3# " & # + &)5 -&/ # 0' 3&* # 2)/# # . 3 ' &+ # • 3 &+/8 .&/ 3& .& # - &3'# # + 3&2 3- $# # . '& 0 +% - $ #% ' . . &-&. /&1 0'#% 2 , #' &' ; .&/ . * # 1#) 3 & 1 • & 3&3 & &* + 3 2 ') A 5 > & 9 +5 */ +5 &/ +5 ') #/#) - 2 * * 1&. 0' + , # • g 2 /06 31 9 /# - 3#9 + # + &
F N	" 6& #B&.&	3 &+/05 -&/ # 9	• 3 &+/0 2) 31)6 #, &.& # -&/ # 9 1 21 ;) & 1 8
	( )*& #B&.&	3 &+/05 ' 1 0' -&/ # 0')*)- &	• ! 3 2'& - $& ' &/ 3&9 + -/&) ?(; '& &@ • 7). #9 3 &+/ 1 #)3. ; ' .)

■ , # C) , &

Назва країни	Економічний розвиток	Політичний розвиток
H*#- I I ! -)2/ '& H*#- J I F 2<=. & & &2 0'& ! -)2/ '&J 3 F &2 0'& ! -)2: / '& H*#-	E IN N - .# 0 - / #'& ?=*#- #3&9 +@ 2# 0 & '& & &9 &/0 #, '&- &/ 3 N - $&/ 2). #9 ?& &2 0' * 9 &/ 31)@V 2)/& - . & &9 : &/ 3&9 (;& #, ' '/&.& F O & ' 1 $ & - - &9 3 ! ! 3 F 3&- &.;)= 0 - # & #3&9 5 3 # ' # ' + ' 1 '#5 &/&* .;)8 0 . # # 3 D&% . 15 3& % $)8 0 #9 +	" 3#. L & 2) * / #1 . / * 1 ?& &2 0' * 9 &/ 31)@ 3 F &.& 3&- &.# 2&*& -& ,) # 1)5 .1 # 6# 0 . 9 &/ #$ #% ' - #1 " / 2# & /&1 0'#1# ' 1 &1# &.& & - 3#. 1 ' &+ # & C K)2& &' 3 ' 9 :%) ' &+ 3*)/# # #$) . /0 0 /&1 0' ' 1 0' *& 3&9 +5 ' #)-&8 0 3& - * / 6 /&1 0' + -)2/ '# " & / $#, ;#1 . 3 #1# 3&- '/) 2 02)
# I # , 0'& ! -)2/ '&J I N) ,6/& . '/&.) !J 3 N # , 0'& &2 0'& ! -)2/ '&	" . &* & + B 1# &9 &/ 3 & /#') - : 1# / 05 &/ 2)/ 32 : ; - . ; 3 # ' - # & * ') " #,1&= B &) . - 1 *) . 6#% & &2 0'#% & /&1 0'#% . : ;& E I : .: 2) &/ - 2 #9 3 ! ! D ' 1 $ 1) ;# 8 ' &+ # 2)/ .& #, 1-)/0	E N ' &+ & & $ 3. 2)/& 3&/ ; 0 E I - # /&. ' &+ 3 &% .#/# 0 3 B 9 0')*)- & E N 3)/0 & -) . /&.# - #,6/& -& 7 E NN . /&.# ' &+ - #,6 C&B 3 &.5 '#, & #) ' &+ . -& ,) # 1) " / , * 1 - 3#. 1 ' &+ # & , * # 7&6& &.
& 3 & 0'& ! : -)2/ '&	E I : ' &+ -&) &/ 3& #// 3 1 * '&- &/)5 2/# &1 #'& 0' * " * 1 I NF & & B & #1) # #$ #1 9 1 7/#30' * % .) 3 :% CC - $&/ 0 -)- . / ' 1 '# ' &+ # - / # &/ + * 1&. 0' + , #	" / #$ &)') & ' &+ # 2&3)= 0 & .; /01 0' ,)* . #% / * , #% ' B , % # # #:'& /#'# % # # #: - & /& 5 6#+ #5) #5 .)3# 5 3& ' + 1 9 -& /&1 , - &.# 3- . / 1 ; #1#) - 9 1) - . 6 E I ' &+ & - ;#/& * 1&. 0') ,) , &1 #'& 0') 9 8 " * 1 FI ' &+ & 3 &% .#/&) # * 1&. 0' + , # #1 '& &/ 3& 1 , # &/)$&)) 6 - & # -&/ # 9 & 3 &+/8 &+B 0'&)* .& - '/&/& - $& ' 1# 1) *)/8 & 8 ' &+ /8$) /0) 90 1) - 9 . * &/& # E 3 # + ' &+ # 2)/ & $ # . 3 &+/0 0' , 0'&
&' 3 I &' 0'& ! -)2/ '&	D. , &* &) B 1)5 &9 &/ 3 & &B . 2)) - 2) - 1# / 0 3 F $& ' . / - # & #, ' E F : .2) &/ ' 1 $ - 2 #9 3 ! !	E 3)/0 & /89 + I ' &+ 2)/ - &/ 1 & % 8 3 N - # /&. ' &+) .#/& 0 -& 7 5 - 3#. 1 & %1 . 7&' " / , * 1 F ' &+) $ /# &..&1 C): , Q * - / #') # 3 ' 1 31) 3 6 , - / #9 & ' &, , & # &: #31)) 6 , E 3)/0 & &* + A & /#' + 7 # & + ;#1 &..&1& C) , & 2)/ - &/ 5) ' &+ & / ;#1 ')-&9 +5 .2) &= 0 - 9 & / #% *& /&.#

■) $$# & .)* , - / # CC & - $& ') CC

Період	Характеристика
! -)2/ '& N ! 3 # ') I N	" */ . -&.4# # & 8 '&V .% . . & #3&9 + ' 1 '# & . -& , ' 1 $ 1) ;# 2)/ . 3 / 2 /06) 2 .) - .- #=1 #90' + . /0 5 & - / #$ 1) 2&*& -& , 0 . &3) 3< #/ 0 2/#30' - / #$ #% -& , &, -/# 6 . #% & . : -)2/ '& 0'& & (1 ' & #$ & -& + &;/# #, -/# & 3 # ') $$# # 1&/ #1& . - 1 *# 3& ?-/& 1 K& 6&//&@)- ' &+ # I 90 I :% 2) .3 &$ #, , 3 #1# #)-&1# & / - #) .)5 '#, ./ +% - #.)6 3&) & & #' #)9 , 1 .# F & N 2) = #, - #, 1 &9 &/0 + =. H '&) & ' #)9 8 5 3-) # -& /&1 5 3&2 # . /0 0 - / #$ #% -& ,
! -)2/ '& N	, 0' 5 3. , # 6# - 5 32# &/# 0 2 & #)- & / ' &+ 8 & 2 G% . + 2)/# - .#' & - &* 1 3)-# # # - / #$) ' #3) 32 *: # ') 3 # ')) $$# #5 3&- $& ' & #, & 8 ' 1 E N & : B .)1 2)/ - #,) ' #)9 8 W &/ - $& ' 1) & ! -)2/ '# #)9 3&' -#/& -/& #, 3 # ' ' 1 '#5 . '/&) &/& 2% . 0 - . &* & + B 1# 1 ;/# 0 3. , &9 &/ 3&9 + - # & + /& #)9 1 #/& & 5 ' - - .;&/# & #' #)9 , . + ' 3 2 ') & / 5 &' 3 2 ')) .) &;/# 8 2/# 8 ! -)2/ '# &/& 2&*& -& , 0 -& , ' 1 $ #, 3 # ') N F :% 2) . # 0 &2 /0 #1V) &3# 3 /& ' /0' 0 - . #=1 5) F &3 # 2 #9 D &$) /0 ' 1 9 . * & & . ;& #, ' D& &%) ' . ;& # & 3 1 #% #9 , 2).) &/# - .- #=1 & &;' + - 1# /) $$# & &1&*&/& 0 &/ 3) & # & * 8 ?. *& 8$ * 3 # ')@5 3. , # 6# 6# ' 1& 6 &2) 1- 3&1) .) &/ 3&9 85 3&- $& ' &) 4 &- #' 9 :% " ' 1 $ & - / #$ & 1 . /0 ! -)2/ '# # #/& B ' # 8 &- #' 9 F :% ' &+) % -#/& */#2 '& ' #3& D 6 8) - . + 3)) #/# 0 , 0' E & = #, - E . (1 / 2)/ - &/ 5 3-)4 -& /&1 5 - #3)-# . /0 0 -& , & - B - / ' /&.& ' &+ - ,6/& .)' !&.# &9 &/0 + 2 3- '# ! 7 5 B 1 & + , 0' #1# & $ / 3 1
! -)2/ '& . 0 * .	E , 0' /# . 8) ' #)9 85 '& B&' #$ 3& .#/& ') & ?. 1 ' & 85 4 - 1)= 0 @ #)9 31 9 8 &/& #'&/0 #' & $ + /&.#5 3& 2# 1& + B 1&9 + - % .#/# - . ' /0 . ;& #5 21 ;) &/& . /0 0 - B - / ' & #2 &% - 1 *) 3. 2)/& "& $#3 # & $ / 3 3&/ 1 (#/ - & / 3&/& &/ - . 1 6# '#% / 2 &/0 #% B 1 D. , - * &1# 3&/& . 3 /#/) $$# . * # # '#% 1- 3 & " . O & ' 5 3' 32 /06# # #-) ' / ' * +5 &/ 5 & 1 2 / 5 2). /0 #% 1& &/ 5 - 2) + % '#5 . *)5 3) D 1- & /0* -- .)'9 + ' &+ & - #/& 0 & ' - & " ') & / 2 &/ 3&9 8 2) - 8 &/ 3 & #, E ' &+ &' -#$#/& 0 9 /& #3'& - 2/ 1V 2 3 2 I 1/ 2 3 2 #% 5 B/ 9 5 ') . 0'& - 2/ 1& & E I & . ' #% #2 &% - 1 */& -& 5 4 /& & /&1 0'#% - 3#9 %5 "& 2/&* . "7 & $ / 3 2&'& 1 3- $& ? /&1 3&9 8@ ' 1 '# O - 1# / ' &+ # ' /8 & ? /&1 0'#,@ '&- &/ A #.' - $&/& - 6# 8 & # /&1 0'& &) 3* . 3 ' #)9 =8 3&- &.;) &/ #'/&.& /&1) 6' /&% / -) - / #9 - # ' 1 $ 1) 3. / 8 ' &+ # D 6 8 & #1 *) , 0' #% 2&'& 2) 31)6 #, - #) . & ') &+ & 3) -)/& 0 & 6/ % 0' * 3 # ') " /&1 # & &9 &/ # ? '#@ 32 */# . # 0 3 &$ #, -/#)) - /0

■

Заходи уряду	Наслідки реформ
• * & & B 1&V 21 ;) &/ 0 /#' 3 1/ / . / . / * , #% 1))/01& 0'#% 24# • .) &/ 3&9 & / . ;& * ' /8 &. &B *&3 8 - 1# / 8 ! B 1& # & % # 3. < • &.&) N ; '&1 #2 $ * - & & • 21 ; &.#9 , * #)) 2&*& ; & • ' # & &.; 3&% . * #/8 ;# 5 3&% . + 1 .#	• * & & B 1& -)6#/& &.#9 ,))'))) - /0 #% . # & / # $ /8. , - /#/# . 1 D & - 1# / * # 2 #9 & #*&/ 3& 3 & 1 1 0' * & / 5 4 #'/#'&/ 1& 2 3 2 5 3/#. • ' .&9 - 1 4#90' * & * * - .& & - #3 /& . 31 6 /0 0' * - .& 0' * # 2 #9 & & & 1- 1 - . /0 & • 2/# 3. &) &) .)% & - & #% 1))/01& #'/#'&/# 31 #) #/ ;# 1 . • E 3 6 , - / #9 6&% =) & & A & 3&% . ' &+ # & 2) $/ 1 2/ ') 7&*.&. 0'#, -&'

■ L 1&. 0'& , & B*& &

Етапи	Основні події
&- F ' F F *). F	• #, - 3. , #, & . :. 1 ' & #$ 8 -& =8 B*& &) (" ? &) 0'& /89 @ • " &/ ;#1) K (&).& " * / 6 (1 ' & #$ + ! -)2/ '# B*& & & $ / 3 & &' • (;& #, - 5 & / ;#1) C 1 & • " &)%) 1 .;&% . 32 , & - 3#9 5 '& . /& - . / * , #1#5 &9 &/0 #1#5 . / * $ #1# *& /&1# " $& ' * 1&. 0' + , #
&- F *). F I /8 *	• !&. 0'& 9 . B*& &) & #/0 #90' - &/ /&.# C 1 &5 , * 2# • E & / - &. 0' *) .) 7 & 1&/ ! 3* & * 1&. 0' + , # • D*)) &)%) 1 .;&% . > & & , 1& &/0 & - . #1'& 3 2 ') ' &+ D&% .)5 A 5 & &2 0'#% & /&1 0'#% ' &+ • D N -)- 3* & &. 0' + - #) ' &+ D1 & ' #9 & B*& &) • " * / 6) . 1 &.;#2)/# 3 I $ F - / #'# ? &9 &/0 * - #1# @ • 0 Y 0'&)* .& - - / #$ *)/8 & & #4& B*& & • I /8 * 3& 6 # . &. 0'#% , 0' 3 ' &+ #
&- L). 0 ' 0	• 7 02& ' /#6 % / . 1 .;&% . - # ;#1) &.;#2)/# •)- , 0' ' &/ 9 + . &2)/&5 - &/ /&.# &.;#2)/#
ZM &- 0 F N	• 7 02& 1 ; / . &1# - 3#9 + 3& /&.) L 1&. 0'& , & - ,6/& -/ 4#) $ * - # • " &) + #/#)%) ? &/ 2& &@ & $ / 3 K %&11&. 1 1& 1 • ")- & / &/ 2&1# ' /8 &. 2 /06 8 $& # 8 ' &+ # 3&% -/ F N &2)/&J & / /&.# & O # + ' &+ #
M &- F N /# -&.	• 7 02& &/ 2 & $ / 3 !&22& 5 K&). ())1 - # " $ * &/0) & ' /0 & , &/ 2&1# # + 2)/ & / ;#15 3& & #, & 3&' &% /&1) &,; ' 6 , B 1 • " / &') A &/ 2# 2)/# 3 #) &$) 3 < 3'&% - . #19 # #$ + *& 3&9 + /0: &+.& & $ / 3 E &1& 7 &. 1 F ; &1 #'& 0' , 0'& & +% 83 #'# - $&/# - &9 + - # &/ 2 & *& 3&9 + /0: &+.# & # + B*& &) - &9 ? 3/&1 & 2 .&@ • " &/) /# -&. ;#1) &/ 2
MZ &- # -&. . 0 * .	& / ;#1) & $ / 3 C&1 . 1 & 3&=1 /8 #, 5 '#, - . #1)= 0 , 0'&1# A & 6#% . ;& " . 0 - &9 + - # - #%#/0 #' &/ 2&)

Країни Південно-Східної Азії

■ D. 2) 3&/ ; ' &+ &1# " . : % . + 3 +

Рік проголошення (здобуття) незалежності	Країна
F - I . 3	
I (1 ' & #$ & ! -)2/ '& <= &1 (!	

Рік проголошення (здобуття) незалежності	Країна
/#- N > / -- #	
I &12 .;&5 &	
IF K&/&, 3 N > . &9 K&/&,3	
- NI *&-)	
7) ,	
% . #, 1	

■ ! 3 # ' ' &+ . '# &8

Французький Індокитай

7 02& 3& 3&/ ; 0 N I

<= &1

" $ #,
<= &1
(1 ' & #$:
& ! -)2/ :
'& <= &1
(! C& ,

" . #,
<= &1
! -)2/ :
'& <= &1
!
&,*

N FI
* 1&. 0'& , & ! 5
)$& (!
N F
&1 #'& 0'& 9
FI 2<=. &
<= &1) 3 FN
9 &/ #$ & ! -)2/ '&
<= &1 !
F <= &1 :
'# &, 0'#, - #' . #,
' B/ '

&12 .;&

" $& ' N :% FI
* 1&. 0'& , &
F FI &1 #'& 0'&
- . <= &1 0'& 9
FI / ' .&9 1 & % +5
- * / 6 (1 ' & #$ +
! -)2/ '# &1-)$
FI F ;#1 ?$ #%
'%1 @ & $ / 3 " / " 1
F - &/ ;#1) " /
" &
F <= &1 :
'&12 .;#, 0'#, 32 , #, ' B/ '
/ ' .&9 - <= &1 0' :
* ;#1) " &3 #
? &12 .;&@
. / 1 & % +
" . ;) &/& * 1&. 0'& , &
- * 1 :% . 1 " / " &

&

F FI
) & 1 & % +
N :
FI - $& '
* 1&. 0' +
, #
N F
&1 #'& 0'& - :
. <= &1 0'&
9
L). 0 FI
- * / 6
& 0' + & . :
(1 ' & #$ +
! -)2/ '#

■ , # . '# &+

Роки	Назва	Характеристика подій
N I	#3 /0 & , & - # > & 9 +	- 2& > & 9 + . # # ' / &/0 & #4 <= &1)5 / ' .) & # (! # 6&/0 & 2# & 2 / (02<= 0B)5 . B & 9)3# 3&3 &/# - + - &3'# D* . 3 Y 0'#1#)* .&1# <= &15 & &12 .;& #1&/# -) 3&/ ; 0 <= &1 2) - . / #,)3. ; F -& &/ / & . 3 # " $ #, <= &1 (! " . #, <= &15 .) # 1& ' #, - B & 9)30'#,5 & 3* . 1 - &1 #'& 0'#,) .
N FI	7 02& 3& 2<=.: & <= &1)	E N - ' 1) #$ 5 &9 &/0 :-& #$ #/# " . * <= &1) - . /# - & - #)8$ * ;#1) D &$) . - 1 *) - &/#1 &.&/& (! 5 ') - . #1) &/# ! ! # &, ! 3*)/& 0 -& #3& 0'& , & & . - 1 *) - . <= &1 0' 1) ;#1) - #,6/# A & +% 83 #'#

Роки	Назва	Характеристика подій
N FI	7 02& 3& 2<=. & <= &1)	'/&. 8 9 =+ , # &/& &1 #'& 0'& &* N F 3 &;&8$# & 3) #// A 5 -& #3& 0'#,)% .&/ 3/ 1# #5 (! ; 2&;&/& , # & -)-'# A D 6 8 2)/ - .-# & "&: #30') 1#))* .) - - #-# , # . / 1#) E & # 6# - . #1') A 5 - . <= &1 0'#, ;#1 3&3 & - &3'# ' FI , & 3&' $#/& - 1 * 8 -& #3& <= &1 2)/ 2<=. & 5 /#- FN - * / 6 9 &/ #$) ! -)2/ ') <= &1
N FI	L 1&. 0'& , & &	" / = * -) N ' &+ -&/&%) ' B/ ' 5 ./ *)/8 & ' * 2)/ '/#'& 1 ; & .) ' B 9 8 N 3 N 3* /& 0 32 , & 2 02& 1 ; / #1# -& 1# & *& 3&9 1# & $ / 3)B&) * 1 5 - & #1# 7) E1 & , &/0 #1#) & >)1 D& ' ; 8 3 88$#% /# - 1 ; & . #/# ! ! # &,5 A 5 > & 9 .- . #)&9) '/&. #/& 0 * 1 &1 #'& 0'#% - . <= &1 0'#% , 0'5 ' &1&*&/# ?- 3& #@ ? ;') C A# K &@ E FI 2 02& 3& 6#/& 0 - 1 * 8 / #% #/ &+ & 2)/& - * / 6 & & . :(1 ' & #$ 8 ! -)2/ ' 8
N F	* A " /	' 0' * 9#.) A 3- $&/# .' #) &* 8 - # (! # 1& #$ 2 12& .) & 2 02) 3 -& #3& 0'#1)% 1) " . 1) <= &1 E F A - .-# &/# "& #;)* .) - - #-# , #
F FI	"& #3& 0'& , & ?$: #% '%1 @ & 6#% - : 3#9 , #% #/ - # - &1 : #'& 0' * ;#1)	E 2 3 F - &1 #'& 0' #/# & $ / 3 / 1 3. , #/# - 5))) 6# . /&.# &)'& " # ;#1) /& 2<=. &/# - #%#/0 #'# &)'& ?$ #% '%1 @ ' 1) # 5 ' 3*)/# -& #3& 0') 2 02) - . #1'& A 5 & - . <= &1 0'#% , 0') &/ = #, ;#1 & - $& ') FI ?$ '%1 #@ ; ' /8 &/# O # + F ' FI)-#/# " 1- 0
F	* <= &1) - # &1-)$ +	E F) &1-)$ + -&/&%)/ - & - # ;#1) " / " & " & 9 3)/# - . - 1 *) . ! E *). F <= &1 0' , 0'& - & 9 3- $&/# &)-5 3* 1#/# , 0'& " / " & F $ F)-#/# " 1- 0 7)/ - <= &1 0'#,) . C * &1 & F & # + ' &+ # 2)/ / ' . & - 2&3# ?$ #% '%1 @ " A 5 ! 2 /06 0 $/ #3 &/# #, ;#1 W &.#%)/ % - # #' * ;#1) & 2<=. & 3* & 32 , + 2 02#5 -# &8$# 0 & &1 #'& 0') . - 1 *) , 0' 2&3# &+/& . E ' &+ 3*)/& 0 # &/& , &5) ' , <= &1 0' , 0'& 2 &/# &,&' # 6))$& 05 - 3* 1# # #/# - 3#9 + # 31 */# E <= &1 0' , 0'& 3 # + ' &+ # 2)/ # . &+ & .1 #/& 0 . 2). #9 & 9 &/ 31)5) 2)/ . / 1 & % 8
F	<= &1 : '# &, 0'& , &	" #$# 8 ' B/ ') &/& 2 02& 3& * * 1 8 1 ; # &=1 <= &1 1 . '# &+ " # . 1 . ' B/ ') &/& # 6 0 - #' . #%)- $ ' * <= &1 0'#% , 0' . &1-)$ + - &/ ;#1) " / " &5 '#, 2) 83 #' 1 # &8 " / 3&- '/#% - #' . #% 2 + '# &, 0' , 0'& -))/# 0)*/#2 # + <= &1)5 - .&/06 -) & 2)/ - #-# *)/ 8 & 1 =8 <= &1)5 ') ; - . #1) &/# &. 0' , 0'&
F	"& #3& 0'& , & &1-)$ + &12 .;	7 02& ?$ #% '%1 @ - #%#/0 #' - # 9& &)'& - # - <= &1 0' * ;#1) " / # . <= &1 0'#% , 0' . / 1 & % + ?$ '%1 #@ - . ;#/# 2 02) - # * ;#1) . 1 " / " &

■ (' / 3&9 B #'#

Метрополія	Рік здобуття (надання) незалежності	Країна
/#'& 7 # &	I	3 2)/& - . - /0 #1)- & / 1 */ + > & 9 +
	IN	).&
	IF	L& &
	N	* 5 1&/
	N	& *& 0+'& & 3& - / 2<=. & 3 D& 3 2& 1 5 0= &:
	N	E*& .&
	N	5 D& 3 2&
	N	" $ & ! . 3 D&12 5 0 &/ . K&/&
	NI	" . & ! . 3 3 D 12&2
	NN	7 $)& &/ . 7 & & 5
	N	&3 / .
		&1 2 2)/& ')- & & " !
> & 9	IN K&	" 5)
	I L	
	N	K&/ 5 * 5 P&.5 W &/0 : B #'& 0'& ! -)2/ '&5 * 5 7 5 &1) 5 L&2 5 (&* 1 5 % /0 &5 7 * / + '#5 * 5 K& # & 5 *&/5 K&.&*& '&
	N	/;#
	FF	(;#2)
7 /0*	N *	
	N	7)) . 5 !)& .&
")*&/	F L	:7 &)
	FI	* /&5 K 3&12 '5 # D / * K#)5 & : 1 " -
-&	N ' &	&/0 & L
	F	D&% . & &%& & - $ & $& # & 3 FN ')- & & K "

■ E & / , 0' :.#' & 0'#% ;#1

Причини
• 3& 6 0 - 9 B 1) & &B #'& 0' *) - /0 &
• . ' '#, - . 3&/ ; * 3 # ') &B #'& 0'#% ' &+
• '/&. - -/ 3 #% #- ' 1 $ #% . #
• /&2'& 9 &/0 :'/& & .#B 9 &9) - /0 &
• D&/#6'# . -/ 1 #% . #
• A# '#, - ' . / * $ #% - */ . & /
• ' 1 $ & - / #$ & 3&/ ; 0 . 3 #) #% ' &+
• & 0 &'#% 9 &/0 #% #45 ' * / .5 3/#. 5 % 2#5 * &1 05 #30'& - / #$ & ')/0) &

&,2&/ 31 -/ 1 #, &2 & $ #% " / #$ -& +
$ #, -& & #31)) - /0 : 88 0 3& $ 8 3 &' 85
& - &' #9 3 &$&=5 4 - & # &1&*&8 0 # /#6
9 &/0 : ' 1 $. # # 3 . -/ 1 #'&1#
2&3)8 0 & . -/ 1 #%

■ &,2 /06 ' B/ ' # & # + B #'#

Роки	Країна, події
I N 5 3&' /)%) ?K&):1&)@	
I N /;# 5 &9 &/0 : #3 /0 & 2 02& 3& 3&/ ; 0	
II j).& 5 2 02& % # # 0' * & / & - .	
N NI5 FF F 5 F j	(1 ' & #$ & ! -)2/ '& * 5 D&+ NI F 5 * 1&. 0'& , &5 -& & # 0')%#5)$&) . % & = - , 0'#% . ;& 5 ! !
N FI * /&5 , & 3& 3&/ ; 0	
N F L :7 &)5 , & 3& 3&/ ; 0	
N FI K 3&12 '5 , & 3& 3&/ ; 0	
N NF 1&/ 5 , & 3 =8	
N N 5 FF F 1&/ 5 , & 3 B - =8	
N F F ! . 3 5 * 1&. 0'& , & , & 2 / + $ + * 1&.	
NN &1 2 5 2 02& 3& 3&/ ; 0	
NF F * 5 * 1&. 0'& , & - 2& & - . ' &+ # 3&/ ; + . ;& # 7 &B &	
N F 5 FN P&.5 * 1&. 0'& , &5)$& - . + * 1&. 0' + , # > & 9 + & +	
FI * /&5 * 1&. 0'& , &)$& - . + * 1&. 0' + , # ! !5)2#5 " !	
FI I K 3&12 '5 * 1&. 0'& , &)$& - . + * 1&. 0' + , # ! ! " !	
F F , & 1 ; E*& . 8 & 3& =8	
5 7)) . 5 * 1&. 0'& , &	
I 5 j !)& .&5 * 1&. 0'& , &	
2 5 * 1&. 0'& , &	
j 1&/ 5 * 1&. 0'& , &	
0= &: 5 * 1&. 0'& , &	

Країни Латинської Америки

■ A/ %# 1 . 3&9 + ' &+ & # 0' + 1 #'#

Країни	Період реалізації	Шляхи модернізації
* # &5 7 &3#/ &	N : 2/ ') &9 &/0 :-& #$ #% #/5	1 2 / 3&9) 6 %) 5 1- 3&1 & .) &/ 3&9 5 - -)/ 0'& 9 &/0 & - / #'&

Країни	Період реалізації	Шляхи
7 &3#/ 5 P#/ 5 K ' #'& &	N : & /	= #% .#' &) ' 1 K ' #'# A# ' : 1& 6 &2 - ' # 3 3&/)$ 1 3 1 * '&- &/) % / * ,
)2&5 '& &*)&5 P#/	N : & /	/ #% ;#1 5 ' 3&- &.#/# ; '#, ' /0 &. ' 1 ' 8 -# &/# & . - 1 *) ! ! & 6#% 9 &/ #$ #% ' &+
7 /06 0 ' &+ & # 0' + 1 #'#	: & /	. 1 ' & #$ #% ;#1 5 ' 3. , 88 0 -)-) 1 . 3&9 8 3& &' # + 9 &/0 + - / #'# > 1) & ' - = & + ' 1 '#

■ ? 83 3& &.# - *)@ - * &1& (; . 5 N

Характеристика
• " # ' .) &/ 3&9 + ' &+ & # 0' + 1 #'# • 2&*& *&/)3 + ' 1 '# ' &+ *) • K# #,5 *)/0 & #, - % . . . 1 ' & + • " #2 '& -& #3& 0'#%5 - & 0'#%)% • D . & 90 -/#) / #% #/
E1 # &.& . - 1 *#	• * & & - .& ' & B 1# • D&% .# 3 - ' &4 % # 3. < & #
! 31 # . - 1 *#	• 1/ . . / - * 1 '
! 3)/0 & #	• D &) 6 0 * # ') . ;& *) • D & 3 1 #% #9 , ' 1 ') ' &+ & # 0' + 1 #'# • /&2/ - 3#9 , /& #B) .#) - / #$, & ' 1 $, B &% D 9 &/0 + &-)*# & / • D1 # 9 &/0 +)') # & / D & & / 1

■ " & 0'#, -& #3& 0'#,)%) ' &+ &% & # 0' + 1 #'#

Етапи	Особливості
&- "	< 3& #, 3 ')2# 0' 8 /89 =8 I 5 1& & #&1 #'& 0'#,5 3&*&/0 . 1 ' & #$ #, %& &'
&- N : - $& ' F :%	" % .# - . 2 3- . 1 -/# 1 ')2# 0' + /89 + E - . N NF) & # 0' , 1 #9 & &%) &/ 0 * #4 -& #3& 0' + 2 02# 3 &;&8$# & 4 9 * #4& 2)/# - #.)6 5 # - # /# - 9) . 1 ' & #3&9 +) ' &+ &%
&- 90 F :% :	" < 3& #, * / #1 $# 1 3 2 02 8 ' &+ &% W &/0 + 1 #'#5 & &1- . & .#) '& &*)& G% - 1 *& &.#%)/& & -& #3& 0'#,)% / * - 1) &) &/0 &. 5 L & 1&/ 5 L .) & 5 #'/#'&/& & # & .# 0'#,)% ?' & @) '& &*)&
ZM &- : :	' # 3&9 . /0 = :- / #$ #% *& 3&9 ,) ") /)12 +5 - < 3& #% 3 & ' 1&B =8 E : -&/&%)/& -& #3& 0'& 2 02& & - . K ' #'# K 9 . & 9 - . /# - & - # - #%)1 ;#

Òåìà 7. **Ì³æíàðîäí³ â³äíîñèíè**

■ Початок «холодної війни». Створення воєнно-блокової системи

Äàòà	Ä³¿ ÑÐÑÐ	Ä³¿ êðà¿í Çàõîäó
Липень—серпень 1945 р.	**На Потсдамській конференції Й. Сталін пред'явив територіальні претензії до Туреччини, вніс пропозиції щодо спільної оборони Чорноморських проток і розміщення в їх зоні радянських військ, а також щодо режиму опіки над володіннями Італії в Африці**	**Під час роботи Потсдамської конференції президент США Г. Трумен натякнув, що США мають нову зброю (атомну бомбу) з метою змусити СРСР бути поступливішим**
Осінь 1945 р.	**—**	**Звинувачення на адресу СРСР, що той нав'язує Болгарії та Румунії комуністичні уряди. СРСР звинувачується у порушенні угоди щодо Ірану (про вивід радянських військ з території країни по закінченні Другої світової війни)**
Грудень 1945 р.	**Створення Радянським Союзом на півночі Ірану курдської та азербайджанської автономій**	**—**
Лютий 1946 р.	**—**	**«Довга телеграма» посла США до Москви про неможливість співробітництва з Радянським Союзом**
Весна 1946 р.	**Виведення радянських військ з Ірану. Нав'язування Ірану договору з СРСР**	**Промова В. Черчілля у Фултоні (березень 1946 р.)**
Кінець літа — осінь 1946 р.	**СРСР вимагає від Туреччини дозволу на розміщення в районі проток Босфор і Дарданелли радянських військ. Початок комуністичного повстання у Греції**	**—**
Березень 1947 р.	**—**	**Проголошення «доктрини Трумена»**
Травень 1947 р.	**—**	**Усунення комуністів з урядів Франції та Італії**
Літо 1947 р.	**—**	**Прийняття плану Маршалла, що реалізовувався протягом 1948—1952 рр.**
Осінь 1947 р.	**Відмова СРСР і країн Східної Європи від участі в «плані Маршалла». Створення Комінформбюро**	**—**
1948 р.	**Блокада Західного Берліну. Берлінська криза (1948—1949). Укладення договорів про взаємну допомогу між країнами Східної Європи та СРСР. Встановлення в усіх країнах Східної Європи комуністичних режимів**	**Грошова і господарча реформи в Західній Німеччині та Західному Берліні. Створення Західного Союзу (Англія, Франція, Бенілюкс)**
1949 р.	**Створення Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ). Проголошення НДР. Прихід комуністів до влади в Китаї. Проголошення КНР.**	**Проголошення ФРН. Створення Північноатлантичного союзу (НАТО). Виведення американських військ з Південної Кореї**

Дата	Дії СРСР	Дії країн Заходу
#	. &. 0'#% , 0' 3 " $ + + ! ! & 1 + 2 12#	
I I	(- 1 *& ! ! ! ' 1) #$ 1)	

■ C '& ? * - / #$ * 1# / @ I

Дата	Подія
I &	'* /01 0' , ' B 9 + 3 -# & 0 . # 2 3- '# H - !&. 0'#, 83 3&- -) & # # 3 .3 1 1 < ' &. 0' 5 &' &1 #'& 0' ' &2/ + . + 32 +5 3* . 1 , 0' B/ # A ! ! 7)/)3* .; 6# '#, ' 1-/ ' - / #$ #% , 0' : % $ #% 3&% . 4 . 3 #; #3#') , # H -
F ' I	! ! - #-# # 3* & &' . 0 + .&/0 :) % . , H -
N - I	. , 1 & , ! ! & . #- 2) & 5 '#, . - & ')
I D)	$) Y K L 2&$ & ! ! ! ! ,*& & A J - .-# & - 1 ; * . *) - . #/# . 0 + .&/0 J . * . 1 / , - ' $. #% &)-&/0 #% 32 = 0
$ 0 N	K L 2&$ #)) - * &1) / ' .&9 + . ' 9 / 32 + 1& * 3 #4
N D)	$) ! ,'< ') / . ! ! A J . 1 / 0 - IO: ' $ & * $ #% &)-&/0 #% 32 = 0)- . ; -< # ' E* .) 2)/ - .-# & $ 3)- $') -# & % - 3* & - * &1#
& 0 F	" / #$ #, ')/0 & # #, ' 1 (- #, - / ; + , 0' + . ' # # 2 * %& &') ('/&) &/ V)$& #'# (3& '#% 2 & # - $) 0 , 0' . + - # 2).0: ' + . ;& # $# 83) . ;& 5 '4 &1 &) 0 2<=' 1 , 0' + &* +J ' /# 3&)8 0 - 6#1# .) 32 8J ! ! & , * 83 #'# 1&8 0 # &/0 #% - 3 , . ; . + 3 . ;& & / 0 . ; . + ' &+ #5 ' . * *&
L). 0 F	!&. 0' :&1 #'& 0'#, . * - / ' .&9 8 &' . 0 + 1&/ + .&/0 H - 1 * 5 !&. 0'#, 83 2 & & 2 3 2 < 3& 3 #4# # & &/ * $ &' # #2) & & (&/ ' 1) % . (*)-#) . 8 $ - .2&$& ' $. #% - 9 &/ & O
F "	$& ' - / #'# &9 &/0 * - #1#) *& $#% $'&% -/& #V * / 5 B - +5 '& &*)&5 B*& & 5 &12 .; " $& ' # . &. 0'#% ')2# 0'#% , 0' 3 9#% ' &+
I $	E - .)1' 1) . ')1 5 - #, 1) & 3&*&/0 = - , 0' , & &.) . 5 . 3 #% & - ' 1 ; & . + 2 3- '# 2/# #. / /& - 2/ 1& - & /8.# # E 1 . ;& &1 2)/ ' 1 . & ?). ' &/8 & # + 3&' #5 &.1 & # - & #/& - / #') *&/)3 * 1&. 0'#%5 - / #$ #%5 ' 1 $ #%5 9 &/0 #%5 ')/0) #% & 6#% - & /8.# # #% 2 . & 3&) & # +% & - &' #9 @
I 2 3	D& 6 # . &. 0'#% , 0' 3 B*& &)
# -&.	D) $ & K&/0 K L 2&$ & (7)6& - /0 & 3& & - 3& 6 ?% / . + , #@
(*	1 ; (- ' $ 3 #$&, #% 32 = 0 H -
"	$& ' # .) &. 0'#% , 0' 3 % . + H -#
;	2<=. & 1 $$# #
!&.	0' :&1 #'& 0'&)* .& - ' $ & * $ #% &)-&/0 #% 32 = 0
'	.&9 (!

D&' $?% / . + , #@

Наслідки для людства
• " #-# */ 2&/0 * &' : . * - # 1 ; &.. ;& &1#5 3& 6 2&/&) & & 1 ; , # ' $. #% - 9 &/
• & / =.) " # ' - 9 */ 2&/ 3&9 +5 * &/0 #% * &9 , #% - 9 H -&5 " . : % . & 3 5 " $ & & # 0'& 1 #'#
• & / =.# * * # ')5 3& & * & B) '9) & # ' #% ' 1 '5 - # & , /& , ' ') 9 +
• 2<=. & 1 $$# # # . &. 0'#% , 0'#% , 0' 3 % . + H -# " # ' = - , 0' + * &9 +5 36# H & % .
• " & #% . ;&) % . , H - - / 3-&.) ! !5 S* /& + P % / &$$# # . / #$ #% & - & #% ' B/ ' 1 ;) #1# . ;& &1# & &% ' /#6 0 + S* /& + & ! !
• " #2 '& ' B/ ' 5 #'/#'& #% ?% / . 8 , 8@ '& &*)&5 &12 .;&5 * /&5 B*& & 4
• D&* - 2/ 15 ' & 6 #1) &/ */ 2&/0 - # &.. ;& 5 - & #% 3&* & #% * &/0 #% ' B/ ' 5 - #/ &2 /0 3 #% * &%)
• D1 & # 1# 1 ; & . #% . # D1 & / 1 ; & . #% *& 3&9 ,5 3 ' 1&
• > 1) & #% 9 + - / #'# " # A 5 +% . 1) &) 1 ; & . #% . # &%
• D&- $& ') & - 9) / ' .&9 + &/ & #% & # & #% . ;& 5 & / / 2 &/0 :. 1 ' & #$ #% ;#1
• " & - 2/ 1# 3- 8.; 32 + 1& * 3 #4 & 1 ; & . * #31)

2 &/0 :. 1 ' & #$;#1#) & # #'&

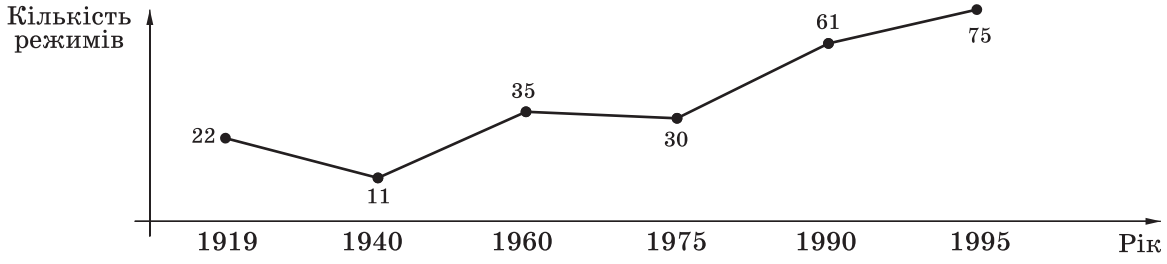

K ; & . #, #31 &)$& 1) &-

Причини	Особливості
• # 6 0 &9 &/0 #% - 2/ 1J - 2/ 1 ' . D &$ & $& # & & . 2)/& - 32& / & - & & & &9 &/0 &1 #3 &$	• - 1 & 0 - # - . #% ' &+) • #' # & * 1 ; & . + &2 /0 ./ 32). # 1 ; +% *& 3&9 , & 3. , # #$ + . /0 • " . #1'& -& & # 0'#%)% 5 - 2& & # # ' /0 &. &9 &/0 : #3 /0 #1#)%&1# • #' # & &,)$& 6 + % '# % / * , • .# &9 . , 3&=1 & - . #1'& # #$ #% *& 3&9 , • " &* # # # ?. ;&) . ;& @ • > &) & # #$ + . /0 3& &%) ' / : *&/0 * 2 3) ' /8 &. / *&/0 #1 2 3 1 • D. , 6# ' 1& 6 &2 #% # #$ #% &'9 ,5 ' 1&/# 2 6# '#, #, 3 & • D &$ #, -/# /&1 0' * B&')
• # 6 0 &9 &/0 #% - 2/ 1J - 2/ 1 ' . D &$ & $& # & & . 2)/& - 32& / & - & & & &9 &/0 &1 #3 &$ • .) 0 . = * 1 %& 31) 2 02# 3 #31 1 • (1) & A) ' =.# + &.. ;& # • " # $$ 1 ; % # # 0' 85 /&1 0' 85 .&/ ' % . 8 9# / 3&9 1# • " &* ' 1#% /8. , - # 3 & &%) & - 5 . 3 *& 3) & # & / #, #, - . '	• - 1 & 0 - # - . #% ' &+) • #' # & * 1 ; & . + &2 /0 ./ 32). # 1 ; +% *& 3&9 , & 3. , # #$ + . /0 • " . #1'& -& & # 0'#%)% 5 - 2& & # # ' /0 &. &9 &/0 : #3 /0 #1#)%&1# • #' # & &,)$& 6 + % '# % / * , • .# &9 . , 3&=1 & - . #1'& # #$ #% *& 3&9 , • " &* # # # ?. ;&) . ;& @ • > &) & # #$ + . /0 3& &%) ' / : *&/0 * 2 3) ' /8 &. / *&/0 #1 2 3 1 • D. , 6# ' 1& 6 &2 #% # #$ #% &'9 ,5 ' 1&/# 2 6# '#, #, 3 & • D &$ #, -/# /&1 0' * B&')

Тема 8. **Культура країн зарубіжного світу в другій половині XX — на початку XXI ст.**

■ D&*&/0 & %& &' # #'& &- 1 3 # ') ')/0) # .)* , - / # CC & - $& ') CC

Тенденції розвитку
• ! 3 # ' ?1& + ')/0) #@5 ++ 1' - 6# 5 ' 1 9 &/ 3&9 • " 6)' #% B 1 3& 2 #$ * # &;)$& • ! 3 # ' &9 &/0 #% ')/0) 5 3&=1 - #' ')/0) 3 #% *)5 # 3 ')/0) • " # ' #, 3 # ' % '# % / * + • " *) - 6# B 1&9 +5 B 1&9 , #% % / * ,

Розвиток освіти і науки

■ ! 3 # ')$& + &)'#

Основні тенденції
• ! 3 # ' & 1 + * #'#5 - 6)' #% &/0 & # #% .; / * + • " 6)') 32 *&8$#% % / * , • #' # & 6)$ #% 1& &/ • " 6)' #% # 1)- & / 5 ' 1-<8 #3&9 • " #/ - #'/&. * %& &') &)' #% . * 0 • ! 3 # ' ' 2 #'# 2 % / * ,

■ &, &;/# 6 &)' : % $. * & .' # .)* + - / # # CC

Дата	Найважливіші досягнення та відкриття
	- 6 + / ' : 2$# /8 &/0 + 1&6# # (& & BB 2)/ #3 & /#6 F
I	- 6 + & 1 + 2 12# A
F #	&,. 1 .) &.)*/ 9 * & &/ 3) ./ #3 &$ ') & % / * $ #% & 6#% 3 &% . ' E 22 A 2 / 0'& - 1 N
F #	&,. &- - . #' * & 3# & (7& . 5 E 7 & , 5 A '/ 2 / 0'& - 1 IN
I ! 3	2'& % / * + 1& + 3&2). # #- #1# 2).# '&1# 3 ' & # &1# 3)$& #1 3. 2/ 1 A
I	- 6#% - #3&-/ . #% - *)/ ' L " '& A E N % &/ . #' # &
- I	" 6 #- 2) & . + 2 12# ! !
F $ I	") ' - 6 +) & 1 + / ' & 9 + -); 8 I K ! !
I	- 6 * / &'& 3 #'&/0 #1 3/0 1 A
I	- 6 + 1 # - * &1) & # ' * > &
II -)4	& .) - 6#, & 1 #, - . . #, $ A

Дата	Найважливіші досягнення та відкриття
IN # &,. - #$ #% / ' / . 5 4 - -) '&8 0 / 5 - $# 3 2 &; 3 3 &$ #1# & &1# /& &-& A	
IN E . ' -/)& &9 8 - 6 * &' # * / &'&):	
- IF	-)4 & .) - 6#, &. 0'#, & 1 #, $? 0'#, ' 1 1 / 90@
; IF	D&-) ') ! ! - 6 * 6)$ *)-) #'& D 1/ ?)-) #': @
/# -&.& IF	# . & 2) - 6 * 2 / * $ *)-) #'& D 1/ ?)-) #': @ 3 2&' 8 &,' 8 2&'& . - *) 3&*#)/& & -< , * .# - /0)
I *). IF	-)4 & .) ! ! - 6#, & 1 #, ' #* /&1 ? @
L). 0 IF	D&-) ' &,1 *) 6 * & , $& - # ' 8 &$& / 1 & #% $& # # % : B&3 & ! !
I # &,. - 6 * / ' #1)/ & /&2' * 9 L , 2 $	
I	- 6 +) * &/0 + % 1# & -/& # 9 ' 1 8 ! , * 1& 8 (/2 W , # &% . = '/8$ #1))$& , 1 ' / ' 9
2 3 I	D&-) ' ' 1 $ + 1 ;-/& + & 9 + ?" : @ 3& 1 ; $ + # 1# & & 9 + 2) .# ' 3 - /& 1 -/& &1 . 3 1/ A
F ; I	!&. 0'& 1 ;-/& & & 1& #$ & & 9 ?) &: @)- 6 B * &B) &/& 3 #, 2 ' K 9 - .&/& 3 2 &; & D 1/8
N D& . - 1 * 8 &1 #'& 0'#%)-) #' ? % @5 ?) <= @)- 6 & /)-) #' #, / B #, 3 < 3 ' 1 ; A H - 8	
' N	" 6#, - / /8.# # ' 1 & ' 1 $ 1) ' &2/ ? % .: @ S L&*& ! ! " 2)) ' 1 % 5 2/ 6# .# &3 & ' / D 1/
N D&-) ') A - 6 * / 3 , *)-) #'& ? / & @	
N &* .; &. 0'#% B 3#' K 7& &5 " % &5 &1 #'& 0' * P &) & 2 / 0' 8 - 1 =8 3& - 6#% ' & #% * &	
2 3: NI	" 6#, #% . &. 0' * ' 1 & & &) .' # #, ' 1 %
2 3 NN	!&. 0'& & 1& #$ & & 9 ? &: @ . */& - % #
NN	!&. 0'& & 1& #$ & & 9 ?) &: @ 3 /& - 2# f)) & K 9 5 & ?): &: @ &/& - 6#1 6)$ #1)-) #' 1 K 9
/# -&.& NF	.' # &, #4 + & , $& & ' 0' + / ; K ' I 1 3& #6'# 3 & 8 - &- 1 J 1 ; # #1) & #) &*& # 3 1/) #) 2&/
NF D. , - 6 +) - &9 + 3 - &.'# 9 C) * 7& & . " !	
*). N	" 6#, ' - #1 &/0 #, - / -& &;# 0' * &.3)' * / &'&):
N /#- N	& & ' / 3 1 , 2 - 6 + ' 1 $ + & 9 + 3 0 % &. 0'#% ' 1 $ #% ' &2/ ? 83@
/#- N	# &.'& &1 #'& 0'#% & & 1 *& /. & & K 9
FF	!&. 0'#, ' #* /&1 ? ' #'&@ - 6 . * " $ * - /8 &

Дата	Найважливіші досягнення та відкриття
F "	6 6)$ 3&-/ . & .; .# # # ?- 2 9 @
' F	" / - 6 * 2&*& &3 * ' 1 $ * ' &2/ ? /)12 @ A 5 * 1 ;&% - * &1# ?A& /@
"	&.'& - 6 * 6)$ * 9
.'	#)) ()
	0 + 1 ; klmn kUno kop
	" $& ' 2). #9 & & & ' / 3 1 , 2 1 ; & . + ' 1 $ + & 9 + ? /0B&@

Література та мистецтво

■ &- 1'# 1# 9 .)* + - / # # CC

Назва	Особливості	Представники
9 &: / #$: #, &/ 31	&,2 /06 * - 6# &2)) ! !5 .) &;& $& # 8 B 9 , + . / * + # #V - #) 0 * * /89 &:- / & 5 ' 1) &J -) & ' 1) #$ #% . &/ J . 2 &; , 9 '& ;# = #% #)&9 , 3 $'# 3) 1& ' #31):/ 31)J 2&*& * & 0 %). ; % B 1 - E 1# 9 I N :% . 1) &/# 1# ( )* + + , #5 '/& + 2 02#5 /89 +5 -&B) 9 &/ #$ #% - 0 " $# &8$# 3 N :% B 9 , 1) 1# 9 , 1& , ')/0) - #/#/# 0 -& &. 05 ,B , 3&% -/ . , 85 * *& 1& 5 3)3#/& 0 1& #'& K# 9 5 ' -#) &/# 0) #3 &$ 1 ; 9 &/ 31)5 - ./ *&/# * 1 #* & 8V - - 3&+' 7 "& &' 3& 1& ?(' Y# &* @) I 2)). = #, 2 / 0' + - 1 + 5 -# 01 #' /; 9# /&) & 2 / 0' + - 1 + 5 - Q 7 . 0'#, &	;# L & #1 5 -# 01 #'# "/& 5 K A / % 5 L $& 5 P , 1& 5 %). ; #' (A1& # J B & 9)30'#, -# 01 #' &*
: &/ 31	&- 1 &/ , 0' , / &) & 1# 9 5 4 # #' - / ( )* + + , #) 2 02 3& & #B&6# 0') . 1 ' & #$) ')/0)) # 3 - &* 1 . 9 &/0 + - & ./# 5 . 1 ' & #31 15 - 1 - # ; ' ,)$& * ;# E 9 . / - + /8.# #5 & . ;# 2 3 - #' & &/ 31 1& 3 &$ #, -/# & 3 # ' 1# 9 & A 5 - +5 ! ! C). ; 1 1& B 1 / 31) & B /01 ;# & ! ! // ?!#1 .' # 1 @ I 5 & #$ #, 1& B 1# 9 B /01 ?" , 2 ' L '#@ N	" & / 5 5 (> : / -- 5 5 & /& / &) & J ! L))3 5 ((3#*&, &5 " 99 & ;# -# J ' 5 (; . & 5 " (; 1 ' 1# 9
L - : &/ 31	&2) - 6# &- #' 9 N :% E &% * - &/ 31) 8; 1&= ' * 3 &$ #' #)8$# 1&,) % ')5 %). ; #'# &1&*&8 0 . ')1 &/0 - .& # ' / B 1) - .1 &5 1)8$# B * &B 8 W - #3 / . &2 /8 + 2 3.)% & &2) .	L&12) 30'& *)-& ?D 2 &@
8 : &/ 31	" . & #'# 90 * &- 1) - &*)/# - #') # */#2# # - . . 1 /8.# #5 36#B) & # ++ # , - &=1 2&;& D& .#) : 5 . * 3')) I N :%	K 5 (&/ 5 & *

Назва	Особливості	Представники
?! 3/8$: 1 / . /8.#@	&3 & *)-# & */ , 0'#% -# 01 #' 5 4 I : #)-#/& 3 &1#5) '#% # &;& - 1 / . - # ' B 1 31)5 /&.# * 6 ,5 9 &/0 + & %& ; &	(; E , J 1 J (; 7 , J (; 2
? .#' @	&- 1) = - , 0' 1) & &1 #'& 0' 1) 1# 9 5 '#, -# &8$# 0 & &.#9 + ' - 31) B #31)5 . .# 0 - # 9#-# - & 5 2 .# . 2).0: '#% - & #/ 21 ; 0 . ' &, 0 + 1 ; & - / &% ? #% .#'#%@ - &;&8 0 3' ' & ' /0 #5 & %& #$ #1# 31&%&1# 6# ' * - 3/ P& 1)8 0 - #, 1# & . * 1# 9 &5 * &BB 5 .# $ + $ 5)$& + 1& + ')/0) #	&/ 1 5 K (3: / 5 D " /0' 5 L 7&3 /#95 L " 95 ('): - /05 & #

■ / 1- , 0' * # .)* + - / # # CC

Літні ігри			Зимові ігри		
Номер	Рік	Країна	Номер	Рік	Країна
C M	. 5 */	M	& 'K 95 A ,9&		
CM	I L /0 ' 5 > / .	M	I / 5 *		
CM	IN K /02) 5 &/	C	IN & .< 1- 99 5 &/		
CM	N !#15 &/	C	N ' : / 5 A		
CM	N ' 5 -	C	N 2)'5		
C C	N K % ' 5 K ' #'&	C	N L 2/05 > & 9		
CC	F K8 % 5 >!	C	F &-- 5 -		
CC	FN K &/05 & &.&	C M	FN 2)'5		
CC	K ' &5 ! !	CM	,:"/ .5 A		
CC	: .; / 5 A	CM	& &= 5 S* /&		
CC M	)/5	CM	&/*& 5 & &.&		
CCM	7& / &5 -&	CM	/02 /05 > & 9		
CCM	N /& &5 A	C C	// %&11 5 *		
CCM	. ,5 &/	CC	&*& 5 -		
CCM	B #5 L 9	CC	/ / ,' 5 A		

Світ на межі тисячоліть

Глобальні проблеми людства	Сучасні проблеми
• ' / * $ & - 2/ 1& • " 2/ 1# 1 ; & . * #31) • = ' 1) * ' &) • " . /0$& - 2/ 1& • * #$ & - 2/ 1& • (1 * &B $ & - 2/ 1& • " 2/ 1& - . /& . &/ • " 2/ 1& &$ # # #%)	• " 2/ 1& B 1&9 , + 2 3- '# • #3& &.#9 , #% 9 , • &9 &/0 : $ - 2/ 1#